

f BD497
F6

Fludd, Robert, 1574-1637
Utriusque cosmi maioris salicet et minoris
metaphysica. 1617-19

2 v.

35808 v.2:1

TRANSFER TO
RARE BOOKS DEPT.

JAN 21 1965

FILMED FROM ORIGINAL IN THE BANCROFT LIBRARY.

DECEMBER 1973

Utriusque Cosmi
 MAIORIS scilicet et MINORIS METAPHYSICA, PHYSICA
 ATQUE TECHNICA
 HISTORIA

In duo Volumina secundum COSMI differentiam diuisa.

AVTHORE ROBERTO FLUD alias de Fluctibus Armigero.
 & in Medicina Doctore Oxoniensi.

Tomus Primus

De Macrocosmi Historia in duos tractatus diuisa.

Primus de

Metaphysico Macrocosmi
 et Cœlestium illius orbi.
 Physico Macrocosmi in generatione
 & corruptione progressu.

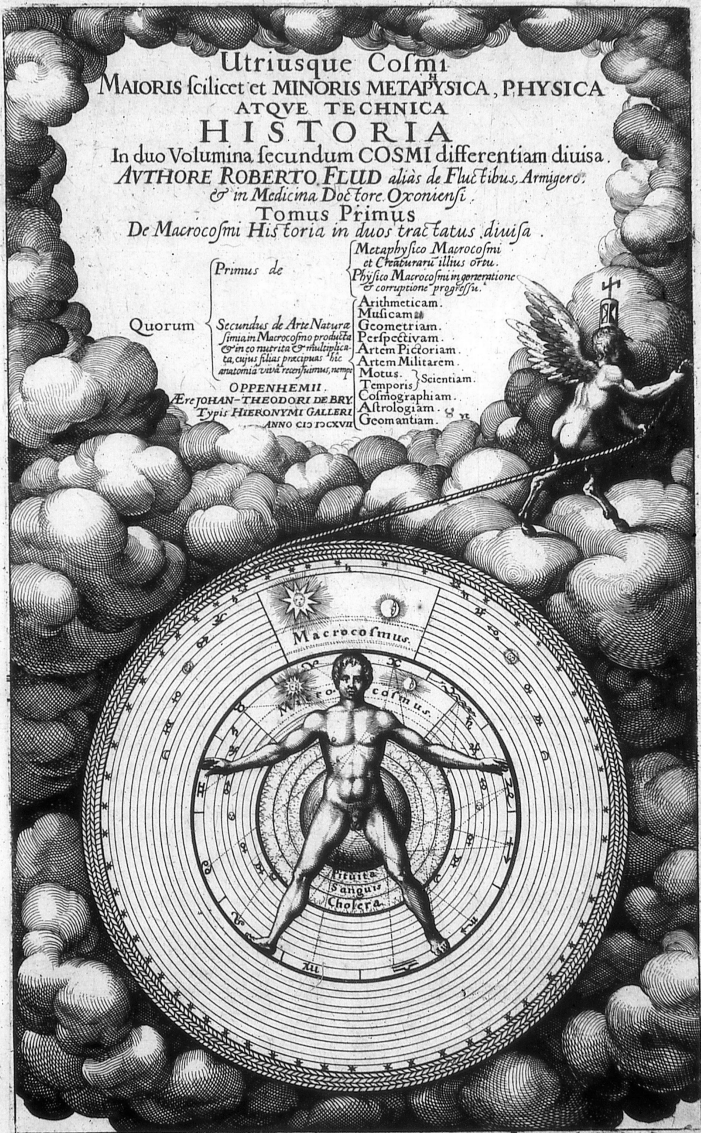
Quorum

Secundus de Arte Naturæ
 simam Macrocosmi præstat
 Cœlestis materiae & simplicis
 ea, cuius scilicet præcipuus hic
 anatomia vultu recognoscimus, nempe

Arithmetica.
 Musica.
 Geometria.
 Perspectivam.
 Artem Pythagoriam.
 Artem Militarem.
 Motus.
 Scientiam.
 Temporis.
 Cosmographiam.
 Astrologiam.
 Geomantiam.

OPPENHEIM.

ERESMAN THEODORI DE BRY
 Typis HERONYMI GALLERI
 ANNO MDCCXXVI

BD497
FG
VI

DEO

OPTIMO MAXIMO,
CREATORI MEO INCOMPREHENSIBILI,
SIT GLORIA, LAUS, HONOR, BENEDICTIO
ET VICTORIA TRIUMPHALIS,
IN SECLULA SECLULORUM,
AMEN.

Uum est, o Natura naturans, infinita & gloriosa, animam meam, ignorantia tabescentem, virtute splendoris tui, regenerare. Tuum est Spiritus disciplinae sancti claritate admirabili, scintillas rationis, post Adami lapsum superstities, & in tenebrarum corporalium abyssu miserimè diu immerfas, exsuscitare, vivificare, & ad verum cognitionis culmen seu apicem sublimare. Fiar voluntas tua in parte mei, hominis, caelesti & immortalis, sicut in terrestri & mortali, ut quicquid ab iis & in iis producat, illud omne, debita consideratione, sit tuae bonitatis particeps. Sic erit oblatio, consecratio, & quasi immolatio haec mea cordialis, tu o numini sacrosancto placida: sic bonitatis tuae, in me fructus, incrementi sui radios, à fronte tuo lucido totius & unicae bonitatis influxos, recipiens, Spiritu tuo divino praecunte, evolvabit vera resurrectione cum suo toto transfigurato in altum, gaudebitque suam patriam supercaelestem visitare, in qua tu, Summe Princeps & Imperator maxime, vivis & regnas perpetuo. Malevolorum Lectorum corda in meliora converte, obsecro, distinguant oculis apertis lumen tuum verum à tenebris Diaboli. Sis, o bone Deus, mihi faustus atque propitius, qui vivis in aeternum.

Tua Creatura

omnium indignissima.

Ego, Homo.

SERE-

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO
PRINCIPALI

JACOBO, IMPERATORIS COELORUM ET TERRARUM

TER MAXIMI, ET SUI CREATORIS
INCOMPREHENSIBILIS, IN REGNIS
MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ ET HYBERNIÆ
MINISTRO ET PRÆSIDI PROXIMO, FIDEIQUE PROPUGNATORI:
Salus animæ & corporis, gaudium in JESU CHRISTO, tenebrarum
abolitio, lucisque supercelestis, per SPIRITUS sancti
illuminationem, fructio.

Naturæ nude atque detectæ arcana & mysteria sacra,
nobis à Deo optimo maximo oblata, intelligere negatur; Rex
potentissime & scientiâ munissime, ei seipsum cognoscere, &
ad veram Spiritus intelligentiæ sacrosancti fructuonem aspi-
rare erit impossibile. Sedulo igitur, contemplatione præcen-
te, detegatur naturæ promptuarium, ut ad DEI, ejusque sapientiæ sacra-
rium tandem perveniamus. Magna jam, bonâ cum Vestra Majestatis ve-
ni à sit dictum, loquor, & que regiâ totius orbis terrarum potestate, & violentiâ,
majestatis aut arte ulla humana acquiri aut comparari non possunt, sed à bonæ
tantummodo & sincere voluntatis DEI scaturigine hauriuntur, & cælis
sanctis impluntur, & pro placito divino dignis conceduntur. Sis, O SERE-
NISSIME REX, divini luminis radio illuminatus, à nebulis & spurcitiæ
humana clarificatus, mente, donis celestibus ornatus, terrestrium contemptor,
caelestium & divinorum contemplator, arrogantiam Diabolicâ immunitis, humi-
litate Christiana præditus, & justitiâ Sacrosanctâ plenus. Sit tibi, O CLE-
MENTISSIME REX JACOBE, vera Naturæ cognitio, Jacobi Pa-
triarchæ scala unica ad cælum iter dirigens: Nam sine medio hoc ad cælum
à terrâ non fit transitus. Benedictus sit DEUS, & tibi tuoque Imperio bene-
dicat, quo nos ejus creaturæ, tuoque subjecti sub illo cum justitia, non ficta sed
sincera feliciter vivamus.

Tux Majestati

devotissimus & subditissimus

R. FEUDD.
Tomus

Tomus Primus. DE MACROCOSMI HISTORIA

In duos TRACTATUS divisa.

Quorum } Primus de

Secundus de Arte Naturæ
simia in Macrocosmo
producta & inco-
ntrita & multiplica-
ta, cujus filias præci-
puas hic anatomia
curvâ recensimus,
nempe:

Metaphysico Macrocosmi
& creaturarum illius
ortu.

Physico Macrocosmi in
generatione & corrup-
tione progressu.

Arithmetica.

Musica.

Geometria.

Perspectiva.

Artem Pictoriam.

Artem Militarem.

Motus

Temporis

Cosmographiam.

Astrologiam.

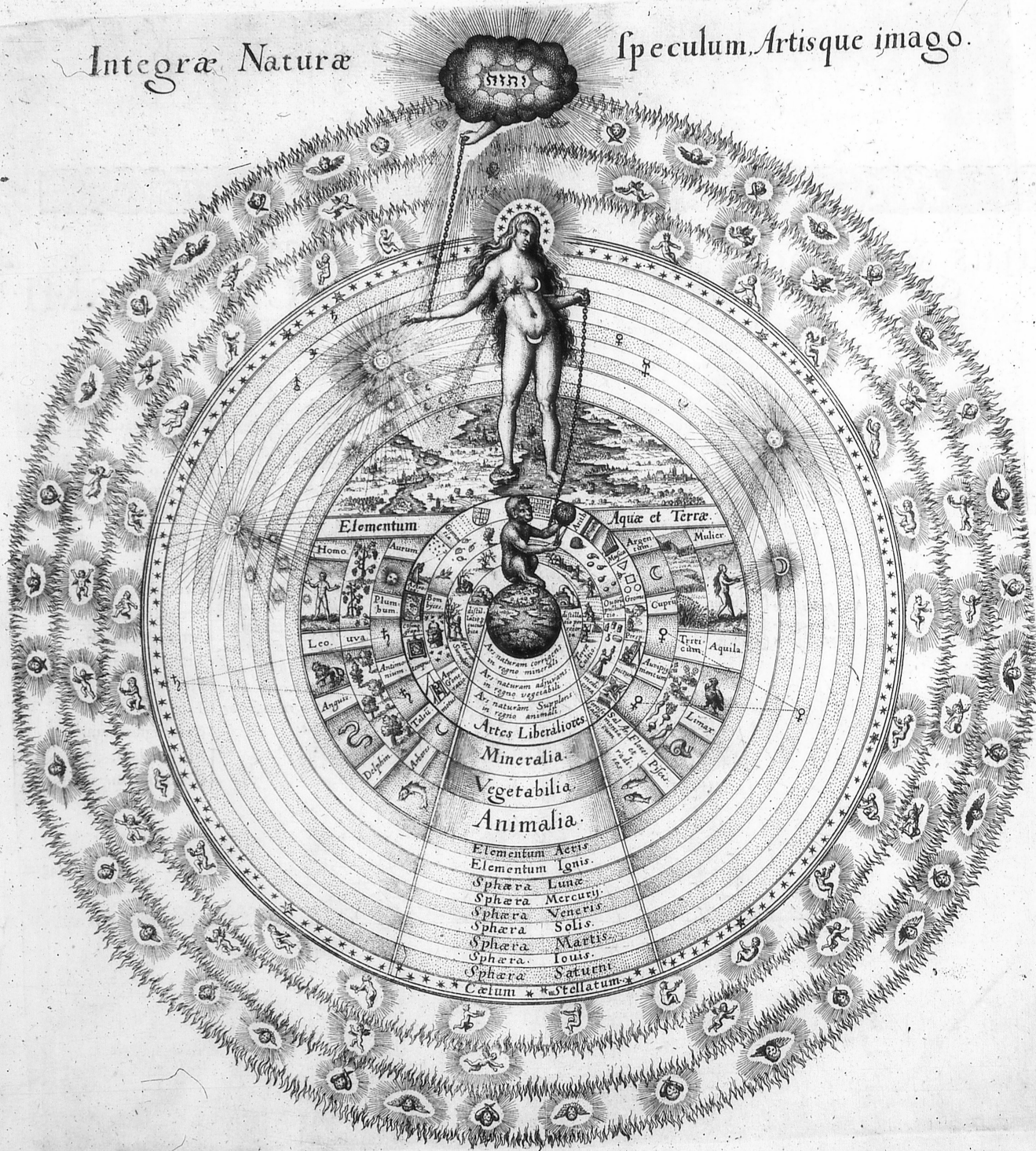
Geomantiam.

A 2

Integræ

Integræ Naturæ

Speculum Artisque imago.

SPECULI
HUIUS MACROCOSMICI
OBJECTA.

DEUS DÆMONES <i>metaphysicè</i> NATURA <i>Physicè</i> ARS <i>permissione</i> <i>divina opera-</i> <i>tiones Physicas</i>	}	In principio omnia <i>metaphysicè</i> creavit.
		A principio, quæ voluit, ordinavit.
		Ordinationes divinas exsequuntur.
		Mandata Dei annuntiant.
}	Voluntatem divinam implet.	
	Ordinationi creatoris, res <i>Physicas</i> generando easque rursus corrupcèdo, obedit.	
}	Imitatur.	
	Adjuvat.	
	Perficit.	

In hoc ergo speculo Emblematico demonstratur, quomodo

EMBLE-

EMBLEMATIS IN HUIUS
TOMI PRIMORDIO LUCULEN-
TISSIMA EXPLICATIO.

ANTÈ rerum creationem massam univèrsam in partes tres puritate differentes immensa sua potestate divisit incomprehensibilis & omnipotens Macrocosmi opifex; ex quarum puriore Cberubin, Seraphim, Archangelos & omnes aliorum Angelorum ordines ex minùs pura cælum atque regiones ethereas, & ex maximè impura elementa resque omnes sublunares creari ordinavit, dicendo; fiant, & facta sunt. Primam autem materie divisionem propter simplicem ejus substantie puritatem extra rerum naturalium comprehensionem disposuit, est enim metaphisica & supernaturalis, quam neoterici Philosophiæ Scriptores celo Empyreo, id est, ardente & igneo circumscribi confirmant: Reliquæ verò impuriors masse partes, etherea nempe & elementaris, quoniam natura (Microcosmi sub DEO gubernatrici) subjiciuntur, merito inde naturales appellantur. Duce autem harum partium in hac Macrocosmi fabrica contentarum cause effectrices enumerantur: Naturæ scilicet, & ejus Simia, quam Artem appellamus: Naturæ Pater & Dominus est DEUS Optimus Maximus; cui ipsa est proxima, & à quo omnes ejus virtutes, & effectus derivari cognoscimus: Hec est elementorum quasi nodus & vinculum, habetque virtutem justè mixtionem elementorum proportionibus debitis contemperandi, apteque in omni composito commiscendi, ac formam cuique speciei congruam imprimendi. Est etiam natura vis quedam infinita ex similibus similia procreans, cùm sit omnium qualitatuum rerumque fecunda genitrix, quas auget alitque: Atque ut unico verbo ipsam secundum Zoroastris & Heracliti opiniones describam, est ignis invisibilis; quem ipsi animam mundi vocant. Nos autem visibiliter ipsam eodem fere modo depinximus, quo nonnulli recentiorum Philosophorum; quod eo quidem consilio fecimus, ut potestas ejus melius lectoris animo comprehenderetur. Finximus itaque virginem nudam etate tenera & flore, comâ stelliferâ & pulcherrimè deauratâ, oculorumque acie limpidissima laudabilem, ac genarum colore ridenti per amabilem; eratque virgo toto corporis candore adeo insignis, omnibusque opificis maximi dotibus ita suavissimè decorata, ut Poète nec Paladem, nec Venèrem, nec Junonem, nec aliam quâcumlibet venustam Divam hujus pulchritudini possint antepone. Hujus singulari prudentiâ primum mobile

8

tem materie seu subiecto, quod erat Ens secundum, in quodam mundi perfectionem agebat opifex, *Diadem* seu *dualitatem* attribuerunt; atque demum spirituali, eius virtuti, seu formæ igneæ & lucidæ, per cuius præsentiam dicta mundi materia seu subiectum de potentia in actum reducebatur, omnesque machinæ partes ac regiones una cum creaturis earundem optimè distinguebantur ac disponebantur, *Triadem* assignaverunt, quoniam in opificii universalis constitutione sibi tertii Entis locum hæc ipsa essentia vendicavit: Ex quorum Philosophorum Ethnicorum opinionibus manifestum est, ipsos non procul à vera divinæ mentis cognitione aberrasse; Inter quos factam *Mercurii Trismegisti* revelationem ejusque in mytheriis divinis profunditatem nunquam satis admirari vel collaudare possum; quippe qui in *Pimandro* suo divinitus & supra humanum captum nobis abdita **D E I**, & structuræ ejus universalis secreta patefecit: Post quem *Platonem* divina cognitione pleniotem putamus; utpote, qui contra Peripateticorum assertiones, mundum, & quæ in mundo sunt visibilia & invisibilia à principio primo ingenito facta esse constanter asseveravit. Quamvis autem opificem hunc trinum essentialiter describere sit impossibile; attamen ille secundum nonnullorum Doctorum contemplationem hoc modo oculis depingitur, videlicet *in forma humana*.

Rationes autem cur nonnulli, **D E U M** humana depinxerunt forma, sunt quoniam.

Homo ad imaginem **D E I** factus Trinitatem representat, quippe cum in ipso sint Mens, Verbum & Spiritus. *Trismegist. in Pimand.*

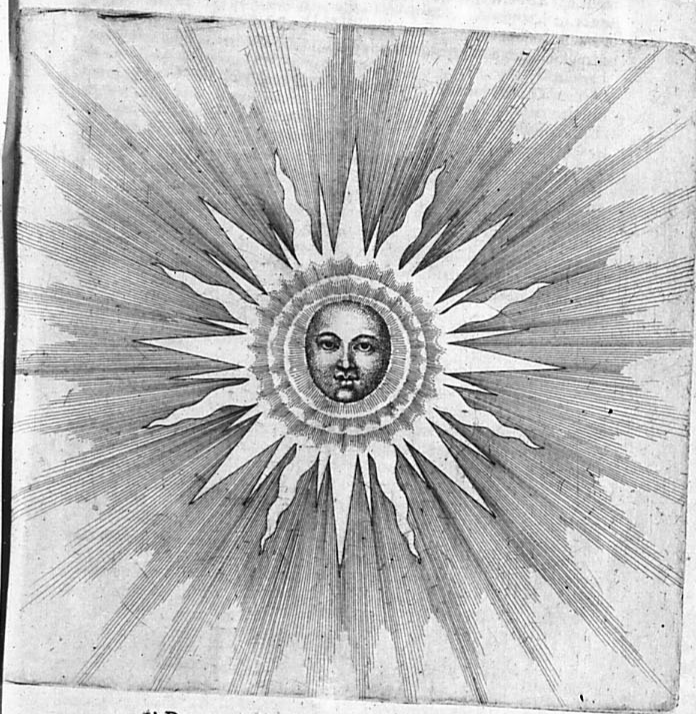
Pater omnium, intellectus, vita & fulgor existens hominem sibi similem procreavit, atque ei, tanquam filio suo congratulatus est; pulcher enim erat, patrisque sui ferebat imaginem. *Ibid.*

Ex vita & luce homo constat; Vita autem & lux **D E U S** est. *Ibid.*

Fecit **D E U S** hominem secundum imaginem suam. *Genesi. i.*

Aut

Aut in figura Solis; Sub hac enim forma Ethnici & præsertim Orientales **D E U M** adorant.

Soli verò
compara-
verunt
Deita-
tem Sa-
pientes,
quonia

A D E O omnis splendor spiritualis & invisibilis derivatur, omniaque eodem intrinsecus illuminantur, non aliter quàm claritas & fulgor visibilis & externus omnis ab ipso Sole procedit; nam que ut in materialibus Sol, sic in spiritualibus **D E U S** est Imperator igneum sceptrum tenens.

Secundum *Sidracem*: sapientem tria percipiuntur in Solis essentia, videlicet ipse Sol, ejus lux seu claritas & calor vivificus: Solem ipsi **D E O** Patri, claritatem Filio, & calorem Spiritui sancto referunt; Splendor immediate oritur & derivatur à Solari corpore unico, calor effectus & benevola virtus ab utroque descendit.

C 2

Aut

LECTORI BENEVOLO
ET SYNCERO PHILOSOPHIÆ FILIO,
A SPIRITU INTELLIGENTIÆ SANCTO,
illuminatio.

Tibi, mi amice, libentissimè hæc mea scripta legenda offero, haud momo aut cuiquam ali ignorantia vel invidia tenebris obruto, quippe cuius est proprium, ore duntaxat impuro omnia veritatis indumentis exornata depravare, atque adeo ipsos quoque opificis increati ritus impiè ut plurimum profanare. Neque portò etiam illorum iudiciis hoc subjectum nostrum submitendum censemus, qui captui humano illud nimis profundum ac divinum esse autumant, eaque de causa hæc arcana sacra nullo modo nobis perquirenda esse statuunt, assiduè vetus illud axioma incutiantes; *Quæ supra nos, nihil ad nos*: ita quidem, ut hac ratione penitus à divinarum rerum contemplatione nos retrahere annitentes in nunc re haud obscurè videantur, parùm vel nihil etiam homines ad ipsius opificis immensè imaginem factos à brutis & ratione omni destitutis beluis differre. Nonne autem reperitur in Scripturis sacris, Sapientem altris dominaturum, atque ipsum quoque opificis increati germen nobis promississe, futurum, ut pulsantibus via aperiretur? Ut nimirum silentio interim præteream, quod etiam spiritus ille immortalis homini in creatione prima à mente divina inspiratus illum eidem isti menti per hoc spiraculum fecerit proximum, & mentis opera ei penitus introspicere, ac animo contemplari & perscrutari permiserit: Id sanè, quod Philosophorum omnium divinissimum, Moysi què proximus Trismegistus in primo suo Pimãdri sermone hæc confirmat verbis: *Cùm homo, inquit ille, omnium in se potestatem haberet, opificia septem gubernatorum animadvertit; qui gubernatores humanæ mentis meditatione gaudentes, singuli proprii suordinis participem hominem reddiderunt*

runt, qui postquam didicit horum essentiam, propriamque naturam conspexit, penetrare & rescindere jam exoptabat ambitum circularum, & vimque gubernatoris præsentis igni comprehendere; Quibus equidem luculenter docet, concessum esse à DEO hominibus propter formæ nobilitatem, non modo astrorum naturas, motus, & actus in hæc inferiora cognoscere, sed etiam ulterius ad cælum igneum & Empyreum progredi, ac gubernatoris istius præsentis omniumque primi vim contemplari & admirari: Hinc etiam DEUM mentem humane rationis vocavit, quem *vitam* quoque & lucem ibi loci appellavit, ex quibus ipsum hominem nasci & consari voluit. Impossibile est igitur ipsum cognoscere, nisi etiam ipsum DEUM cognoscas; nam qui cognoscit seipsum, transit, eodem Trismegisto teste, ad DEUM. Sufficit itaque nobis, quod cognoscere nosmetipsos non possumus, nisi toto ingenii conamine, omnibusque animi viribus, ac precibus assiduè pro gratia & lumine divino, quotidie ad talia rectè contemplanda, & admirabilem creatoris ideam ex demonstratione à posteriori percipiendam gradatim accedamus; quod tibi, mihi, & omnibus clementer concedat Omnipotens, per merita Filii sui unigeniti, Amen.

R. FLUD.

P R O O E-

P R O O E M I V M,
IN QUO DEMONSTRATUR,
QUOMODO CAUSE PER SUOS EFFECTUS,
HOCEST, DEMONSTRATIONE
à posteriori indagentur.

QUONIAM ipsum DEUM Macrocosmi fabricæ autorem à priori demonstrare aut cognoscere, etiam sapientissimo aut ingeniosissimo cuique ne est impossibile, cum ipsum essentialiter definire nemini unquam, ac ne ipsi quidem etiam Antistiti divino Moyse, sit concessum, aut ullo unquam evo concedendum (tam omnipotens nimirum & incomprehensibilis ille est in esse suo) ideo necesse est à posteriori eum indagari, ut nostra cognitio ad ipsum per eximiores ejus effectus accedat. Nobiliores autem ejus effectus in cælis, ac gloriam illius in firmamento, tanquam in speculo politissimo, oculis unversalibus speculari nos docet Psalmista 19. 4. ad quoru etiam cognitionem, quoniam sunt supra nos posita, per gradus elementares, tanquam à magis compositis per resolutionem ad simpliciora ascendere necesse erit; nec quies aliqua in ascensione est concedenda, quo usque ad primam illa principia sit perventum, que propter suam simplicitatem resolutionem ulteriorem pati non possunt: Immensum igitur est hoc iter, valde spinosum & periculosum; & sanè quibus scalis ad hujus altitudinis invisibilis fastigium pertinere valeamus, non facile est absque divini luminis auxilio, Spiritusque illuminatione intervenire. Non igitur displiceat tuæ dignitati, te Clementissime DEUS, creaturarum opifex & adjutor meus, deprecor supplex atque imploro, quod ego indignus peccator oro misericordiam tuam; dignare me illuminare in cognitione rerum creaturarum, ut, cum sis ignotus per prius, saltem ex posteriori per gloriosos scilicet effectus tuos cognoscaris, siquidem diligenter pullantibus portam aperire promissisti, nec ulli bonitatis fontem avidè perferutari prohibuisti; maxime cum etiam Spiritus ille vitæ, quem in patrem nostrum Adam inspirasti, nos ad lucidum beatitudinis fontem tendere, & ad ultimam cognitionis divinæ metam eniti omni momento non minus moneat & instiget, quam fructus alicujus crudi & immaturi calor, à nobilissima creatura tua Sole ei inspiratus, ipsum ad maturam perfectionem assiduè movere percipitur: imò hoc ipso tuo spiraculo mente divina decorato quotidie hominum

contemplatio ad tertium illud cælum, beatorum habitaculum rapitur, gloriamque tuam inexplicabilem speculando beatificatur, & spiritalibus divitiis dirigitur: illumina, inquam, o bone DEUS, me famulum tuum licet indignum splendore tui luminis, ut sine terrificarum aut Diaboli interruptione te tuasque creaturas rectè & efficaciter cognoscam pro amore & meritis Domini nostri JESU CHRISTI filii tui, qui tecum vivit & regnat in secula seculorum.

Cum igitur per effectus ad causarum cognitionem perveniendum sit, incipienda est nostra perquisitio à rebus nobis magis cognitis, que sunt in genere due, scilicet materia & forma. Materiam autem verum omnium esse aquam reliquerunt nobis Moyses, & divus Petrus: quam tanto subtiliorem esse sensu percipimus, quanto altius ascendit, eoque grossiorem, quo ad centrum est proclivior. nam terra, que est aquarum tenebrarum sex & pars crassior ac deformior, habet aquam visibilem, sensibilem & densam, super ejus superficiem recidentem. Similiter aqua illa grossa & visibilis aquam tenuiorem & invisibilem sibi superimnatantem; cujus etiam pars subtilior altius exuberans spheram ignis propter suam caliditatem & subtilitatem conflat, que est aquarum regionis inferioris portio ceteris omnibus subtilior. atque ita procul dubio eadem proportione usque ad fastigium cæli superioris ascendit aqua massa in forma pyramidis sursum semper acutior & tenuior: Unde certum est, aquam infimam ejusdem esse substantiæ cum aqua superiori, que merè Spiritus est, sed formam solummodo ab ea differre, quam esse lucem primo die creatam infra demonstrabimus: ut pote cujus copiosiore præsentia aque facta sunt tenuiores; minori vero copia ille crasse magis & spissiores redduntur. Lucis autem portionem in infimo cælo contentam, ejusdem esse nature & essentiæ cum illa cælorum superiorum, sed propter compositionem dumtaxat differre, quoniam densitas materie activam lucis inferioris dispositionem impedit, ejusque radios ita coarctat, ut ipsos destructivos & urentes reddat, sicuti in igne artificiali cernitur: His igitur cognitis, anme impossibile erit, experimentis ac conclusionibus factis in aqua tam visibili, quam invisibili, & luce ignea regionis mundi inferioris, naturas etiam aquarum illarum subtilium & lucis tenuissime cælorum superiorum investigare, cum nulla sit inter ipsas, præterquam in sola corpulentie proportione differentia? Videmus enim machinam minorem idem opus præstare, quod præstat magna, licet non in eadem proportione: Ignis autem noster grossius imagines in charta depictas movere facit sua virtute; atque ita quoque lucida solis natura leve & æthereum corpus suum movet ab occidente in ortum: Similiter sursum virtute ignis artificialis in altum depellitur, & huc atque illuc agitur: sic ignis ille à cælo in corpora animata emissus huc atque illuc ea pellit & movere facit: ipsum denique solem suæ lucis effectus res densiores subtrahere percipimus, quod quidem idem anme etiam præstat ignis elementaris & artificialis facultas? Per hujusmodi igitur experimenta, & ex actione caloris inferioris lucis fuisse in ejusdem regionis

aquam

aquam, cujusque gradus ac dispositionis, operationes etiam lucis cælestis in aquas æthereas & supercælestes ac spirituales quodammodo percipere, atque hac via pro captu humani possibilitate totius machine structuram, variamque, ejusdem partium dispositionem contemplari, ac per ultimos & minores principiorum effectus de ipsis etiam principis quodammodo judicare non erit difficile.

CON-

Contenta hujus libri primi.

Ad Macrocosmii & existentium in eo creaturarum fabricam uni- versalem dno requiritur	Natura, seu causa, vel principium, de quo lib. 1. est que vel	Creatum, est, que vel	Increatum, qd est ipse Deus ratione hujus lux creationis dictus.	Creatio, Opificii. Eius entium, Natura infinita naturarum.	} cuius	} Omnipotenti essentia describitur cap. 1. } Locum cap. 2.
			Secundarium, quod dividitur in naturam	Caliditatis, Frigiditatis	ex quibus dicitur	Humiditatis, Siccitatis } de qua cap. 7.
			Tertium, à secundariorum actionibus orti, in 4. differentias divinum, quas elementa vocant, scilicet	Ignem, Aërem, Aquam, Terram.	ex quibus immensa Macrocosmi substantia constituitur.	De quo cap. 9.
			Quartum, quod est immensum illud Chaos ex naturis diversis indigeste compositum. De quo cap. 10.			
			Ultimum, seu extremum aut quod est	In animalibus, In vegetabilibus, In mineralibus.	ferma semen saltpetre Argentum vivum	} de quo cap. 10.
			Natura, seu causatum, aut principiatum. De quo in libris sequentibus.			

CAPUT

CAPUT I.

De natura infinita rerumque omnium opifice.

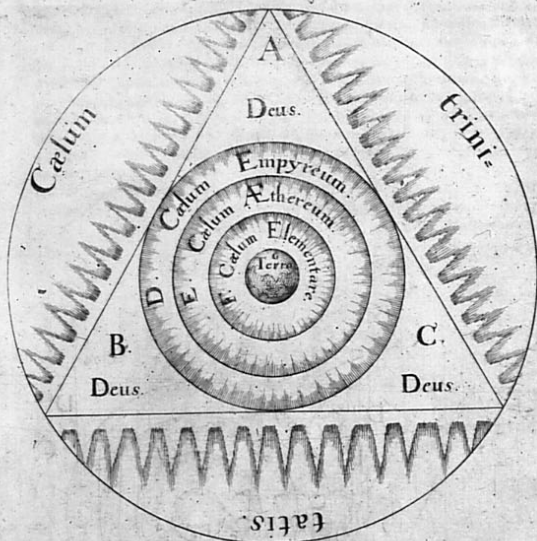

NATURA in finita, quæ est Spiritus immensus, ineffabilis, non intelligibilis, extra omnem imaginationem, supra omnem essentiam, innominabilis, solo corde prædicandus, sapientissimus, clementissimus, PATER, VERBUM, SPIRITUS sanctus, summum & solum bonum, altitudo incomprehensibilis, omnium creaturarum unitas, quæ est omni potestate validior, omni excellentia major, omni laude dignior, TRINITAS impartibilis, lumen splendidissimum & inenarrabile, mens denique divina, libera & segregata ab omni concretionem mortali,

omnium gloria, divina natura, necessitas, finis & renovatio; Hic, inquam, DEUS omnium summus & maximus, cuius nomen sit benedictum in æternum, admirandam totius Macrocosmi machinam faberrimè condidit, ejusque structuram pulcherrimè decoravit: Quod etiam omnes Philosophi tam antiqui quam recentiores, præter Peripateticos, qui mundum ab æterno esse volunt, unanimi ferè consensu asseverant, divinissimum hunc universi conditorem multis appellationibus, cuilibet ejus actionis proprietati convenientibus cognominantes. Inter quos Hermes eum vocat æternum, Thales antiquissimum, Plato principium mundi ingenitum, alii causam infinitam, & quasi extra omnia, & tamen in omnibus, & ubique, alii Ens entium, causam primam, quatenus alia causa & effectus ab eo dependent, omnium factorem, autorem, & secundum Platonem conditorium intellectum. Unde nonnulli alii ipsum rerum mundanarum Principem, gubernatorem, ordinatorem, primum motorem & primum moventem, principiumque immobile dixerunt; quoniam omnia moventur ab ipso manente immobili, & nulli passioni subiecto, cum sit semper stabilis, fixus, & permansens; Trismegistus eum universorum principium vocat, per quod opificii solum opificem intelligere videtur; Patrem denique appellant eum Plato & Mercurius Trismegistus, quatenus omnis fecunditatis est autor, atque rerum cunctarum genitor. Concludit denique major Philosophorum chorus (inter quos Orpheum, & Democritum domino) DEUM omne nomen habere, quoniam omnia sunt in ipso & ipse in omnibus; non aliter, quam omnes lineæ rectæ ductæ à centro ad circumferentiam dicuntur esse in centro, vel sicut numerus dicitur esse in unitate, quæ omnium numerorum communis est mensura; fons & origo, omnemque numerum in se unice conjunctum continet; Unde Pythagorici & numeralis scientiæ consulesissimi, monadem seu unitatem DEO opifici aptaverunt, tum, quia ante omnia solus & unicus fuit, tum etiam, quia primus actor & solus motor exitit ad vastam opificii structuram perficiendam; ejus au-

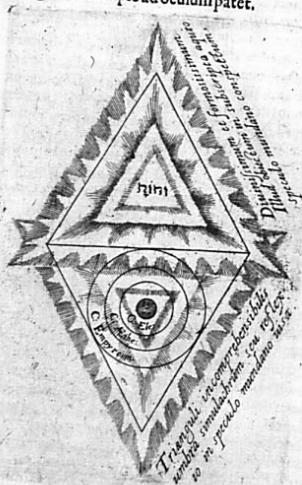
Autiforma Trianguli, quoniam, ut in corpore Triangulari tres reperiantur anguli distincti in unico subiecto, sic in unica Deitate exsistunt tres personæ distinctæ nullatenus ab unitate divisa. Atque, ut nobis videtur, non inepte potest incomprehensibilis illa & infinita Trigonum divini extentio secundum humani capus possibilitatem describi demonstratione sequenti.

DEMONSTRATIO.

DEUS Triangulo huic incomprehensibili comparari potest, quia comprehendens in se omnia, & virtute sua sese ubique extendens cuncta inactuatur, extraque ipsum est nihil; atque potest etiam quilibet anguli conus cuilibet mundi parti tertiarum correspondet, & tamen omnes simul in unitate naturæ conjuncti, unicum solum Trigonum regularem, æqualem & perfectissimum constituunt; ita quidem ut declaretur quoque simul hac demonstratione, quod, sicut omnes Trigonum supra scripti anguli è spherica mundi superficie eminentes in omni sua dimensione figura & capacitate similes & æquales reperiuntur, ita quoque sunt tres personæ in unitate essentia divina: coæquales in qualibet perfectionis ratione. Similiter ex eadem hac demonstratione colligendum est, quantumvis formæ

matriangularis sit figura inter omnes in rerum natura minimè capax, quod tanta æqualitate, propter trinitatem personarum, & earundem in divinitate extenta & ad eodè capax in natura sua, ut etiam figuram in omniterum universitatem capacissimam, nimirum circularem, infinitate sua comprehendat. Descriptus itaque hoc loco DEUS, quatenus intra omnia esse dicitur, ut puta quatenus mundum ipsum DEI imaginem, eatenus ipsius DEI imaginem & simulachrum in mundi Spiritu, tanquam effigiem humanam in speculo conspici dicimus; Non enim potuit in mundi speculo quicquam videri, priusquam DEUS ei relaxit; non magis, quàm hominis effigies in speculo absque ignis vel Solis lumine potest percipi: DEUS autem ante mundi creationem sibi ipsi tantum relaxit, & in seipsum reflexit ardorem suum, teste Trismegisto. At cum mundum creare voluit, mutavit formam suam & universa subito revelata sunt, omniaque in lumen conversa, ut in 1. Pimand. habetur. Itaque DEUS occultus jam faciem suam splendendam in speculo mundano, suo lumine inactuato, manifestavit, ideamque suam nobis & creaturis suis per sacrosanctum illud donum assidue communicat, quia mundum hunc visibilem & externum ad opificis exemplum formatum dixerunt Sapientes. Ut igitur facies hominis in speculo per reflexionem videtur, sic Trinitas unius essentia distinctio in spiritum universum mundi undique reflectitur. Cujus rei demonstratio in sequenti exemplo ad oculum patet.

CAPUT II.

*Quot modis DEUS in loco esse dicitur, quomodo ubique adest
omniaque implet? Et de præcipua ejus sede
in hoc mundo?*

RITUS QUAM de Naturæ naturantis sede seu domicilio proprio agamus, an possit aliquo in loco esse, cum sit infinita in essentia sua, quærendum est? Cui quidem dubio tota Theologorum Schola distinguendo respondit, eum esse in loco, non definitivè, sicut intelligentiæ seu creaturæ spirituales, nec circumscriptivè, quemadmodum res corporeæ sed tantum præsentialiter, quamvis secundum Gregorium DEUS in omnibus esse dicatur tripliciter, scilicet aut præsentialiter, ut iis exponit bonum, aut potentialiter, nempe per influentiam, aut essentialiter, videlicet per intimitatis essentiam. Ubique autem dicitur DEUS, quatenus virtus ejus divina cuncta permeantia, per quam terminat in respectum potentialitatis totius universi ad se ipsum: Sic etiam omnia implere dicitur, non, ut ab iis contineatur, sed potius ut ea contineantur ab ipso. *Est enim, inquit Ambrosius, proprietatis Deitatis ubique esse & in omnibus.* Manifestum est igitur, DEUM non esse in omnibus, puta, ut possit eum res quælibet pro suæ portionis modulo capere, quemadmodum majora minus, sed ita dicitur omnia implere, ut non sit aliquid, ubi ipse non est. Intelligimus itaque, DEUM esse intra omnia, sed non excludum, quia infinitus est & incommensurabilis; extra omnia verò, sed non excludum, quatenus in circumscripta sua magnitudine omnia creata concludit. Atque hinc est, quòd omnia à DEO creata dicuntur ab ipso bona, participativè, hoc est, per præsentiam ejus, seu secundum gradus essentia, quibus angeli animis, & animæ animalibus præferuntur; & tamen quatenus quælibet creatura plus minusve dignitatis secundum pulchritudinem formæ suæ à prima natura seu Ente procedentem obtinuit, eatenus, ut testatur *Jamblicus*, in bonitate per participationem acquisita, altiore aut dejectiore sedem possidebit. At verò, ut accipitur bonum absolute simpliciter, & ut *Jamblici* verbis utar, super essentiam, eatenus sumitur pro causâ boni, hoc est, pro boni essentialis principio; de quo *Mercurius Trifonensis* ibi agit, ubi nos cavere admonet, ne quicquam præter solum DEUM bonum dicamus. Omnia igitur Creatoris opera bonitatis, non super essentiam soli DEO propria, sed secundum essentiam participatîveniuntur, scilicet quatenus essentiam, formam, & lucem substantialem ab ignea Creatoris benignitate accipiunt, cujus dotibus illuminantur, informantur & de potentia in actum deducuntur, ac per consequens bona participativè dicuntur. Atque hanc quidem bonitatem essentiam cum mundus mundi; creaturæ ab ipso Creatore non necessitate coactò acceperunt, ut Philosophica habet traditio, sed ex libera & uberrima ejus voluntate omnes suas creaturas perficere volente, secundum Psalmistæ Regii mentem; *Quæcumque voluit Dominus, fecit in celo & in terra.* Philosophi denique veteres hujus naturæ naturantis habitationem in celo, ob loci illius pulchritudinem & claritatem posuerunt. Unde *Plato* DEUM in ignea substantia habitare assererat, hoc est, in æthere. Cui etiam Philosophi recentiores (inter quos *Isidorus, Bedam, & Basilium*, veros hujus Naturæ cultores nomino) assipulari videntur, appellantes *Cælum Empyreum DEI habitaculum*. Nam quamvis DEUS ubique esse dicatur, (ut supra) propriè tamen & principaliter, hoc est, cum

DE MACROCOSMI PRINCIPIIS.

eum majori sua præsentia dicitur esse in hoc celo, ubi opera virtutis ejus magis splendunt, tanquam in loco & situ digniori, in quo virtus divina aptius operatur, ut testatur *Damascenus*. Neque enim dicitur DEUS supra omnia & extra omnia, per distantiam localem, sed per excellentiam naturæ, ut in *vefobus Theolog. tract. i. p. l. quæst. 4.* habetur. Atque hinc est, quòd *cælum* hoc vocatur intellectualis, quia DEUS, cujus est sedes, appellatur Spiritus intellectualis. Nonnulli alii hanc regionem super cælestem angelis & animabus beatis attribuerunt, & propterea extra hoc ipsum alam statuerunt mansionem, quam *cælum Trinitatis* appellaverunt, soli Trinitati, scilicet Patri, Filio & Spiritui sancto convenientè. Dicunt hæc esse ipsum DEUM secundum rem, ratione verò differre. Nam secundum *Albertum* est hoc cælum virtutis divinæ excellentia, quæ continet & circumscribit omnia creata. Unde esse in hoc celo, est esse in æqualitate virtutis DEI omnia creantis, continentis & salvantis. Per *Ezechielis* visionem hæc omnia luculentè explicantur, ubi quamvis hæc duæ regiones, Intelligentiarum scilicet & Trinitatis, solummodo essentia, Intelligentiarum puritate & exaltatione differre videantur, uno tamen cælo æthereo, contineri Propheta denotat. Nam quæcunquæ ær & mamenti convexitatem circumambiens hominis similitudinem referebat, cuius pars superior ab imaginis lumbis sursum igne carabæ formæ, hoc est, tenuissimo & spiritualissimo resplendebat; inferior verò à lumbis deorsum igne aliquantulum densiori & crassiorimicabat: per quam hujus loci partitionem duas regiones dignitate differentes indicare videtur, cælum nempe præcæleste creaturarum spiritualium proprium, & illud supercæleste.

CAPUT III.

De materia primæ origine, an sit creata vel increata?

INGENS oritur inter Philosophos recentiores dissensio de primæ creationis materiæ origine; quorum major chorus ipsam creatam esse asseverant dicit; inter quos *Aristoteli* his serè verbis utitur: *Creator omnium in principio absque sermone prolatione dixit, Fiat creatura talis, & postea creata est à DEO ipsa natura sive materia prima.* Alter verò chorus minor, de quo participat *Paracelsus* cum reliquis suæ scholæ, materiâ hæc vocat mysterium magnum, quod creati nullius similitudinem habuit, nec etiam creatum fuit, sed solummodo ab altissimo opifice DEO præparatum. Ambæ autem hæc scholæ conantur rationes suas ex Scriptura sacra per Moysen prolata, variè naturâ & sensum vocabuli *Principii* interpretantes, probare. *Aristoteli* enim cum cæteris suæ opinionis exordium narrationis Geneleos à Moyse nobis tradidit, nempe, *In principio creavit DEUS cælum & terram, &c.* hoc modo explicat, *In primis vel primò creavit DEUS cælum & terram.* Quam quidem vocabuli *Principii* expositionem confutare annitentes *Paracelsi* sectatores tria hæc nobis proponunt dubia, An scilicet per *in primis* vel *primò* voluerit interpretator referre nomen *Principii* ad tempus aliquod, vel ad ordinem & tempus simul, vel utrum per illud locum *primum* designare intendit. Quibus sanè quæstionibus, absolute & confidenter eas negando respondemus; *Prima* quidem, vespere & mane; unde illam *principii* interpretationem nullo modo admittunt; *secunda*, quòd absurdum sit, ponere mundum tempore & ordine ante ejus materiâ

teriam primam; quia videlicet res in potentia non postponuntur rebus in actu, nec principium principiatio; hanc igitur interpretationem omnino repudiant. *Loca* denique non posse Principii nomen adaptari contendunt per rationem ex his verbis cap. 1. *Enang.* 1. S. *Johan.* desumptam, *Verbum erat in principio;* Verbum namque *D E I* loco velle includere ab omnibus piis nefas creditur, cum sit incomprehensibile; ac præterea etiam ante mundi creationem nullus erat locus, quia nullum locatum. His, inquam, & confimilibus argumentis prædictam contrariæ sectæ opinionem refellere conatur cum quibusdam discipulis suis *Paracelsus*, qui *Moyſis* verba primordialia in hunc sensum accipit; *In mysterio magno in creatio creavit D E U S cælum & terram;* hoc est, in materia prima informi, tenebrosa & potenciali creavit *D E U S* cælum & terram. Atque hæc Paracelsistica opinio non videtur discrepare ab illa *Peripateticorum*, qua mundum esse æternum existimantes, materiam quoque primam ipsi Mundo coæternam esse statuerunt. Philosophi etiam nonnulli contra *Hyle* creationem istiusmodi inturgunt argumentis; *Quod informe est non creatur: Sed hyle est informis: Ergo hyle non creatur. Major luculenter demonstratur eò, quod creatio est inactiatio; & ex nihilo aliquid facere: Sed hyle in sua natura nihil est actus, quare omni forma eam carere certum est. Verum omnes hæcæ ambiguis & controversas Philosophorum istorum disputationes ego meis in Philosophia superioribus, & in hisce rebus longe me doctioribus referens, saltem ad materiæ illius descriptionem descendam.*

CAPUT IV.

Materia prima seu opificii universalis subjecti descriptio.

MATERIA seu subjectum, in cuius gremio maximus ille noster Macrocosmi opifex structuram suam disposuit, est Philosophica illa *Subst.* quam Physici materiam absolute primam vocaverunt: qua quidem, ut nihil est communius, sic etiam nihil ea magis incognitum reperitur. Circa ejus ergo investigationem duo præcipue inter ceteros Philosophos antiquiores studiosam operam navarunt: quorum prior, *Thales* nempe, cum quo *Heraclitus* & *Hesiodus* convenerunt post longum studium multisque lucubraciones, *aquam esse primam verum materiam* constanter affirmavit, suæque opinionis rationem confirmat, quia, inquit ille, *verum omnium semen & alimentum est humor.* Hujus etiam sententiam comprobare videntur tam *Ethnici*, quam *sacri scriptores.* Illi enim hanc ob causam *Neptunum, Oceanum & Thetin* consecraverunt; hi, inter quos divinum illum Philosophiæ Antistitem *Moyſen* nominò, materiam istam *abyssum & aquam* nuncupaverunt; & *D. Petrus* 2. 3. *cælum & terram fuisse ex aqua & per aquam* nobis indicavit. Alter hujus materiæ sedulus perscrutator *Anaxagoras* fuit, qui post multos in hoc studio exantilatos labores, *materiam verum primam rudem esse & indigestam molem, Chaos* dictam, opinatus est, cui etiam *Poeta in metamorph.* videtur ascendere: Alii Philosophi aliter de hac materia scripserunt: Etenim *Anaximander* principia infinita statuit materialem originem, *Anaximenes* ærem infinitum, *Diogenes* ærem divinæ rationis compotem, *Plato* speciem invisibilem & informem, *Zeno* *Stoicæ* ignis substantiam per ærem in aquam conversam, *Epictetæ* atomos, *Empedocles* quatuor elementa, quæ ferme omnes ob occultam & abditam hujus, mysterii dispositionem, quæ procul dubio non nisi soli *D E O* verè & essentialiter cognita est, sibi invicem repugnantes incertè & indeterminate scripserunt, ac quicquid

DE MACROCOSMI PRINCIPIIS.

quicquid strenuè & probabiliter mente conceperunt, hoc protinus in libris suis exposuerunt. Id quod *Plato*, etiam in *Timeo* suo comprobare videtur *Plato*, dum hanc materiam describit *esse rem finemque perceptibilem, & rationatione puria esse credibilem*; quippe ex quibus veritas constat, ejus hanc in cognitionem esse velut somnium, & metam in agitationem. Cui etiam hac in parte *Augustinus* ut ex sequenti non parum videtur quod admodò consentire: *Quo, inquit ille, quid inspicere cogitavit, nisi nihil visibile quæque intellectum quem admodum nihil visibilem esse tenet, nihil videndum videtur sicutum.* Hujus rei cognoscendæ difficultatem ostendit & *Aristoteles*, qui hanc materiam per se cognoscendæ difficultatis posse assertit, nisi per analogiam hoc est, per exempla aliena ab accidentibus materiae illius inspicere, cuius signum aptum est ad quamlibet domum, machinam, vel rem aliam construendam. Hinc etiam comparavit domum, ille *Moyſi* modo terre vacuæ & inani modo aquis & abyſſo, *Mercurius Trismegistus* in suo *Panandro*, umbrae cuidam horrendæ & in humidam naturam migrantis *Plato* matri, nutrici & sedi remu genitarum, eò quod omnia continet atque fovet: *Augustinus* tenebris & silentio, ut dictum est, *Pythagoras* dualitati: *Nonnulli* libet in perceptionem suscipiendam, *Sunt* etiam, quæ eam unguento ad quamlibet, quod quælibet odorem recipere & retinere promptum est. Atque hinc infinitas formas: Quamvis ista materia, etiam quoad nos infinita dici poterit, nam *D E U S* tantum scis quam late sese hæc potentia ultra mundi convexitatem extendat. Atque hoc idem videtur *Aristoteles* intelligere in lib. de celo & mundo; ubi dicit, *quod extra cælum nec sit locus, nec corpus, nec dimensio, nec repletio, nec tempus, nec numerus, nec mensura, nec motus, & per consequens nihil extra cælum esse præter hanc materiam informem, cui prædictæ proprietates solummodo sunt propriae.* Hinc etiam est, quod *Mercurius Trismegistus* in suo suo sermone in talia loquitur verba: *Umbra, inquit ille, infinita in abyſſo, &c.*

Concludimus igitur ex omnibus tum veterum, tum recentiorum Philosophorum scriptis, materiam hanc primam esse *Ens* primordialè, infinitum, informem, cum nec parvum, nec magnum dici potest, nullius qualitatis seu dimensionis, nec spissum, nec perceptibile, nullius proprietatis, nec inclinationis, non men actionum passivum primum, rerumque capax: Unde mundi mater vocatur, in cuius gremio orbis ætherei rutilis ignibus decorati, & quatuor elementa Hujus autem materiæ informis effigiem imaginariam, *Mercurius Trismegistus* & *Viridici* *Moyſi* descriptionem imitando, sub forma *Sunt nigerrimi, seu vapores, seu umbræ horrendæ, seu abyſſi tenebrosæ, seu denique massæ cuiusdam rudis, indigestæ & imperceptibilis* hoc in loco depinximus.

teriam primam; quia videlicet res in potentia non postponuntur rebus in actu, nec principium principiati; hanc igitur interpretationem omnino repudiatur. Loco denique non posse Principii nomen adaptari contendunt per rationem ex his verbis *cap. 1. Euang. 1. S. Iohann. desumptam, Verbum erat in principio; Verbum namque D e i loco velle includere ad omnibus piis nefas creditur, cum sit incomprehensibile; ac præterea etiam ante mundi creationem nullus erat locus, quia nullum locatum. His, inquam, & consimilibus argumentis prædictam contrariam scilicet opinionem refellere conatur cum quibusdam discipulis suis Paracelsus, qui Moysis verba primordialia in hunc sensum accipit; *In mysterio magno incrus creatavit D e u s cælum & terram*, hoc est, in materia prima informi, tenebrosa & potenciali creatavit D e u s cælum & terram. Atque hæc Paracelsusica opinio non videtur discrepare ab illa *Peripateticorum*, qua mundum esse æternum existimantes, materiam quoque primam ipsi Mundo coeternam esse statuerunt. Philosophi etiam nonnulli contra *Hyale* creationem istiusmodi insurgunt argumentis; *Quod informe est non creatur: Sed hyle est informis: Ergo hyle non creatur. Major luculenter demonstratur eò, quod creatio est inactiua, & ex nihilo aliquid facere: Sed hyle in sua natura nihil est actiua, quare omni forma eam carere certum est. Verum omnes hæc ambiguis & controversas Philosophorum istorum disputationes ego meis in Philosophia superioribus, & in hisce rebus longè me doctioribus referens, saltem ad materiam illius descriptionem descendam.**

CAPUT IV.

Materia prima seu opificii uniuersalis subiecti descriptio.

MATERIA seu subiectum, in cuius gremio maximus ille noster Macrocosmi opifex structuram suam disposuit, est Philosophica illa *idæa*; quam Physici materiam absolute primam vocaverunt: qua quidem, ut nihil est communius, sic etiam nihil ea magis incognitum reperitur. Circa ejus ergo investigationem duo præcipue inter ceteros Philosophos antiquiores studiosam operam navarunt: quorum prior, *Thales* nempe! cum quo *Heracitus* & *Hesiodus* conuenerunt post longum studium multasque lucubrationes, aquam esse primam rerum materiam constanter affirmavit, suæque opinionis rationem confirmat, quia, inquit ille, *rerum omnium semen & alimentum est humor*. Hujus etiam sententiam comprobare videntur tam *Ethnici*, quam *sacri scriptores*. Illi enim hanc ob causam *Neptunum*, *Oceanum* & *Thetis* conlecraverunt; hi, inter quos diuinum illum Philosophiæ Antistitem *Moysen* nomino, materiam istam *abyssum* & *aquam* nuncupaverunt; & *D. Petrus 2. 3. cælum & terram fuisse ex aqua & per aquam nobis indicavit. Alter hujus materie sedulus perfructuator Anaxagoras fuit, qui post multos in hoc studio exantlatos labores, materiam rerum primam videri esse, & indigestam molem, Chaos dictam, opinatus est, cui etiam *Poeta in metamorph.* videtur assentire: Alii Philosophi aliter de hac materia scripserunt: Etenim *Anaximander* principia infinita statuit materialem originem, *Anaximenes* ætrem infinitum, *Diogenes* ætrem diuinæ rationis competentem, *Plato* speciem invisibilem & informem, *Zeno Stoicus* ignis substantiam per ætrem in aquam conuersam, *Epicurus* atomos, *Empedocles* quatuor elementa, qui sermè omnes ob occultam & abditam hujus, mysterii dispositionem, quæ procul dubio non nisi soli *D. e o verè & essentia* iter cognita est, sibi inuicem repugnantes incertè & indeterminatè scripserunt: ac quicquid*

DE MACROCOSMI PRINCIPIIS.

quicquid strenuè & probabiliter mente conceperunt, hoc protinus in libris suis expresserunt. Id quod facti, etiam in *Timeo* suo comprobare videtur *Plato*, dum hæc materiam describit esse *rem sine se se perceptibilem, & rationatione puram, & incredibilem, & quippe ex quibus verbis sonat, ejus hæc in re cognitionem esse, & vix tionum, & meram imaginationem. Cui etiam hæc in parte *Augustinus*, ut ex sequenti sermone patet, videtur quodammodo consentire: *Cum*, inquit ille, *aliquid informe conceptum, nihil intelligitur, quam intelligitur, quem admodum nihil utilitatem tenet, nihil audiendo videtur silentium. Hujus rei eo noscendæ difficultatem taceatur & quæ *Aristoteles*, qui hanc materiam per se nec cognoscit, nec describi posse alicui nisi per analogiam, hoc est, per exempla aliena ad accidendum immensa assimilavit, cuius lignum aptum est ad quamlibet domum, machinam, vel rem aliam construendam. Hinc etiam comparavit eam diuinis, ille *Moysi* modo teræ, vacuæ & inani, modo aquæ & abyssi, *Mercurius Trismegistus* in suo *Timæo*, umore, cuiusdam horrende & in humidam naturam migrantis *Plato* matri, nutrix & sedi rerum genitrici, eò quod omnia naturam migrant: *Foveat*, *Augustinus* tenebris & silentio, ut dictum est: *Pythagoras* dualitatis, *Nonnulli* libertatem, solum suscipiendam, *Sunt* etiam, quæ eam unguento comparare volunt, quod quemlibet odorem recipere & retinere promptum est. Atque hinc infinitas formas: Quamvis ista materia, etiam quoad nos infinita dici poterit extendat. Atq; hoc idem videtur *Aristoteles* intelligere in lib. de cælo & mundo; ubi dicit, *quod extra cælum nec sit locus, nec corpus, nec dimensio, nec pleris, nec tempus, nec numerus, nec mensura, movendi, & per consequens nihil extra cælum esse præter hanc materiam informem, cui prædictæ proprietates solummodo sunt proprie. Hinc etiam est, quod *Mercurius Trismegistus* in facto suo sermone in talia loquitur, verba: *Umbræ*, inquit ille, *infinita in abyssis, &c.****

Concludimus igitur ex omnibus tum veterum, tum recentiorum Philosophorum scriptis, materiam hanc primam esse *Ens* primordialia, infinitum, informe, cum nec paruum, nec magnum dici possit, nullius qualitatis, cum nec sit subtile, nec spissum, nec perceptibile; nullius proprietatis, nec inclinationis, non movens, nec quiescens, sine ullo colore aut qualitate elementari; non menactionum passivum primum, rerumque capax: Unde multo mater vocatur, in cuius gremio orbis ætherei rutilis ignibus decorati, & quatuor elementa inferius juxta centrum suspensa tanquam in utero materno comprehenduntur. Hujus autem materie informis effigiem imaginariam, *Mercurii Trismegisti* & *videlicet Moysi* descriptionem imitando, sub forma *Sumi nigerrimi*, seu vaporis, seu umbræ horrende, seu abyssi tenebrosæ, seu denicæ massæ cuiusdam rudis, indigestæ & imprecipitabilis hoc in loco depinximus.

Et sic in infinitum.

Et sic in infinitum.

Et sic in infinitum.

Et sic in infinitum.

CAPUT V.

De tenebris & privatione.

AUGUSTINUS contra Manicheos asserit, privationem nihil aliud esse, quam tenebras, quæ definiuntur lucis absentia. Sed si rectè consideretur tenebrarum significatio, illam latius quam privationis vocabulum se extendere percipiemus. Nam, teste *Mose*, tenebra super faciem abyssi fuerunt, priusquam lux seu forma crearetur; privato verò nominari non potest, nisi respectu cuiusdam positionis, hoc est, ubi est alicujus formæ præcedentis absentia. Quare, ut cum *Augustino* consentiam, omnis privatio est tenebra, hoc est, formæ lucidæ

DE MACROCOSMI PRINCIPIIS.

27

lucidæ ablatio; sed non è converso: Unde manifestum est, tenebras seu privationem à mundi creatione rebus corruptioni obnoxias tantummodo accidere, cuiusmodi sunt elementa & elementata cœli inferioris: nam cum forma elementorum non sufficiat ad explendum materiæ appetitum (unde eorum volatilitas & imperfectio) necesse est, ut eadem ipsorum materia semper appetat formam novam: quem quidem appetitum, cum absque formæ præcedentis absentia expletæ nequeat, necesse est, ut corruptio seu putrefactio novâ illam formâ præcedat, extinctâ prius & exutâ formâ antiquâ, cujus signa sunt: tenebra, quæ nihil sunt aliud quam nigredo & obscuritas significantes lucis & formæ absentiam, ex qua rei putrefactæ pulchritudo & essentia prius derivata & cognita fuit. Hæc autem nigredinem Philosophi Chimici, multis appellationibus nuncupaverunt: inter quas hoc putredinis signum sæpius *caput corvi* vocarunt, per quod principium merè accidentale, & medium conficiens materiam & formam, sponsumq; cum sponfa conjungens intelligebant, qui quidem color tenebrosus statim post generationem perit. Hic igitur considerandum est, quod rei materia, dum tenebris submergitur, sic se habet in re forma privata, ut prima macrocosmi materia ante lucis productionem. nam habet potentiam ad lucis cuiusdam præsentiam & pulchritudinē, sine qua in actum nunquam potest reduci: Intelligendum verò est, tenebrarum vocabulū duplicè apud Philosophos significationē habere; Aliquando enim pro substantia aliqua tenebrosa accipitur, scilicet, ut pro aëre obscuro & nigro, ut pro umbra alicujus corporis opaci, nonnunquam etiam pro mero accidente sumitur, pro colore scilicet nigredinis: In priori significatione traditur à *Mose* esse per faciem abyssi: in secunda pro lucis privatione habetur; utcuque tamen accipitur, semper tenebra luci omnino repugnant. Nam illa faciunt rem abditam & occultam, timorē & mœstitiā inducunt, tollunt verecundiam, conciliant somnū, & quieti sunt amicissimæ; unde materia sunt comites: Hæc verò rem cognitâ & manifestam reddit, pavorem eximit, confidentiam, animositatem & lætitiā affert, verecundos facit, torporem & segnitiam pellit, nec quiescere animal permittit, cum vitam & motum in ejus sanguine excitet: est enim, uti superius dictum fuit, formarum & actionum origo.

CAPUT VI.

De essentia universali, qua opifex opificii universalis materiam informavit.

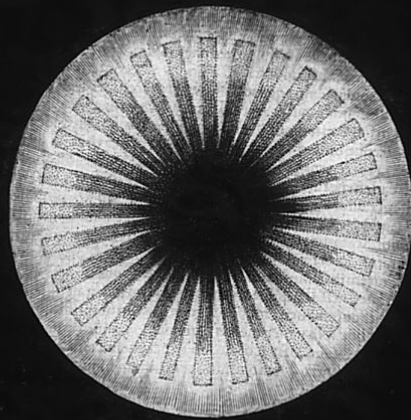
SAPIENTISSIMUS mundi opifex, qui dixit, *Ego sum lux mundi, visus ignis, luminumq; pater*, materiam hanc informem, hoc naturæ fundamentum, seu machinæ universalis subiectum, formarum habitaculum, & ut cum *Platone* loquar, earum nutricem facere decrevit, ut ipsarum præsentia totius abyssi massa tenebris obruta visibilis & perceptibilis redderetur & in actum reduceretur, quod ut leviter perscruteretur, claritatem sui ignis primùm cœlo *Empyreo* (nam *Spiritus* ejus oris, quem *Mercurius Trismegistus*, cœlo æthereo ac soli cæteris, que ejusdem creaturis sphaericis liberimè communicavit, ut per earum virtutem, tanquam per instrumenta cœlum æthereum decoraretur, & forma vitæ que creaturis inferioribus inderetur: Hanc autem creaturam igneam primo die ad divine ideæ similitudinem conditam, & veluti primū ac præstantissimum donum à Deo ad reliquæ suæ structuræ perfectionē datum, lucē appellavit *Moses*, *Arcturus* claritatem, *Plato* ideam, *Aristoteles* principium divini & optimum: Nam ipse in lib. de *s. substantiis*, agnoscit lucem dare rebus omnibus formam, pulchritudinē, & esse suū, quippe sine qua nulla materia manifestari aut cognosci potest, sed abditâ & quasi in potestâ remanet. Hanc ipsam *Merc. Trismegistus*

D 2

gissim

gestus in sacro suo sermone splendorem sanctum appellavit, quem in principio floruisse, & sub arena & humida natura elementa deduisse asserit; quo quidem sancto splendore in formam materiae suam formis illustrari voluit Marfil. Ficin. in rom. super illum sermonem. Omnes denique unanimi fere consensu eam actum primum, formam, speciem & essentiam appellare solent. Hæc itaque lux est substantia unica, eaque corporea, simpliciter in se existens, omnium simplicissima, dignissima & nobilissima; imò tante est nobilitatis, teste *Augustino super Genesim*, ut etiam corporalia, quanto plus lucis participant, tanto perfectiora & nobiliora censentur, unde & lucem primum in corporibus possidere locum asseverant dicit. Atque hanc lucis substantiam idem *Augustinus & Dionysius* propter suam ejus calorem definiunt. *esse ignem purum, incombustibilem, immensurabilem, & non dividendum, crescentem & multiplicantem sese in infinitum, ubique se extendentem & uno momento omnibus præsentem, omnia comprehendentem, nec tamen comprehendendum, in seipso semper lucentem, alii vero per se invisibilem atque incognitum:* quoniam nunquam illuminat visibiliter, nisi corpus aliquod, cujus materia illuminari apta est, interveniat. Atque hinc est, quod substantia cæli mediæ, quam vis in se sit valde lucida, atque ob lucis sue copiam primum inter corpora composita locum teneat, nocturno tamen tempore non illuminat. Ab hujus igitur lucis fonte supercelesti derivatur procul dubio ignis ille invisibilis *Zoroastris & Heracliti*, à quo cuncta esse genita docent; cujus virtutem, licet invisibilem, cuncta animalia, omnesque alia creaturæ sublimares, imò & ipsum quoque mare in suo fluxu & refluxu interdum nocturne agnoscere & perferire videntur. Hunc denique ignem Philosophi ob ejus vivacitatem actum vocant simplicem; quo nihil est mobilius, & in suo motu velocius & potentius, nihil subtilius, & ob subtilitatem suam penetrantius, nihil utilius aut virtute plenius, nihil pulchrius, aut in essentia sua uniformius, nihil magis Entia secundum plus vel minus perficiens & exaltans, nihil ea citius dissolvens, eorumque ligamenta facilius tollens, ut testatur *Calcidius super Timæum*. Ex quibus manifestum est, contra *Damasceum, & Aristotelem* sibi ipsi in hoc quodammodo contradicentem, lucem non esse accidens, quod per se nihil est, unde substantiam, cui inhaeret, nobiliorem reddere, verisimile non videtur, quoniam illud est officium formæ essentialis, à qua tum corporis cujuslibet nomen, tum ejus esse derivatur. Concludimus igitur, lucem esse vel increatam, scilicet DEUM omnia naturantem; (nam in ipso DEO Patre est vera lux, deinde in Filio ejus illustrans splendor & uberans, & in Spiritu sancto ardens fulgor superans omnem intelligentiam) vel ab ea increata creatam, quæ est vel cujuslibet trium cælorum simplicissima quasi anima, & vera forma essentialis, spiritum simplicissimum, tanquam ejus retinaculum & vehiculum informans. Unde *Jamblicus* ob ætheris luciditatem putavit, eum nihil esse præter ipsum lumen, vel in quibuslibet ipsorum creaturis compositis: Etenim in angelis est infusa quædam splendens intelligentia, per fusaque super omnes rationis terminos diversis tamen gradibus secundum suscipientis naturam suscepta; Descendit deinceps ad cælestia, ubi in illis virtutem producit vivificam, unde vita & efficax propagatio cum splendore vivifico inferioribus induntur: In hominibus est lucidus rationis discursus, in cæteris animalibus est ignis occultus actiones vitæ & sensus manifestè gubernans; in vegetabilibus anima quædam lucida, circa eorum centra delitescens, vegetationem & multiplicationem causans in infinitum: in mineralibus etiam est splendor scintilla versus perfectionis metam illa promovens. A luce igitur supernaturali, primo die creata oriuntur macrocosmi cælorum, & existentium in illis corporum (nam puritate, simplicitate & dignitate distinguuntur) differentia: Etenim secundum gradus excessus vel defectus istius essentia cæli supremum ab infimo, & infimum à medio differre, ac

ac quodlibet cuiusque cæli elementum hujus præsentia aut absentia deprimi aut exaltari reperitur: nam quo magis distat materia à formæ nobilitate, eo grossior, impurius, obscurior & indignior est. Hinc etiam materiam creaturam & substantiarum diversitatem, hinc earum perfectio & imperfectio, cruditas & maturitas, volatilitas & fixitas, spissitudo & subtilitas, obscuritas & splendor, gravitas & levitas, omnisque rerum proportio unam ab alia distinguens, secundum *Mercurium Trismegistum, in suo sermone sacro* asserentem, *res distinctas librat, atque esse spiritum igneo eas vehente:* neque enim materia prima ante hujus lucis productionem erat prædictarum qualitatum capax, quia æqualiter tenebrosa atque inanis eundem semper imperfectionis statum retinebat, tanquam omni actu, quo moveretur de uno statu ad alium, penitus destituta. Ex quibus manifestum est, quod sublata à mundo claritate ac luce, materiam ejusdem in primum suum statum & dispositionem reverfuram, nec ullam ejus particulam cæteris dignitate, loco, aut quæ alia qualitate aut quantitate præstantiorem futuram credendum sit. Quæ omnia demonstratione hac sequenti à posteriori etiam sensui explicabilis factu possibile esse, cum ignea natura sit à luce, æreumque corpus ab aqua primam suam ducat originem: Delineavimus autem istam formam hoc

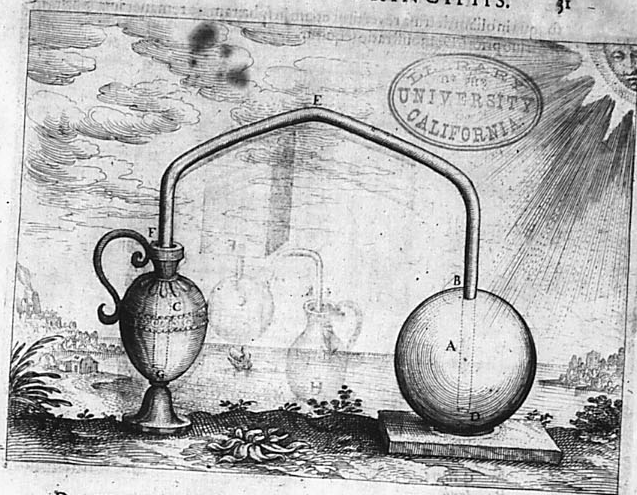
Hic forma lucida in hylæ abyssu seu tenebrarum gremio circulariter apparere & elucescere incipiens particulares tenebras & crassiores hylæ partem in lucis circulo contentam virtute sua ad centrum deorsum, spiritusque aquei jam revelari incipiunt tanto quidem tenuiores, quo propinquiores sunt lucis sedi, tanto autem crassiores, quanto existunt à lucis sede remotiores.

Demonstrationes, quibus manifestum evadit, quod cessante forma lucida actione, omnimodag, ejus absentia necesse sit mundum ejusq; materiam in abyssum primam ac hylæ tenebrosam reverti, secundum rationes à nobis supra expressas.

Quoniam lucis solaris presentia omnium propinquissima & similima est lucida creatura primo die condita, siquidem secundum Theologiae patres corpus solare factum est quarto die omnium ejusdem radiorum receptaculum; idcirco hanc nostram demonstrationem ab ejus virtute & effectu ordiemur, qua comprobabimus, presentiam ipsius lucis fecisse hanc formalem in hylæ alterationem, ejusque absentiam illam ipsam hylæ olim informatam ad pristinum hoc est, informem statum suum reverturam esse.

Fiat igitur pila ex plumbo, capacitatis satis ampla, ita ut spissitudo materiae ejus nec sit nimis tenuis, ne scilicet citò frangatur, nec nimis etiam porosa, ne aer per eam penetret: In hujus summitate fiat foramen, in quod tuba quadam recurvata ferè ad fundum ejus descendens ex materia eadem infigatur, ea ratione, ut nullus aer queat per aliam viam, nisi per canalis istius concavitatem ingredi aut egredi. Altera autem ejusdem canalis seu tubæ curvatae extremitas ferè ad altius cujusdam vasis aquâ repleti fundum extendatur: Sit ergo pila A. canalis seu tuba. B. & vas aqua repletum. C. Concludimus igitur, quod solis radii calefacientes pilam A. expellent crassum & fuliginosum aërem in pila A. contentum, per canalē B. in vas. C. ad fundum aquae illo vase. C. contenta; qui aër crassus virtute caloris expulsiis cum aquâ vas. C. se permiscet, facietq; multas bullas, alteram post alteram; Simulac verò sol recesserit, aut res aliqua alia inter ipsum solem & pilam fuerit interposita, vel ipsa quoque pila in umbra locata, redibit solis absentia pilaeque refrigeratione prior status in concavitatem pilae, nempe eadem aëris crassi & tenebrosi portio, quæ fuit inibi antea. Probatio sic fit, cum aërem in eadem natura in vase aquâ repleto invenire non potest, ipsam aquam, quæ adhuc crassior est, loco aëris sibi attrahit, cujus tantam proportionem in pilam descendere cogit necessitas, quantum ab ea primum radii solares subullatione & purificatione aëris expulerunt; quo quidem experimento, digito quasi demonstratur, omnem purificationem in hoc mundo & omnem iniquitatem seu diversitatem in spissitudine aut tenuitate provenire ab actu ipsius lucis essentialitæ, ejusque presentia usque ad finem mundi in statu tali differentiam retineri: Deficiente autem luce omnes res ad pristinum suum statum reverturæ esse, infallibiliter hoc ipso experimento convincitur, cujus veritatem etiam oculis vulgaribus declarant, infra scripta duo experimenta effectus suos ab igne elementari deponentia. Demonstrationem autem hujus primi experimenti sic depinximus.

D. E. F.

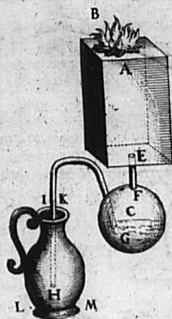
- D. Est orificium tubæ juxta pilæ fundum.
 B. Locus, in quo tubæ reflexa firmatur & ingreditur in pilam C.
 A. Pila plumbea solo acre densa & opaco repleta.
 C. Olla aquâ plena.
 E. Tubæ inflexa.
 F. Os olle aquâ repletae, per quod altera tubæ pars ingreditur.
 G. Os aliud tubæ inflexæ ad fundum ferè olle extensum.

Et immis descendendo jam, ut aliam demonstrationem ab ignis nostri efficacità deprimamus, quia à sole in primordio vim suam accepit, & per consequens secundario à fonte lucido, hoc etiam testimonium afferimus, quo probamus, quod absentia igneæ naturæ res omnes ad pristinum revertuntur statum, & hoc experimentum est ejusmodi.

Si forma arulæ cujusdam fabricetur, in cujus basis medietate tubæ alicujus rectæ extremitas una ingreditur, altera verò in globum sub altari positum, ex plumbo, vitro, vel quâ alia materia constatum, ita ut nullus aër ab arulæ ventre aut globi concavitata egredi possit, nisi per hanc tubam: ac si deinde siphonis alicujus reflexi extremitas una in globum seu spheram ingreditur, ulque ad fundum ejus penetrans, extensâ alterâ ejus extremitate parimodo in ollam juxta globum locatam, ferè usque ad ejus fundum, ut infra demonstrabitur, tum si ignis super arulam accendatur, dicimus aërem in ejus concavitata contentum, ignis calore jam rarefactum, amplio rem locum petere: Unde per tubam E. F. aër rarefactus in arula A. descendit in spheram C. & humorem in spherâ contentum extrudit per siphonem. G. H. in ollam seu ampullam I. K. L. M. Extincto verò igne aër attenuatus recedit, & ascendit in pristinum suum locum, quo digressus

fo

so aqua in ollam detrufa revertitur etiam in sphaeram, ac remanet ipsa sphaera in statu suo priori. Demonstratio sequitur.

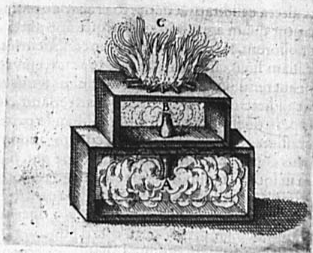
- A. *Altare.*
 B. *Ignis.*
 C. *Pila seu globus.*
 D. *Foramen per quod aqua imponitur in globum.*
 E. F. *Tubus participans cum arula & globo.*
 G. H. *Siphon in flexus participans cum globo & vase.*
 I. K. L. M. *Olla seu ampulla.*

Similiter sequenti hoc experimento spiritali ex *Heronis* conclusionibus desumpto confirmatur praecedens naturae operatio: ubi aer densus in superiori arulae regione inclusus praesentia ignis super eam accensum subtiliatur. In qua quidem attenuatione fuliginosior eius pars per foramen. A. expellitur in regionem infimam, tanquam in partem ab actore remotiorem, ita ut aer regionis superioris illuminetur & inaequetur: Extincto vero igne illa portio aeris fuliginosa & spissa, quae egressa est ex regione superiori, revertitur in propriam suam sedem priorem, & cum aere subtili, se conjungit, ita ut spiritus ille aereus tum ad pristinum corpulentiae suae statum redeat, in quo fuit ante ignis accessum.

Ex his igitur manifestum est, res omnes à luce essentiali informatas indue-
 re iterum in formitas suas, postquam ipsas reliquerit ac deseruerit benevolus
 lucis aspectus formalis quae ejus habitus, & per consequens, cessante luce omnia
 esse in pristinam hylae tenebrosae naturam ac dispositionem relapsura.

EXPERI-

EXPERIMENTUM EST TALE.

- A. *Foramen, per quod aer grossus egreditur.*
 B. *Est regio superior in aqua aer subtiliatur.*
 C. *Ignis accensus super regionem. B. mutationes causans in regionibus ei suppositis.*

CAPUT VII.

De duabus qualitatibus simplicibus & primariis, à duabus primis substantiis derivatis, similiter de duabus qualitatibus ab illis simplicibus ortis.

Qualibet duarum praedictarum constitutionis partium oritur quaedam natura simplex, quae dispositionem sui fontis praesert: Nam cum igneus ferretur spiritus super aquis (quem lucis fontem & formarum originem supra appellavimus) qualitate quandam essentiali actus suos concomitantem produxit: Unde agentem eam Philosophi, quasi formae seu lucis vivacissimae effectum dixerunt, quem etiam caliditatem vocaverunt, cujus natura est ad spissitudinis usque centrum penetrare, & penetrando res densas ac solidas aperire & dilatando eas resolvere, laxasque efficere, ac post resolutionem earum grossum à subtili dissipare & separare, ac rarefactione seu attenuatione eas mundare, volatilesque & leves facere; unde à natura elewantur, sursumque efferuntur: Homogenea denique congregat, digerit, maturat, fixat atque perficit; Heterogenea vero incidit, disgregat, pellit & revertberat: quae omnia perficit, quatenus à corpore omnium nobilissimo & subtilissimo immediate derivatur, ejusque substantiam tenuissimam & nobilissimam concomitat. Hujus igitur naturae agentis ortu declarato, superest, ut alterius partis constitutivae qualitas seu simplex natura, passiva nempe, jam reveletur, cum nulla possit fieri actio sine passione disposita. Unde necessesse est,

E

le est,

fe est, ut talis dispositio ab hyle seu prima macrocosmi materia, tenebris ante caloris ortum obruta deriveret. Nam prima lucis apparitione cœperunt moveri umbræ, & quemadmodum lucis motu calor inductus est, sic etiam motu substantiæ abyssi, qualitas altera caliditatis actiones tolerans, ac proinde passiva dicta (quatenus plus patitur quam agit) producitur; quæ non aliter comitatur substantiam materiæ crassiores, & secundum eisdem crassitiem intenditur & remittitur, quam calor illam lucis essentiam, quæ secundum ejus copiam aut inopiam etiam intentior aut remissior percipitur. Frigiditatis igitur natura jam caloris ortu manifestata caliditati persequenti ipsam restitit, & resistendo partes substantiæ abyssi impuriore, crassiores & obscuriores simul congregando, restringendo & condensando versus cosmi centrum contraxit, quippe quò fugit naturaliter frigiditas, tapquam in locum à mundi peripheria magis remotum, in quo major & purior lucidi Spiritus essentia ab origine ei inclusa exiit: Atque hinc elementorum cœli inferioris crassities, hinc terræ spissitudo, opacitas & tenebrositas: Hinc etiam est, quòd nullum grave foramen aliquod directè perterebraretur, etiam si per universam terræ molem foramen aliquod directè perterebraretur, scilicet, quoniam punctum centrale ipsius terræ pars est à mundi circumferentia remotior, & per consequens, sedes, in qua frigiditas naturaliter quiescere desiderat, quasi à caloris inimicitia, contrariæque ejus actione libera & immunis. Concludimus igitur, quòd calidum formas magis amplectitur, & rei unicuique præter vitæ functiones, ac animæ ejusdem lit comis: frigidum verò corpora materialia possideat, eaque diligit, ac naturaliter suis inhæreat. Ex mutua igitur horum actione & passione quædam macrocosmi partes subtiliantur magis aut minus secundum recessum frigiditatis & accessum caliditatis, superiores nempe, & quædam in crassantur secundum absentiam caliditatis, & præsentiam frigiditatis, nempe inferiores. Sic igitur factus est mundus & regiones ejus distinctæ, quibus naturis deficientibus necesse est, ut omnia ad pristinum revertantur statum, & de aliquo in actu ad aliquid in potentia reducantur. Ex hisce autem naturis seu qualitatibus simplicibus oriuntur duæ aliæ dispositiones, quas simplices de simplicibus appellavit *Artesius*, humiditas scilicet, & siccitas: quarum prior ex missione & temperamento duarum simplicium fit: Nam si calor cum æquali frigiditatis parte conjungatur, fit natura humiditatis: Siccitatem verò illam qualitatem appellamus cum caliditate aut frigiditate conjunctam ubi penitus abest humiditas. Constat igitur, siccitatem nihil aliud esse, quam humiditatis absentiam, atque inde contrariæ invicem dicuntur hæ duæ qualitates: sunt tamen passivæ respectu primarum

simplicium, ut infra suo loco declarabimus.

CAP.

CAPUT VIII.

Quod duo ad materiæ primæ existentiam concurrant: sub qua forma materiæ primæ in actum reducta appareat? & quod sit aqua grossa & subtilis.

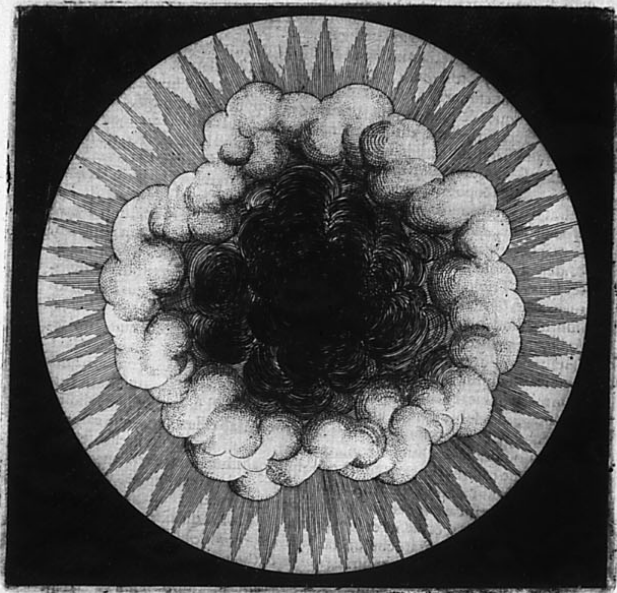

AD materiæ primæ existentiam duo requiruntur, quorum primum est Ens quoddam in potentia, quòd est illius materiæ occulta subjectum; aliud quasi caliginosum ejusdem velum, cuiuslibet rei impressionem ab ea, quamdiu illi adest, tollens, quòd à *Moyse* vocatur Tenebræ: quarum præsentia dicuntur entia esse in potentia, ipsarum autem absentia de potentia ad actum dicuntur reduci. Hanc igitur materiam adhuc informatam *Moyse* abyssum appellavit, referendo, quòd tenebræ fuerint super abyssum. Similiter Dominus dicitur esse ferri super aquas, igneumque visum exhibens, tenebræ paulatim discesserunt, & quòd prius abyssus propter caliginem vocatum est, nunc informari incipiens, aquarum nomen sibi vindicavit ipsarum etenim speciem repræsentare visum est, priusquam in spiritum per sububulationem reduceretur. Hoc etiam divinus *Trisnegistus* in suo *Pimandro* allèverare videtur, dicendo, *umbram horrendam obliqua revolutione circumlabentem in humidam migrasse naturam*, hoc est, in aquam conversam esse, & in sacro suo sermone: *umbram infinitam, aquam in super & spiritum tenuem intellectualem per divinam potentiam in chaos fuisse* dicit. Illæ igitur, scilicet tenebræ, lucis specificæ præsentia discutuntur, hæc verò nempe materiæ ejusdem, lucis claritate à tenebrosa caligine purificatur, spiritus tenuis vocatur, & de re penitus occulta ac fuliginosa diræ caliginis vultu olim obducta, jam visibilis, jucunda, valde perspicua, imò limpidissima redditur, in una tamen parte magis quam in altera pro remotiore aut propinquiori ejus à fonte lucido positione: nam pars ejus inferior turbulenta est, fitque grossa & spissa, quoniam compacta est & inquinata vaporibus humidis, & terreis exhalationibus, quas abyssus tenebrosa ex sua voragine evomuit & expiravit: Unde ventia à strenua hujus materiæ agitatione, similiter nubes, tonitrua, grandines & nives excitantur. Quare hæc aquarum pars corporea & corpulenta dicitur; pars verò media non est omnino corporalis, nec planè spirituales; sed secundum *Philosophos* est quasi non corpus, sed quasi jam anima, sive quasi non anima, sed quasi jam corpus, hoc est, participat de utroque extremo: & quia anima lucida partem superiorem possidens, eamque penitus formalem reddens ab ejus opposito degenerat, sine qua tamen corporales creature vivere nequeunt, idè præteritum ejus separationis aquarum ab aquis hunc medium spiritum indicavit opifex, ut sit receptaculum & vehiculum animæ, per quod ea moveatur versus inferiora, quò per illa ulterius in corpora introducat, atque ita vires suas mediante hoc vehiculo membris illorum exhibeat. Atque hinc est, quòd vocant eum *Philosophi* mundi spiritum, & *Albertus* spiritum Mercuriale, quia virtutem habet penetrandi & alterandi corpora: Sic etiam *Greci* eum nominant ætèrem & ætherem, quasi spiritum ardentem, ac si dicerent,

E 2 spi.

spirituale receptaculum & retinaculum animæ igneæ, claræ & lucidæ à cælo
 Empyreæ descendens: quare in hoc spiritu live quinta essentia omnis genera-
 tiva & seminaria virtus inest. Hujus denique materiæ spiritibalis pars suprema
 ita à luce noviter creata, & tam inexplicabili ejus splendore purificata ac spiri-
 tualis facta, & veluti nectârè ejusdem lucido ac illustrato inebriata est, ut tota
 propemodum ejus substantia nihil aliud sit, quàm mera formæ essentifica, habi-
 to præsertim ad inferiora respectu, quæ cæteræ hylæ tenebrosæ partes depoten-
 tia in actum reducuntur: Cujus massæ formalis si scintilla aliqua in mediam ejus
 regionem descendat, protinus ea à spiritu medio, æthereo nempe, recipitur, &
 in tenuæ ejus corpusculum involvitur, atque tum ambo, nimirum, & vehiculum,
 & quod vehitur, deorsum descendentiæ taliter in inferioris regionis corpus in-
 cluduntur, ut ipsa anima descendebat in spiritu medio, sicuti in fine libri secundi,
 hujus tractatus copiosius declarabitur. Ex hisce igitur manifestum est, tenebras
 ita se habere ad materiam in potentia, sicut lux ad illam in actum, & quod materia
 in actum non deducta sit quasi substantia quædam tenebrarum caligine obum-
 brata & occultata: Hoc est, inter aliquid & nihil, ensque vix imaginabile, quia in-
 forme & à priori incognitum, quod quidem lucis præsentia clarificatur, infor-
 matur, manifestatur, & in forma aquarum tenuium ex posteriori esse cognosci-
 tur, cum *Thalesio*, *Hesiodo*, *Moyse*, & *Petro Apostolo*, quarum regio inferior dicitur
 aer, continens aquam, quæ dicitur aer spissus, & sphaeras elementorum superio-
 rum sublunarium, media appellatur æther ac spiritus medius; & suprema
 vocatur lucis & amoris ignei domicilium, ut infra suo loco
 latius demonstrabimus.

CAP.

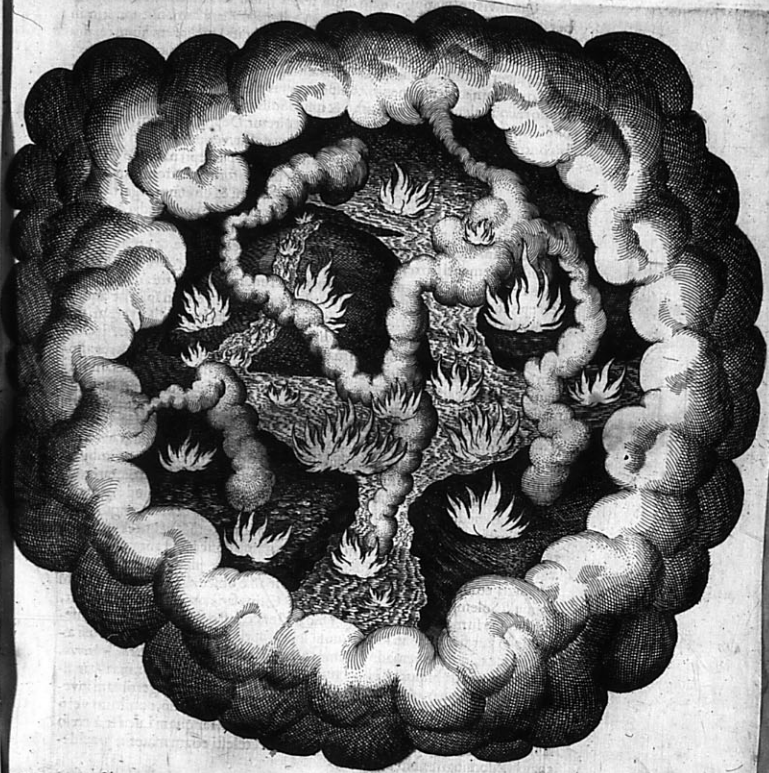
CAPUT IX.

*Quod universa cælorum tam spiritualis, quàm corporaliū substantia
 sit aut elementum aut ex elementis compositum.*

ROST hujus igitur divini opificii complementum omnis cujus-
 libet ejus regionis substantiæ portio aut elementum aut ele-
 mentatum esse comperta est; quarum, quæ elementum vo-
 catur est prima, minima, & simplicissima pars, ex qua cujusli-
 bet cæli elementatum immediatè constituitur. Et quia cujus-
 libet cæli substantia propter majorem vel minorem lucis præ-
 sentiam crassior, impurius, & imperfectior habetur, igitur ele-
 menti simplicitas vel absolutè intelligitur, tantummodo elementorum cæli spi-
 ritualis, vel respectivè consideratur: Nam si ad eæ cæli inferioris comparantur,
 simplicitas

cavam suae regionis superficiem in mole illa indigesta est retenta, ita ut contra naturae ordinem portio lucis densior & gravior locum eminentiorem, subtilior vero & leviorimas partes occupaverit, atque eam ob causam nondum poterint propter inversum hunc situm ac dispositionem vegetabilia per medii caeli lucem informari. Haec denique est materia illa, de qua Philosophi tam veteres quam Chymici & recentiores, ac Poetae in libris suis cecinerunt & scripserunt, atque ex qua naturas diversas, tum ad macrocosmi perfectionem, tum etiam ad operis Philosophici complementum necessario deprimi voluerunt. *Quartam* vero & ultimam materiam primam vocaverunt Philosophiam, quae corporibus propinqua est, & ex qua infimi caeli composita immediate generantur & multiplicantur, cuiusmodi in animalibus sperma esse dignoscitur, in vegetabilibus femina, & in mineralibus sulphur ac argentum vivum: De quibus infra latius agemus. Chaos autem Philosophicum sic describimus secundum communem eorum intentionem, ubi calida frigidis & humida ficis pugnabant.

Ut

Ut in mundi primordio, ubi tenebrae cujusque caeli cum partibus lucidis, quas viscositas spirituum in illis conclusorum, informationisque avidorum amplexa est, luctabantur in unica eademque massa, in regionem elementarem contracta.

, F

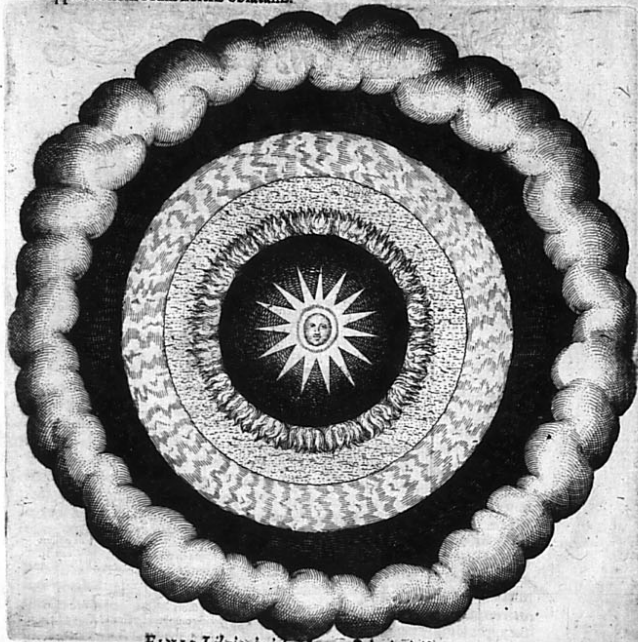
Quamvis

22
 Quamvis nosmetipsi oculati sumus testes, quod in anatomisatione cuiuslibet istius massæ partis (nam secundum *Aegidium de Padis* remanet tantum in mundo aliqua illius materia pars factis omnibus cognita) meliorem huius rei demonstrationem delineare possimus. Nam in parte ejusdem massæ exteriori eandem & nigerrimam ac ponderosam terræ substantiam manifestè primo intuitu apud quendam amicum meum conspexi, cujus nigredine velamentoque horrendo reliqua elementa omnia, imò & ipsius Solis cœlique substantia ita erant obducta, ut nullus in ipsis ordo naturalis inveniretur. Deprehēdi enim omnia inibi contra naturæ leges posita; quippe quæ levia erant, versus centrum deprimi, quæ verò gravia, circa massæ peripheriam habitare percepimus; namque flagrantissimo naturæ cultello, igne videlicet, corpus hoc deforme anatomizando, vidi fluidam aquam contiguam esse cortici huic deformati & omnium nigerrimo ac terrestris in exteriori massæ parte apparenti, ita ut illa aquæ pars media cum terræ hac natura magis conversans & conjuncta efflueret omnium primò secundum terræam illam frigiditatem, quam in sese habebat clara & cruda; aliam verò istius elementis partem igni & centro massæ propinquiorē aëreoque spiritui ex omni parte tunciam ac mixtam post crudam illam naturam destillare percepimus; ita ut aërem æqualiter cum aqua commixtum esse in sphaeræ aquæ parte inferiore, hoc est, versus centrum massæ magis tendente observarem; neque tamen erat huiusmodi aëris humiditas immunis à rebelli terræ nigrae siccitate; quæ quidem terra non solum in massæ peripheria, ubi præcipuam & regaliorum suam sedem in confusione obtinebat, sed etiam per universam massam vim suam diffuderat, naturæque suæ vapores per eam disperferat, ita ut nulla totius massæ pars pura & ab inquinatione illa nigerrima libera existeret. Post aquam aëream ignis ex abyssi istius chaos exturgebat propter pollutionem terrestrem fœtidus & male olens. Ex quibus certum est ignem hunc continuum habuisse bellum & confictum cum aquæ illius substantiæ parte, quæ aëre erat imbuta; nam dum ignis ille pabulo suo aëreo naturaliter relicti appeteret ac tentaret, affiduas aquæ istius hostilis cum aëre dicto commixtæ injurias subinde experiebatur. E medio autem & intimo totius massæ informis centro, tanquam ab ipso totius abyssi puncto solarem massæ substantiam miserè & veluti ex purgatorio, quasi à mortuis resurgere & massæ impuritate adhuc laborantem ac veluti egrotantem apparere, miræque ingenii operatione ac philosophicâ industriâ sublimari conspexi: Atque hanc quidem massæ obscuræ partem Philosophi nonnulli Solem centralem appellaverunt. Cujus sanè operatione edocemur, quæ ratione in mundi primordio Sol hic noster cœlestis, factâ prius in hoc inferiori loco purificatione, in locum suum incorruptibilem, hoc est, in cor cœli ætherei sit exaltatus, quemadmodum in libro hujus tractatus & in capite de Solis ortu, clarius demonstrabimus. Hisce autem gemmis pretiosis à nigerrima illa massæ extractis, & quasi violentiâ raptis, feculentam quandam & nigerrimam inveni materiam in fundo relictam, cujus manifestum erat nigredo, occultum verò rubedo, metallicam quasi naturam habentem; Hæc, tanquam Lucifer, à cœlo lapsa ad imam abyssum dejiciebatur, quoniam cœlesti etiam materiæ prædicte ac prædominari annitebatur.

Nostræ

43
 Nostræ igitur materiæ cōfusæ descriptionem, cum sit portio illius generalis, hoc modo expressimus secundum successivam partium ejus occultarum apparitionem oculis nostris oblatam.

FINIS Libri primi de Macrocosmi principiis.

F 2

CA:

LIBER SECUNDUS.

De Macrocosmi fabrica.

Contenta libri secundi.

Tres sunt Macrocosmi regionis, nempe	Suprema, in qua duo notanda, scilicet eius	Partes tres, nempe caelum	Trinitatis abique termino, de quo cap. 1. & 3.
			Empyreum, de quo cap. 3.
		Confirmatio, constat enim ex	Luce essentiali, & omnium simplicissima, Spiritu purissimo, tenuissimo, & incōprehensibili, de quo cap. 5.
Tres sunt Macrocosmi regionis, nempe	Media, æther dicta, de quo cap. 6. 7. 8. cuius	Ostia sunt partes, nempe sedes stellarum	Fixarum,
			Erraticarum,
		Confirmatio, que est ex	Luce substantiali mediocri, Spiritu nec nimis grossitate nimis subtili: De quo cap. 6. 7. 8. 9.
Infima, de qua cap. 10. In qua duo observantur	Partes tres, quarum	Media dicitur sphaera humiditatis, divisa in regionem	Extrema, Superior, est ignis tabernaculum, de quo cap. 11. nempe Inferior, est terre sedes, de qua cap. 11.
			Aëria, de quibus cap. 13.
		Confirmatio, ad quam duo concurrunt	Luce tertiana & omnium grossior, Spiritu omnium spissior & foeculentius, de quibus cap. 14. 15.

CA.

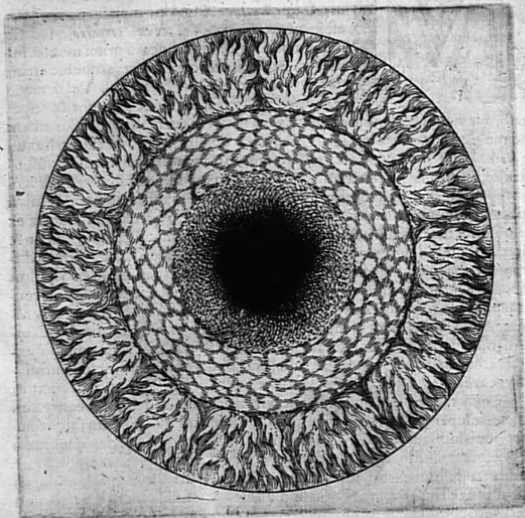
CAPUT I.

De mundo ejusque divisione

MARTIANUS mundi vocabulum trifariam accipit, nempe, vel pro illo, qui Archetypus dicitur, cujus substantia est incorporea, invisibilis, intellectualis & sempiterna, ad cujus exemplum & imaginem divinam mundi realis pulchritudo & effigies fabricata est, ut testatur Boetius: Atque hic mundus permanens est in mente divina. Vel pro caeva primi mobilis superficie terminatur & continetur; atque hic etiam mundus voluntate Dei est æternus. Vel denique pro homine, qui appellatur mundus minor, & respectu formæ dicitur perpetuus, respectu verò materiæ corruptibilis. Nos autem non multum à Martiani opinione distantes de duplici mundo tractatum sumus; de Macrocosmo scilicet & Microcosmo, priorem ab homine seu Microcosmo distinguendo, totum illud materiæ primæ spatium pro mundo, cosmo, seu macrocosmo reputantes, quod lux spiritualis seu spiritus Domini a quas ambiens circulari suo amplexu comprehendit. Quæ quidem abyssus portio circularis substantiæ ex vario lucis & tenebrarum concursu per dispositionem, hoc est, per puritatem & impuritatem gradibus temperierum distinctio, in tres partes natura formali differentes distribuitur: Quarum superior est illud mundi spatium, in quo spiritus igneus ferebatur, & primaria lucis substantia continetur, extendens sese à concava sphaeræ Trinitatis extremitate usque ad cœli stellati convexam superficiem. Atque hujus quidem mundi partis substantia propter formæ suæ abundantiam tam subtilis est & pura, ut nostri respectu insensibilis & omnino imperceptibilis habeatur: Unde eam intellectualem, & in summo gradu spiritualem vocaverunt Philosophi. Pars verò media stellis fixis & erraticis decoratur, quippe quæ totam illam universi concavitatem possidet, quæ inter convexam orbis lunæ superficiem, & concavam primi mobilis comprehenditur; atque hujus regionis substantia est respectu superioris corporea. Inferior denique mundi pars est totum illud spatium, quod concava orbis Lunæ superficies amplectitur; Unde manifestum evadit, molem mundi in duas partes principales distinguimus; quarum una est incorporea, spiritualis, purissima, & subtilissima, nempe superior, altera verò corporea. Atque hæc pars corporea iterum in duas partes subdividitur; quarum altera est subtilis, tenuis, & incorruptibilis, scilicet pars media; altera verò impura grossa & corruptioni obnoxia; & hæc est infima mundi portio, quam sublunarem & elementarem infra appellabimus. Has autem Macrocosmi regiones tam veteres Philosophi, quam sacri Scriptores Cœlos vocaverunt. Nam superiorem, cœlum Empyreum, & quasi ignem nominarunt, quia igne spirituali seu substantia lucis undique repletur. Atque hoc erat tertium illud cœlum in quod dicitur Paulus se Spiritu raptum esse ferebatur, quod ipse Paradisum appellavit;

pellavit: Mediam autem generaliter omnes scriptores cœlum ætherum ac quasi lucidum, & cœlum per se nuncuparunt: Totam denique illam molem æream inter ætherem & terram *Matheus* Apostolus cœlum appellare videtur, in hæc verba loquens: *Volatilia cœli nidus suos condunt.* &c. At cum terræ subtile sit aqua, & aqua subtile sit ær, & ejus subtile sit ignis, (nam fit unius elementi in aliud rotatio) necesse est, ut tota etiam hæc regio cœlum dicatur: Nam fatetur divus *Petrus*, eandem esse materiam firmamenti & terræ: Horum etiam trium colorum naturas & situs describit *Ezechiel* in sua visione cap. 1. expressa: Etenim illic magna nubes igne circumdata duos cœlos describit, scilicet unum super firmamento, aliud subter: Cœlum verò inferius est totum illud spacium infra nubem delineatum. Ex his igitur luculenter patet, totam mundi substantiam nihil aliud esse, quam hoc æ tres cœlos subtilitate & spissitudine, hoc est, puritate & impuritate differentes.

CAPUT

CAPUT II.

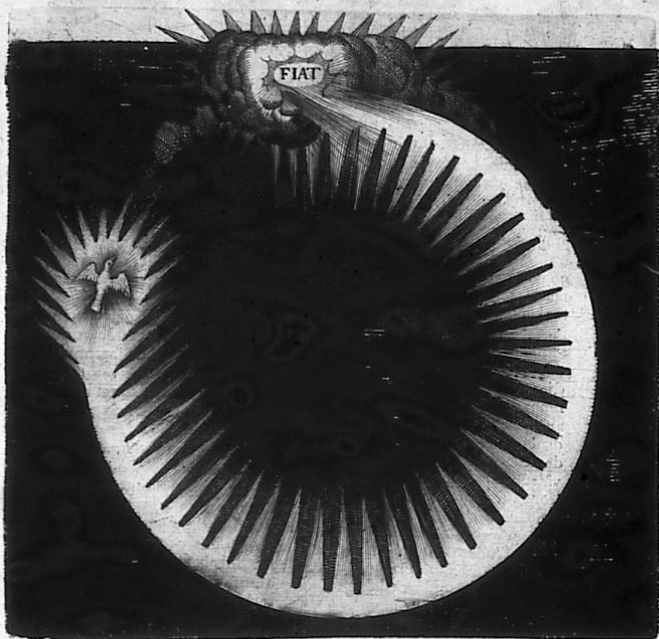
Quod DEUS ante mundi creationem sibi ipsi tantum relaxerit: De dono amatorio, quod DEUS hylæ parti mundum conflatam dedit: Unde mundi figura sphaerica?

MONAS secundum *Hermesem Trismegistum* (qui est lux mundi) ante secula monadem, hoc est, DEUM ignis peperit, & suum in se reflexit ardorem: Hic enim luminum pater ante mundi creationem in seipso tantum relaxit, nec claritatem suam revelare voluit, antequam de mundi creatione cogitavit. (Psal. 18. v. 11. *Fecit tenebras locum suum secretum, tabernaculumque suum aquis obscuris fecit, nubibusque densis obvelavit.* Hinc hylæ extra mundum portio significatur: *Tenebra & nubes sunt circa ipsum.* psal. 97. v. 2.) Tunc enim, inquit *Mercurius Trismegistus*, formam suam mutavit, hoc est, occultam suam essentiam manifestavit, quo universa subito revelavit. (Psal. 18. v. 12. *Splendore ejus presentia nubes & aqua tenebrosa fugerunt.*) Omnipotens igitur hic DEUS libere & non coactus constituit inæffabili sua sapientia condere Macrocosmum, atque ante ejus structuram de materia, essentia, figura, dimensione & partium ejusdem concatenatione mysticè determinare: Materiam ex *hylæ* infinitæ gremio ad istius structuram eligebat, aptam, quæ diversis virtutibus & formis essentialibus decoraretur, donum ei sanctum & amatorium libere impertiri volebat, immediatè a seipso procedens: Actualiter enim ante creationem spirabat DEUS, & Spiritus oris ejus, hoc est, spiratio passiva, ab eo per modum amoris donabilis procedens, ferebatur super aquas, hoc est, sphaeram aqueam, vel potius movebatur circa & super totam mundi corporalis materiam, videlicet super duos cœlos inferiores adhuc informatos, quorum materia primordialis erat aqua, ut testatur *S. Petrus*. 2. 3. Ferebatur, inquam, procul dubio motu circulari in mundo per ejusdem istius Spiritus præsentiam spirituales factæ super convectam mundi materialis superficiem, tanquam motu inter omnes nobiliori, per quem mundi corporalis materia, & simplicissima ejus spiritualis substantia ab illa hylæ infinitæ seu massæ informis congerie extra utrumque mundum detrusa distinguitur, mundusque corporalis limites seu margines suos convexos, figuramque omnium capacissimam & nobilissimam, sphaericam scilicet, accepit. Imò, hoc est, illud DEI donum excelsum essentia divine, quam DEUS ei donavit repletissimam vi suæ processionalis aptitudinem habens, ut detur, procedensque solum per modum amoris donabilis, in quo omnia alia donantur: quia omnia dona communia dicuntur ratione amoris Spiritus istius sancti, qui est amor infinitus à Patre & Verbo procedens à simplici igitur ejus actu virtutes & essentia omnes, imperante voluntate divina, cuilibet mundi parti veluti dona distribuuntur secundum *Psalmistæ regii* sententiam, *Verbo Domini firmati sunt cœli, & Spiritu oris illius omnis virtus eorum.* Hoc etiam idem confirmare videtur *divus Paulus*: *Per Spiritum*, inquit ille, *sanctum omnia expiscantur & singula singulis gradibus distinguuntur.* Spiritus igitur hic Domini, qui est amor igneus, ferebatur super aquas igneum illis vigore impertiens, voluntate divina sic jubente: Unde prima mundi creatura omnium subtilissima, simplicissima, nobilissima & actuosissima mundo primum affluit. Hunc itaque Spiritum etiam Ethnici agnoverunt: Nam Chaldaeorum oracula dixerunt eum *amorem igneum* à Patre & Verbo procedentem

cedentem, ut testatur *Jamblicus*; *Mercurius Trismegistus*, DEUM ignis & numen Spiritus; *Geniles*, ut apud *Plutarchum* legitur, eum descriperunt esse ipsum Spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed in quamcunque voluerit sese transformantem & se universis coequantem: De quo etiam *Zoroaster* & *Heraclitus* loquentes, omnia unico ab igne genita esse voluerunt: Hinc etiam *Orpheus* coelum medium Spiritus hujus ignei lumine illuminatum dixit aetherem quasi aethærem, hoc est, ardentem spiritum, & *Pyripnon*, id est, igneum spiraculum appellavit, ut antea dictum est: *Platonici*, eum vocarunt animam mundi, cui nobilitate proximam, lucem tantummodo agnovērunt, dicendo, quod nihil sit in ipso firmamenti circulo præter animam, quod majorem DEI similitudinem præ se ferat, quàm ipsum lumen, imò quamlibet rem tantum sibi Deitatis vendicare volunt nonnulli Philosophi recentiores, in quantum capax est luminis. Nec mirum, cum DEUS ipse, ut in sacris scripturis traditur, lucem mundi & patrem luminum semetipsum vocet; cujus dono sancto seu spiritu igneo, qui a *Apostolis* sub forma ignis apparebat, lux mundana, id est, igneus aquarum vigor, primo creationis die honorata est, & excujus substantia essentiali caelum, in quo spiritus movebatur, ac utriusque caeli inferiores, eorumque creaturae & pulchritudines suas divinitus & metaphysicè acceperunt. Atque hinc erat, quod *Democritus*, *Orpheus* & multi *Pythagæorum*, quoniam hujus divinae naturae virtutem omnibus creaturis inferioribus secundum plus minusve ineffe perceperunt, omnia Diis plena esse opinati sunt, quibus divinos statuerunt honores, dedicando eis preces & sacrificia, ac cultu illa divino venerando. Præterea hos Deos omnes ad unum reducebant Jovem; per quod planissimè significaverunt, omnes caloris, claritatis, vitæ, formarumque essentialium rivulos ab unico fonte lucido supernaturali profluere, & ab ejus aqua perenni & spiritali incrementum & multiplicationem suam adipisci.

CA-

CAPUT. III.

De tribus prioribus creationis diebus.

DIFFICILIS videtur cognitio dispositionis dierum ante Solis creationem factæ, cum inter ipsos quoque Patres Theologos differentia haud exigua de dierum illorum natura oriatur. Nam *Basilus*, *Damasceus*, & alii *Græci* volunt, quod lux illa facta primo die causaverit diem per emissionem luminis, noctem vero per retractionem illius voluiprate divina factam. Sed *Doctores*

G

Latini

Latini probabiliter dicunt, lucem illam fecisse circulationem, consimilem ei, quae nunc fit a Sole, & illuminasse hemisphaerium, in quo erat, atque ita inducitas fuisse tenebras in hemisphaerio opposito propter objectionem materiae grossioris, spissioris, & nigrioris, quae in medio totius materiae informis existerat. Nos vero duplicem illorum diuerſam interpretationem, quarum neutra fortasse, exactius aliquantò considerata, multum a veritate limite distare videbitur, proferemus, quarum prima est, quod dies ante Solis creationem pro luce primaria, secundum, aut tertia habeli potest, extendente sese per uniuersum perſpicuum; ita nimirum, ut nox pro tenebrarum dominio accipitur, in illa parte, ubi nulla adhuc lux effulſit. Erſit primus dies luminis pro claritate generaliter per internum coelum Empyreum diſperſa, poſtquam uidelicet tenebras è regione sua deorsum propulſaſſet, ſpiritualemque coeli sui materiam ſecundum actionis ſuae proportionem depurallet ac ſubtiliaſſet. Hujus diei manè erat prima lucis diuina: in ejus tenebras penetratio, ac initium actionis lucis in tenebris ſuperioribus; non aliter, quam manè apud nos vocatur illud tempus, quo Solis radii in obſcuram & tenebroſam noctis maſſam penetrare incipiunt. Similiter veſper eſt infima hujus coeli ſuperficies, in qua vapores adhuc tenebroſi, tanquam in regionis media ſuperficie exiſtunt, & ibi obliqua reuolutione adhuc circumuoluntur, terminantque actionem primi diei, & licet ceteris. Neque certè eſt hæc expoſitio penitus rejicienda, cum tam dies, quam nox conſideranda ſit reſpectu ſubjecti, cui prædicta duorum temporum diſpoſitione obijci debent. At uero coelum Empyreum poſt creationem ſtam per totum erat lucidum & clarum: Unde & ab igne nomen ſuum accepit, eaque propter nec nox, nec tenebrae in eo immediate poſt illius creationem ullo modo tolerabantur. Atque hoc idem dici poſt de coeli aetherei ſubſtantia. Secunda tamen interpretatio noſtra, ueritatè, ut nobis uidetur, propinquior, ut pote quæ & cum Theologiſ Latinis directè conuenit, ex ſequenti declaratione eſt elicienda. Namque probabile eſt, Spiritum diuinum ante ullam creationem emiſſum a uectum ſuper aquis, eas triplici circumuolutione circũambuiſſe, & quemlibet curſum ejus produxiſſe diè ſpirituale ſeu ſupernaturale: Unde primo ambitu ſuo primum diè conſtituit, in quo coelum Empyreum perfecit, ac tenebras per unum gradum deorsum depulit. Secunda autem reuolutione ſecundum diem edidit, in quo duplici uirtutis diuinae præſentia tenebrae per gradum ſecundum fuerunt depreſſæ; atque hoc modo lux & uirtus diuina in media & aetherea mundi regione effulſit. Tertia denique & ultima ejus reuolutione per tertium gradum, & ad ultimum terminum à circumferentia fuerunt tenebrae tertiæ impreſſionis diuinae uirtute diſcuſſæ. Atque ita completum eſt mundi integri tabernaculum, ac producta fuerunt diuini Spiritus potentia omnes regionum illius uirtutes & eſſentia. Hic igitur finiti fuerunt tres illi diè ſpirituales à Spiritu diuino actu haud aliter menſurati, & ad numerum perſonarum Trinitatis relati, quæ omnes egerunt ad mundi creationem. Nam Deus Pater dixit: & Verbo ejus firmati ſunt caeli; ac Spiritus uero ejus omnia uirtus eorum. Horum itaque dièrum ſpatio, ac poſt ipſorum complementum producti ac eſſentificati ſunt caeli, operatione diuina, in quibus Spiritus macrocoſmi uniuerſis formam & eſſe accepit. Mox deinde dies ſolares, qui circa res mundi corporales verſantur, originem ſuam diſtindepti ad quarum creaturarum genera producenda, horum ſolarium ſunt tres priores prouenerunt, prout ad trium coelorum manſiones fabricandas, tres ſpirituales primum emicuerunt. Nam primo die ſolaris, qui eſt quartus à creationis origine, ſtella ſeu aethra erratica, & coeli creatura, ſecundo animalia omnia irrationalia, & diè ultimo mundi minor ſeu Microcoſmus creata & completa fuerunt; non aliter, quam Macrocoſmus diè ultimo ſpirituale fuit ad perfectionem ſuam perductus. Quis igitur poteſt ferè dubitare, quin

quibus talis ſit motus Solis poſt mundi complementum, qualis erat motus Spiritus ante ejus perfectionem, cum Deus poſt trium dierum ſpirituale terminum conſiderit tabernaculum ſuum in ipſo Sole; Per ipſum Solem igitur, tanquam per ſolam demonstrationem à poſteriori ad uerum iſtius Spiritus diuini motum, quoad mundi compositionem quolibet die dicto moyſe, peruenire poſſumus; neque enim in eo aliquis hæſitabit, quin dies ſequentes in creatione fuerint præcedentibus dimenſione æquales, & per conſequentes, Spiritum diuinum in reuolutione ſua eodem tempore moſiſſe, quo moſet Sol in ſua: Imò uidetur ipſum corpus ſolare eſſe quali ſpeculum & cor mundi, in quo ipſius Spiritus à Trinitate eſſe fulgentis radii ſupernaturales inſunduntur; cujus uirtute radiosa, præter omnem rationem humanam uifiſibile redditur corpus illud ſolare, & motum uoluntate diuina conſtantem ac immutabilem ſemper illud ſolare, & motum uoluntate diuina tempore producens, quibus creatio fuit completa. Videtur itaque, quod Spiritus ille ſanctus, qui Apoſtoliſ in forma columbae radiosa ac fulgida apparuit, in forma ſpirituale circumambuiſſe itaque, illuminans motu ſuo obſcuritatem illarum, ac radios ſuos in illas inſundendo, eoſque ipſis poſt reſeſſum ſuum, utaque iis informarentur, relinquendo, eum præſentia ſua ineffabili modo omnia clarificaſſe & illuſtraſſe ſpirituale, non ſecus, quam Sol facit præſentia ſua, corporaliſ. Et quod (ut ad Latinarum Theologorum opinionem tranſeam) lux illa increata lucem in res creatas inſundendo circulationem eandem primis tribus creationis diebus fecerit, quam motu ſuo deinceps Sol quolibet die abſoluit; & quod illum in ueritatem ſuam, in quo erat, non aliter, quam illuſtraſſet Sol ſuam; & quod illud etiam quod facta ſunt tenebrae in Hemisphaerio oppoſito propter interpoſitionem materie groſſioris, ſpissioris, & opacioris in medio totius maſſe informis ſeu umbræ horrendæ: De Spiritu autem diuini motu ſuper aquis loquuti ſumus cap. præced. in cujus fine etiam pro capitu humano motum ejus primo creationis die factum depinximus; cujus emblematis rationem circa ſinem capitis hujus quinti explicauimus.

CAPUT IV.

De lucis creatione & natura, & de ejus operatione caelique Empyreum ſeu primæ mundi regionis conſtitutione.

DIXIT DOMINUS; Fiat Lux, & factum eſt primo die coelum ſuperum luce repletum. Nam hujus coeli contentum nihil aliud eſt, quam eſſentialiſſima & ſpiritualiſſima lucis ſubſtantia, ex magna anime portione & paucillo Spiritu tenuiſſimi conſta; quæ ideo Spiritus igneus & coelum Empyreum, hoc eſt, igneum & ardens appellatur, ut dicit *Iſidorus*; non quod urat, ut ignis elementaris, ſed quia lucis ſplendore & claritate undique eſt perſuſa. Unde illorum opinionibus non aſſentior, qui coelum hoc immobile eſſe & queſcere putauerunt; quia hæc proprietates ſunt lucis ſubſtantia; ex qua hoc coelum conſtat, omnino contraria; cum lux ſit actus primus & ſimplex, quo nihil eſt in ſuo motu uelocius. (*Falſgur ejus eluminauit mundum, & terra, id eſt, tenebra, uident eum, pauca erat & effugibat. Pal. 97. 4.*) Hujus igitur creatura ſeu uigoris ignei præſentia deorsum per obliquam reuolutionem depelluntur ſuperioris illius ad lucem informis & obſcure partis tenebræ ac caligoſidique, propter duas rationes, quarum prior eſt, quia occulta & potentialis umbræ qualitas, ignea lucis aſtuitate jam reuelatur & frigiditatis nomen aſſumit; cujus diſpoſitio cum omnimodo luciditate caloris qualitati contrarietur, eſt, lucis operationes ejuſque obiectum fugere & auerſari. Factum igitur eſt inde, ut crudior & craſſior materia pars propter prædomi-

prædominantem in ea frigiditatem, versus globi universi centrum, quod remotus à lucis primariæ habitaculo distat, semetipsam magis magisque receperit. Secunda ratio est, quia idem est respectus inter lucem & tenebras, qui est inter formam & privationem: quare tenebre lucis aspectum evitando inlittant umbre horrendæ, ut *Merc. Trifmag.* utar verbis, obliqua revolutione subterlabebatur, & Peripheriæ centrum petebatur, atque hinc est, quod hoc cœlum in excellissimum gradu depreuretur & mundicietur, separando subtile à spisso, & prætermodum illuminetur splendescatque fugando calignes omnes à margine suo versus centrum. Est igitur hoc cœlum seu supræmæ & supernaturalis mundi regio fontis lucidi habitaculum & quasi patria ac solum nativum, in quo rerum primordium lux primùm creata & collocata est: Unde mundi fundamentum vocatur, cujus formalis præsentia totius hujus cœli materiæ appetitus in summo gradu expletur. Certum est enim hujus cœli materiæ appetitus valde esse tenuem & subtilem, cum tota ejus substantia sit formalis: Nam secundum *Aristotelem 4. metaphys.* ubi plus est formæ, ibi minus est materiæ, & per consequens crassities materiæ paucitatem formæ arguit: multitudine enim formæ lucidæ, suis actionibus prioriorum materiæ ab illi partem, in hoc cœlo ex divina voluntate retentam assidue rarefacit, ejusque massam rarefactione latius extendit, quæ eademmodum in arte chemica percipitur: ubi si res crassa in vitro satis amplo Hermetice sigillato vehementiore sublevari igne, partes ejus state factæ ampliorum naturaliter appetunt locum: unde vitrum distripitur, ut vapores attenuatiliberiùs inveniant spatium: Sic etiam hujus cœli materiæ limpida admodum latè sese extendit amabili hujus cœli calore rarefacta. Atque hinc est, quod hoc cœlum secundum *Basilium lib. 2. Hexameræ* omnia cœlis sese latius extendit. Concludimus igitur, hoc cœlum esse formam omnium nobilissimam, & ultra omnem imaginationem spirituales ac simplicem, quantitate omnium maximam propter materiæ extenuationem, qualitate lucidissimam, & vigore igneo repletissimam, actione ac tuosissimam, & motu suæ substantiæ lucidæ velocissimam, calore à motu derivato suavissimam, temperatissimam, amabilem, non urentem nec destruentem, sed vinculis proportionalibus omnia inferiora concordia pace connectentem, eaque in suo proprio spiritu, qui vix ob subtilitatem suam percipi imaginatione potest, conservantem, per se moventem & viventem, ac sine contractu alicujus rei heterogeneæ, aut frigiditatis alicujus impedimento in sua sede connaturali existentem, figuram sphericam, quam à motu Spiritus, qui ferebatur super aquas, & à procedente ab ipso per divinam voluntatem virtute lucida accepit: Nomine Empyreum vocatur quasi igneum, ut supra. Dicitur etiam Olympus à sua limpidine. Vocatur quoque supernaturale, quia ultra leges spirituales contra corporeitatem, & intellectuale, quia nobis non visibile, sed intelligibile tantum, & demonstratione à posteriori solummodo percipibile, vel quia angelis & intelligentiis repletissimum.

CAPUT V.

De cœli spiritualis basi, ejus compositione & natura, positionisque utilitate.

UO hujus cœli partes, quas superius elementa appellavimus, simplicitate & puritate differant, & quod earum superiores digniores sint inferioribus ex *Ezechielis* visione colligendum est, de qua in 2. istius libri cap. fecimus mentionem; cujus cœli basim *sanctus Johannes in Revelat. 4.* videtur mare vitreum cristallo simillimum appellare; & prædicta Propheta firmamentum cristallo

cristallo simillimum; quo nomine non videtur intelligere totum spatium inter spheram lunæ & concavitatem spheræ cristallinæ, quæ atque ab aquis separate sunt, ut apud *Moysem* habetur, sed denotare ipsam spheram cœlo Empyreo continentiam, quam quidem spheram esse illam ipsam, quam alii stellatam & firmamentum (malè ipsam à seipsa distinguentes) vocant, infra demonstrabimus: Hæc enim sphaera nobilissima est conditionis in sua specie, quia participat de naturæ claritatis & tenuitatis cœli Empyreici, cujus est basis, unde tam à Propheta quam ab Evangelio in ejus visionibus spiritualibus in explicatione gloriæ Dei introductor, & sub throni seu soli similitudine ponitur, quasi medium inter spiritualitatis & corporeitatis naturam existens, circa convexam enim suam superficiem participat magis de natura cœli spiritualis, at in superficiem suam cavam per intervalla est corporalis, quemadmodum in simplici ejus compositione, seu partium appositione & assimilatione explicabitur. Nam ut crassior pars elementorum cœli infimi in dispositione terrea sensibilibus residet, sic etiam intellectualiter concipiendum est, quod densior pars simplicissima cœli spiritualis materiæ jam ab immunditiæ & obscuritate per lucis præsentiam expurgata, insensibili & vix credibili frigiditate propter suam densitatem imbuta caloris benevoli actione versus hujus cœli basim pellitur. Nam quodammodo, licet levitate & suavitate, propter suam exiguitatem patitur frigiditas lucis actiones, cum materia sit qualitas, & tenebrarum amica: Unde patet, quod major ejus substantiæ portio sit magis spiritualis quam corporalis. Similiter intelligendum est, quod lucis primariæ radii, quorum natura est densum penetrare, umbram horrendam in primordio velocius persequentes deorsum ultra cœli Empyreici limites penetraverunt, & propter vehementem densitatem tenebræ materiæ lentè deorsum tendentis resistentiam resilierunt & reflexi sunt, quorum reflexionibus vapores, subtiliantur, & in exhalationes nebulosas motu radiorum resistentium ad concavitatem spheræ atque superficiem elevantur, ac frigiditate sicca ibi glanduloso more constringuntur & congelantur, nam radii lucidi reflexi calorem accidentalem suo motu excitantes, benevolam per antipostatam conservant & augmentant frigus in materia glaciali inclusum in concavitatem spheræ parte, non aliter, quam radii solares à terra cœli infimi reverberati mediæ aeris regionis frigus fortificant, & in parte convexa ejusdem spheræ atque mediæ aeris regionis frigiditas cœli infimi spheræ ignis virtute. Hæc igitur sphaera propter assiduum formatum actionem quasi fixatur, & ad ultimum suæ perfectionis fastigium sublimatur in formam cristallinam seu adamantinam globulos nebulosos & obscuros amplectentem; qui magneticam habent vim prætereuntes radios invisibiles sibi attrahendi & in mundum medium ejaculandi; nam formam non aliter appetit eorum materia, quam foemina marem: corruptioni tamen nunquam sunt obnoxii: quia tanta est illius formæ abundantia, ut eorum materiæ appetitus omnimodo expleatur, nec putrefactionem ullam ibi loci potest frigiditatis præsentia invenire, quia est terrestris, hoc est, cum natura seu qualitate essentiali terre, nempe cum siccitate conjuncta; cujus est igneæ naturæ amicitissimum esse. Nec frustra divinæ voluntatis ordinatione, in hac regione posita est cristallina & sicca hæc aquarum congeries, cum ejus situ magna commoda utilitatesque haud exigua, tum cœlo spirituali, tum etiam medio corporali afferantur: non enim pro medio tantum habetur, quo spiritualia & supernaturalia à corporalibus & naturalibus distinguuntur atque separantur, sed etiam est quasi cribrum quoddam rarum, per cujus diaphragma lucis spiritualis radii proportionem divinam transeunt, cribrantur, & in hæc inferiora quasi infunduntur. Præterea calor à

caeli medii motu violento ortus hujus sphaerae frigidae praesentia contempe-
ratur & longè remissior redditur, ut testatur Beda. Atque hoc modo completum
est primi diei opus, videlicet coelum Empyreum; cuius basin coelum cristalli-
num esse diximus: Secundi vero diei opus erat, hanc aquarum spiritualium con-
gregationem ab illis aquis inferioribus, materia nimis crassa oneratis, & corruptioni ob-
formae defectum obnoxii separare, mediumque separationis, nempe coelum
aethereum essentis nobilissimis ornare, ut infra declarabimus.

*Explicatio picturae massam deformem ac tenebrosam luce increata illuminata
tam & motu splendoris sancti circulari circumseptam repre-
sentantis, ac in fine capiti secundae buquae
libri delineatae.*

*Monas ante mundum genuit monadem & in seipsam reflexit ardorem suum, hoc
eii subsistit antea relictis. Trimegisti.*

*Fecit tenebras locum suum secretum & aquis nigrissimis ac nubibus densis circum-
sepcebat tabernaculum suum, ut velamenti loco ipsi inferiret. Plal. 18. v. 11.*

Tenebra fuerunt super abyssum. Gen. 1.

*Splendore praesentiae divinae evanuerunt nubes fontesque aquarum visibiles sunt sa-
cti, & fundamenta mundi reuoluita sunt. Plal. 18. v. 11. & 19.*

*Spiritus Domini movebatur super aquas, vigoram igneam edens. August. super
Genes.*

*Dixit, FIAT, & firmati sunt caeli, ac spiritus ab ore ejus omnis virtus eorum proce-
dit. Plal. 33.*

*Aleni divina potentia in principio mutavit formam & universa subito re velavit,
& vidi, omnia in lumen converfa, sua ve nimiam ac jucundam: Et paulo post: Umbra
quaedam horrenda obliqua revolutione subterlabebatur. &c. Trimegisti lib. 1. Pimand.*

*Erat umbra infinita in abyssi, Aqua autem & spiritus tenuis in chaos incant: Flo-
ruit autem splendor sanctus, qui sub arena & humida natura elementa deduxit, graviaque,
tenebris submersa sub arena humida re sederunt. Trimegisti. sermon. 3. Pimand.*

Quid dici potest hinc evidentiùs, quam quod immediate post verbum
Domini, FIAT, spiritus ab ore ejus ante mundi originem egrediens, motu suo
orbiculari illam hyle partem jam mundi nomine insignitam circumdederit, &
splendoris sui immensi reflexione ineffabilem istam partis abyssi deformitatem
in convexa mundi integri superficie, ante hujus praesentis mundi exitentiam, de-
leverit, ac aquas tam grossiores, quam tenuiores originaliter visibiles reddiderit,
essentialiterque eas informaverit.

Explicatio figura sequenti.

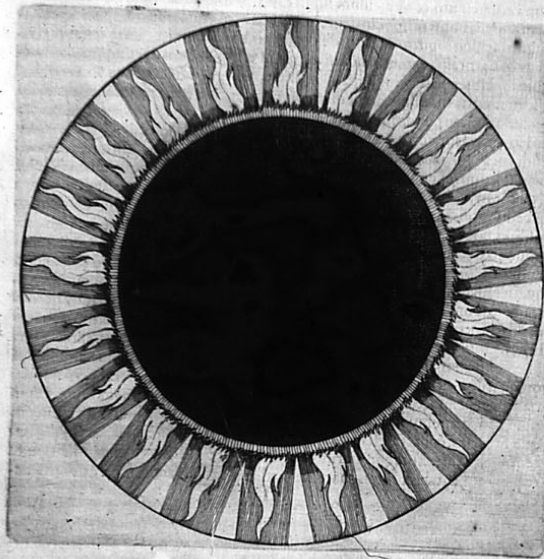
Quoniam hoc loco historiam nostram de rebus creatis incipimus, idcirco
in primae Macrocosmi regionis creatione res increatas, Spiritusque sancti de-
scriptionem hic omisimus, depingentes solummodo pro imaginationis nostrae
capu operationem radiorum ipsius increatorum, per convexam regionis o-
mnium primae superficiei deorsum ad ejus basin penetrantium; quorum re-
flexiones mere formales cum tenui superiori spiritu, seu aqua subtilissima mixtae
dant lucis nomen ex cellis illius regionis substantiae spiritualissimae: ita sane, ut et-
iam ob luciditatem illius recte eam, ut supra dictum est, vocaverint Theologi
Empyream & igneam. Reflexiones autem illorum radiorum increatorum sunt
quali imagines quaedam, similes illis, qui in speculo aliquo solent occurrere, nullo
autem

autem modo cum ipsis radiis increatis eadem: Et ut speculum absentia objecti
suas perdit impressiones; licetiam absentia horum lucis increatae radiorum &
vel in momento aut nutu oculi perdat suam formam ac pulchritudinem, prio-
remque tenebrarum deformitatem rursus induet spiritus iste supercaelestis. Lu-
cente igitur gratia divina vivit mundus creaturae: illa vero in semetip-
siam tantum reflexa, & aquis nigrissimis ac nubibus densis obvelante creatore
tabernaculum & sedem suam, de subito mundum ac creaturas ejus perire neces-
se esset: *Benedictus itaque, sis super omnia Deus, qui & spiritaliter & corporaliter moti-
luminas, nec aversas à creaturis tuis splendorem facies tuae ob merita benignitatis filii tui
Amen.*

Regio autem haec jam impleta est luce creata, ac tenebras substantiam
ejus tenentem occupantes virtute sua lucida deorsum detrusit, & lucis increatae
radios deorsum à loco spiritus increati in hanc regionem creatam descendentes
imitando, suae quoque lucis create radiis basin regionis suae penetrat, deorsum
tenebras persequens, ut infra declarabitur.

Fiat lux, & factum est caelum spirituale. Basil. lib. 2. Hexameron. & Beda.

LUCIS CREATAE PRIMARIAE APPARITIO.

CAPUT VI.

*De celo medio & de variis ejusdem appellationibus ac de
ipsarum ratione.*

MEDIA mundi regio secundo die creationis completa propter lucis materiae deorsum tendentes operationes habet appellationes diversas, nam ut per se sumitur, hoc est, respectu suae propriae materiae, dicitur spiritus medius post tenebrarum dissolutionem; respectu verò caeli superioris, hoc est, substantiae lucidae, ac mixtionis cum hujus spiritu dicitur aether; quatenus autem ad quatuor elementa inferiora tertio die apparentia & distincta refertur, dicitur Quinta essentia: Per se igitur, hoc est, in propria sua substantia secundo die revelata, & à sua caligine mundificata praese fert formam aquarum subtilissimarum, & vaporosi cujusdem ac nunquam quietentis fumi; Unde apud Platonicos spiritus mundi medius vocatur, quem lucis essentialis & animae mundi receptaculum, retinaculum, & vehiculum supra cap. 5. lib. I. appellavimus; ubi etiam ejusdem appellationis rationem demonstravimus. At quatenus hic spiritus retinaculum est lucis, spirituali fonte descendens, cujus actione calore excitatur vivificus & naturalis; eatenus dicitur aether, id est, splendens, secundum *Isidorum*, quia ibi est perpetua limpeditas & claritas; vel igneus secundum *Anaxagoram*, quia ibi est perpetua limpeditas & claritas; affirmantem omnem illud dici aethera, quod ardet, cum aether nihil aliud sit, quam aër inflammatus, unde juxta Graecorum Grammaticam ab *αἴθερ*, quod significat ardeo, derivatur; aër spiritus quasi aether hoc est, ardens spiritus: Quare *Orpheus* eum vocat *Pyripion*, id est, igneum spiraculum, & *Porphyrius* cum ceteris Platonici spiritum in cujus medio animam mundi posuerunt; Atque hinc est, quod secundum *Marianum* in aethere dies est perpetuus, quia tenebrae illuc nunquam accedunt; quamvis ejus substantia simplex à stellaribus corporibus divisa sit invisibilis, hoc est, mortalium oculis non percipibilis, quemadmodum latius cap. sequenti declarabimus: Denique pro unico habetur elemento, quemadmodum vult *Aristoteles* in libro *Meteororum*, ubi loci aethereum nihil aliud esse asserit, quam unicum elementum: Unde necesse est, ut hoc unicum elementum sit extra numerum quatuor essentiarum inferiorum in infima regione mox producendarum; atque hinc etiam quinta essentia à Philosophis appellatur, in qua nihil corruptionis invenitur, quoniam duo contraria putrefactionem inducentia in eodem elemento non reperiuntur. Ex horum igitur nominum rationibus manifestum est, hujus regionis materiam olim primariam, nunc verò secundariam per ejus in actum reductionem factam nihil aliud esse, quam vaporem purissimum, aut nebulam quandam subtilissimam, spiritum generaliter dictam; ejusque formam, cujus praesentia in actum deducitur, esse lucem illam seu claritatem essentialiter à perenni spiritus divini & supercaelestis fonte scaturientem, & expletentem totaliter hujus materiae mediae spiritualis appetitum, ut infra declarabitur.

C A.

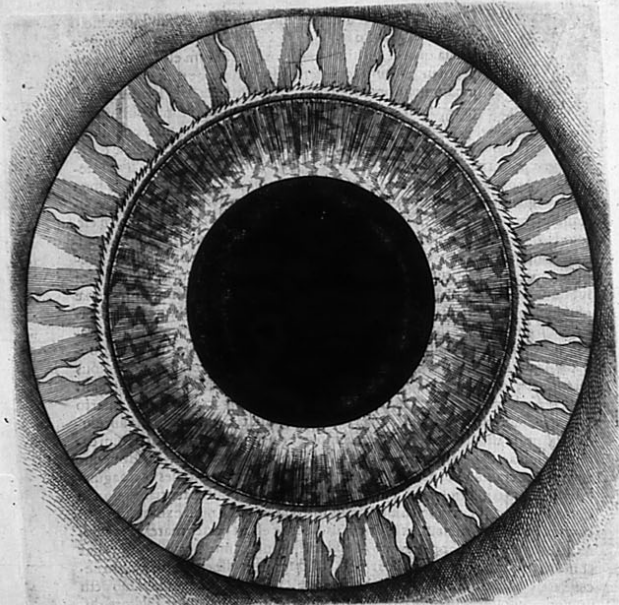
CAPUT VII.

*Caeli medii compositio cur sphaerae aequalitatis dicatur? quod hanc
regio respectu superioris caelum vocetur
corporeum?*

VT caelum Empyreum ex re unica, nimirum ex substantia lucis, primo die creatum fuit, quod ex tribus quartis tenuissimis ignis & una quarta spiritus subtilissimi constatum est; unde & respectu inferiorum totaliter est formale, ac propter ignis in eo praedominacionem igneum nominatur: Ita caeli hujus secundi materia, cum magis sit corporalis, quam illa primi & superioris, correspondet formae suae lucidae, proportione illa debita, quae materia ad formam suam aequalibus trutinis ponderari solet: unde ex una lucis igneae & tenuissimae extra caeli Empyreii fontem per sphaerae crystallinae diaphragma descendens quantitate componitur, quod etiam Pythagoras videtur asseverare, solem, lunam, & ceteras stellas ex igne & aère constari scribens: Hinc etiam est, quod *Aristoteles* Philosophorum veterum suffragio hanc regionem caelum aequalitatis nominavit, in cujus centro sphaeram animae collocaverit sapientes; Ex quibus hujus caeli constitutionem ex duabus spiritus medii quartis, & ex totidem substantiae pulcherimae, animae lucidae satis apte ad complendum materiae ejusdem spiritualis appetitum, & à mutationibus corruptibilibus eam praefervandam consistere verisimile videtur. Quod autem hanc regionem magis sit corporalem quam illa suprema, multis rationibus probare possumus; quarum una est, quoniam, ubi minus est formae, ibi plus est materiae; sed in hoc caelo secundo minus est formae, quam in caelo Empyreum, cujus tota substantia complete formalis est; Ergo in hoc caelo plus est materiae, quam in caelo Empyreum. Major ex quarto Metaphysicorum depromitur. Alia ratio est, quia materiae primae massa antelucis apparitionem unicum & eundem semper reinebat statum; agente enim carebat, cujus actionibus de una in aliam dispositionem reduceretur; Unde neque tenuior nec crassior dici potuit, cum omnes ejus partes potentiales & imaginabiles ejusdem conditionis aestimandae sint tam in una mundi potentialis regione quam in altera. Cum autem lucis dispositio talis sit, ut ea nihil existat subtilius corporaque magis penetrans & aperiens, necesse est, ut partes materiae crassioris attenuare semper appetat, quò in eisdem sine impedimento promptius agat & moveatur; unde quò formaliores res est, eò subtiliorem esse ejus substantiam necesse est; Cujus certe rei ratio mere philosophica est, quia lux formalis suo actu movetur, suoque motu calorem excitat; cujus natura est attenuare, dilatare, dissipare: Hinc igitur est, quod perennis illa lux scaturigo, primo die in superiori mundi regione creata ejusdem materiam occultatam mox patefaciens, eamque in actum reducens, tenuem & subtilissimam partem secundum suipius dispositionem efformavit, crassiore ejus portione deorsum versus centrum in mediam regionem detrudendo, ut sine impedimento ullo simplicissimam spiritus substantiam, quam quasi in formam universalem reduxit, gubernare, & secum per omnes mundi latebras transferre posset. Atque hinc est, quod dimidia hujus regionis informata corporalitas, in mediam repercussa, mediam magis corpo-

H ream

ream reddit, quàm supremam. Ultima denique ratio Musica est; Etenim tam materia, quàm lux in hac media regione invenitur in sesquialtera proportione, cum materia sursum ascendendo, & forma deorsum descendendo in cælo hoc medio seu æthere consonantem diapentem quodammodo resonare faciant, ut infra copiosè demonstrabimus. Lucis autem secundariæ actiones in hac regione, sequenti modo sensui repræsentavimus.

CA-

CAPUT. VIII.

De duplicem cæli medi tenebrarum in infimam mundi regionem repercussione, & de ejus lucis dispositione ac effectu, hoc est, de calore ab ipsa proveniente, & quod lux invisibiliter per se atque in se luceat.

VIRTUS seu claritas cæli supernaturalis per cribri aquei foramina vel potius ubera ex creatoris ordinatione descendens, & deorsum, quasi ex fonte suo perenni sese in cælum medium adhuc potentiale & informe profundens, sua præsentia hujus materiæ partis caliginem & tenebras dissipat, easque versus regionem infimam adhuc invisibilem & abditam propulsavit, efficiens hac ratione ejus substantiam visibilem & informatam, puram, subtilem, tenuem, & inferioris cæli massa perfectione & pulchritudine longè excellentiorem: Imò hæc illa est essentia lucida à primo fonte supercælesti per infinitos rivulos in omnem maris cælestis partem scaturiens, quam veteres vocaverunt æthera; nos verò *lucem Secundariam*, quia à prima radice immediatè derivatur: Sic etiam Solis & stellarum radios in infimam mundi regionem penetrantes *lucem tertiariam* dicemus. Hæc itaque lux, quamvis secundaria, est tam activa & vivacissima virtute repleta, ut universum hoc cælum à sua immoditiè prima liberet, obscuritatemque ejusdem depellat, & more umbræ horrendæ in infimam mundi partem obliqua revolutione subterlabi faciat, partes ejus imperfectiores & crassiores cum tenebris detrudat in inferos, separando subtile à spisso, substantiam ejus illuminat, & ætheream facit; Spiritum ejus materialem sua perfectione implet & torum materiæ appetitum explet, unde ea corruptioni aut putrefactioni non subjicitur & contrariis minimè affligitur, quia omnes ejus partes sunt homogeneæ. Hæc denique erat illa essentia secundaria, quæ per triduum à mundi creatione vices Solis agens, quarto die, ut vult *Dionysius*, in substantiam Solis transit, imò hic est actus ille simplex, cujus operatione cælum hoc æthereum rutilis ignibus faberrimè decoratur, motusque ejus diversa ratione differentes, nempe orientalis, occidentalis & secundum latitudinem, quem trepidationis vocant, oriuntur, & calor denique benignus, vitæ creaturarum amicissimus, & perquam necessarius accenditur, qui propter hujus cæli substantiam spissiore intenfior, & sensibilibior est in hoc loco, quam ille superioris; nam quò densior est materia, eò vehementius resistit agenti, & per consequens, agens fortius agit in patientem; Sed materia hujus cæli, ut dictum est, crassior est, quàm illa cæli Empyreici: Ergo lux in eam fortius agit, eaque pariter resistit, & per consequens calidiores producit effectus ad propulsandas frigiditates, olim occultati, nunc verò propter caloris præsentiam manifesti, injurias, cujus natura est, crassiores materiam semper concomitari: Hic itaque calor, ut est supremo intenfior, ita respectu inferioris longè temperatior, subtilior, & simplicior est; quia formæ dispositionem sequitur, à cujus actione immediatè procedit. Concludimus igitur, quod, quemadmodum hujus cæli formæ substantia ex immortali parente nata est, & nullo modo corrumpenda, atque dignitate ob originem suam exaltata & nobilissima, vitam & animam creaturis mundanis inspirans, easque lumine suo fovens; sic etiam ejus calor ab

actione & motu illius derivatus, sit vivificus, naturalis, amabilis, suavis, temperatus & incorruptibilis; & ejus fonte calidum animalium, & vegetabilium, mineraliumque innatum hauritur, & cujus benignitate apparente corpora omnia inferiora generantur, vivificantur, multiplicantur, & usque ad perfectionem fixantur. Quod autem hujus regionis lux, quamvis assidue clara, lucida & perspicua sit respectu ejusdem loci substantiæ, tamen, quatenus ad inferiora comparatur, in visibilibus aliquando existat, ratio in promptu est; Nam, secundum *Dionysium* lux est substantia in se existens, & ex qua claritas, splendor & fulgor corporum procedit: Lux igitur perse, in se tantum luceat, alius vero per accidens; illis scilicet corporibus lumen & splendorem communicans, quæ ad illuminationem aptè disposita repetiuntur; cujusmodi sunt corpora opaciora, & nulla aut non eximia perspicuitate prædita. Hoc etiam videtur *Augustinus* affirmare, afferens substantiam cæli lucidissimam esse, primumque ob luciditatem suam locum in corporibus possidere, & tamen nobis nocte non visibiliter luceat, sed in visibilibus adest, quatenus scilicet in se luceat; atque hoc modo lux dicitur esse ubique, id est, in quolibet loco & locato, in corporibus scilicet opacis & transparentibus invisibiliter, & in superficie opacorum visibiliter, quemadmodum apparet in stellis & corporibus opacis inferioribus stellarum reflexiones suscipientibus: imò necesse est ad continuationem corporum animatorum, ut lux quodammodo iis nocte luceat. Nam secundum *Hippocratis* doctrinam, si vita stellarum æris crassitatem nocturno tempore non temperaret, corpora ipsorumque spiritus suffocarentur, & tamen hæc stellarum impressio nocte non percipitur, imò earum splendor undique dispersus vix aut difficulter, nisi in luminibus, distinguitur.

CAPUT. IX.

Quod cælestis poli & circuli sint merè imaginarij, artificiales, & nullo modo e naturali con-
venientes.

MULTA invenerunt Astronomiæ petiiores arti cosmographi-
cæ magis utilia, quam veraj; quæ, quamvis ficta & artificialia
sunt, tamen, quia studiosos in arte magis promptè dirigunt,
pro veris & naturalibus æstimanda sunt; inter quæ in hujus
cæli peripheria polos duos posuerunt, sibi invicem oppositos,
quos axis cujusdam imaginarij seu dimetiens, & per mundi
centrum transeuntis fines, mundi que vertices vocaverunt;
super quibus ejus globum circumferri fixerunt; circulos etiam in iis descripserunt
majores & minores; quorum majores partim immobiles, partim mobiles fecerunt:
immobiles duos tantum statuerunt, quos externos appellaverunt; quorum
unum Meridianum per mundi & Horizontis polos ductum, & alterum Horizon-
tem, hemisphærium superius ab inferiori dividente, visumque nostrum termi-
nantem appellaverunt, huncque rectiorem vel obliquiorem pro poli depressione
seu elevatione fecerunt. Circulos autem mobiles, quos internos fixerunt, aut
majores, aut minores dixerunt. Majores autem omnes, præter unum, latitudi-
nem carent, eosque in paralelos, aut non paralelos distinxerunt; Majorem paral-
lelum Aequinoctialem, propter ejus mundi in duas partes divisionem, æqualiter
enim

DE MACROCOSMI FABRICA.

enim ab utroque polo distat, cingulum mobile nuncupaverunt: Minores paral-
lelos, (qui ideo minores dicti sunt, quia mundum in partes inæquales dividunt)
quatuor constituerunt; duos videlicet majores & totidem minores: Majores
Tropicos vocaverunt, unum *Canceri*, borealem nempe, & alterum *Capricorni*, quem
in parte mundi australi posuerunt. Minores vero circulos, quorum unum *Arcti-
cum* & alterum *Antarcticum* fixerunt, nuncupaverunt *polares*. Major denique
non paralelorum, qui latitudinem habet, *Zodiacus* dicitur, quem etiam *Signifi-
cærum* vocant, quia duodecim signa in illo depinguntur. Hic autem circulus inter
reliquos internos solus est obliquus: Etenim oblique se à Tropico *Canceri* ad il-
lum *Capricorni* extendere fingitur. Reliqui vero duo latitudine carentes *Coluri*
nuncupantur, per mundi vertices transeuntis, & Aequinoctialem circulum in
quatuor partes æquales interfecantes. Hi, inquam, circuli cum duobus mundi
verticibus sunt merè ficti & solummodo imaginatione concepti, tanquam ar-
tis vocabula, & nullo modo naturæ hujus cæli ab origine connexi. Ab Astrono-
mis tamen & Cosmographis super convexam firmamenti centri que ejusdem
superficiem intentionaliter ad facilitorem artem earum explicationem deli-
neantur; nam cuilibet prædictorum circulorum proprietatem quandam arti
Cosmographiæ convenientem attribuerunt: Unde in circulo meridiano Solme-
dios dies & medias noctes facit: *Horizon* conspectam mundi partem ab incon-
specta dirimit; *Aequinoctialis* officium est, ut Sole per ejus intersectiones tran-
eunte, quas *Zodiacus* in ariete & libra facit, fiat æquinoctium per universum ter-
rorum orbem; unde *Aequator* dicitur diei & noctis; *Tropici* ambo extremos Solis
motus secundum latitudinem comprehendunt, & *Zonas* temperatas à torri-
da separant; *Circulus polaribus* datur, *Zonas* frigiditas terminare, easque à temperatis
separare; *Zodiacus* viam septem planetarum demonstrat, & *Coluri* denique duobus
duplex tribuit officium; scilicet, tum solstitia, æstivale nempe & hyemale nobis
obsignare; tum etiam æquinoctia, videlicet vernale & autumnale demon-
strare. Quæ omnia, quia ad historiam technicam magis, quam Physicam perti-
nent, tractatui de Astronomia reservabimus.

CAPUT X.

De cælo tertio, & de variis ejusdem nominibus; Cur infima
hæc regio cælum dicatur?

ANTE lucis actionem in tertiam & infimam mundi regionem,
ejus continens erat quasi umbra seu fumus crassissimus terri-
musque, nulla forma visibili præditus, sed densitate substantiæ
quodammodo distinctus: Nam deorsum spissior erit propter
lucis & caloris præsentiam; Postmodum autem tertio die, lucis
operatione deorsum ad terram circa centrum mathematicum
creandum tendente, completo, inquam, hoc cælo, ut infra dicitur, varias ei ap-
pellationes Philosophi tam recentiores, quam antiqui attribuerunt; nam qui-
dam, ejus dimensionem significare volentes, *regionem mundi subultram* illud vo-
caverunt, denotantes totum illud spatium, quod inter concavam cæli medijs su-
perficiem seu sphaeræ Lunæ & centri physici seu terræ convexitatem commen-
turatur: Alii ejus orbis elementares considerantes, quorum corporibus reple-
tur hujus cæli capacitas, nuncupaverunt illud *regionem clemētarem*; quamvis Ele-
menta superiora etiam cælos quodammodo replere supra declaravimus: Non
H 3 nulli

nullo illud dixerunt *corruptibile*, quoniam materia ejusdem prona est & disposita ad formas novas appetendas veteresque relinquendas. Quod autem sit cœlum, duplici ratione demonstratur; nempe, tum, quia est cœli generali nomine sumpti portio; scilicet, quo cœlum à terra distinguitur: tum etiam, quia in multis sacre Scripturæ locis dicitur aves, volatilia cœli; ubi cœli vocabulum non latè sed stricte sumitur. Ex secunda igitur ejus appellatione certum est, quatuor esse in hoc cœlo differentie gradus, quos forma lucida tertii ordinis suâ majori vel minori præsentia distinctos, hoc est, tenuiores, activiores, vivaciores & leviores, aut grossiores, tardiores, immobiliores, aut graviores reddidit; nam quò remotior est materia à nobilitate formæ, eò est grossior, impurior, indignior & obscurior, ut testatur *Aristoteles in lib. de substantiis*. Hinc igitur quatuor oriuntur elementa, sede, natura, dignitate & perfectione differentia. Hæc est vera Hermetici ænigmatis expositio affirmantis, superiora non esse, nisi ut inferiora, grossumque esse subtile, & subtile illud quod grossum, retinque materiam per se sumptam unicam & eandem esse. Et procul dubio, si lux primo die creata, divina voluntate extingueretur, mundi universi materiam in eundem statum redituram Philosopho minime impossibile videbitur; cum omnes materiae ab invicem tantum ratione formæ differre, & sine forma eandem habere conditionem percipiant, dum sub eadem potentia comprehenduntur; ita ut quælibet pars altera nec dignior, nec tenuior, nec crassior, nec levior existat, nec aliâ ulla differentia aut qualitate exilitanda sit à cæteris discrepare.

CAPUT XI.

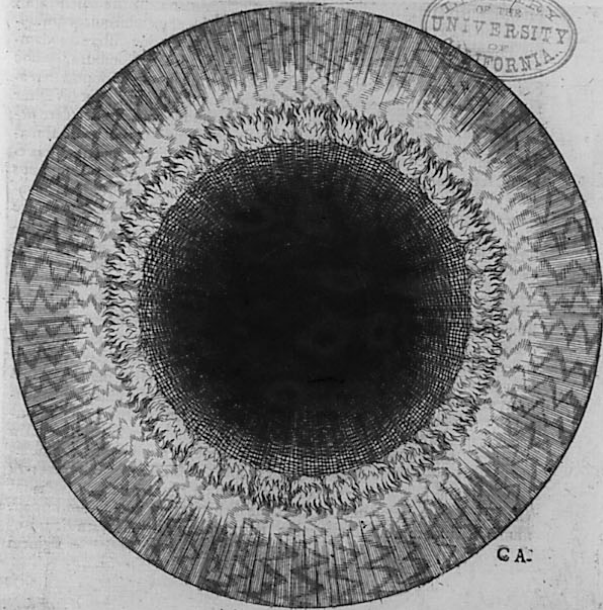
De elemento ignis.

MATERIA fuliginosa & tenebris obducta deorsum à cœlo supremo virtutè lucis primariæ primo creationis die in cœli medii regionem, ac deinceps à cœlo medio, virtutè lucis secundariæ, secundo die cum omni ejus regionis obscuritate in tertium, & infimum cœlum deturbata & contracta, jam valde spissa, tenebrosa, & rebellis redditur in hac plaga inferiori, ita, ut naturalis lucis tertianæ (quæ cœli secundi solummodo est propago) virtus ad frædam & informem, nigramque illam materiam in universi centrum propellendam & deprimendam, propter frigus in ea delitescens multitudinem, non sufficiat. Hinc igitur ordinavit maximus ille opifex, ut naturales calidæ lucis tertianæ facultates per accidens fortificarentur; voluit enim ut fervor quidam adventitius oriretur, non à luce immediate procedens, sed à violenta materia agitatione seu motu. Nam circulari & rapta cœli medii vibratione & rotatione ab oriente in partem ejus oppositam à lucis primariæ actione immediate procedente, tum propter cœli inferioris materiae aptitudinem ad quamlibet formam, sive accidentalem, sive essentialem, suscipiendam, tum etiam propter frigus materiae crassæ resistentiam, per antipræteritum in conservantis & fortificantis adventitium illud calidum in convexa cœli infimi superficie, tum etiam propter materiae densitatem, sit collisio quadam convexitatis inius contra concavitatem alterius, atque tandem etiam propter refultationem radiorum lucidorum à cœlo medio egredientium ardens fervor, adventitius tamen & accidentalis, in superiori cœli infimi parte excitatur, cujus præsentia

DE MACROCOSMI FABRICA.

præsentia ejus superficies convexa, totaque circa ipsam substantia flamma invisibilis incenditur. Unde frigoris potestas ab illa sphaera penitus expellitur atque per consequens nulla humiditatis portio imprægnatur, sed per accidens, hoc est, per humiditatis absentiam (quæ ex alio ejus partis frigidi cum calido conjunctione) valde sicca esse necessariò debet. Hic autem calor, licet naturaliter huic parti insit, attamen, quia nõ est de vera lucis essentia, sed quasi ultimus ejus actionis effectus, immediate à materia motu profluentis, ideo ad vitæ functionem nihil facit, nisi quatenus ad corporis constitutionem, quod est vitæ sedes, refertur, nec est ignis ille Philosophorum invisibilis, unde cuncta genita esse dicunt; sed ille tantum, cujus super naturalem calidum dominio res cunctæ ad putrefactionem perducuntur, dum humidum radicale seu spiritus humiditatum ejus ardore præter naturam absorbetur, humidum viscosum & aqueum in venenum convertitur, compositique universalis substantia calore febrili accenditur & desiccatur. At vero, quamdiu humiditatis naturalis proportio ei superest, cum calido innato, quod vitale appellamus, eiproporionali, supprimuntur illius adventitiæ qualitates vires, ita ut præter naturæ leges in corpore physico transire prohibeantur. Hinc igitur fervorem ejusque substantiam totam, hoc est, spiritum perturbant. Philosophi elementum ignis appellaverunt; quod supremam cœli infimi occupat sedem; cujus naturam omnes unanimi consensu calidam & siccam propter rationes prædictas fecerunt. Non tamen negandum est, lucem cœlestem in hoc elemento in esse, cum illa in inferiora descendere non possit, nisi ignis sphaeram penetret. Elementi ignis positio hoc modo exprimitur.

C.A.

CAPUT. XII.

De elemento terra.

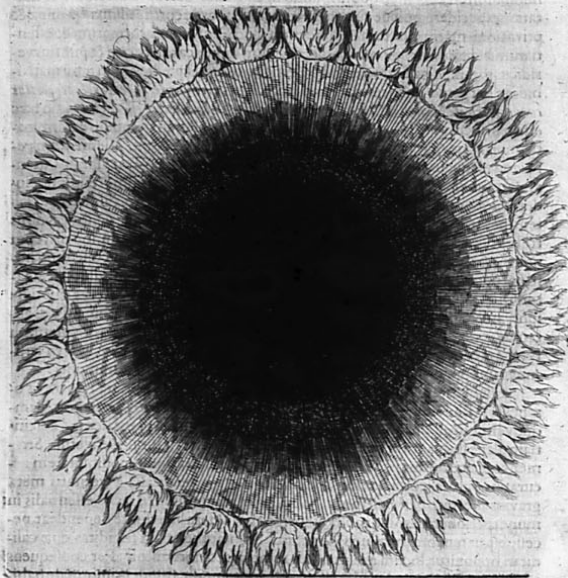
DUABUS igitur viribus unitis, naturali scilicet & adventitia, fortiter ab iis reverberatur materia ob frigiditatem suam rebellis; Ea quæ naturali quodam instinctu illos à peripheria emittit, & frigidam suam naturam persequentes, tam primarios, quam secundarios lucis effectus usque ad loci ab eisdem istius lucis circumferentia remotioris sedem fugiens, sese in forma horrendæ & obliqua revolutione subterlabentis umbræ circa universi machinæ sphaericæ centrum seu medium punctum, in durum solidum, & opacum globum restringit. In hoc enim loco ab adversariis suis, caliditatis nempe, actionibus multò est securior, & à lucis domicilio, ut pote à cuius actu caliditas illa inimica oritur, longè remotior, qui quidem materiae motus non per se, sed prædicta illa duplici lucis actione concitatus est. Sicut enim absque lucis manifestatione materia tenebrarum fuit tantummodò aliquid potentiale; sic etiam sine caloris presentia, quæ essentialis est lucis qualitas, naturalis illa materia dispositio, nempe frigiditas, nihil quidem actu eras; & per consequens nullas per se mutationes producit. Deorsum igitur materiae frigiditas pellitur, tam lucis primariæ, quam elementariæ virtute activa à materiæ motu producta; sine his enim nihil quicquam agitur. Frigiditas autem illa caliditatis repercussiones patiendò resistere quodammodò, & resistendo reagere videtur. Quibus actionibus & passionibus alii in hoc cælo infimo gradus producantur, & regiones intermedia dispositione differentes, quas elementa inferiora vocant Philosophi, constituuntur. Ex his igitur ratio illa præcipua explicatur, cur gravia ultra mundi centrum decidere nequeant, & quamobrem in eo perpetuò conquiescant; quod scilicet gravitas materiae densioris & compactioris existat comes; cuius crassitiei causa frigiditas erit, materiam dissipatam & tenuem ad mundi centrum à caliditate penetrantis rabie contrahens, eamque ibi loci constingens, & contra radiorum lucis invasiones defendens. Cum autem frigus in qualibet rei crassæ parte, & præcipuè circa centrum magis dispersum ex omni sui corporis mole caloris actio persequatur, lucisque radii, quorum est, corpora facillimè penetrare, ipsum ubique veluti obfideant & circumcingant, fit inde, ut gravia ultra illud centrum veritus naturale lucis habitaculum nulla ratione queant procedere, nisi caloris violentia frigus illud in gravibus à natura conclusum opprimatur & violeatur. Atque hinc est, quod grave aliquod sursum violenter emissum, naturaliter & sua sponte deorsum ad centrum seu frigiditatis sedem revertatur. Manifestum igitur est, omnem tenebrarum substantiam, cuius presentia totius mundi materia spiritalis occultata erat & informis, jam tandem virtute lucis, in molem densam & opacam circa mundi centrum collectam redigi & conglobari, quæ quidem elementum terræ appellatur. Reliqua vera totius materiae jam informatae massa spiritalis, diaphana & mirificè transparentis à terræ marginibus usque ad convexam mundi spiritalis superficiem extensa cælum generali nomine audit. Hoc inter sacros scriptores Moyses divinitus in ipso *Genesis* limine confirmat; *In principio, inquit, creavit Deus cælum & terram*; hoc est, lucem à tenebris separavit; cælum enim perspicuum lucidumque fecit; terram verò opacam, hoc est, mundi centrum tenebris immergebat. Partem igitur ejus positivam diuor-

originem

iginem fecit, & partem privativam noctium causam constituit. Nisi enim terræ in mundi cætro opifex posuisset, neque ulla mundus spurcicie aut impuritate squararet, omnia quoque lucida forent, diesque perpetuis elucesceret. Minime itaque mirandum est, tot tantisque in mundo hoc inferiori corruptelas rerumque mutationis accidere; quippe cum in ejus centro seu corde corruptissima illa ruina & privationis mater mactum & obscurum illud separationis formarum & essentialium à creaturis compositis obignaculum delitefaciat, testisque & nuntius veridicus tyrannidis præternaturalis elementis in rebus physicis olim informatis ibidem perpetuò collocetur. Hinc facillimè *Job*; *Et terra tenebrosa cooperitur cum obscuritate* Mortis; & alibi terram de *miseria & obscuritate esse* dicitur; imò hæc est qualis locus perditionis, in quo Adam cum Eva è Paradyfi gaudiis exterminatus mortis inevitabilis signum sibi accepit, hereditibus reliquit. Elementum verò ignis est quasi igneus Cherubini gladius, idèò à cælesti spiritu vibratus, ut ingressum ad vitæ arborem, hoc est, ad nectâr illud divinum & immortale intercluderet, & omnibus immortalitatem nimium sentientibus vel subitam vel fatali inexpectatam mortem inferret. Est denique centralis hæc congeries diuis trilitiæ & erroris, propter cæcæm & furtivam ejus conditionem, fœdalis, cum non modò hominum, sed & *Dei* Opæ Maxicæ intelligentiarum cælestium hostis, propter horrendam suam rebellionem in ventris ejus medullio includatur. Quare vè nobis misellus in terra, quibus tanta miseriarum cætera quotidie infidatur, tantumque corporis animæque periculum semper imminet; Vos autem, oh creaturæ cælestes, verique suavissimi Paradyfi incolæ, vos, inquam, oh ter & amplius felices, ac ultra humanum capum beati, qui à tam miseris ærumnarum vinculis per ineffabilem lucis potestatem liberati estis & immunes!

Quod autem ad hujus massæ centralis dispositionem attinet, quamvis omnes ferè Philosophi naturalem ejus qualitatem, siccitatem esse asserant, illamque velint in ea prædominari, frigiditatem verò illius accidentalem & adscitiam planè statuant; quippe quæ ab aquæ dispositione naturali derivetur. Sitamen & præcedentem nostram intentionem, & naturæ ipsius possibilitatem accuratius parum consideremus, nihil istà illorum phantasia à veritatis meta gravius aberrare perspiciemus. Cum enim naturalis lucis sedes essentialis in mundi peripheria existat, calidique origo ab eisdem lucis fonte dependeat, necesse est, ut tenebræ, quæ lucis sunt contrarium, atque etiam frigiditas, quæ caliditati opponitur, locum à se invicem remotiorem fortiantur. Per consequens igitur, ut calidi originalis sedes est in cælo supremo, sic frigidi primordiale habitaculum est in centro ejusdem physico, tanquam in loco remotiori: Unde fit, ut magis naturaliter frigiditas in eo prædominetur, siccitas verò in eo magis adventitia existat; hoc est, propter humiditatis naturalis absentiam in eo loco dicitur terra partes sicca; quia humiditas fit ex temperie frigiditatis cum caliditatis portione; quæ quidem caliditas propter rationes prædictas nullam habet potestatem aut possessionem in illo loco. Præterea neminem adeò insulsum futurum puto, quin illud corpus frigidius appellaverit, cui nulla omnino caliditatis portio contingit, sed certum est, in elemento aquæ aliquam caliditatis aëreæ partem inesse, quoniam humiditatem suam, unde ejus fluiditas, ab ipso aëre derivat, quem certissimè humidum & calidum esse constat: At verò certum est, terram nec de aëre participare, quia nullam in se fluxibilitatem habet, neque verò ullum habet cum igne commercium, tum quod remotissimè ab ejus sphaera distat, tum etiam quod aqua, quàm igni contrariam faciunt, inter ipsam & ignem interponitur. Denique cum terra sit reliquis elementis longè crassior, & verò frigiditatis dispositio sit, res tam heterogeneas quam homogeneas condensare, infallibiliter quidem ab effectu probatur, frigiditatem in terra magis abundare. Terræ & ignis regiones nec modo delineavimus.

I C A.

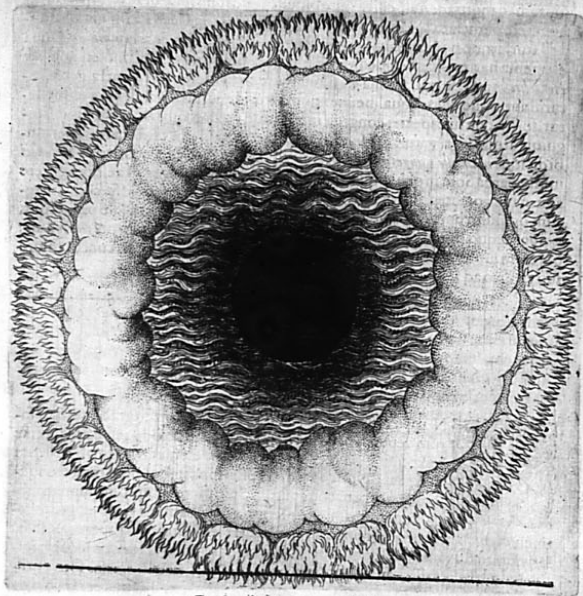
CAPUT. XIII.

De sphaera media, quae sphaera humiditatis dicitur, & de elemento aquae & aëris.

SPHAERA humiditatis in medio inter centrum terrae, & convexam ignis superficiem sita, dicitur sphaera aequalitatis, quia ex aequali parte utriusque elementi extremi conflatur; neque enim frigiditas terrae per se, nec verò sola ignis caliditas humiditatem valet producere, sed utriusque conjunctio & quasi masculi cum femina coitus illam constituit. Quae admodum enim frigiditas sola terrestri spiritui mediis, cui praesens est, cōstringit, sic caliditatis ei supervenientis est, spiritum illum glaciale resolvere, liquefacere, fluxilemque reddere. Similiter etiam caliditas per se, hoc est, siccitati suae annexa spiritus illius succum absor-

absorberet, aut certe sua qualitate eum in partes insensibiles dissipat. Unde humiditatis distinctrix potius quam productrix meretur appellari. Caliditatis ergo violentia majori minorive frigiditatis concursu plus minusve retunditur; Unde operationes utriusque intensae impediuntur, spiritusque à frigore coagulari propter caliditatis praesentiam minime permittitur. Nec possibile est, ut calidum secundum naturam suam proprietatem spiritus humectantis partes dissipet & discutiat quod propter frigiditatis praesentis reluctationem accidit; unde spiritus caloris assistentia dissolutus est; at dissolutus non dispergitur, nec ad nihilum ferè subtiliatur, quod frigoris omnino praesentia perficitur; sed in medio remanet naturaliter fluens, & per fluxibilem suam naturam ac liquiditatem res omnes intermedias, aut magis corporaliter & visibiliter humectat, scilicet si majori frigoris portioni adhaerit, aut magis spiritualiter & insensibiliter madefacit, nempe si amplio rem caliditatis partem amplectatur. Atque hinc est, quod ab hujus humidis dispositione duo elementa intermedia deriventur, ut statim demonstrabimus. Materia igitur crassa, ut antea dictum fuit, ad centrum ab alto depulsa, & ob immensam, quae praedita est, frigiditatem ibidem retenta, desiderat illic aquiescere; At verò, quia caliditatis natura est frigiditatem semper hostiliter oppugnare, eamque naturali quadam antipathia persequi; atque pari etiam modo cuiuslibet rei subtilis natura est penetrare, ideo qualitas haec activa illam passivam deorsum depellens, istuc eam persequitur, ejusque molem assidue tentat penetrare. Et quia cuiuslibet rei finis est ejus contrarium, nec quies duntaxat, sed & motus etiam motui opponitur; ideo motui isti deorsum ad centrum sive medium intento alius insuper successit motus, nempe ab imo sursum versus elementum ignis, per frigoris sese caloris injuriis oppositae resistitiam & repugnantiam huic radiorum lucis reverberationem, concitatus. Unde duae frigiditatis terrestres partes sursum ascendentes ad propulandum calidi injurias in media inter centrum & ignis sphaeram via totidem caloris partes obviam habuerunt, descendentes ad frigiditatem illam expellendam. Atque harum partium unione sphaera humiditatis constituitur, cujus pars media simpliciter & aequaliter humida existit: Etenim vires caloris in ejus medio sunt illis frigiditatis proportionales, ita ut veluti aequali & in neutram partem magis propendente trutina ponderentur, ac eandem fortitudinem & agendi vim utriusque possideant; hoc est, neque magis deorsum, neque ad latum magis tendunt, & per consequens dum moventur, necesse est, ut circulariter ferantur. Hujus autem sphaerae mediae dimensio, deorsum versus ejus concavitatem tendens, elementum aquae appellatur, quod propter suam elemento terrae propinquitatem, & longiorem à sphaera ignis distantiam magis terrestre, spiritum, visibile & sensibilem humectans apparet. Ejus namque temperies ex tribus quartis frigoris terrestri conflatur (multo enim magis caliditas est terra) & una quarta caliditatis ignis in quo temperamento, licet minima insit caliditatis portio, sufficit tamen ad congelativam frigoris dispositionem impediendam, & ad hanc sphaerae humiditatis partem in sua fluxili qualitate conservandam. Atque haec eadem ratio est, quam superius protulimus; planissimè ut pateat, frigiditatem non in aqua, sed in terra multo intentiorem existere, quoniam aqua per absentiam aut diminutionem partis illius quartae caliditatis congelatur & in glaciem, hoc est, substantiam magis terrestrem & non fluidam redigitur. Praedit autem sphaerae medietas altera, sursum versus concavam ignis superficiem protuberans, quia longius à terra distat, & propter suam cum elemento ignis vicinitatem valde est caliditatis particeps, & parùm admodum in se continet frigiditatis, quae calor ejus igneus temperetur, propterea multò subtilior, spiritualior & invisibilior est parte ejusdem inferiori, & ob subtilitatem magis penetrat, profundiusque humectat. Ex quibus colli-

gendum est, eius temperamentum ex tribus calidi ignei & unica tantum frigidi terrestri parte coalescere. Hanc autem sphaerae humiditatis portionem elementum aeris Philosophi dixerunt. Concludimus igitur, aetione & passione duarum qualitarum primariarum elementis extremis naturaliter institarum motus complures intermedios generari, quorum unus est, ab utroque extremo ad medium, quo sphaera media humiditatis producitur; alter ad medium punctum tendit, inde usque ad centrum universale descendens; unde oritur sphaera aquae, & tertius ad punctum à puncto praedicto medio ad ignis sphaeram ascendendo procedit; & inde elementum aeris generatur. Ex quibus manifestum est, caelum infimum in tres partes dividi, scilicet in sphaeram ignis, in sphaeram humiditatis, & in centrum universi; Aeris vero atque aquae elementa accidentaliter quasi produci, nempe propter extremorum elementorum propinquitatem, utriusque sphaerae humiditatis parti vim & virtutem variam praestantium. His igitur exactius consideratis, evidenter patet, frigiditatem nihil proficere, nisi quatenus aetione caliditatis provocatus, posse operari, & per consequens lucem, cuius effectus est caliditas, causam esse cuiuslibet tam in caelo inferiori, quam etiam in superioribus differentia, atque locorum quoque eorundem varietatis. Atque hic etiam illud venit observandum, substantiam illam perspicuam inter duo elementa extrema esse spiritum; de quo quidem, quod factus esse potest, in libro primo memoravimus; cuius substantia est materia, in qua varios suos effectus qualitates simplices loco & natura sibi invicem oppositae producant. Sphaera intergra humida hic cum duplici sua partitione describitur.

CAPUT. XIV.

De elementorum forma.

FORMA huius caeli debilior est, quam illa superiorum, propter longinquitatem à sua origine; Hoc autem facillimè ab effectu eius probatur. Etenim ignis noster terrestri vim suam calefaciendi à luminis aetione accipiens, quanto longius à passivo ostio distat, tanto debilius calefacere solet; & per consequens certum est, huius caeli materiam, quò magis centro appropinquet, eò grossiorem, impuriorem, & indigniorem esse; secundum illud Aristoteli in metaphisicis, ubi plus est materia, ibi minus est forma, & 2 converso. Unde liquidò constat, huius caeli materiam, propter formae suae remissionem predominari, & per consequens novam subinde formam quotidie appetere, neque enim suppetit huic regioni factis formae, ut materiae eius appetitus inde possit expleri & satietati. Hinc igitur assidue in eam mutationes oriuntur, hinc corruptiones quales

libet horâ & generationes producuntur, præcipue verò, ubi materia propter formam suam paucitatem magis crassescit; Quare hoc cœlum non immerito corruptibile à Philosophis appellatur. Esti autem hæc natura formalis valde sit exigua, in suo tamen motu adeo est efficax, ut abique calore ipsius essentiali nihil profusum in hoc cœlo perficiatur. Unde natura formæ, *vis quadam infinita* à Philosophis appellatur, atque porro etiam *ligamentum elementorum*, & *virtus commiscendi*, quæ elementa harmonica & concordia pace ad invicem colligantur: Imò est *ignis ille Heracliti inuisibilis*, quo similia ex similibus rebus procreantur, cuncta generantur alunturque, & in quolibet mixtione trutinis iustitiæ ponderata inducuntur, formaque suæ speciei congrua inprimatur, quæ res quævis à reliquis distinguitur atque segregatur. Hoc enim *Aristoteles* in lib. de 5 substantiis asserit, ubi dicit *formam esse quæ res una ab alia differt*. Hanc cœli huius formam *Platonici* immediate à Sole, in quem quarto die lucis secundæ cœli contracta est, procedere affirmant, volentes cum cæteris Philosophorum sectis, solem esse fecundam ærem omnium hujus cœli genericam; nam animam mundi in sole posuerunt; quippe à quo omnis generandi & res generatas conservandi virtus derivatur: Sol enim suo lumine vitam & caliditatem inferioribus inspirat, & cuncta calore suo vivificat ad se convertit.

CAPUT XV.

De elementorum prædictorum substantia.

N capitibus præcedentibus de elementorum gradibus, & ipsorum dependentia mutua egimus, & quomodo respectu diversæ mixtionis qualitatis terræ cum illa elementi ignis ab invicem differant; Nunc autem de præcipua ipsorum materia seu substantia pauca narrabimus. Spiritus tenebrarum est suprema regione in centrum excussarum, qui nullam aut valde exiguam retinebant lucis primariæ portionem, postquam à terra poris ejus aperti, post solaris spiritus fugam egressi sunt, superiorem hujus regionis inferioris locum possidebant, quasi crassiores illius massæ partes seu fœces, ex qua corpus solis purissimum in cor mediæ cœli elevatum separatur, quæ quidem spiritus prædicti partes ibi loci, nempe in sphaera ignis habitare & circulariter ferri coguntur, tum quia deest ipsis anima sufficiens ad ipsas altius elevandas, tum etiam, quia cœli mediæ forma majorem materiæ quantitatem completè informare non potest, tum denique, quia crassior est, impurior est ejus massa, quamvis omnium cœli inferioris subtilissima, quam illa materiæ cœli. Spiritus autem tenebrarum mediæ mundi regionis partes, quæ scintillas aliquas lucis secundariæ ejusdem includerunt, in vegetabilia & plantas secundo die redactæ sunt, atque cæteræ ejus partes, quæ radiorum æthereorum partem ferè nullam possident, cum naturaliter contigua sint spiritui super cœlesti, materiæ elementi ignis succedunt, locumque æris supplet. Spiritus denique tenebrarum terciæ & infimæ mundi regionis, qui omnium crassissimus & maxime gravis est, cum sit illi ætheris contritus & proximus, ordine naturæ ei succedit; Unde regionem aquæ possidet, diciturque aqua; ac si spiritus hujus partes aliquam lucis hujus cœli portionem includunt, mineralia producunt. Atque hac ratione in regressu suo crassiores spiritus tenebrarum exturbati ex cœlo Empyreo, tanquam regione omnium suprema, constituerunt elementum ignis, ex mediâ autem regione seu æthere dejecti evaserunt in substantiam

tiam sèris; atque tandem ex infima mundi regione expulsi præberunt aquæ suam essentiam. Terra autem est omnium horum quasi sterquilinum, ipsorum superfluitatum receptaculum, & ut cum *Philosophis chemicis* loquar, totius massæ spiritualis caput mortuum seu fœces, quarum spissitatem & immunditiam sequitur aqua, quæ est tanquam æris pars abjectior, quemadmodum ærem ignis, & ignem Quinta essentia. Hæc igitur est chimica natura extracta, cujus pars excellentior est illa Quinta essentia cum sua anima ad æthera extracta; non aliter quam in spiritus vini rectificatione experti sumus; deinde sublimatur crassior spiritus pars, quam aquam ardentem vocant; in qua sunt tres quasi partes quintæ essentiæ & una phlegmatis, quæ crassiori spiritus tenebrarum cœli mediæ parti elementum ignis constituenti assimilatur; Huic succedit debilis ille liquor, quem aquam vitæ vulgarem dicunt, ubi duæ vini spiritus partes sunt, cum totidem aquæ; qui elemento aëri comparatur, & ultimo loco destillatur phlegma in quo nihil ferè spiritus est, sed totaliter pro aqua pituitosa habetur, quæ cum elemento aquæ confertur. Horum autem omnium fœces seu caput mortuum in cucurbita fundo reperiuntur elemento terræ non impropiè assimilandum est. Atque hoc modo admirabilis nature operatio in materiæ elementorum electione, purificatione & ipsorum ordinatione luculenter explicatur. Concludimus igitur, quod Terra sit fœx spirituum cujusque cœli, & tenebrarum substantialium coacervatio; Aqua est grossior ille spiritus tenebrarum infimæ cœli, luce ferè vacuum; nam spiritus istius cœli lucem amplectentes in metalla varia convertuntur pro majori aut minori lucis proportionem in iis contenta; unde eorum humidum radicale invenitur à Philosophis esse aquam grossam & viscosam. Aër est spiritus ille cœli secundæ à terra sublimatione elapsus, cujus pars densior lucem secundariam amplectens, vegetabilia calidiora vel frigidiora producit secundum lucis & spiritus illius pinguis proportionem idoneam; & ille denique ignis est spiritus tenebrarum cœli Empyreï, cujus substantia crassior luce primaria repleta solare consistebat corpus; ut infra declarabitur.

Experimentum de vino, ex quo cujusque elementorum natura colligi potest.

Ex ipso vino præstantiori experimentum fecimus, elementorum & ipsius quintæ essentiæ substantias, digito & quasi fiducia regula nobis aperè indicans. Namque extracto spiritui ex vino, operatione haud nova oleum exinde extraxi super spiritum patans. Deinde ex fœcibus vini oleum extraxi, & ad purificationem summam illud rectificatione diversâ perduxi. Postea phlegma etiam post spiritus extractionem destillatum sæpius rectificavi. Denique fœces totius vini multis ablutionibus à luto sua forde mundificavi: Hæc igitur omnia in vitrum rotundum proportionem æquali indidit; quod Hermetice, ut vocant, sigillavi, & vase hoc per integram noctem quiescente, inveni manes regiones; inferiorem nigram & obscuritate obvelatam; super hæc phlegmaticam portio residens; Deinceps illam cooperite ab oleum ex fœcibus extractum, super quod quarto loco spiritus vini ascendebat; Oleum verò ex eo extractum ordine quinto ipsum obtinebat.

5 . Æther . 5
 4 . Ignis . 4
 3 . Aer . 3
 2 . Aqua . 2
 1 . Terra . 1

CAPUT. XVI.

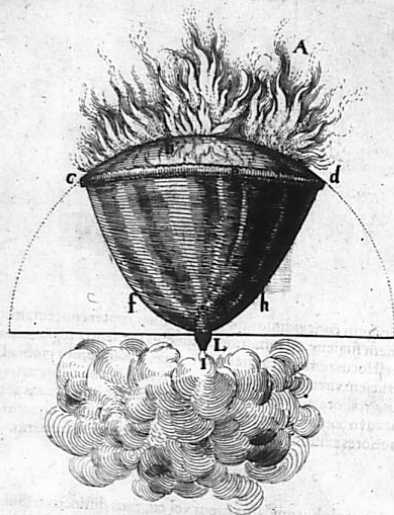
*De quibusdam experimentis aquarum in calorum predictorum
 constitutione varias dispositiones luce operante
 demonstrantibus.*

ERTUM est ignem sub lucis nomine comprehendi, & ab ipsa luce provenire; cum nullibi in universali creationis descriptione nobilissima illius creatura ignis mentionem fecerit divinus noster Antistes *Moses*, præterquam de luce loquendo: Hoc etiam libro sexto cap. 8. luculentius declaratur. Aerem quoque & aquam fuisse de massa illius, aquarum videlicet universalium substantia, nemo ambiget, cum ex illa omnia conflare testentur sacre Scripturæ. Jam verò, quia procul dubio prædictæ operationes nonnullis sensu magis quam ratione nitentibus in suspitione sunt, restat etiam oculis eorum istas operationes per effectus à duabus illis causis primariis, aqua nempe & luce, derivatis representare, quas quidem facillimè visibilibus percipient, si sequentia experimenta diligenter observaverint.

Experimentum primum de igne & aëre seu aqua subtili.

Ignem accenso in superiori instrumenti concavi & optimè clausi parte, in cuius fundo igni opposito foramen seu tuba aliqua minima constituitur, aër intrinsecus, quo magis ad ignis locum accedit, eo magis attenuatur, crassiorque aëris attenuati pars, quæ frigidior est, ab igne operante ad imiorem vasis locum, utpote ab inimico suo remotiorem, tendit, quod quidem visibilibus patet, quia informæ vaporis humidus per tubam seu foramen illius regionis egredi sensum percipitur.

B.C.D.

B. C. D. E. F. G. H. est vas in forma altaris factum; in cuius superiori superficie signis A. accendatur, aër inclusus inde subtiliatur, & pars ejus crassior ignem fugiens, per tubam I. exitum quaerit, atque per foramen exterius L. in itar vaporis humidus egredi percipitur. Hæc plenius in *Heronis Alexandrini spiritibus*, experimento nempe II. demonstratur: Hic verò aëris motum secundum circuli diametrum delineavimus, quia magis ad hoc nostrum propositum pertinet. Ut etiam possim hoc experimentum reddere evidentiuss, accepi ovum vitreum vacuum, & solo aëre repletum, Hermeticeque sigillatum cineribus impositum, ac lampadis igne submissio calefeci suaviter vitrum; quo facto, aëris in vitro inclusi pars crassior rarefactione à tenuiori separata fugiebat ignem, & in vaporem sese resolyens tandem in forma guttarum summitati vasis adhaerebat.

K

Hinc

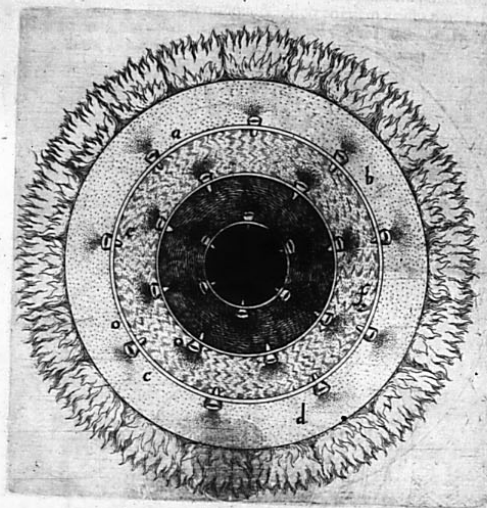

Hincigitur concludimus, quod aër spissus propter contentam in eo frigiditatem ignem fugiens, ad remotiorem ab ejus praesentia regionem tendat; At centrum est locus remotior à circumferentia; Pròinde, ubi globi alicujus concavifuperficii virtus ignea occupat, ibi retentus & conclusus in ipso aër seu aqua tenuis, grossiores suas partes ad centrum emittit, imò omnes aëris partes in globo concavo comprehensa tantò sunt gradatim spissiores, quanto ab ignis vigore remotiores existunt, ut hoc explicatur experimento sequenti.

Experimentum II.

Fiatigitur globus quidam vitreus vel cupreus distinctis tribus regionibus, ita ut altera integram alterius concavitatem complectatur; habeantque regiones istae foramina seu tubas quaedam modo inferius depicto protuberantes, ac cingatur undique igne vivacissimo extrema globi superficies; Quo facto ad oculum apparebit ignem illum exteriorem superiori regioni vigorem suum vivacitatem accommodare, aëremque in ea contentum propter vivi ignis contiguitatem mirè attenuari; atque alteram etiam regionem mediam percipere quidem à prima vigorem igneum, sed tamen, quoniam ille in ea mitior est, quam in superiori, idcirco existentem in ea aërem minus subtilem esse & tenuem, non valentem nimirum vi ignea eum ulterius rarefacere. Ignea denique virtus in media regione delitescens vim quoque aliquam, licet exiguam, in infimam regionem infundet. Unde spissum aërem, tum superioris regionis, cujus major est quantitas, tum illum regionis mediae, cujus est proportio minor, tum denique infimae etiam regionis, qui omnium paucissimus est, ad centrum tendere, & in guttas ibi conglomerari commoustrat propositio praecedens, & illa etiam quae post finem capitis septimi est expressa. Demonstratio sequitur.

Sphæra

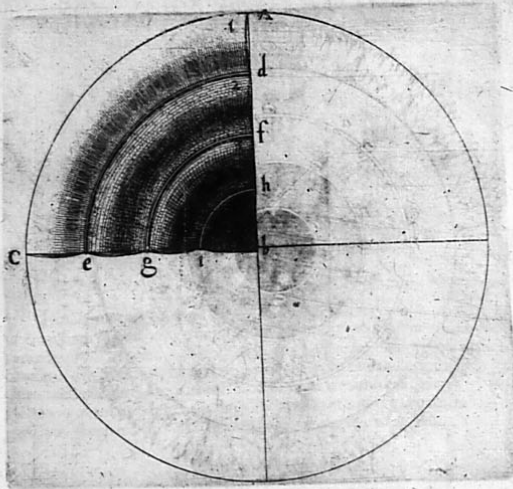

Sphæra superior, super cujus superficiem primaria ignis virtus consistit, est A. B. C. D. Secunda sphæra est, E. F. Tertia est, I. H. Linea mensurans ultimum distantiam locum, ad quem movere potest frigida natura, in crasso aëre delitescens, ignea virtute impulsæ est L. M. quæ est circuli majoris semidiameter. O. o. o. sunt foramina inconvexitate regionum contenta, per quæ aëris pars spissior deorsum versus centrum pellitur.

Experimentum. III.

Supereft jam experimentum tertium, ex cujus demonstratione patet, necessario aërem crassum à circumferentia ad centrum de pulsam consistere corpus valde spissum, densum & propter densitatem opacum.

In principio substantia potentialis aquarum in mundo non erat alia, quam si globi alicujus artificialis in concavitate diversas certis interstitiis ad centrum a circumferentia transeuntibus divisi pars aliqua, utpote, in demonstratione præmissa arcus a. c. b. aqua limpida seu aëre repleatur, ubi omnes aquæ partes sunt ejusdem spissitudinis & dispositionis: At si ignis tetigerit extremam illius arcus superficiem, aër spissior superioris regionis per I. denotatus, qui multò major respectu illius centri esse reperitur, similiter & ille secundæ ac tertie regionis, cum ad centrum reverberatur, erit valde grossus & compactus, neque enim aliter in loco tam angusto, qualis est ille centri contineri posset: namque aër, qui antea in spatiis A. C. D. E. & D. E. F. G. & F. G. H. I. comprehensus erat, in parvulum illum arcus angulum comprimitur, coangustatur & in grossam & vaporosam mallam redigitur. Hinc igitur dependet magnum illud antiquorum Philosophorum mysterium inveniendi pondera atque proportionem elementorum. Et sane totus mundus hanc ob causam in formam sphericam est redactus, corpora que crassiora versus machinæ centrum disposuit Archetypus, ut ea rarefactione & attenuatione subtiliora facta semper ascendendo ampliores fibi locum possent eligere; namque minorem res crasse locum ante resolutionem, quam post subtiliationem requirunt, ut supra dictum est. Hujus igitur cognitionis complemento non erit difficile cælorum capacitatem metiri, cognita saltem prius terræ magnitudine, neque etiam elementorum proportionem ad invi-

cem

cem, cum de propria earum extensione ac dilatatione judicare possimus, investigare operosum erit. Proinde quoque & vel cæco etiam ex illis, nostras in hoc libro ad cælorum distinctiones & positiones delineandas, productas demonstrationes, non frivolas, sed cum ipsa rerum natura convenientes esse, luce clarius apparebit.

FINIS LIBRI SECUNDI
DE MACROCOSMI FABRICA.

K 3

L I.

LIBER TERTIUS.

De Musica mundana.

Contenta hujus libri.

CA-

CAPUT I.

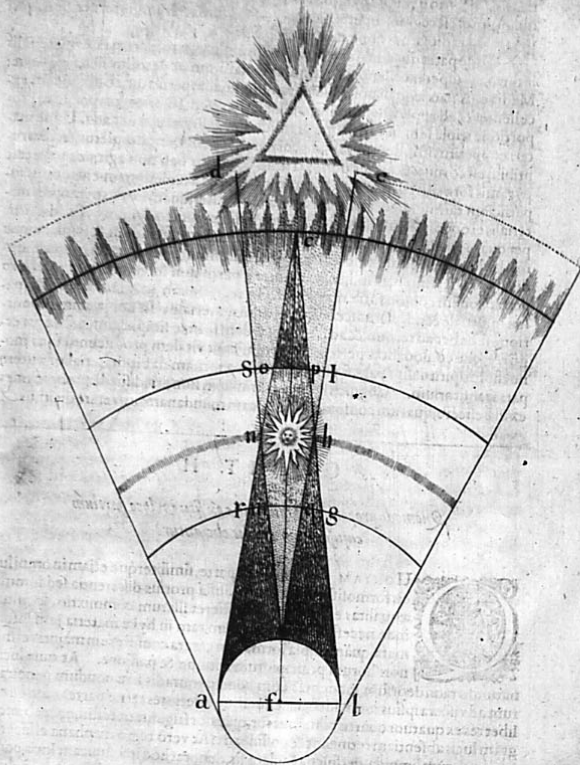
De proportionum mundanarum ratione.

X præcedentibus patet, quod sicut cœlum Empyreum est ignis & lucis supernaturalis domicilium ac sedes, à qua immediatè ignis naturalis, & mediatè alter ille magis accidentalis progreditur, sic etiam locus ejus oppositus, terminans ac finiens motus radiorum ejus, sit materia & tenebrarum receptaculum. Cum autem idem sit contrarium respectu, necesse est, ut propter mundi continuationem, iisdem gradibus eademque proportione se habeat naturæ humidæ tenebrarum dispositio ad igneam illam lucis: Unde ut centrum physicum naturaliter in quarto gradu frigidum esse superius declaravimus, densissimum, opacissimum & ponderosissimum, & per se quietem naturaliter appetens; sic etiam regio machinæ ultima proculdubio in omnibus non loco duntaxat, sed & conditione quoque illi opponitur, ita ut æquali unius actione & proportionali alterius passione omnia corpora intermedia constituentur, & pro subjeçti naturæ, hoc est, pro copia vel inopia prædominantis in eo lucis, aut privationi diutius relictæ, aut citius ei cedant & subjiciantur. Quis igitur ambiget supremam cœli Empyreï regionem ab omni frigiditatis invasione, cujus proprium est incrascere, liberam esse & immunem: quippe cum sit subtilissima, purissima, levissima, supremo perspicuitatis gradu pellucida, & quasi nihil aliud, quàm ignis ad ultimum caliditatis amator: suavisissimaque apicem sublimatus. Haud dubiè igitur harmoniam mundanam perquam nobilem illæ rerum proportionibus inducunt, per quas operante in materiam intermediam lucis primariæ virtute, insolubilis rerum concordia conciliatur, ac musica quadam inexplicabili aures intellectus permulcentur. Hujus namque melodiæ instrumentum, machina scilicet mundi, est quasi monochordum, cujus chorda, per quam consensus partium introducit, est intermedia totius mundi materia. Autor autem in hac musica exiit mundi anima seu lux essentialis; haud secus, quàm in musica illa hominis instrumentali, in qua Γ . id est, Gamma, ut principium sumit ab inferiori systematis parte, ascendendo cum gravibus, excellentibus, & super excellentibus vocibus; Talis nimirum fit etiam in monochordo mundano progressus, nempe à terra proportionaliter ad suam *ee la*, ascendendo, quod terminus est ultimæ peripheriæ: Et ut in Γ . gravius & profundius est sonus propter extremam ejus distantiam ab *ee la*, à quo ascendendo intensior fit vocis percussio; sic etiam quò altius à terra versus cœlum Empyreum ascenditur, eò fortior locus & calor effectus invenitur, tenuiorque ejus virtute redditur spiritus mundanus; quem admodum etiam ad vocis humanæ elevationem major vis, ac proinde major animæ lucidæ virtus requiritur, in ejus verò depressione minor omninò desideratur;

tur: sic etiam majoranım mundanę proportio in elatiori & subtiliori mundi spiritu invenitur, & per consequens acutiorem reddit harmoniam & excellentiorem, in depresso vero & spissiore minor: unde graviores & profundiores harmonię effectus producere dignoscitur. Ex his igitur facillimę colliguntur harmonię istius consonantię ex debitis numerorum proportionibus consistentes, quas à simplicium principiorum amplexu derivari & provenire probatu haud est difficile, nempe à mutua materialis & formalis pyramidis commixtione: nam quęlibet harum habet in hoc Macrocosmo pyramidalem dimensionem, quā non aliter, (magis tamen in uno & minüs in alio loco) operari solet, quā una pyramidis corpore: portio gradatim sibi ampliores in concavitatem requirit, in qua altera contineatur. Sed pyramidis formalis basis est ipsi cęlo Trinitatis contigua, ejusque conus ad terram usque se extendit, quemadmodum & converso basis pyramidis materialis est in terra, ejusque conus usque ad cęli Empyrei verticem ascendit, hoc est, in concavam cęli superficiem. Has autem formales mundi dimensiones in fine libri quinti delineavimus, quo pyramidalis ista dimensio est in rebus physicis intelligenda. Hic tamen proportionalem unius pyramidis ad alterius amplexum breviter delineavimus, ut ad perfectiorem hujus nostrę mũicę mundanę explicationem studiosos magis sensibili proportionum demonstratione melius inducamus: in qua quidem luce manifestus est, tres materiales pyramidis partes infimam mundi regionem occupare, cum quibus se miscet pars una pyramidis formalis, nempe quę juxta conum est; ea quę toti illi materię massę formam dedit essentialem; & duę ejusdem partes regionem mediam implent, quę ibi loci cęlo Empyreo dat substantiam, quam tres pyramidis formalis portiones supernaturaliter informant. Ex quibus huculenter apparet pyramidem materialem tribuere cuilibet mundi partı substantiam, & quod reciproca pyramidis lucidę receptio illam de materiã prima in secundam & formatam transmutet, ac per consequens omnia inter terrę margines & summam cęli Empyreı peripheriam accepisse proportiones suas à duarum harum pyramidum actione & passione; ex quibus etiam omnes Macrocosmi proportionēs & consonantię harmoniam mundanam constituentes derivantur. Demonstratio autem hujus rei est talis.

A. B. C

A. B. C. est Diameter pyramidis materialis, cujus fons est tenebrarum Oceanus, nimirum terra; namque in terra basin suam habet: Hujus pyramidis pars inferior A. B. R. G. dat inferiori mundi regioni substantiam & corpulentiam, cum qua pars minima pyramidis formalis deorsum tendentis selemiscet per minima.

Similiter pars pyramidis materialis. O. P. G. R. est materialis pars regionis medię, quę informatur aquali sibi portione I. S. M. Q. pyramidis lucidę descendens

L.

dentis. Portio denique pyramidis materialis O.C.P. dat tantum corpulentia, quantum ei est regionis superiori, quae ejus substantia minima informatur majori pyramidis radiose portione, nempe D. E. S. I.

Unde patet quod major pyramidis formalis pars minorem illius materialis informans superexcellenter & ultra ejus naturam appetitum illius explevit: Media ejus pars aequali portione pyramidis lucidae perficitur, ac id quidem excellenter & ad appetitus substantia illius satietatem: Inferior ejus portio in portione tripla se habet ad illam pyramidis formalis, nempe, ut 3, ad 1. Unde materia appetitus in infima pyramidis corporea portione non expletur, sed corruptibilis est & mutationibus obnoxia: Imò & in ejus basi non agit, nec penetrat pyramis formalis ad ipsius terrae centrum, nisi per accidens; nam ejus conus superficiali tantum penetrat ipsius terrae, non aliter, quam conus pyramidis materialis ei oppositus in basi & gloriae formosissima puncto desinit. Ex his igitur per quam pulchre invenimus sphaeram aequalitatis totius mundi, & ipsius animae mediae locum, in quo lux in creata tabernaculum suum posuit, animamque mundi collocavit: Imò haec sphaera aequaliter a parte tum superiore tum inferiore perfectionem consonantiae magis perfectae recipit; nam ab ipsa ascendit Diapason spirituale & ad ipsam ascendit Diapason materiale: In dupla enim portione se habet ad terram, & ad locum & sedem formae simplicissimae: In ejus ergo regione consonantiae perfectissimae musicam vitalem producunt; cujus monochordi spiritualis pars, si pulsetur, vitam aeternam dabit, materialior autem pars transitorium. Cognitis igitur his principis non erit difficile proportionem ex illis elicere, quarum consonantia musicam mundanam provenire dicimus.

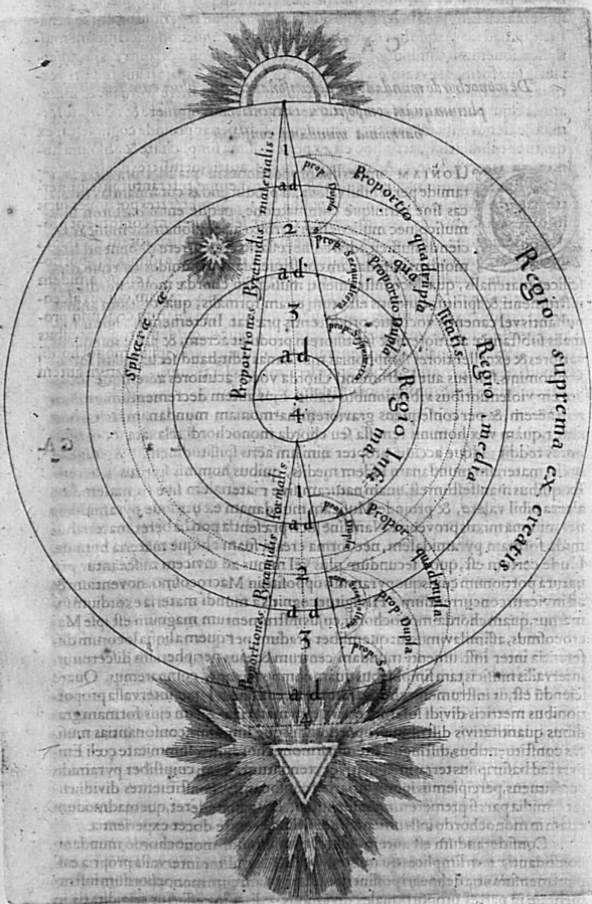
CAPUT. II.

*Quomodo proportionem mundanæ ex situ & loco partium
cujusque pyramidis elicantur?*

UONIAM in omni hylæ parte, similiterque etiam in omni lucis formosissima portione, nulla prorsus differentia sed summa aequalitas erat, priusquam fieret illarum commixtio, sequitur inde necessario, alterationem tam in hylæ materia jam informata, quam in ipsa forma jam creata consistere in majori vel minori horum principiorum actione & passione. At quia lucis naturalis radii deorsum tendentes cum cono pyramidis suae nondum penetrant ad viscera ipsius terrae, idè necesse est, ut interiores terrae partes, cum quilibet res ex quatuor quartis componatur, quatuor frigiditatis testimonia ob integram lucis absentiam retineant & possideant: At verò regio diaphana eis superinnotans, cum limpida, perspicua & clara sit, denotat hoc ipso, unam lucis portionem sibi concessam esse, quâ hujusmodi naturam suam diaphanam & mobilem obtineat: Unde apparet proportionem inter terram & infimam illam regionem esse perspicuam, cum terra habeat quatuor spirituum divinis testimonia, regio autem elementaris diaphana non nisi tria sic habeat, ut in portione sesquialtera sese habeant, si quidem terra sese habet ad transparentem illam elementarem regionem, ut 4 ad 3. Deinde tres hujus regionis infimae perspicuae partes ad duas illas regionis aetherae, in cujus medietate sol exaltatur, in portione sesquialtera inveniuntur, atque se habent ad invicem, ut 3 ad 2, quemadmodum etiam uterque duae partes regionis illius intermediae corpulentiam constituentis,

tuentes, si referantur ad unam illam suae pyramidis portionem, quae in regione suprema seu Emphyrea invenitur, in dupla portione reperiuntur, atque se habent, ut 2 ad 1: Atque has materiae pyramidalis proportionem secundum multiplicationem aut diminutionem partium lucis provenire certum est; prout etiam ipsius formalis pyramidis proportionem oriuntur à majori aut minori portione materialis praesentia vel absentia; nam ejus fons merè formalis & incrementus, cujus basi pyramis formalis descendit, quatenus est merè & absolute formalis, eatenus nullam materiae portionem in se habet, ac proinde cognoscitur ex quatuor caliditatis quartis, hoc est, ex perfectissima simplicitate & absoluta homogeneitate constare. Ad quam pyramidis casturigenem si tres illae lucis creatae portiones in suprema aëris regione, Emphyrea nempe, referantur, in sesquialtera portione se habebunt, videlicet, ut 4 ad 3. Similiter tres portiones lucis istius caelici cum duabus caeli intermedii collatae sesquialteram constituent portionem, atque se habebunt ad invicem, ut 3 ad 2. Duae autem portiones caeli medii comparantur ad illam unam caeli inferioris in dupla portione, habentes sese ad invicem, ut 2 ad 1. Ex quibus manifestum est, pyramidem formalem in idem proportionibus à sua basi descendere ad terram, quibus ascendit ad caelum pyramis materialis, & per consequens in ipsa concurrit proportionaliter sese unam ad aliam habere. Ex quibus quidem proportionibus generalibus consonantiae tam generales quam particulares ipsius monochordi, mundani producuntur, ut in capite sequenti declarabimus. Harum autem Macrocosmicarum proportionum demonstratio sic fit.

L A C A

CA.

CAPUT. III.

De monocordo mundano & de consonantiarum illius tam simplicium quàm compositarum inventione, ex quibus harmonia mundana conflatur.

QUONIAM omnes istæ proportiones in qualibet prædicta pyramide per se nihil valent ad producendas consonantias musicas sine utriusque commixtione (neque enim barbiton sine musico, nec musicus sine barbiton ad consonantias musicas faciendas sufficit) idcirco necessario concurrere debent ad harmoniam mundanam constituendam pyramides utraque, tum scilicet materialis, quæ loco instrumenti musici, seu chordæ monocordi, aut instrumenti & spiritus canentis est; tum etiam formalis, quæ officium animæ pulsantis vel canentis vocisque producens præstat. Incrementum igitur formalis substantiæ acutiorem & subtiliorem producit ærem, & per consequens rariore & excellentiores symphonias mundanas edit; haud secus, quàm intentionis spiritus aut instrumenti chorda voces acutiore æremque subtiliorem violentioribus vibrationibus dabit. Eius autem decementum, grossiorem ærem, & per consequens graviorem harmoniam mundanam facit, non aliter, quàm vox hominis remissa seu chorda monocordi relaxata sonos molliores reddit; idque accidit propter nimiam æris spissitudinem. Agit igitur lux in materiam mundanam iidem mediis, quibus hominis spiritus in ærem. Ex quibus manifestum est, unam naturam, sive materialem sive formalem, sine altera nihil valere, & proinde Musicam mundanam ex utrisque pyramidibus per minima mixtis provenire. Nam sine lucis præsentia non haberet materia humida formam pyramidalem, nec forma creata suam absque materia humida. Unde certum est, quod secundum plus vel minus ad invicem misceantur pro natura portionum cujusque pyramidis oppositæ in Macrocosmo moventium & ad invicem concurrentium. His igitur cognitis à mundi materia exordium sumamus, quam chordæ monocordi, cujus instrumentum magnum est ipse Macrocosmus, assimilavimus, ut quemlibet gradum, per quem aliqua locorum differentia inter instrumenti mundani centrum & ejus peripheriam discernitur, intervallis musicis tam simplicibus quàm compositis aptè comparemus. Quare sciendum est, ut instrumenti chorda ratione ascensionis à Γ per intervalla proportionibus metricis dividi solet, ita etiam tam materiam, quàm ejus formam gradibus quantitativis distribui, proportionibusque similibus, consonantias musicas constituentibus, distingui: Etenim si monocordum à summitate cæli Empyreï ad basin ipsius terræ imaginativè extendatur, radium cuiuslibet pyramidis constitutus, percipiemus ipsum in partes consonantias constituentes dividi; cuius dimidia pars si premeretur, consonantiam Diapason ederet, quemadmodum etiam in monocordo instrumentali idem illud evenire docet experientia.

Considerandum est autem, quod in huiusmodi monocordo mundano consonantiæ tam simplices quàm compositæ, & similiter intervalla propria eadem mensurantia delineari possunt non aliter, quàm cum monocordum instrumentale in partes proportionales dividimus. Etenim effectus frigiditatis in terra, & per consequens ipsa terræ materia in crassitie atque pondere ita naturaliter habet ad frigiditatem & materiam regionis infimæ, in qua non sinitica

quarta lucis & caliditatis naturalis inest, ut 4. ad 3. quæ est proportio sesquitercia, ut supra dictum est in qua quidem proportione consonantia Diatessaron consistit ex tribus intervallis constat, nempe ex aqua, aere & igne: Nam terra in musica mundana se habet, ut Γ in musica, unitas in Arithmetica & punctum in Geometria: Est enim quasi terminus, à quo ratio materię proportionalis habenda est, quippe cum materiam pyramidis basis & fundamentum sit: Aqua igitur locum toni unitis possidet, & aer etiam unitis intervalli ulterioris: Ignis autem sphaera, quoniam est non nisi summus regionis aeris accensus, locum Semitonii minoris habet: At quatenus hujus materię duæ portiones sursum usque ad mediū cœli punctum ad calidi supernaturalis actionibus resistendum pyramidaliter elevata, & totidem lucis partes etiam pyramidaliter deorsum in duas illas materię portiones agentes, faciunt sphaera solis compositionem, eique naturaliter æqualitatis nomen tribuunt, eatenus proportio sesquialtera in eo producitur, quatenus scilicet tres spiritus seu materię inferioris mediū cœli partes ad duas illas sphaera solaris referuntur, & per consequens consonantiam Diapente producunt. Talis enim est differentia inter lunam & solem, cum inter convexitatem hujus cœli & medietatem sphaera solis quatuor sint intervalla, nempe integræ lune, Mercurii & Veneris sphaera, integris tonis comparata, & dimidia solaris sphaera pars, quam Semitonio composuimus. Cum verò consonantia Diapason ex Diatessaron & Diapente constituitur, necesse est, ut consonantia ista Diapason illic producatur: At hæc est magis perfecta materię consonantia, quæ perfectionem nullo modo acquirere potest, nisi forma solari appetitum suum expleverit. Præterea cœlum hoc medium, licet in corde ipsius, vide licet, consonantia materię magis perfecta desinat, & motum ad formale Diapason incipiat, in sua tamen concavitate tam super sphaeram æqualitatis, quam sub ea nihil præter Diapente consonantiã personat, quæ ideo inter alias consonantias hinc loco magis convenit, quoniam, ut hæc minus est perfecta, & in medietate inter perfectam & imperfectam collocata, sic etiam hoc cœlum, quamvis perfectum sit, & à corruptione liberum, minus tamen perfectum respectu cœli superioris dicitur, & medium inter utrumque cœlum, perfectum nempe & imperfectum, situm obtinet: Præterea punctum exactæ æqualitatis, quod est exacta duarum pyramidum intersectio, nempe, N. H. est verus consonantiã magis perfecta terminus, ubi talis est unio & amplexus materię cum forma, ut nunquam fieri possit separatio & divisio: At verò, quoniam partes pyramidum in regione ætherea tam supra intersectionis sphaeram, nempe S. Q. O. P. & N. H. quam infra, videlicet R. M. Q. G. & N. H. sunt æquales satis ad perfectionem, ita videlicet, ut materię ætherea extra sphaeram animæ satis habeat formæ ad implendum suum appetitum, quamvis non ad perfectionem sphaera solaris, idcirco proportio intervalla conjungens dicitur consonantia perfecta, sed minus completa, quàm illa solis, quàm Diapente vocaverunt Musici præstantiores. Atque hæc unica fuit ratio, cur Philosophorum nonnulli substantiam ejus nomine Quintæ essentię insigniverunt, quandoquidem ejus compositio respectu utriusque cœli extremi magis de consonantia Diapente participavit. Descendendo enim à sphaera solis in sesquialtera proportione ad cœlum infimum se habet, & ascendendo ad cœli spirituales margines sub eadem proportione reperitur: Differt autem consonantia superior ab inferiore, quia hæc ad formam, illa ad materiã referitur: Quotò igitur forma quàm materiã est præstantior, tantò sunt ejus consonantiarum naturæ super illas materię eminentiores: Sicut igitur Diapason à cœro ad solis sphaeram est productum, quod materiale fuit, sic etiam aliud Diapason sursum à capite materialis ad supremum cœli Empyreici fastigium elevatur, quod existit spirituale. Pars namque cœli mediū superior à sphaera intersectionis

triangu-

triangulorum, in qua solis centrum existit, ad regionem crystallinam recedens spiritalior est illa inferiori propter suam cum cœlo Empyreico propinquitatem: Unde & consonantia inibi producta est quoque spiritalis: nam quatenus duæ portiones lucis hujus superioris cœli partis referuntur ad illas tres materiam cœli Empyreici informantes, eatenus inveniuntur earum dispositionem proportionem sesquialtera regulari. Etenim ex materialis pyramidis parte inter solis habitaculum & cœli Empyreici margines contenta, propter referentiam & respectum utriusque lucis portionis ad invicem, eliciuntur in ea. 4. intervalla, ex quibus consonantia Diapente spiritalis constat & perficitur: Ex una namque orbis solaris portione, superiori nempe, ab intersectiois pyramidalis sphaera, ad verticem orbis solaris protensa, invenitur illud intervallum, quod Semitonio minori comparatur, ita ut inferior ejusdem orbis solaris pars retineat locum Semitonii minoris ad compositionem Diapente materialis, & portio superior serviat pro Semitonio minore Diapente formalis. Duplex verò excessus, quo Semitonio duo majora excedunt totidem minor, videlicet duo commata ad exactam sphaera æqualitatis compositionem concurrunt, in qua centrum corporis solaris, animæ mundi vehiculum, libris ponderibus suspenditur: Deinde sphaera Martis, & illa Jovis, atque tandem etiam superior ista Saturni pro tribus aliis Diapente spiritalis intervallis numeratur, quæ tōnis integris comparavimus, quoniam quilibet horum orbium naturas & operationes distinctas habet tum in ipso cœlo medio, tum etiam in hæc inferiora: Super hæc igitur consonantiam spirituales minus perfectam fundatur consonantia illa omnium perfectissima, quæ dicitur Diapason spirituale. Atque hoc loco diligenter rem inventibus divinum sese revelabit mysterium, quod, ut Diapason formale præstantius est materialis, sic etiam fundamentum ejus præstantius est, & longe nobilissimum in proportione harmoniæ, tum etiam in cujuslibet basi: Ut igitur terra longe est ignobilior corpore solari, sic etiam Diapason materiale & consonantia in eo comprehensa sunt iis spiritalibus longe postponenda: Nam terra est basis consonantiarum Diatessaron & Diapente materialium, constitutum Diapason materiale: At ipse orbis solaris est fundamentum, super quod Diapente, Diatessaron & Diapason spiritalia elevantur. Præterea consonantia fundamentalis Diapason materialis est Diatessaron omnium concordantiarum imperfectior, sed formalis Diapason concordantia fundamentalis est Diapente, concordantia nimirum perfecta: Hinc igitur gradus materialium omnium, tanquam in speculo conspiciuntur, atque inde etiam oculis intellectus scela & ordo spiritalis manifestatur. Generationes igitur omnes sub sole sunt vique suam ab inferiori solis sphaera semitonio minori, quod materiale supra appellavimus, accipiunt: At verò regenerationes omnes à Semitonio orbis solaris superior ortum habent, à quo ad spiritalitatis summam tem fir sublimatio. Proinde quæ ad orbis solaris fastigium non pertigerunt, ea non possunt acquirere regenerationis perfectionem, nec fieri spiritalia ex corporalibus. Beata igitur corpora, quibus ad tantam celsitudinem & dignitatem pervenire licet: Sed, tunc ad propositum nostrum redeamus, tres illæ lucis partes unicam materię tenuissimæ informantes, ad quatuor illas merè formales, & integram formam constituentes, in quibus nihil omnino est materiae (cujusmodi naturæ est lux increata) relatæ in sesquitercia proportione conveniunt, quæ consonantiam spirituales Diatessaron constituunt, cuius spiritus subtilissimus etiam, veluti transformatus & liberatus à corporea substantia, in tria ultimas intervalla dividitur, quæ tribus Hierarchiis attribuntur, quorum duo orbis inferiores tonis integris, superior verò Semitonio assimilata, quatenus Epiphaniæ ordines, & præcipue Seraphin tanquam ipsi D. E. O. administrantes dicuntur, extra materię limites sese

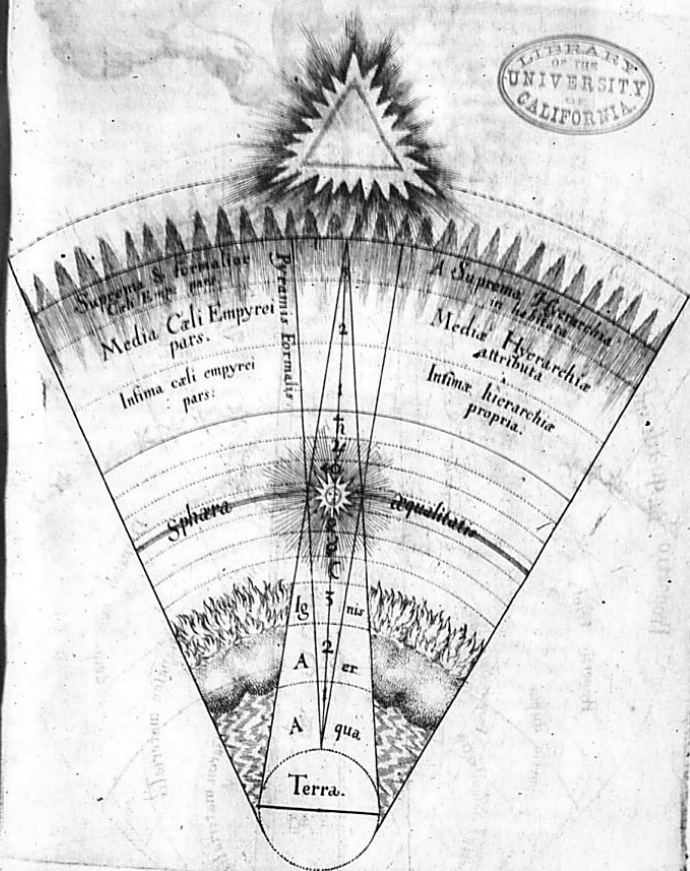
exten-

extendunt, & ob splendorem ineffabilem, quem à divina presentia accipiunt, quasi penitus formales reputantur. Ex his igitur concordantis junctis provenit Diapason spirituale, cujus perfectio captu humano comprehendi non potest, quoniam in triangulari purissima forma natura desinit. Est igitur summum totius perfectionis, altitudinis & puritatis mundanae fastigium, ultra quod nihil præteritum & solum DEUM existit. Atque hæc eadem consonantia producit etiam tam ex parte materie, quam ex parte formæ: Nam si due partes materie substantiam celo æthereo dantes ad unicam illam referantur corpulentam, celo Empyreo communicantem, dupla proportio proveniet, in qua consistit consonantia Diapason: Ex quibus certum est, quod ad ipsam esse proportionem inter terram & convexam mundi spiritualis superficiem, cum ex duplici Diapason consistet ejus Semidiameter, quem in demonstratione sequenti, monochordi nostri Macrocosmici chordam esse finximus. Hinc igitur manifestum est, quemadmodum instrumentum Musicum, Monochordum dictum, si in medio inter utramque extremitatem comprimatur, Diapason ab illo medio ad utramque extremitatem resonabit, quod ita etiam actio in media mundi altitudine seu medio Semidiameteri à centro ad ejus circumferentiam, quæ in solari præcipue corpore explicatur, ducti puncto duplex in ejus centro harmonia Diapason edere percipiatur. Unde clarissime elucet, cæli spiritualis perfectionem ad solis centrum sese extendere, terramque ab illa meta solari omnem, quam habet perfectionem, qualis & quantacunque est, petere acceptamque habere. Unde & motus lucis propterea deorsum tendit, ut inferioribus perfectionem impertiat; terminus motus istius est in Sole: Sic corpus illud solare, quod collector est emissorum lucis radiorum, eadem proportione eos ad terræ superficiem ejaculatur: Cælum itaque formale formam dat, à quo materia, quod datur, avidè arripit.

Concludimus igitur Solem naturæ DEUM, sed creatum, virtute harmonie spiritualis per Diapason formale cum intervallis suis proportionaliter ordinatum accipere omnem formalem & lucidam virtutem à DEO omnium maximo, supernaturali creatore increato; terram verò per Diapason materiale ejusdem DEI influentias accipere, indeque habere eandem cum Sole correspondentiam, quam habet Sol cum DEO excelssimo; quideò dicitur à Psalmista regem condidisse tabernaculum suum in sole: Probavimusque in hac nostra Musica, ambas Diapente consonantias in parte mundi intermedia reperiri, ita quidem, ut etiam substantiam ejus vocaverint exinde Philosophi Quintam essentiam; Ambas verò consonantias Diatessarion in partibus mundi exterioribus constitui & consonantiam Diapason in Sole, Disdiapason autem in ipso DEO inveniri. Hæc itaque est machine universalis harmonia naturalis, quam nemo hætenus, quod sciam, ita succinè & dilucidè explicavit: Istiusmodi autem monochordi mundani consonantia hoc modo depinguntur.

Mundi

DE MUSICA MUNDANA.
Mundi dispositionis ad Monochordi proportionem suscipiendam
apta descriptio:

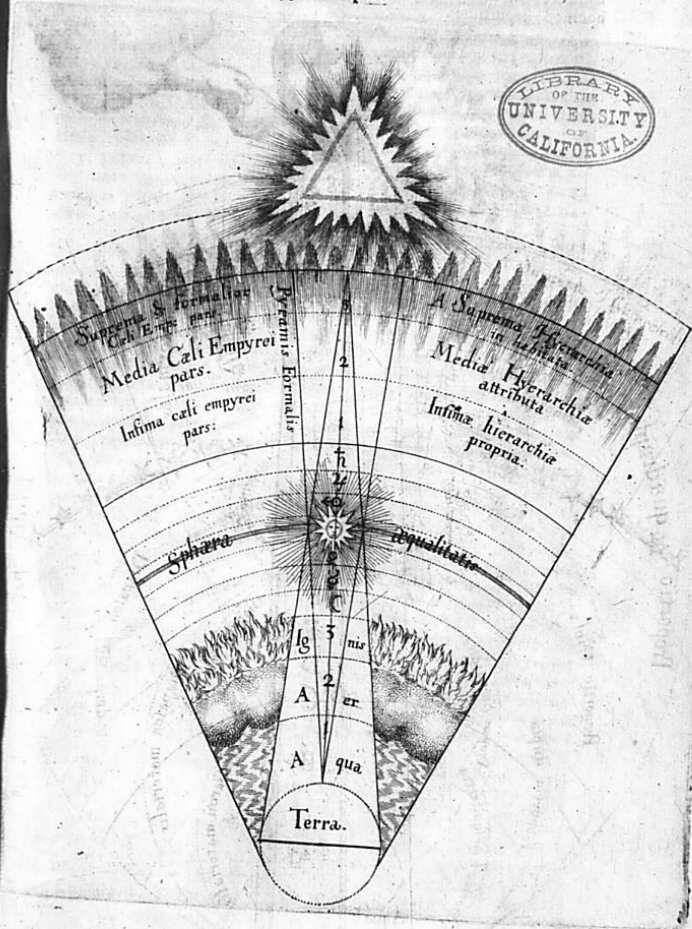
M

Hic

extendunt, & ob splendorem ineffabilem, quem à divina praesentia accipiunt, quasi penitus formales reputantur. Ex his igitur coërdantis junctis provenit Diapason spirituale, cujus perfectio captu humano comprehendendi non potest, quoniam in triangulari purissimae formae natura desinit. Est igitur summum totius perfectionis, altitudinis & puritatis mundanae fastigium, ultra quod nihil praeter unicum & solum DEUM existit. Atque haec eadem consonantia producit etiam tam ex parte materiae, quam ex parte formae: Nam si duae partes materiae substantiam caelo & aethere dantes ad unam illam referantur corpulentiam, caelo Empyreo communicantem, dupla, proportio proveniet, in qua consistit consonantia Diapason: Ex quibus certum est, quadruplam esse proportionem inter terram & convexam mundi spiritualis superficiem, cum ex duplici Diapason constetur ejus Semidiameter, quem in demonstratione sequenti, monochordi nostri Macrocosmici chordam esse fiximus. Hinc igitur manifestum est, quemadmodum instrumentum Musicum, Monochordum dictum, si in medio inter utramque extremitatem comprimatur, Diapason ab illo medio ad utramque extremitatem resonabit, quod ita etiam actio in media mundi altitudine seu medio Semidiametri à centro ad ejus circumferentiam, quae in solari praecipue corpore explicatur, ducti puncto duplex in ejus centro harmonia Diapason edere percipiatur. Unde clarissime eluces, caeli spiritualis perfectionem ad solis centrum sese extendere, terramque ab illa meta solari omnem, quam habet perfectionem, qualis & quantacumque est, petere acceptamque habere. Unde & motus lucis propterea deorsum tendit, ut inferioribus perfectionem impertiatur; terminus motus istius est in Sole: Sic corpus illud solare, quod collector est emissorum lucis radiorum, eadem proportione eos ad terrae superficiem ejaculatur: Coelum itaque formale formam dat, à quo materia, quod datur, a se arripit.

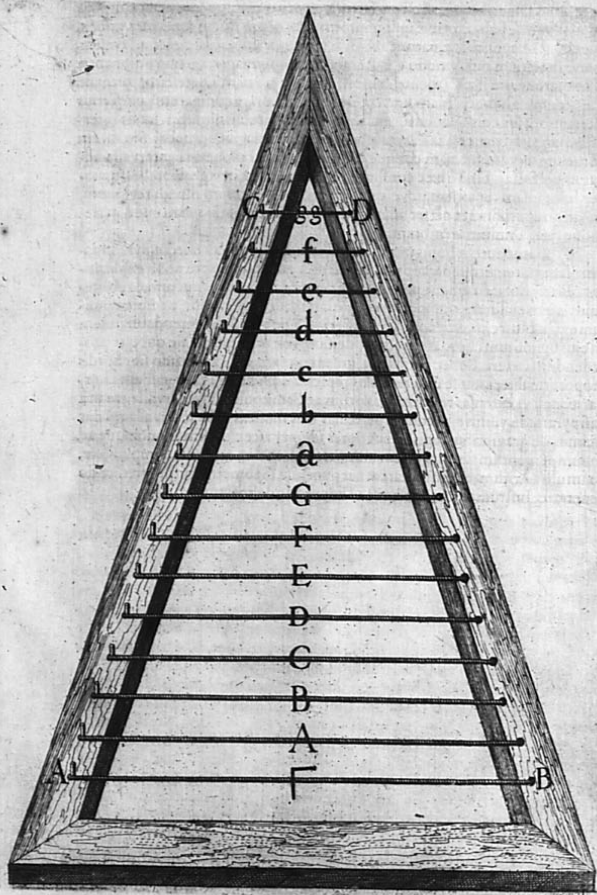
Concludimus igitur Solem naturae DEUM, sed creatum, virtute harmoniae spiritualis per Diapason formale cum intervallis suis proportionaliter ordinatum accipere omnem formalem & lucidam virtutem à DEO omnium maximo, supernaturali creatore increato; terram verò per Diapason materiale ejusdem DEI influentias accipere, indeque habere eandem cum Sole correspondentiam, quam habet Sol cum DEO excellissimo; qui deo dicitur à *Psalmista regio condidisse tabernaculum suum in sole*: Probavimusque in hac nostra Musica, ambas Diapente consonantias in parte mundi intermedia reperiri, ita quidem, ut etiam substantiam ejus vocaverint exinde Philosophi Quintam essentiam; Ambas verò consonantias Diatessaron in partibus mundi exterioribus constitui & consonantiam Diapason in Sole, Disdiapason autem in ipso DEO inveniri. Haec itaque est machine universalis harmonia naturalis, quam nemo haecenus, quod sciam, ita succinctè atque dilucidè explicavit: Istiusmodi autem monochordi mundani consonantiae hoc modo depinguntur.

Mundi

M

Hic

Pos-

DE MUSICA MUNDANA.

93

Possumus etiam ex instrumenti istius natura multa occulta elicere, diligenter considerando rationem sonorum ipsius gravium & acutorum: Nam chorda A. B. in eadem dimensione & longitudine sonaret in tenuissimo cœli superioris spiritu, ut chorda C. D. in inferioris regionis medio aëreo; hoc est, sonum redderet tam acutum & excellentem chorda A. B. quam illa. C. D. Ratio tamen, cur chorda A. B. sonat tam graviter in hoc medio aëreo est, quod medium existit nimis spissum & claritatem soni submergit, ac anima movens invenitur nimis esse debilis ad materiam illam spissam subtiliandam. Nota igitur, quod anima sonorum in chorda ab agentis actione proficiscitur; Medium verò, per cuius dimensionem sonus editur, est substantia ipsius aëris, recipiens per vibrationem, animæ modulationes. Nam chorda eadem extensa & laxata varias voces reddit, non aliter, quam in voce humana cernitur, quæ elevata per eandem tracheam arteriam varias voces edit. Est igitur aër medium, & quasi instrumentum, in quo Musica fit, Unde, quemadmodum parvulum instrumentum voces acutiores, & magnum graviores reddere solet, sic etiam aër attenuatus & subtilis subtiliores sonos edit, & è converso spissus graviores: Non igitur est chorda, sed ejus anima, à vibratione chordæ in medium seu instrumentum immissa, quæ sonos edit, nec in trachea arteria consistit soni principalis virtus, sed in anima vitali aërem circumstantem impellente. Etenim sicuti medium spissius tantò magis frangit ac impedit visus radios, quantò est spissius, ut in nebuloso & turbido aëre videre licet, in medio autem clariore & tenuiori acutiores ac certiores sunt visus effectus; ita etiam medium spissum graviores sonos auditui offert, rarius verò acutiores, ita quidem, ut quò rarius est medium, eò excellentiores soni reddantur. Præterea videmus, quòd miscente sese anima pulsantis, strenuè pulsando, cum chorda, edat ipsa chorda vibratione fortiori sonos duriores & intensiores, sed ubi illa debiliore chordam premit, ibi submissiorem vocem cogit chordam remissiori vibratione emittere. Sic etiam in voce humana cernitur, quòd fortiori animæ moventis impulsu intensiores & clariore soni edantur, debiliore verò remissiores & obscuriores: Ita videmus quoque ventum fortiter aliquam domus fissuram persilantem reddere vocem altiorem & acutiorem, atque protinus eundem debiliter flantem sonum graviorem per eandem istam fissuram semper concitare; quòd etiam in tuba sonandi ratione evidenter demonstratur: Ratio igitur hujus rei consistit in viribus remissioribus aut intensioribus animæ moventis, & per consequens in medio, in quò anima vibratione chordæ aut vocis ingreditur; nam debiliore anima movens non satis potestatis habet ad aërem ita subtiliandam, ut acutiores sonos edat, & vice versa anima motiva potenter agens, acutiores & sublimiores voces reddit in aëre, propter magnam suam in aëris subtiliatione vim & virtutem, unde anima sonans magis & facilius se dilatat in aëre & magis acutè in eo agit. Hujus autem rei demonstratio in fortiori & debiliore chordæ pulsatione ejusque vibratione cernitur, & præcipue in vocis humanæ exaltatione vel depressione. Similiter etiam chorda in intensione & remissione soni idem præstat alià viam; nempe, cum anima motiva majori vi contrahit ipsam chordam, altius ea sonat, quia secundum majorem animæ contrahentis vim atque proportionem, majori violentia vibrat, & vibrationibus suis medium subtiliat, quo voces altiorem & acutiores reddantur. Pari quoque modo chorda minoris compulsetur minore animæ motiva virtute requirit ad sonos acutos & elevatos proferendos, quam chorda major, quoniam faciliore motu viam facit in aërem vibratione leviori, propter corporis sui exilitatem; Unde minorem locum in aëre implet, & tamen vis ejus latè ac acutè se extendit: Id quòd chorda majoris compulsetur facere non potest; unde & fortiore animæ contractionem requirit. Nonne etiam ita se habet

M 3

instru-

instrumentum mundanum, cuius consonantia regionis superioris excellenter a-
cuta & elevata sunt propter fortitudinem animæ divicæ ibi residentis, seu pro-
pter lucis amatoria abundantiam ibi loci prædominantis, & exacte attenuantis
medium suum in naturam spiritualitatis? Unde, ut locus ille est aliis in mundo
altior; sic Musica ejus ex acutissimis & excellentioribus constat consonantiis;
timò & propter medietatem tenuitatem, & chordæ radiosa virtutem intensissimam,
longitudinis chorda A. B. excellentiorem redderet eo loci sonum, quàm chorda
C. D. in aëre nostro medio. Ex quibus, quàm apta sit hæc Musica mundana
cum instrumento nostro comparatio, neminem in Philosophia verfatum late-
bit, quod etiam per fistulæ naturam aptius in cap sequenti describetur.

CAPUT VI.

*Quomodo per fistulam, arte ad Musican inventam, omne prædictum
luculentius demonstratur?*

Hæc ante oculos demonstratio non tam notabilem ab ipso invento-
re haud perceptam; per quam luculenter apparet, magna etiam
& gentia arcanam in rebus sæpè vulgaribus latere; quorum ta-
men rationem & radicem nullatenus percipiunt oculi vulga-
res, superficietenus magis, quàm radicaliter res insipientes.

Ex

Ex hoc enim instrumento musico, *fistula* dicto, vera totius mundi proportio
colligitur. In tres autem regiones illud dividitur; quarum due inferiores trix
habent foramina denotantia cuiuslibet regionis principium, medium, & finem;
suprema verò regio unico tantum magno foramine constants designat naturam
caeli superætherei, cuius qualibet pars ejusdem est conditionis tanquam replen-
tissima unitate divina: At verò sicut hoc instrumentum in sua natura & per se si-
ne anima moventem non sonat, movetur; aut quicquam virtutis habet; sic etiam
etiam nec mundus aut mundi partes movere vel agere per se possunt sine mentis
impressa exagitatione: Urigitur mens summa DEUS in totius machinæ apice,
& quasi extra superficiem mundi extremam, facie mundi compagine exhibete
musicam suam, graviorem in parte inferiori, & acutiorem ac clariorem, quò magis
& propinquius ad ipsam summitatem accedunt; ita etiam musico extra fistu-
læ continentiam & in ejus summitate vitam ac motum sufflante, quò magis fo-
ramina distant ab ejus virtute subinflante, eò graviores voces edunt; quo autem
altius versus ejus spiritus folles ascenditur, eò excellentiores redduntur soni; &
quemadmodum foramen illud unicum, A. dat cæteris inferioribus quasi vitam
& animam; quippe quæ sine eo voces non reddunt; sic etiam cælum Empyreum
sphaeris omnibus inferioribus: O quantà & quàm cælestis esset hæc in re tam
frivola contemplatio, si diligenter & penitus aliquantò mente intelligente con-
sideraretur!

CAPUT. V.

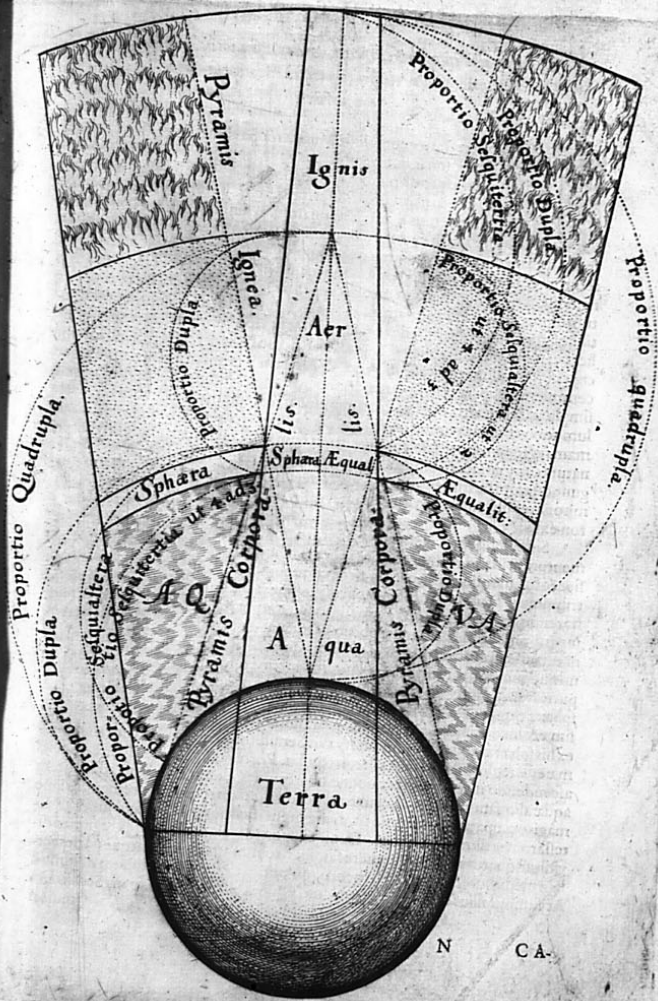
De musica elementari.

In elementari etiam mundi parte quandam esse harmoniam
constat; cuius consonantia, quoniam ex proportionibus magis
ab ignis cælestis calore, qui non est vera lucis essentia, sed
coactus potius & adventitius, quàm ab illa essentiali procedunt,
idcirco etiam compositiones symphoniacas efficiunt, quarum
harmonia propter veræ lucidæ formæ in iis exiguitatem non
quidem est permanens, sed transitoria & subita quadam celeritate evanescit.
Quod autem quodlibet elementum proportionibus musicis tam in suo cælo,
quàm in cæli quolibet composito, consensu naturali disponatur, vel ipsa luce
clarius, si exactius & penitius eorum naturas & situs intueamur, percipimus:
Etenim certum est, eorum materiam seu corpulentiam crassiores esse, & per
consequens graviorem & durioram; aut tenuiorem, ac proinde levioram &
mollioram; quod sit secundum majorem frigiditatis terræ aut caliditatis igneæ
in ea prædominationem: Cum ergò frigiditas in terra solummodo dominium
habeat, (unde propter absolutam calidi ignei absentiam quatuor illi quartæ fri-
giditatis insunt, quæ quasi integra est terræ natura; at verò elementum aque
non ultra tres frigiditatis quartas, cum unica ignis conjunctas possideat, quod ei
propter ejus participationem cum media humiditatis sphaera accidit, similiter
sphaera media humiditatis duas tantum frigiditatis portiones, & totidem quo-
que caliditatis contineat, elementum denique aëris unicum tantum humidita-
tis portionem sit adeptum, cum tres quartas qualitatis ignis vicini elementi am-
plectatur, necesse est, ut terra densior, gravior, durior sit aqua, & aqua sphaeræ
qualitatis spuria, ac illa denique aëre, qui est sphaeræ illius humidæ pars superioris,
&

& per consequens frigiditas, densitas, gravitasque terra, ad illas aqua in sesquialtera proportione se habent; & eadem aqua dispositiones ad sphaeram mediam humiditatis in sesquialtera; cujus denique materiae conditio ad illam aeris proportione dupla refertur. Consonantia igitur a basis superficie convexa ad illam Diatessaron reperitur, & ab ista aqua ad alteram sphaera humiditatis Diapente commensuratur; qua usque ad concavam ignis superficiem Diapason sese extendit, ita ut inter ignem & terram Disdiapason, quod in quadrupla proportione consistit, producat. Nam in sphaera aequalitatis spuria & corruptibilis ascendendo Diapente post Diatessaron desinit, quae simul juncta Diapason constituit: Praeterea descendendo a sphaera ignis, in qua etiam quatuor caliditatis adventitia gradus insunt, illi cum tribus istis aeris Diatessaron formale producunt, & praedicti tres aeris binis illis sphaera humiditatis annexi Diapente faciunt: quae etiam duo simul coalita Diapason formale generant, & iteum illa duae quarta caloris sphaera aequalitatis, unica aeris copulata, Diapason alterum pariunt; Unde in elemento aeris Diapason materiae cum Diatessaron formae lyphoniace convenit, & in sphaera media humiditatis, Diapente materiae cum Diapente formae, quae ibi etiam Diapason resonant; Unde in eo perfectior elementorum sedes & temperamentum ad justitiam; ac in elemento aqua Diapason formae cum Diatessaron rationis auribus dignoscitur resonare. Haec igitur elementa secundum istas musicas proportiones in corporibus Physicis disposita, optima illis temperamenta producunt; Ubi vero male, hoc est, consensu minus harmoniaco ordinantur, ibi dissonantiam & intemperiem efficiunt, litem & discordiam excitant, morbos & aegritudines in corporibus progignunt, & ad corruptionem denique, nisi expeditius corrigantur, certissimam deducunt. Hujus autem musicae proportiones sequenti modo describuntur.

Ad musicam elementarem preparatio.

CA.

N

CA.

CAPUT VI.

De intervallis cujuslibet elementi, & de consonantiis, quae ab illis oriuntur, quibus elementa pacifice ad compositionem concurrunt.

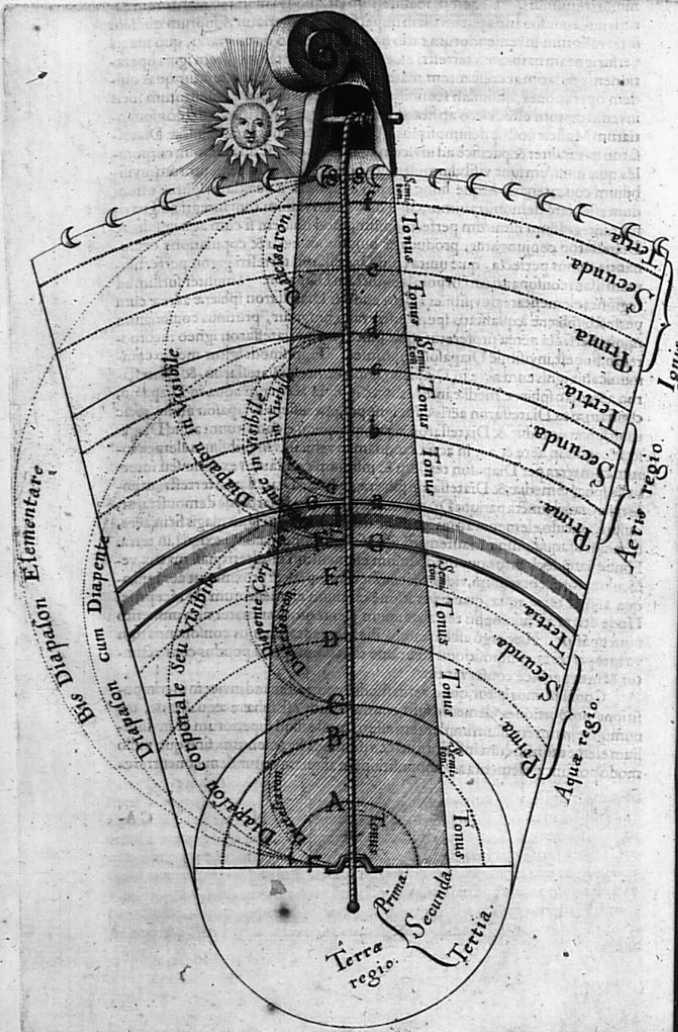

IN tractatu generali de Musica probavimus, Diatessaron, quod est consonantia imperfecta, inveniri solummodo propter impuritatem suam in qualibet infima mundi regionis sphaera. Hoc vero in loco clarissimam hujus rei demonstrationem faciemus, quae ostendemus evidentem, quamlibet hujus regionis elementaris sphaeram ex tota consonantia Diatessaron consistari; Ac nisi in extremorum medietate sphaera amicitiae, nempe illa aequalitatis spuriae interponeretur, impossibile esset, unam ex his alteri melodia symphonica correspondere, namque ratione hujus sphaerae mediae omnes praedictae consonantiae redduntur tum minus perfecta, tum etiam magis perfecta, prout lucidissime in demonstratione sequenti apparet; ubi delineavimus tres globi terrae regiones; unam videlicet centralem, & simpliciter frigidam ac siccam, ponderisque praecellentem, cujus intervallum tono assimilavimus: Alteram intermediam, nimirum inter centralem & superficalem, quam regionem mineralem nuncupamus, magis ad simplicitatem centri, quam ad naturam aquae vergentem; cujus etiam intervallum tono comparavimus, unde jam Ditonum terrestrem invenimus: Et ultimam regionem superficalem, quae magis cum aqua, quam cum purissima centri natura communicat; Unde ab ejus circuitu fontes erumpunt, & plantae exurgunt, quarum nutrimentum est aqua & aer; Et hujus terrae regionis spatium semitonio applicuimus; Ex quibus intervallis terrestribus consonantia Diatessaron exurgit.

Similiter demonstravimus etiam, quamlibet sphaeram pellucidorum elementorum in tres regiones distingui, ita videlicet, ut aquae regio inferior sit lutosior & feculentior, cum natura terrae communicans, cujus intervallum tonum attribuimus: Deinde ejus regio media, salsedine terrae imbuta, est quasi aqua adusta, cujus partes subtiliores extrahuntur ac evaporant, & cum aqua dulci conjunguntur; Unde haec aquae portio participat de utroque extremo, nempe de natura fixa cum terrestrium, & de natura aquae dulcis; quare ejus intervallum tono quoque comparatur. Regio autem superior est aqua dulcis, participans de puriori orbis fusti regione ac nebulosa aeris ipsius natura, & conjungens sese cum sphaera aequalitatis spuriae, quam ita vocamus respectu sphaerae aequalitatis purissimae & incorruptibilis, quam sphaeram animae mundi appellavimus: Aequa ita ex his sphaerae aquae ultimis intervallis Semitonius oritur, qui cum tono infimae ejus regionis aliud Diatessaron constat. Porro etiam altius ad sphaeram aëris ascendendo invenimus ibi quoque tres regiones, quarum infimam ad naturam aquae aliquantulum proclivem tono, mediam etiam tono, & supremam ab igne magis occupatam Semitonio comparavimus; quae intervalla simul junctae Diatessaron tertium constituunt. Denique sphaera ignis etiam in tres regiones dividitur, quarum infimae cum aëre familiaritatem tonum attribuimus, atque pariter etiam mediae, ubi simpliciter elementi ignis portio existit, alium tonum dedimus: At summam illius regionis spatium cum Quinta essentia participans Semitonio minori

minori retulimus. Ex quibus manifestum est, quod in meris elementorum naturis nulla consonantia praeter illam imperfectam reperitur: Quorum quidem intervallorum inveniendorum ratio haec est, quod in omni gradu, quo magis versus igneam naturam à terrestri ascenditur, eodem propter majorem ignis operationem gradatim accrescentem, materia ascendendo magis alteratur, quas quidem operationes, quoniam sensibilibus in tribus dictorum elementorum locis inveniri certum est, adicere ad istis alterationum gradibus intervalla consonantiarum Musicae nostrae desumpimus. Ut ergo haec omnes consonantiae Diatessaron naturaliter & pacifice ad invicem agant, necesse est, duas illarum corporales, quae nimirum sunt visibilibus elementorum, ad duas illas invisibilium concatenari: Atque hunc nexum ex sphaera aequalitatis spuriae oriundum esse clarè demonstrabimus, cui sphaerae intervallum toni integri assignavimus, intervallum nimirum perfectissimum; quod quidem si cum aquae sphaerae Diatessaron conjungatur, producit hujusmodi nexu & copulatione consonantia minus perfecta, quae unita cum Diatessaron terrestri gignit perfectissimam illam consonantiam corporalem, dictam Diapason. Similiter sursum ad regiones elementares invisibiles ascendendo, si Diatessaron sphaerae aëreae cum perfecto sphaerae aequalitatis spuriae intervallo jungatur, protinus consonantia minus perfecta aërea proferetur, quae juncta cum Diatessaron igneo incorporum, hoc est, invisibile Diapason constituet. Hujusmodi igitur medio communicabit ignis cum aëre in Diapason, constat ex Diatessaron, & Diatessaron aëreo, ac sphaerae mediae intervallo, & ignis cum aqua in Diapason, constat ex Diatessaron aëris cum igne per praecedens Diapason animato, ac tono sphaerae mediae, & Diatessaron aquae, quippe quae constituunt aliud Diapason, & ignis in aëre & aër in aqua tanquam in vehiculis invisibilium elementorum cum terra per Diapason tertium & infimum constat ex tono seu intervallo sphaerae mediae, & Diatessaron sphaerae aquae, ac Diatessaron terrestri, utpote quae omnia juncta pariunt Diapason. Atque hac via clarissime demonstratur, quibus vinculis elementa ad invicem concatenentur, & cur ignis magis sit in aëre, & minus in aqua, omnium autem minimè, seu portione maxime exigua, in terra. Hinc etiam declaratur, quomodo unum elementum est alteri quasi matrix, vehiculum & receptaculum, videlicet cuiuslibet suo superiori proximo, ut aër igni, aqua aëri, & terra aquae, quae hac ratione omnium elementorum est receptrix; Unde etiam à Philosophis terra omnium elementorum mater non immerito nuncupatur. Haec ergo est harmonia illa elementaris, cujus consonantiarum virtute partes in compositionis mixtione exactissime & ad pondus condecuntur, & in ea pacifice conservantur.

Concludimus igitur, quod verus modus connectens ad invicem in compositione proportionem elementorum contrarius est sphaerae aequalitatis, tonumque ejus intervallum implementem esse naturale illud superiorum & invisibilium elementorum cum inferioribus & visibilibus ligamentum, sine quo nullo modo possunt 4. elementa ad compositionem aliquam naturalem concurrere.

CAPUT VII.

De musica mundana, & consonantiarum ejus praxi ac actione, à cæli ætherei sphaeris in has elementares infusa.

QUAMADMODUM in Musica vocali seu instrumentali non sufficit speculatio, nisi ad praxin ea transferatur, ac dignoscatur usus ejus experientia practica, ita etiam in harmonia hac mundana fictus fortasse exultimabitur præsens noster discursus, nisi ad praxin non intellectui solum, sed & ipsi sensui familiarem, illum pro viribus nostris extendamus. Edisseremus igitur primam in aliam infundat, ac deinceps, secundo loco, discordantiarum mundanarum rationem declarabimus.

Cum igitur infimæ regionis spatium perspicuum referatur ad terram in proportione sesquialtera, evenit inde, ut ignis accidentalis ei correspondeat, sed imperfecta consonantia; namque respectu solius siccitatis, quæ est qualitas accidentalis tam igni quam terræ propria, in tali concordia cum terra existit: Sed ratio, cur hæc regio in genere terræ convenit, est in multitudine corpulentique, quam originaliter à terra accipit; Unde regionis perspicuæ intervalla conductad connectendam hanc regionem magis materiam ad suum fundamentum consonantia imperfecta (pro natura scilicet loci) quò symphonia ex apta sphaerarum ejus concatenatione oriatur.

At verò si in primum gradum regionis æthereæ ascendamus, inveniemus, Lunæ sphaeram habere referentiam ad terram in sesquialtera proportione, & respectu istius proportionis gustat terra de Quinta essentia, ac infunditur eadem hæc proportione in terram melodia mundana, constata cum ipsa ex consonantia minus perfecta. Nam quatenus inter terram & sphaeram Lunæ, quatuor inveniuntur, nempe aqua, ær & sphaera Lunæ, quæ tonos important, & sphaera ignis, quæ Semitonii loco habetur, ætenuis Diapente cum terra consonabit, & Diapente cum aqua; consistens, ut dictum est, duobus tonis ære nimirum & sphaera Lunæ, ac uno Semitonio, videlicet igne: Atque hæc est ratio, quod Luna assidua tam fortiter & strenue in hæc inferiora ac præcipue in terram agit per influentias suas. Similiter sphaera Mercurii Diapente in sphaeram aquæ resonabit: Hinc igitur aquarum inundationes, mariumque perturbationes propter tenuem & flatuosum spiritum Mercurialem in illis occultatum, pariterque etiam hujus operæ adjuncto Lunæ sit fluxus & refluxus maris. Porro quoque simili consonantia referatur Venus ad sphaeram æris, quæ symphoniam blandam & suavem habet in ære, propter exactam suarum proportionum concordiam: Hinc ær in se retinet easdem qualitates, quas Venus habet, videlicet caliditatem & humiditatem, quæ vitæ animalis semper sunt propitia; imò & ipsi plantis loco humiditatis radicalis inserviunt cum spiritu suo proprio. Sphæræ denique Solis pars infima in sphaeram ignis influentias suas spargit, quæ simul in hæc inferiora deferuntur, & ad plantarum multiplicationem ac perfectionem virtute consonantia Diapente conferunt. Sed, ut ad consonantia perfectioris vites & facultates perveniamus, quæ inter terram & sphaeram æqualitatis reperitur, omnes vitæ cujusque animalis terrestris perfectiones ab hujus consonantia intervallis provenire certum est, materiæ nempe corporis incrementum & vivacis illius for-

aërem per consonantiam Diatessaron, & aër ad sphaeram aequalitatis per Diapente, ac conjunguntur sphaera aequalitatis tam ignis, quam aër in proportione Diapason. Sphaera autem aequalitatis elementa ista invisibilia formalibus consonantiis simul concatenata cum visibilibus elementis per corporalia vincula seu consonantias connectit. Similiter aëra terram jungitur proportione quadrupla, & per consequens ignis etiam aëri vinculo Diatessaron conglutinatus cum terra & aqua uniri solet, sed tamen ita conjunguntur ad invicem, ut debita consonantiarum sedes, ac ordo legitimus observetur, ne discordia & lis inter ipsa oriatur; Unde consonantiae corporales quoniam elementa respicere debent, & igneae igneae. Cujus rei ratio est, quia aquaria regio tam terrestrius & visibilibus, quam igneae & invisibilibus terminatur, & perficitur consonantia perfectissima; Unde limes pyramidis corporalis seu visibilis est intra Diapason corporales; & eadem igneus ille intra suum Diapason minus corporale: At verò quatenus utrumque Diapason conjungitur virtute sphaerae igneae, eatenus elementa corporalia invisibilibus illis junguntur & concatenantur; Unde non debet unica proportio alteram respicere extra suam regionem, nam aliter loco concordiarum discordia provenirent; Verbi gratia, ignis ex 4. caloris partibus constat, & aqua ex tribus frigiditatis, quamvis igitur hic est proportio sesquialtera, consistit tamen illa inter corpora male, ratione qualitarum, disposita, & sic progressio à regno igneo ad illud corporale, quorum natura omnino sunt oppositae. Similiter terra se habet ad aërem, ut 4. ad 3. sed ratione eadem convenire nullo modo possunt; Unde ignis in aëre includitur, quo mediante per sphaeram aequalitatis (quae non aliter pro medio habenda est conjungendarum formarum ignearum & aërearum cum corporibus aqueis & terrestribus, quam spiritus aethereus in conjunctione animae cum corpore inferiori pro tali reputatur) transit aër, & cum sua anima igneae ab aqua comprehenditur, quae aqua virtute consonantiae Diatessaron cum terra facillimè & naturaliter conjungitur: Et haec est harmonia illa, quae fit corporum mixtorum subluarum compositio. Solvuntur autem hujusmodi ligamenta lite & discordia; Nam ignis Martialis proportio ultra debitam suae consonantiae naturam aëra citissime absorbet vehiculi sui aërei humiditatem, & ex carcere suo, violatam consonantiae Diatessaron igneae proportionem, in aëream regionem erumpit ac bellum ex pace in composito causat; Unde morbi desperati & incurabiles oriuntur, igneaeque illa natura per aquam & terram violenter penetrans, & ab iis erumpens animam caelestem, cui propter celi aetherei cum ignis sphaerae familiaritatem & cognationem proxima est in compositione, secum rapit, atque hac via dissolvitur compositum, & corruptionem patitur, ac rediit gratiam in primam suam materiam. Hoc idem accidit, cum terra Saturnina sua frigiditate & siccitate aëream caliditatem & humiditatem destruit, ut viam cum aqua inveniat, quae ignem extinguit vitamque rei praefocet: Sed de lite haec mundana plura capite sequenti dicemus.

C.A.

CAPUT IX.

De discordiis mundanis.

ROSTEA QUAM de concordia mundana egimus, sequens est, ut de ejusdem discordiis & ratione illarum sermone instituiamus: Ex superioribus igitur luculenter demonstratum est, chaos ante mundi completionem ex proportionibus litigiosis constitutum fuisse, nihilque in massa illa rudi fuisse concordia: secundum illud Poetae; *Frigida pugnabant calidis, humentia sicci*. Ex his igitur hoiitium Macrocosmi in cursum, pacificaque ejusdem amicitiae causis effectus producuntur. Nam in principio nate caliditatis, etiam oppositum ejus frigiditatis est suborta, inter quos bellum ad invicem gerentes humiditas tanquam tertium aliquid intervenit, ut quoddam ex duobus illis primariis constans, nec tamen ullatenus cuilibet dictarum extremitatum totaliter conveniens quatenus videlicet de duobus illis extremis participat, unde & medium inter illa locum tenet. Hinc igitur siccitas ab utroque extremo nunquam discedens bellum habet perpetuum cum contrario suo, humiditate, ita ut una inimicitia non determinanda aliam insequatur. Interrumpens itaque hostiles hosce in Macrocosmi natura concussiva natura infinita ex rebus indistinctis distinctas librat; fecit: quo factò levia in excelsiores regiones subvolant, gravia autè sub aëna humida resederunt, ita ut quaelibet eorum in proprium & proportionale locum, ut *Trismegisti* ore loquar, igneo vehantur spiritu, quibus ita dispositis in caelo aethereo Planeta quilibet in propria sua exaltatione est reperitus, quippe qui taliter in Zodiaco caelesti siti erant, ut qui conditionum erant contrariarum, longius ab invicem distarent: Hinc *Sol* exaltationem suam in prima creationis suae instanti in *Ariete* invenit, cui proximam exaltationem *Luna* habebat, quoniam ille ei quasi de substantia sua tribuit, atque haec est tanquam uxor seu femina, ac *Taurus* possidebat: Similiter *Jupiter* Soli & *Luna* amicitiosissimus in *Canero* exaltatur, *Mercurius* in *Virgine*, *Saturnus* autem Soli malitiosissimus distabat ab ipso per integrum totius caeli Semidiametrum in *Libra* axaltatus: *Mars* denique in *Capriorno* exaltatus, aequaliter tam à Sole, quam à Saturno distabat. Atque ita fuerunt omnes haec caeli creaturae dispositae, ut inter qualitates earum lis nulla manifesta esset. At verò postquam motu suo naturali in aspectum malevolum incidebant, quod quotannis communiter ab origine ipsarum accidit, rebelles producunt in haec inferiora effectus, quibus compositiones istae inferiores aut penitus destruantur & extirpantur, aut misericè affliguntur & debilitantur, hocque propter malevolos Planetarum male se aspicientium influentias, quae eò sunt praviore, quo pravior est inter Planetas sese aspicientes ille, qui tempore aspicientis illius est alio fortior & potentior: Pravas autem Planetas *Saturnum* & *Martem* appellant, quippe qui naturaliter duplas suas proportiones deorsum tendentes in sphaeras suis naturis incongruas & contrarias extendunt: Unde corruptam faciunt harmoniam, & potius accidentales quam naturales his inferioribus, ac praesertim viventibus, producunt effectus, ut antea dictum est: namque Planetae omnes in se boni sunt, sed influentia ipsorum, quamvis ipsae quoque per se bonae sint, & praesertim horum duorum propter rationes jam allegatas, in corporibus, non apte ad influentias & naturas eorum recipiendas, dispositis, malos operantur effectus, ita sane, ut non sit culpa, sed in recipiente: Id quod etiam confirmare videtur *Jamblicus* his verbis; *Caestia non sunt mala, quamvis hic suscipiantur ut mala; nam vires caestiam omnes inde bona descendunt, in hac autem contrariorum permixtione mutantur, idèò, qualitas, quae nocet in terris, alia est prater illam,*

qua calidus hucusque pervenerat; Cujus quidem ratio Philosophia nostrae effectum confirmatur. Nam primum universaliter loquendo, sphaera aquae accepti influentia *Marii* per consonantiam Diapason, sed recipit illas sphaerae istius naturam contraria; Unde invisibiliter pugnat ignis cum aqua, & aqua resistendo praeternaturaliter perturbatur: Sic *Saturnus* in eadem proportione suas emittit influentias in ignem, qui in receptione earum similiter tum agit, tum patitur in particularionibus. Videmus quodvis *Saturni* est contentiva & per accidens frequenter obest, quando videlicet a materia frigidiore suscipitur: tunc enim nocet, quia recipitur, ut plurimum per modum congelationis. Similiter cognoscimus, vim *Marii* esse motricem, videmusque ejus influentias obesse, nempe cum a materia ferventiori recipitur; atque tum ille nocet, quia per actum recipitur, quae quidem noxia non eveniunt propter pravam influentiarum operationem, sed propter malam materiae dispositionem. Similiter etiam densitas & raritas materiae potest in culpa esse: Invenimus etiam aliquando subjecti debilitatem in causa esse, ut radii & influentiae bonae malos in eo producant effectus; Fit enim nonnunquam, ut lux *Solis* offendat languidi oculos; & ejus calor ac radii aetivales etiam fortiores & biliosiores laedunt. Sic etiam invenimus, *Mercurii* & *Veneris* in fluxu exagitare quandoque in aere flatum & ventos; docetque experientia in biliosa natura cum superfluo humore pituitoso mixta per influentias *Marii* & *Lunae* malo aspectu, ut puta quadrangulo, conjunctione, aut opposito se invicem aspicientium sordida ulcera genita esse, quoniam ignea *Marii* natura cum aequa natura *Lunae* assidue ad corruptionem agit, quovisque purulenta materia producat. Similiter ipse *Mars* & *Saturnus* subjecta contraria in uno homine vel animali inveniunt afficiunt illud, ut plurimum peste, febre putrida, aut morbis consimilibus, dum alia interim animalia ejusdem speciei propter defectum materiae Martialis & Saturninae naturae contrariae, recipient liberum Planetarum istorum influxum absque periculo & citra ullam manifestam alterationem. Ex quibus patet, quamvis omnes influxus caelestes per se veniant salutares, quod tamen interdum subjecti perversitas aut debilitas, superiorum naturas nequeat tolerare. Pari quoque ratione in regione Elementari, posteaquam quaelibet ejus natura indistincta quondam & perturbata jam in proportiones consonantes esset concordantiarum regulis redacta, obtinuit terra locum ab igne tanquam contrario suo remotiorem, Similiter aqua interposita est inter aërem & terram, ne iterum contenderent in modum & sphaera aequalitatis spiritus se interposuit inter frigiditatem aquae, & aëris caliditatem; atque ita ratione hujus sphaerae mediae, aequaliter de utriusque participantis, pax retinetur inter has sphaerae elementares sibi oppositas, uti superius dictum est. Ubique istiusmodi patris vincula in corporibus simplicioribus rumpuntur, ibi videmus in elementis, libitis & discordiae effectus; Verbigratiā, si ignis aquae miscetur, tonitrua & fulgura caesantur, signis aëri in proportione nimia, coruscationes, Cometae & caetera meteorae ignita oriuntur. Si frigiditas terrae aëri, nives & grandines in aëre continguntur ac colliguntur; si aqua aëri, nebulae & nubes: Atque ita consonantiarum in modum & ipsorum tonorum fit nonnunquam consilio; quae omnia accidentia in infimam mundi regionem morbos corporum simpliciorum seu elementorum producunt. Porro etiam in corporibus compositis oritur nonnunquam lis magna, corpori exitialis, quae fit aut propter violationem ligamentorum elementarium in composito contentorum, aut propter inaequalitatem proportionis unius elementi ad aliud, de quibus hoc loco latius disceptare, nostri non est propositi, siquidem illud ob spatiosum illius subjecti campum magis esset rædiosum, quam huic nostro discursui Musico conveniens: Concludimus itaque nostram hanc Musicam mundanam hoc axiomate: *Tenas Sol Diapason suum ad generationem, & tonas terra suam ad corruptionem.*

LIBER

LIBER QUARTUS.

De creaturis caeli Empyrei.

Contenta hujus libri.

In creaturis primis animarum consistunt	Differenciae quae sunt	Dementi, qui sunt Angeli	Boni, circa quos notocotum	Appellationes, { Ephoniā seu superiorum, cujus chori sunt Hierarchias, scilicet in tres	Ephoniā seu inferiorum cujus chori sunt	de quibus cap. 1. & 4.	Scraphin, Cherubim, Throni, Demidationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli.								
								Locum, de quo cap. 3.	Appellationes, de quibus cap. 1. & 5.	Divoiso	secundum Theologos in novem gradus seu classes, secundum Pselum in sex genera,	de quibus cap. 6.			
													Rabulis, & rivellio ex caelo Empyreo, de quo cap. 5. Corpora, passionis, & proprietates, de quibus cap. 6. Sedes sexti, de qua cap. 7.	Essentia aequa circa hanc	Variae Philosophorum opiniones, de quibus cap. 8. Ejus descriptio, de qua cap. 9.
Compositis	Lucis essentialissima & divinissima, & spiritus subtilissima & purissima,	de qua cap. 4.													

habenda erit. Atque hinc est, quod *Augustinus* eos corpora aërea ab initio creationis suae habuisse asserit; hoc est, ex superiore aëris parte ad agendum idonea, & non ad patiendum formata fuisse; atque hoc idem insuper etiam *Basilium* affirmat: Quid autem Dæmonum compositionem manifestius denotare poterit, quam eorum actiones & passiones: Quod autem agant & patiantur, (*Resolut. Theolog. tract. 2. cap. 2.*) quoniam & recipiunt & dant iterum illuminationes, atque actum intelligendi producant, eumque etiam recipiunt, neminem certe tam crasse cecutire & hallucinari existimo, qui istud abnuat. Certum est igitur, inesse ipsi aliud, quod agit, aliud autem, quod patitur; nec verò illud, secundum quod agunt, aliud quam actus esse poterit, qui formadicitur; neque etiam illud secundum quod patiuntur, est quicquam præter potentiam; hæc autem materia appellatur. Quin hic præcipue observandum est, compositionem ex materia & forma, proprium cælorum diversitate, triplicem pariter respectum habere. Etenim in corporibus inferioribus materia formæ quantitati & contrarietati subiacet; in corporibus autem cælestibus formæ quidem & quantitati, sed non contrarietati in creaturis verò spiritualibus formæ quidem, nullatenus autem quantitati corporali & contrarietati subest. Concludimus igitur Dæmones inter omnes creaturas subtilissima esse compositionis, & omnibus fulgentiores ac clariore, quia formali essentia sunt repletiores, & per consequens spiritualiores, nobiliores, & quasi incorporei, semper mobiles, liberi, & immortalitatis, ut ait *Damasceus*, participes. Eorum enim essentia, unde existunt, simplicissima est, & quasi immaterialis, lucida, pura, distincta, & discretæ; eorum virtus, ex qua potestatem habent, libera est, intelligens, amabilis & sempiterna; eorum denique operatio, per quam exercentur, voluntaria est, subita, utilis, & honesta; operantur enim sine retardatione aut impedimento, nobisque omnino absque cessatione inserviunt, ut in *Resolut. Theolog. tract. 2. part. 2.* reperitur.

CAPUT. III.

Quomodo angeli in loco esse dicantur?

ALITER DEUM quam Angelos, atque aliter etiam Angelos, quam creaturas corporeas in loco esse in secundo capite primi libri declaravimus; cum DEUS tantum secundum suam præsentiam hic & ubique esse dicatur, nempe in celo Empyreo, tanquam beato ipsius tabernaculo, & in qualibet mundi, tanquam sui imperii parte, Angeli verò sine corporum assumptione in aliqua mundi parte non præsentialiter tantum, sed etiam definitivè & assumptis corporeis substantiis, tum præsentialiter, tum definitivè & circumscriptivè in concava aliqua superficie esse dicantur: Unde Angeli secundum Theologorum resolutionem formaliter in loco esse dicuntur, hoc est, per præsentias suas; nec tamen eodem temporis momento ubique esse poterunt, quoniam definitivè in loco esse dicuntur, neque verò necessariò sunt in loco, quia possunt ferri vel nullo existente corpore continere: possunt enim esse extra omnem corpoream naturam. Atque hinc est, quod in loco potentialiter esse perhibentur, habent enim potentiam in corpore aliquo continere existendi, at non in actu, quia nec latera continentis distare faciunt, nec superficiem aliquam continentem in actu efficiunt. Ex his igitur constat Angelos propter suam compositionem quodammodo

modo esse in loco: Sed hic obfervandum est, Angelos, quatenus corpora cra siora sibi assumpserunt, in loco esse circumscriptivè: Certum enim est, Angelos tam bonos quam malos corpora sibi penumero accidentaria cujuslibet speciei induisse; quibus mox iterum exuebantur, quemadmodum ex variis sacre Scripturae locis compertum est, & veneticarum præfignatorumque apparitionibus comprobatur.

CAPUT IV.

De Dæmonum differentiis, eorumque officiis, tam secundum Aegorum veterum, quam recentiorum traditionem.

MAGISTRIA Dæmonum & intelligentiarum genera statuentes (nam alii secundum ipsos sunt *præcælestes*, alii *cælestes*, & cæteri verum inferiorum ministri præcælestes, mentes vocaverunt, à corpore penitus se junctas, & quasi sphaeras intellectuales, DEUM unicum, tanquam punctum eorum stabilitissimum & centrum colentes; imò eos DEO plenos, & quasi necare divino inebriatos esse autant, circa DEUM solum versari creant, neque ullam proflus corporum mundanorum curam suscipere existimant, nec inferiorum administrationi quavis ratione inservire arbutantur;) Concludunt autem, illud eorum officium esse, ut susceptum à DEO luminis inferioribus mox ordinibus infundant, singulisque singula officia distribuunt. Atque hæc Dæmonum species est procul dubio illa, quam *Jamblicus* vocat, DEOS DEUM primum omnibus omnia dantem sequentes, qui omnibus aliqua largiantur. Est etiam & hæc prima & superior Angelorum Hierarchia ordines *Cherubin, Seraphin, & Thronos* comprehendens, quorum officium est divinæ prudentiæ ordinem contemplari; Nam prioris ordinis Angeli in DEI bonitate, secundi in DEI essentia, tanquam formam, tertii in ejus sapientiam inspicunt. Hi denique sunt Angeli DEO proximi, quem hymnis continuis & laude sempiterna magnificant, & pro nostra salute DEUM orant, ut ait *Athanasius*. Intelligentias cælestes, Dæmones mundanos appellant Sapientes; quia ultra divinum cultum mundi sphaeris accommodantur, & unicuique cælorum stellarumque præfident; Unde fit, ut in totidè ordines distribuantur, quot in mundo orbes & in orbibus stellæ numerantur: Atque hinc est, quod nonnulli vocantur *Joviales* alii *Saturniales*, &c. Hujusmodi Dæmones *Mercurius Trifonegillus* in sacro suo sermone DEOS vocat, qui postquam emicuisset cælum in septem circulos, in altorum ideis cum signis eorum conspiciantur, dicitque dinumeratas esse stellas secundum eos, qui inhabitant illas, DEOS. Hi autem absque dubio sunt Dæmones illi *Jamblicus*, quos ille ministros Deorum appellat, tanquam archæicos in officio mundano, qui ea, quæ in Diis ineffabilia sunt & abscondita, exprimunt. Hætiamsunt illi Angeli qui in media hierarchia collocantur, tanquam imperium in medium mundi regionem habentes; Appellantur autem à *Trihemio Abbate*, intelligentiæ secundæ, quæ ordinatione primi intellectus, id est, DEI, æthera & orbes Planetarum dicuntur gubernare. Dæmones inferioris ordinis Magi ministros appellant, qui ad ea referuntur, quæ sunt in inferioribus disponenda: Hos *Origenes* invisibiles quasdam virtutes vocat, per quas terra sphaera qualibet disponitur, eosque ætherie nemini conspicuos & negotia nostra perficere, & itinera dirigere, & prælorum pericula præsentis avertere, & clandestinarum insidiarum exitus prævertere, opta-

optatos que amicis luceſſus præbere, proſpera nempe conciliando, adverſa autem infringendo: In hac Dæmonum ſpecie *Samblici* Heroës numerandos judicamus, quorum officia, ut ipſe opinatur, circa res terreſtres exercentur; Eas enim vivificant, rationem iſis tribuunt, animas earum cuſtodiant, quas etiam ab iſdem ſolvunt & liberant: Ex quibus intimare præcipit videatur; Heroës circa animas ut plurimum verſari. Inſimum autem hoc intelligentiarum genus Theologi in ultima Hierarchia, *Ephianis* dicta, totum poſuerunt; Cujus Dæmones ſive Angeli tanquam miniſtri ad inferiora curanda deſcendunt; Illi autem prioris hujus hierarchiæ ordinis officium publicum eſſe aſſerunt, Principes ſcilicet magiſtratus, provincias & regna curare; Secundum verò ordinis eſt, ſacris intereſſe, præſeque hominum & eorum ſacrificia ad *DEUM* referre; Tertio denique Angelorum ordini id provinciæ mandatur, ut minora quæque appoſite diſponant; Singuli enim ſingulis cuſtodes adſunt, & herbis, mineralibus, omnibusque inferioribus virtutes proprias ſubmiſtrant. Ex prædictis igitur concluſimus, ſicut æolorum inferiorum elementa formas eſſentiasque ſuas è fonte lucido cœli ſuperioris acceperunt, ſic etiam eorum creaturas ex elementis eorum conſtatas & compoſitas ab illius cœli ſpiritalis creaturis ordinari, dirigi, & conſervari: Atque hoc etiam *Auguſtinus* confirmat, qui reſt viſibilem apud nos nullam quidem extare prædicat, cui non Angelica poteſtas præſit, corporaque omnia per rationalem vitæ ſpiritum regi conſentant decernit, cui etiam *Origenes* videtur aſſentire, qui in commentariis ſuis non hominibus ſolummodo, ſed & brutis etiam animalibus, plantis, mineralibus, cæterarumque rerum incrementis proprium ſpiritum aſſignavit.

CAPUT V.

De malo Angelo Luciferò, de ejus rebellionè & ſuperbia contra DEUM, & de ejectione illius cum ſociis ex cœlo Emphyreo.

PRIMO creationis die Lucifer creatus eſt, ſic dictus, quia omnibus Angelis claritate & ſplendore prælucebat, ut inquit *Gregorius*: Quem admodum enim primus erat Angelus, reliquos omnes creatione præcedens, ſic excellenti lucis qualitate inter omnes longè eminebat. Atque hinc evenit, *Auguſtino* lib. de *queſt. vet. Teſtament.* aſſipulante, quod ille elevatione ſua occæcatus *DEO* ſimilis fieri geſtiverit, id eſt, ut omnibus præeſſet & prædominaretur: Unde *Eſai.* 14. in perſona Luciferi: *Aſcendam in cælum & ero ſimilis Altifſimo*: Hæc autem *Luciferi malitia*, quæ ſecundum *Scotum*, incepta ab amore ſui, & conſummata eſt in odio *DEI*, quod perquam maximum erat peccatum, triplicem à Theologis ſtatim habere determinatur; *Initium, incrementum, complementum*: *Initium* à præſumptione habuit; quamprimum enim pulchritudinem ſuam contemplantus fuit, ſtatim præſumpſit: *Incrementum* autem in ambitione cepit; Etenim cum prius præſumpſiſſet, illud in ſuper, quod ſupra ſe omnino fuit, & quod obtinere minime potuit, ambitioſa quadam evectus aurâ appetivit: *Complementum* ejus in perniciſſimis odiù invidiaque affectibus terminabatur; Etenim cum illud teterrima ambitio flagrantifſimo divini imperii deſiderio tuillaſſet, & verò ipſe, impoſſibile eſſe perſpiceret, ut conatibus ullis illud aſſequeretur,

queretur, abominandâ ſubinde invidia in *DEUM* optimum fuit accenſus: Unde Angelus ille propter horrendam iſtam ſuperbiam cum cæteris inferioris ordinis, qui ejuſdem Theomachiæ impiòs eſſe commilitones exhibuerunt, è cœlo Emphyreo ejuſque beatifſima lucis ſede per bonos Angelos meritifſimo fuit præcipitatus: Deorſum verò & ipſe & confortes ejus præcipitati ceciderunt, & in ære tenebroſo ſeu umbra horrenda & opaca, quæ deorſum obliquo motu ſubterlabebatur, incluſi fuerunt & incarcerationi, ne minima quidem ſpei ſcintilla recuperandi prioris ſtatus ſuperſtite, ita ut Lucifer, ab extrema luce & ſplendore ſuo ſic dictus, per nimiam ſuam ſuperbiam ex fulgore angelico, in Diabolicam obſcuritatem ceciderit, ab amoris ſede in omnium odium & invidiam tranſmigraverit, ex ſummo proſperitatis cacumine in inſimum inſelicitatis & miſeriæ abyſſum devolverit, ut ait *Gregorius*; Poſtea igitur quàm iſto modo cecidiſſet, non Lucifer ulterius, ſed *ſancti habebat*, id eſt, dejicere, Diabolis, quaſi ob ſuperbia ſuæ gravitatem deorſum dejectus, appellatur. Atque hoc etiam nomine reliqui tam præclarè *Dynalte* milites eadem prodicionis maculâ inquinati inſigniantur. Sed non abſere erit, ſi cum Theologis obſervemus, triplicem eſſe ordinem inter Luciferi peccatum, & reliquorum; qui cum ipſo ceciderunt, Angelorum. Primus eſt in *gradu gravitatis*; peccatum enim in eo gravius eſt; Unde ſit, ut ipſe ad centrum ceciderit, multo nimirum reliquis profundius, & è Luciferò Luciferus factus ſit: Secundus eſt *ordo occaſionis*, quia aliis viam & occaſionem peccandi præbuit; Tertius eſt *ordo durationis*; Lucifer enim primò præſumpſit & aliis quibusdam Angelis animi ſui ſententiam aperuit: quorum ſanè quidam horrendæ nequitia opem ſuppeditarunt, alii à tanto facinore abhorrentes *DEO*, ut decuit, ad hæſerunt. Hinc potentifſimus omnium creator innocentes Angelos in cælo retinuit, lucidiſſimâ gloriâ coruſcantes, proditores verò è regno ſuo deturbavit, perpetuis tenebris obvallandos. Quin etiam hiſ Angelis, ſecundum peccati eorum naturam ſedes exilii ſive lenior, ſive gravior conſtituitur; Etenim nonnulli propinquiores ſunt cœlo Emphyreo, nempe *Ignèi & Aerei*; alii verò remotiores nimirum *Aquei & Terreſtres*, quippe qui cœli lucem quàm maximè ſugiunt, quod ipſius præſentia debilitantur; Unde *Lucifugi à Marco* dicuntur, ſicut inſtrâ demonſtrabimus; Poſtquam igitur à cœli Emphyrei facie in cælum inſimum Lucifer cum ſuis ſociis dejectus eſt, ab eo tempore certè dicitur aliquando criminator ſeu accuſator, quia bonos falſis calumniationibus vellicavit: Unde *Apocalypſ.* 12. *Projectus eſt accuſator*; aliquando *Draconiſ & Serpentis* nomine ob virulentiam ſuam aſtutum appellatur; *Leoni* etiam propter audacem violentiam comparatur: Unde *Petrus* primo & ultimo, *Tanquam leo* gignens, &c. Et, quia pertinax & radicatus in ſua eſt nequitia, *Aper etiam quandoque nominatur*, ut *Eſai.* 25. Vocatur quoque *Caluber*, utpote, qui ſub tenebris deliteſcit: *Auguſtinus ſuper Geneſin* lib. 8. ipſum cum *Platone* *Cacoſemonis* nomine veluti ſtigmatæ notat: Atqui *Plato* omnes Dæmones ſubterraneos & tenebroſos, Angelos deſertores, Dæmones malos, & denique Spiritus nequam appellat; quia ulterò mirifico quodam nocendi ſtudio ducuntur, ut in cap ſequentè declarabimus.

CAPUT VI.

De malorum Dæmonum corporibus, passionibus, proprietatibus
& generibus.

August. in
per Genes.

NEC ESSE est, ut Dæmones hifecundum loci naturam, quò pro-
scribuntur, corpora aut crassiora aut tenuiora accidentaliter in-
duant, nam ignei subtiliores sunt Aëreis, & hi Aëreis, atque illi
denique Terrestribus; quamvis ejusdem cum *Augustino* sim sen-
tentia, omnes Angelos in initio creationis suæ corpora aërea
habuisse; Atque hoc idem quoque *Pfellus* videtur confirmare,
qui bonorum Angelorum corpora quasi immaterialia esse dicit, illa verò Dæ-
monum malorum quodammodo esse compacta è materia asserit, & sicut im-
dibrarum corpora; que etiam passionibus subijci, gladii idu refecari & dividi, in di-
visione ejusmodi dolere, igne denique exuri, & in conspicuis verti cineres, vari-
is in libello suo exemplis comprobavit: Procul debio enim, si aërea solummo-
dò corpora habuissent, necesse foret, ut passionibus omninò subicerentur, non
aliter, quam ipsam aërem, sicuti percutiunt, & subito recedere, & strepitum e-
dere, & ictu dividi, assidua docet experientia; Hujusmodi verò passionibus ne-
quaquam cedere, vel locum dare potuerunt, respectu primæ suæ compositionis,
quæ eadem erat cum Angelorum substantia, quam quidem è spiritalibus cœli
Empyreï elementis paulò superius constari diximus, sed propter elementorum
corruptibilitatem & materialium participationem, cum quibus secundum pecca-
ti sui gravitatem commixti sunt, & plus minusve onerati; Quod etiam ex variis
corporum Dæmoniorum descriptionibus *Orpheus* luculenter satis comprobat,
quorum ceterè illa Dæmonum Terrenorum nobis conspicua magis, sensibusque
nostris magis obvia & occurrentia esse affirmat, de quibus etiam *Agricola in lib.
de animalibus subterraneis* mentionem fecit. Horum Dæmonum naturæ & proprie-
tatis DEO optimò, illiusque creaturis profusè quam fieri potest, adversissimè
existunt: Nam cum divinam Majestatem incassum Diaboli tentavissent, huc
statim malitiosas cogitationes intenderunt, ut, quoniam ipsi nequirent, saltem
prælatissimis ipsius, & divinam principem præditis creaturis infidias nefandas strue-
rent. Homines enim quietos & infontes divexant, iis damnum, miseriam, detri-
mentum inferunt, & nisi tanta eorum audacia & malitia à bonis Angelis refræ-
narentur, ad unum omnes implacabilem eorum tyrannidem quotidie persenti-
scerent; quoniam, ut ait *Porphyrius*, nullum est malum, quod non audiente peper-
trare; mores enim malefanas & omninò violentos habent; Quin etiam illud non
rarò accidit, ut eorum malitia ex divina permissione in impiis hominibus ple-
tendis exerceatur; Unde *Platonici* Dæmones tenebrosos, scelerum & impieta-
tis ultores (ad divinæ iustitiæ ordinationem respicientes) appellaverunt. Hic au-
tem misericors & divinissima DEI bonitas se nobis offert consideranda: Quid
enim Dæmonum horum catervà crudelius? quid acutius, & ad quælibet mala
ingeniosius? Nam secundum *Isidorum* res alias speciei subtilitate cognoscunt,
alias duratione temporis, & experientia intelligunt, alias revelatione à bonis
Angelis percipiunt, hominumque damna & infelicitatem avidissimè concupi-
scunt. Sed ecce tamè suis viribus nullum vincunt, neminem prosterant, tantu fu-
catis quibusdam & dolosis persuasibus animos hominù seducetes, ut testatur
Gregorius lib. 32. Quandoque igitur mentes humanas desidia consopiant, aliquando
quietè eorum vehementer perturbant, vel elementa violèter exagitad, aut rep-
fates

states, tonitrua, pluvias, ventos, coruscationes & reliqua ejus generis exuscitan-
do, aut turgidos maris fluctus promovendo, aut fructus humano usui necessarios
destruendo, & infinita hujusmodi documenta honestis hominibus desiderii ob-
jiciendo. Horum itaque Dæmonum legiones complures numerantur, qui
juxta stellarum & elementorum nomina, & mundi plagas distinguuntur, quorum
alii potentiores sunt, alii eorum auctoritati subduntur; Nam quidam secun-
dum *Magos*, à Regibus & Principibus gubernantur: Atque secundum Theologos
scholam, mali Dæmones in gradus seu classes novem distribuntur; non
aliter, quam boni supra in tres hierarchias, quæ novem ordines comprehendunt,
dividuntur: In primo gradu sunt illi, qui DEI nomen usurpantes, divino cultu
adorari volunt, sacrificia & consimiles ceremonias effluantibus; Dicuntur au-
tem *Pseudobethi*, id est, falsi Dei; E quorum numero Dæmon ille erat, qui Christum
ad sui adorationem in sublimi pinnaculi apice importunius perentavit; & qui-
dem etiam istiusmodi Dæmones ab *Indiis* hodie pro Diis habentur, quos variis
suffiminibus & innumeris sacrificiis adorant: Horum autem Princeps nominat-
ur *Beelzebub*. Gradum secundum constitunt *Spiritus mendaciorum*, falsa Pro-
phetis vaticinia suggerentes; Atque horum Princeps est *Python*; unde *Apollò Py-
thius*, & mulier *Pythia* apud *Samuelem* dicitur, quæ *Pythonem* in ventre habuit:
Hoc Dæmonum genus sese oraculis immiscet, & divinationibus seu prædictio-
nibus incertis dubiisque fucum generi humano facit. Sub tertio gradu illi Dæ-
mones continentur, qui ob impietatem suam *vasa iniquitatis*, *vasa ira*, *mortis*, *fu-
roris*, *interfectionis* & *interitus* dicuntur: Hi malorum sunt inventores, qualis er-
at *Theutus* Dæmon ille apud *Platonem*, qui ludos & aleam docuit; Princeps
autem horum est *Belial*, id est, inobediens & Apostata, de quo *Corinth. 2. & 6.*
In quarta classe sunt *cultores scelerum*, quibus Princeps est *Asmodeus*, videlicet judi-
cium faciens. Sub quinta serie *Præstigiatores* collocantur, qui miracula videntur
operari: Hi, ut plurimum maleficis & Cacomagis inserviunt, ut populum ima-
gnariis apparitionibus seu præstigiis decipiant; Princeps eorum *Satan* est, qui, ut
in *Apocalypsi* scriptum est, universum orbem seducit, faciens signa magna. Sexti
loci Dæmones illi sunt, qui *tonitruis*, *fulminibus*, *fulguribus*, immiscetur, aërem pesti-
lentià insipientes, aliaque mala aërea inferentes; inter quos etiam quatuor illi
Angeli recensentur, qui ventos regunt à quatuor orbis angulis perflantes; Ho-
rum princeps est *Merivim*, id est, Spiritus ælianus, Dæmon furens in Meridie, quæ
Paulus ad Ephesios principem potestatis aëris hujus vocat, & Spiritum, qui in filios
dissidentia operatur. Septimo *Furia* computantur, malorum feminatrices, dis-
cordia, belli, ruinaeque matres; & earum princeps est *Abaddon*, hoc est, exterminas
& vastans. Octavam mansionem *criminatorum* & calumniatores possident; quorū
princeps dicitur *Asteroth*, qui peccata nostra lætabundus & pernix coram DEO
exaggerat & inculcat. Ultimū locum *Tentatores* sive insidiatores complect, qui
singulis hominibus singuli adfunt, & *Gemium* nomen sortiti sunt; è quibus ille
Bruti Genius fuit, qui illum ad prælium istud sollicitavit, in quo ultimū spiritum
expiravit; Princeps autem horum *Mammon* nuncupatur. *Marcus* verò *Pfellum* al-
locutus sex tantum Dæmonum genera constituit quorum primam *Lehreon*, id
est, igneum vocat, quod circa sublimiorem aëris partem pervagatur; *Secundam*
in aëre nobis propinquo oberrat, quod idèò specialiter aëreū dixit; *Tertium* ter-
renum est, quod plurimum circa terram versatur, terrenis que rationibus ac ma-
chinis omnibus ad versatur; *Quartum* Aquaticum & marinum, quod libenter lacus,
fluvios, & paludes frequentat, multosque aquas obruit & perfundat, ac terribiles
in mari fluctus & tempestates excitans, navigia viris onusta funditus submergit;
Quintum genus, cum sub terra delitescat, subterraneum appellatur; Hoc in pute-
is cavernisque profundis mineralium fossiles Italiter aggreditur, terræ
P. 2
hiatus

statu *Cornelius Agrippa*, tonitruis, fulminibus, & fulguribus sese immiscet, ut supra dictum est; Unde fit, ut huiusmodi tempestates in illis partibus crebriores sequantur, quæ etiam & aërem pravis vaporibus inficiunt, pestilentia, ægritudinibus, quæ aliis Epidemicis populum corripientes: Sed de his alibi copiosius discurremus. Sunt quoque & intermedia: Dæmonum legiones, qui plus minusve de natura duorum extremorum participant. Nam Dæmones inter Tropicum Cancris & circulum polarem in infinitis propè locis reperiuntur, in locis frigidioribus & montium cavernis delitescunt: Inter hos locos montes *Alpini*, *Apennini* & *Pyrenæi* multo repletiores iudicantur: quod inde clarius elucet, quia tanta illic incantatorum & veneficorum multitudo invenitur. Memini enim, me ex quodam bonæ fidei in *Helvetia superiori* auidisse, omnem totius parochiæ catervam, tam viros, quàm feminas, unico tantum ministro excepto, Cacomagiam reos comperos, & iure Christiano morte multatos fuisse. Hi autem Dæmones sunt quasi ex *Lucifugorum* genere, & naturæ frigidissimæ; ut ex confessione mulieris cuiusdam è prædicto vico iudices situs loci recordantur; quippe quæ falsa est, se cum loco illius Dæmone coivisse, atque in actu ejus frigiditatem profus intolerabilem perferuisse. Sic etiam Dæmones intermedia ultra æquatorem versus polam Antarcticam habitantes plus minusve de natura spirituum meridionalium participant, nisi quod, quanto tropico Capricorni & Equinoctialium viciniores, tanto calidiores & ætiosiores sunt æstimandi; Unde quotidie ferè coruscationes, tonitrua & fulgura iis percipiuntur, qui illas partes ætate solent præterire: Inter hos etiam nonnulli sunt *Pseudothei*; è quorum numero est Dæmon ille, quem *Madagascari* præ timore cultu divino honorant: Huiusmodi quoque Diaboli sacrificia & preces offerunt *Chinenses*, ut referunt peregrinatores, qui cum illis nationibus commercium habuerunt.

CAPUT VIII.

De animæ variis appellationibus, & incertis Philosophorum veterum opinionibus de ejus essentia.

INFIMA spirituum creaturarum species *Animæ* dicitur, quatenus vitam omnibus tribuit; Unde Gentilium nonnulli ventum eam & spiritum vocarunt; Dicitur etiam animus, quatenus voluntatem aliquam habet; Ratio, quatenus directè iudicat; Spiritus idem, spirationis respectu; Sensus denique, dum sentit, ut testatur *Isidorus lib. 15. cap. 14.* Sed ut plenius ab omnibus intelligatur, quid sit hæc ultima intelligentiarum species, quoniam veteres tum *Greci*, tum *Arabes*, tum *Latini Philosophi*, qui in ejus naturæ exploratione sudaverunt, non tam certas quam diversas & mutantes de ipsa sententias protulerunt, idcirco eorum opiniones hoc in loco primum explicare operæ pretium existimamus. Alii enim huc, nonnulli illuc, & omnes in diversas sententias distracti varium de ea iudicium protulerunt. *Plato*; igitur definit animam esse essentiam in se viventem; *Aristoteles* actum corporis Physici organici, vitam habentis in potentia; *Zeno* numerum seipsum moventem; *Xenocrates* numerum in seipso moventem; *Aristoxenus* numeri principium; *Pythagoras* harmoniam & melodiæ concordiam, cum quo *Dinarchus* principium quatuor elementorum, assertens corpori, cum quo jungitur, pulcherrimum eorum temperamentum & harmoniam; *Hipparchus* ignem feu vim igneam; *Heteroclitus Ponticus* lucem, *Alim* ejusdem nominis substantiæ stel-

DE CREATURIS COELI EMPYREI.

le cuiusdam scintillam; *Possidonius* ideam vocat, quatenus est forma speciei animæ; *Alepiades* eam quasi chordam quandam fingit, præstantem quinque sensibus functionum suarum expediendarum facultatem; *Hippocrates* eam spiritum subtilem arbitratur, per universon corpus meatu dispersum; *Democritus* incertum subtilem spiritum censet, ex minutissimis individuisque corpusculis, quæ aromos vocat, in se concurrentibus & coherentibus; *Terullianus* & *Avicenna* animam ita ab anima nasci autumant, ut corpus à spermate procreatur, eamque ita multiplicari, ut lux multarum candelarum ab uno lumine accenditur; *Thales Milesius* eam virtutem motivam ejusque rei appellat; atque hinc illa ejus opinio derivatur, magnetem ideam animatum esse, quod ferri laminas ad se trahat; *Alcmeones* eam corporibus celestibus comparavit, quoniam res est mobilissima, imò semper mobilis; ex qua ejus dispositione æternitatem ejus facillimè, ait, posse discerni; *Parmenides* hanc ex terra & igne factam esse vult; *Epicurus* ex igne & aëre; *Empedocles*, & *Epicrates* rem in corpore maxime valentem dicunt; *Alii* denique eam cerebrum, aliis sanguinem, ut *Critias*, sentiunt; alii vaporem & humorem credunt; quidam eam substantiam esse, omnino inficinas eunt. Horum autem veterum Philosophorum assertiones, licet magna ex parte gravissimè inter se discrepare videantur, alias tamen aliis veritati propius accedere, imò etiam nonnullas cum ipsa veritate consentire ex infra scriptis manifestè declarabimus.

CAPUT IX.

Animæ quid? & de ejus proprietatibus.

ECUNDUM *Augustini*, *Damaseni*, *Isidori*, *Bernardi*, *Remigii Calcidii*, *Philosophorum*que ferè omnium, tam Gentilium, quam Christianorum sententias, animæ naturam & dispositionem duplici modo explicari colligimus; aut scilicet per se, hoc est, à corpore separata consideratur, aut quatenus corpori conjungitur, illud que informat. Ut igitur in sua propria & libera dispositione accipitur, describitur: I. Esse lux quædam divina ad quam angelicæ ornata. II. Substantia spiritualis, à divinis fontibus emanans, simplex, indissolubilis, immortalis, libera, incorporea, & invisibilis, quantitate, figurâ, pondere, & colore carens. III. Intellectus rationalis. IV. Spiritus intellectus, rationis particeps, semper movens, & ad beatitudinem per se tendens. V. Mens denique divina, omnia intelligens, omnibus que se assimilans. Et in hac quidem descriptione proprietates ejus ad amulum delineantur. Harum una est, cognitio lux & ratio cognoscendi dicitur, quoniam cognitionis principium est activum; Altera est Microcosmum ad Deum suâ presentia reducere, ut primo *Genesis* habetur; Unde animam lucem ad lucis increate imaginem creatam definivimus; Tertia ejus proprietates est, ut, cum substantia sit purissima, simplicissima, spiritualissima, invisibilis, & incorporea, communicationem cum intelligentiis habeat, & ut cum *Jamblico* loquar, per harmonias essentia & actionum suarum nonnullam que divinis concillet: Quarta est, quod, dum corpori includitur, morti illud nunquam permittit; quia est ipsa vita, nec unquam mortis violentiæ petiturus (quem admodum optime loquitur *Porphyrius*.) Unde æm cum Sapientibus immortalæ & indissolubile nominamus; Sed & aliâ insuper proprietate insignitur,

LIBER QUINTUS.

De Creaturis cæli ætheri.

Contenta hujus libri.

In creaturis cæli ætheri tria sunt observanda, scilicet.	Compositio, de qua capite 4. Constituentem sunt ex	Partis, quæ nimis spissa, nec nimis tenuis, de quo cap. 1.	Luce stellaris, Sole excepto, de qua cap. 5.
		Stria fixa, de quibus cap. 1.	Natura, cap. 10.
	Differentia, sunt quæ sunt	Planeta, de quibus cap. 9.	Influentia, cap. 12.
		In his tria notantur, scilicet eorum	Motus, cap. 13-14 & 15.
	Modus retentionis, respicitur in suo loco, de quo cap. 4.		

C A.

CAPUT I.

De corporis stellaris substantia, natura & dispositione.

MNES ferè Philosophi in hoc conveniunt, corpora stellaria esse ex propria mediæ cæli substantia: Et Aristoteles quoque in *Libro de cælo* vult, quod stellæ sint de materia cæli, in quo ponuntur: Nos autem cum illis non penitus consentientes, corpus solare ex mole tenebrosa è cælo superiore depulsa derivatum esse dicimus, ut infra suo loco declarabimus. Quod autem ad cæterarum stellarum constitutionem attineret, necesse est, ut aliquid densitatis & opacitatis corpori stellari in sit, cujus præsentia visibile reddatur; quæ tamen in tenui cæli substantia minime quidem reperiri poterit. Atque hoc est, quod in Optica scientia peritiores voluerunt. Nam, inquit, *Algazel de natura speculi, quod stellæ orbis pars nulla visiva potentia objecta, luminis sive Solis receptiva & retiniva sit, præter ejus partem densiorem, quam ipsam stellam appellamus, reddens rationem quia orbis ejus in aliis partibus, cum sit rarior lumine versus ipsum projecto, non fit lucidus, hoc est, non illuminatur, quoniam color non subicitur, & per consequens non est visibilis.* Dicit enim *Hatten lib. 1. de aspectibus, illud visibile non esse, quod colorem non habet, quoniam, inquit ille, res visibilis non est, nisi secundum lucem in se visa, lux autem visibilis coloratum tantum occupat.* Præterea dictus *Hatten* aliam etiam rationem dat, cur tenuior sphaeræ pars non videatur, scilicet quia necesse est, ut res visa sit resistens visui, nempe, ut non sit in ea perspicuitas, aut si sit, ut tamen sit multo spissior perspicuitate aëris mediæ inter visum & rem visam; sed tale etiam subjectum non potest esse, nisi cum colore aut ejus simili. Ex his igitur certum est corpus quodammodo opacum & coloratum requiri ad lucis radios recipiendos & retinendos; cujusmodi esse non potuit tenuior cæli mediæ materia, quatenus secundo die creata erat, propter nimiam ejus perspicuitatem: quin potius, post Solis in cæli corde positionem quarta die factam, natura Solis concurreret ad cæterarum stellarum omnium erraticarum constitutionem; Partes enim cæli infimi subtiliores sursum ad se attrahebat, easque cum cæli mediæ substantia conjungebat, corporaque cæterorum Planetarum situ differentium corrogabat, quemadmodum paulò inferius docebimus. Sed quia quædam materia aptior est aliâ ad lucem suscipiendam, quærendum putamus, qualem substantiam natura potissimum elegerit, ut illa magis idoneam ad corpora stellaria constituenda. Ut autem ad loci naturam & dispositionem, ubi includuntur, inclinet, necesse est; Unde ab omni sorte terrestri & opacitate, exigua quædam obscuritate exceptâ, quæ nimiam ejus perspicuitatem retundat, immunitis esse debet. Quamvis igitur corpus solare ex materia umbræ terrestri spiritali quodammodo consistat, opus tamen est, ut illa formam suam putridam elementaremque exuat, quod novam cælestemque melius & facilius induat. Videmus enim *ligna putrida*, quorum majorem partem aërem seu spiritum esse per eorum in aquis supernationem constat, lucem invisibiliter per aërem dispersam, sibi nocturno tempore attrahere, ac si avidissimo desiderio caperentur formam lucidam suscipiendi; quod quidem

priscam putredine ista fuerunt affecta nullo modo prestare poterunt. Similiter *Ignis* quorundam piscium hoc idem faciunt inam propter suam humiditatem facile aëris calore putrescentem vi quādam magnetica lucem invisibilem reddunt manifestam. Sunt etiam & alia corpora, quæ propter completam substantiæ perfectionem solares radios naturaliter, & quidem gradatim ad se attrahunt, attractosque firmiter retinent. Nam *secundum meritum materiæ*, ut inquit *Plato*, datur forma, cum forma agat secundum dispositionem materiæ. Huiusmodi igitur speciei sunt *Aurum* & *Carbunculus*. Sunt etiam adhuc nonnulla alia corpora, quæ licet perfecta non sint, spiritum tamen quandam in se habent, corpori Quintæ essentiæ, propter dispositionis suæ puritatem, ita propinquam ut nocte splendescere percipiuntur; cuiusmodi est illa *Cicendula* p. r. totum suum corpus vermicularum in tenebris visibile reddens. Reperiuntur & alia corpora, quæ quamvis perspicua sint, radios tamen solares evidenter attrahere solent, ita ut de forma Crystallina ad Rubini similitudinem transeant; qualem ego ipse humorem spirituale ex corpore quodam nobilissimo extraxi; quæ in Sole miram transmutationem observavi; imò meminisse vidisse, illum spiritum propter calorem suum naturalem a sole acquirunt per se cum sua tinctura noviter assumpta in caput alembici more Rubini fulgentissimi absque ulla ignis elementaris violentia ascendisse. Sed, ut verè fatear, post ingressum lucis solaris in eum spiritum, seu potius concubitus maris cum femina, aliquantulo spissior & opacior redditus erat: Unde eorum patet ignorantia, qui solis lumen merè accidens esse opinati sunt, & non omnino materiale.

Sed ut adhuc propinquius ad rem accedamus, & ut tribus quasi gradibus ad mediū cœli summitatem ascendamus, primum de *meteoris*, quod stellam cadentem vocant, secundo de *Cometa* materiæ, ultimo de *vivæ Læte* seu *Galaxiæ* substantiæ & constitutione pauca agemus.

Ipsæ autem aliquando nocturno tempore & cœlo sereno per campos ambulans, stellam *meteoron* iuxta me cadentem conspexi, ejus substantiam vigilantè indagatè tandem inveni, manibus contractavi, in crassum reservavi ipsam verò sequenti aurora diligenter respiciens, è viscosa admodum & lubrica substantiâ compactam esse, & more spermatis ranarum consistentiam suam habuisse observavi. Ejus enim materiæ subalbida & obscuro modo perspicua erat, multis minutissimis maculis obscuris infecta. Procul dubio igitur hujus substantiæ ex vapore terrestri spiritum includeote facta erat; quæ nõ accensa, ut nonnulli volunt, sed more speculi spiritualis & claritatis solaris, veram stellam naturalem effigiem ejusque claritatem representabat. & sine dubio macule illæ, quæ in eji perspicuitate nebulosa includebantur, materiæ illam transparentem & puriorem reddebant ad lucis radios in suam materiæ suscipiendos; imò, ni fallor, loco liciniorum sunt humorum diaphano, non aliter ei lumen præbentes, quam licinia illa lampadis oleo flammam. Nam & hoc idem in luna substantiæ videtur potest; in cuius corpore partes densiores & obscuriores etiam oculis nostris apparent, arboris alicujus ramulis non multum dissimiles.

An multum ab hoc differat illud, quod Philosophi de *Cometa* substantiæ & constitutione narrat: dicentes, *Cometam esse exhalationem subtilem non inflammatam, sed lucentem ex lumine solis & astrorum in ipso incorporato*, quam quidem exhalationem dicunt in visceribus terræ generari, maxime cum pori per frigus constringuntur, egredi verò, cum pori prædicti calore resolvuntur & aperiuntur.

Quid denique dicunt Physici de *vivæ illa Læte* in cœli mediis convexitate per pedes *Geminorum* & *Sagittarii* principium protensa, quam *Galaxiam* nominant? Quæ cœli pars, si ita tenuis foret & perspicua, ut cæteræ ejus partes, per rationes prædictas

prædictas omnino cum illis esset invisibilis. Similiter, si via hæc alba adeo spissa esset, ac corpora stellarum fixarum iuxta eam positurum, procul dubio per totam suam substantiam non minus quàm aliqua stellarum prædictarum eliceret. Manifestum igitur est *Galaxiam* hanc dimensionem & opacitatem mediæ habere inter corpus ipsius cœli crystallini & stellarum in concava ejusdem superficiæ fixatarum; Unde satis visibilis, colorata & mediocriter lucida est. Atque hinc observandum est, quod, quò magis stellare corpus ad perspicuitatem vergit, eò obscurus est, & minus lucidum, id quod manifestum est in stellis fixis quintæ magnitudinis, quæ idè ob eam idcirco obscuritate à nimia perspicuitate provenientem nebulæ dicuntur; non enim multò sunt densiores quàm *Galaxiæ*, quare illæ claritate non multum excellunt. Ex his igitur ratio in promptu est, cur alia stellæ fixæ aliis lucidiores existant. Concludimus itaque eandem esse materiæ stelle cadentis speciem, quæ *Cometa*, & eandem *Cometa*, quæ *Galaxiæ*, & eandem *Galaxiæ*, quæ stellarum tam fixarum quàm erraticarum, omnemque ipsarum differentiam à densitate, perspicuitate, & puritate majori minorive desumptam esse; quas quidem materiarum varietates, à majori aut minori formæ portione effluxisse supra, & sæpius inculcavimus.

CAPUT II.

Quod corpora stellarum non sint corruptibilia.

UAMVIS quælibet hujus mundi substantia tam visibilis quàm invisibilis ex materia prima in actum jam deducta oriatur, quæ in sua natura apta est, ut formam appetat, atque hanc ob causam semper mutabilis & corruptibilis sit, ubi forma illa debilior reperitur; Si quando tamen in locum aliquem pervenerit, ubi formam ad suum appetitum explendum sufficientem invenit, tum certe quiescit, hoc est, ulterius non appetit. Res enim quælibet naturalis inclinationem habet ad perfectionem, in qua appetitus ejus finis est, & complementum. At verò, cum omnis perfectionis mensura in lucis formalis essentia consistat, materiæ in ejus amplexu gaudet, et in cœlum quasi rapitur; nam nisi sit in cœlo materiæ, appetitus hanc quædam completer. Hinc, inquam, est, quod licet stellarum corpora, imò & universi cœli substantiæ, per se corruptibilia sint æstimanda, quoniam de universalis hujus substantiæ tenebrosa efformantur, & lucis præsentia in actum erant reducta; nihilominus propter formæ proportionalis præsentiam, cum duæ sint lucis partes, & totidem materiæ, necesse est, ut substantiæ illius spissitudo in suo appetitu compleatur & perfecta reddatur. Quemadmodum etiam, ubi formæ proportio materiæ superat, plusquam perfectio & spiritualitas esse dicitur; cuiusmodi substantiæ ultra convexam cœli ætherei superficiem reperitur. Hinc igitur manifestum est, quod tam forma mediæ cœli, lux secundaria dicta, quam illa cœli spiritualis, qualescunque substantiæ in regionibus suis repositæ à putredine & corruptionis iniuriis vendicet, eas semper in eodem statu conservans, perpetuasque secundum naturæ leges efficiens; quamvis necesse sit, cuiusque rei continuationem à sempiternitate DEI voluntate dependere, ut potè cuius solus imperio & dispositioni res quælibet subjiciuntur.

CAPUT. III.

*Quod verisimile sit, stellas fixas secundo creationis die factas esse,
De earum origine, loco, & diversitate, iam in magni-
tudine quam in splendore.*

IN superioribus demonstratum est, lucem prima die creatam esse, quæ concavam cœli supremi superficiem universam replebat. Atque hoc modo separata erat lux supremam regionem inhabitans, quam primariam appellavimus, à tenebris quas illa lux in partibus inferioribus in spissavit, illas nempe tenebras regionis superius suâ presentia & actione versus inferiora, & centrum totius depellendo. Unde dicitur jam primus, id est, prima lux cœlum Empyreum occupavit, & nox, hoc est, tenebræ omne illud spatium, inter hujus cœli basim & centrum totius interpositum. Deinde cum lux in suo cœlo spiritali jam firmata actuosissima esset, & nunquam quiescens, vis sua in contrarium, nempe materiam tenebrarum infra cœli supremi basim detrusam, secundo die acutissime agebat, eam à suis terminis tanquam maximum adversarum deorsum hostiliter depellendo. Partes igitur innumerabiles lucis hujus primariæ cœli cristallini diaphragma penetraverunt, tenebrarum mediæ regionis quietem perturbando; quæ quidem tenebræ, quamvis radiorum lucidorum invasionibus valide fatis resistebant, deorsum tamen paulatim obliqua revolutione usque ad inferioris cœli concavitatem, cum cujus tenebris etiam juagebantur, descendere compellebantur. Unde massa tenebrarum regionis inferioris valde spissa, grossa & opaca reddebatur, quoniam cæterorum cœlorum tenebræ cum us commiscebantur. Atque ita secundo die, dies erat in utraque regione superiori, quæ jam cœli dicuntur, nox verò in infimam possidebat lucem illa, quam secundariam vocavimus, ut potè à primariâ immediate derivatam, totam cœli mediæ concavitatem replente; unde & regionis ejus substantia æther dicitur. Hujus denique regionis luce secundaria jam illuminatæ radii nonnulli, nempe tertii ejus pars, in infimam regionem adhuc informatam tertio die penetrantes, omnes ejus vapores fuliginosos, imò & nigrissimos, circa machinæ universæ centrum, assistente etiam elemento nigri, à cœlorum moto, radiorumque in flexione accidentaliter proveniente, reverberaverunt, qui ibi virtute frigoris, quod materia in se continet, in massam duram fuerunt conficti. Jam igitur magnum oriri potest dubium; quibus mediis cœlum illud ætherem secundo die, & cœlum verò infimum tertio illuminatarum sit, cum supra, lucem per se invisibilem esse, & tam nobis in hoc cœlo, quam in cœlo medio, ut potè in cujus qualibet parte copiosè eam adesse alibi declaravimus, etiam nocturno tempore abundare dixerimus, & tamen nullo modo oculis apparere. Ut igitur distinctio fiat tenebrarum à luce, necesse est, ut objectum visus tam privatum, quam positivum requiratur, quod quidem in rebus invisibilibus haberi non potest; quare necesse est, ut lux illa invisibilis visibiliter producatur; quod ut fiat, corpora quædam, tanquam organa & specula polita, formam invisibiliter in medio seu spiritu communi delitescentem manifestantia, requirenda sunt, quorum substantia apta & naturaliter disposita esse debet ad radiorum lucidorum occultè delitescentium multitudine simul congregandam & multiplicandam, cujusmodi sunt illa syderum & aliorum, ut capite hujus libri primo explicavimus. Cum autem in cœlo medio

DE CREATURIS COELI ÆTHEREI.

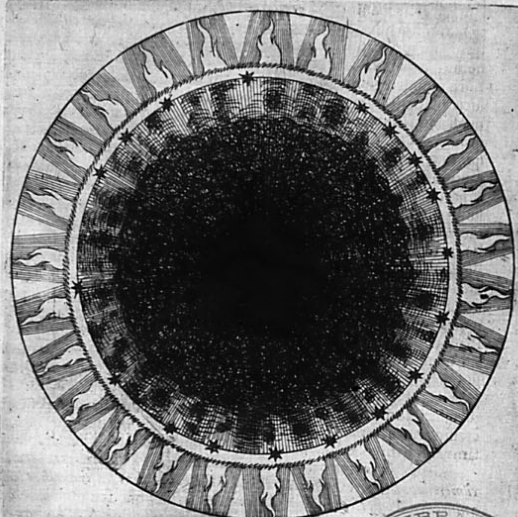
dio post ejus regionis à sua sordè tenebrosa mundificationem, nulla talia, præter illa stellarum, propter cæterarum partium tenuitatem, inveniantur corpora, necesse est, ut corpora aliqua stellarum sint organa & instrumenta illa, per quæ lux illa secundaria sibi ipsi tantum lucida, visibiliter sese cæteris quoque mundi substantiis illuminandis ostendat. Quare non alienum à veritate videtur, stellas fixas secundo die ante completam cœli ætheris creationem factas esse, cum sine his diem visibilem in hoc cœlo apparere rationi consentaneum non videatur. Sunt enim tanquam ubera, per quæ Nectar divinum, Ambrosia supercælestis, seu lac luminosus, quasi à mammillâ luce repletissimâ in inferiora impluunt, & mundis illis, quem Solem seu Phœbum appellant post suam nativitatem nutritur & lactatur. Preparatur enim hujusmodi lac coeleste in cœli superioris mammillis, tumenter; ejus ubera ante Solis partum, non aliter quam foeminarum mammillæ antequam pariunt.

Sed hic objiciet aliquis, hæc ita necessarium fuisse, ut lux secundo & tertio die visibiliter appareat, si quidem sensibilia nondum essent creata? Huius, triplici modo respondere possumus; Primum, quod dies à nocte distingui non possent, nec lux à tenebris, sine lucis visibilis manifestatione, secundo, quia lumè coeleste visibiliter & sensibiliter ad tenebrarum expulsionem versus centrū descendebat, & ad plantarum è terra exurgentium vegetationem, cum ad earum essentiam tria requirantur, lumen, calor, & influentia; Tertio & ultimo, quod Sol, vel ante animalium productionem visibiliter apparuerit in cœlo, ac per consequens non sit necessarium sensum aliquem ad rei visibilitatem requirere. Ex quibus manifestum est, lucem manifestam & visibilem fuisse ante animalium videndum creationem. Nec verò suffecerit hujusmodi incredulis, asserere, sacras Moysis Scripturas huic opinioni contrarias esse, in quibus reperitur, *Deum duo luminaria magna quarto die fecisse, cæterasque etiam stellas eodem die factas fuisse?* Hic enim verisimile est, Antistitem illum Sacrum cæteros Planetas seu stellas erraticas intellexisse, cum immediate antea de duobus principalioribus mentionem fecerit. Hoc etiam Trismegistus veritatem videtur in suo sermone sacro ubi dicit, quod, cum conturbata essent omnia, levitas spiritus igneo ad superiores regiones veherentur, & continuo cœlum emicaret septem in circulis; Ex quibus manifestum erat, septem Planetas post ignis ascensum in supremam regionem immediate factos esse; de cæteris autem istellis mentionem nullam facit. Præterea irregularis esset ordo, ut ipsò die conditi cœli Empyreique etiam creature crearentur, atque similiter in terræ creatione, ejus quoque creature nonnullæ provenirent, si in cœli mediæ creatione nullis creaturis illud inhabitandum eadem die tribueretur.

At fortasse aliquis de modo constanti hujusmodi stellarum molem addubitaverit; quæ scilicet videtur ex quo subiecto corpora eorum produci poterint, & in eum locum, qui firmamentum dicitur secundo die elevari ibiq. fixæ quasi inherere; Similiter, qua ratione ita luminis diversitate corporum, magnitudine distinguantur? Cui ut in omnibus probabiliter & philosophicè respondeam, sciendum, quod immediate post lucis penetrationem per sphaeræ cristallinæ diaphragma, tanquam per cribrum, maximus conflictus oriebatur inter lucis radios atque umbræ tenebrosæ materiam ibi inventam, tum propter actiones substantiæ unius, & stupiditatem & coactum alterius motum, tum etiam ob ipsarum qualitates contrarias; agebant enim strenuè lucis radii in passivam tenebrarum substantiam, ipsam deorsum pellentes tamque avidè & vivaciter persequentes, ut nonnunquam aliqua ipsorum pars in umbræ visceribus submergeretur, & quasi in laqueis viscosi cujusdam Spiritus, qui est vera umbræ materia, captivaretur, quam radii contigui redimere, & quasi fratrem suum è carcere liberare, & conantes, avidâ hujus auxilium in altum elevabant, tum per radiorum invadentium resuscitationem, & reverberationem

tationem à materia resistente, tum attractiva caliditatis suae facultate; quae lucis inaequae pars, licet à universa tenebrarum mole, magnetica lucis virtute liberaretur, Spiritu tamen illo crasso & viscoso ita imbuta fuit, ut ab ipso nunquam possit liberari: cum materia naturaliter formam suam appetat, attractamque retineat; sed hic cum ipsa lucis parte quam continet, instar corporis ad motum suae animae moventis, in altum, tanquam Cometae substantia, ad concavam sphaerae crystallinae superficiem ferretur; ubi nullius sphaerae congelativa in formam crystalli obscuri, aut maculis fortasse obscurioribus tenebrarum ad opacitatem vergentibus (ut in stellae cadentis materia invenimus) coagulatur & durefit, & glaciei more illius sphaerae substantiae adhaeret; propter cujus spissitudinem obscuram radii lucis, per illius sphaerae cribrum transeuntes, contra huiusmodi globulos glaciales & crystallinos in suo transitu percutientes, tanquam in speculo potentiae visivae obijciuntur. Similiter lux formalis à qualibet caelime dii parte ad ejus appetitus expletionem attrahitur; Unde qualis est caeli medii natura, talis etiam est forma ejus lucida, quoniam conflatur hujus caeli compositio ex aequali caeli materiali & caeli spirituali proportionem; quare si materia caeli invisibilis existit, necesse est, ut ejus etiam lux sit invisibilis, cum esse visibile à lucis visibilitate & apparitione procedat, & visibilitas lucis à materiae objecto colorato proveniat: at, quia qualibet caeli medii pars ex aequali materiae & lucis substantiae conflatur, necesse est, ut ubi materia propter ejus tenuitatem invisibilis fuerit, ubi & lux quoque invisibiliter occulte, quae luceat, cum materia talis nimis diaphana sit & lucida, ac per consequens non colorata; quod autem materia crassior est, eo visibilior lux ejus fuerit. Nam qualibet hujus caeli dimensio nunquam appetere desinit, quousque appetitus ejus aequali lucis parte expleatur. Quare omnis ejus pars etiam spissior similem sibi lucis portionem habet, quae ad perfectionis metam ducatur, & à corruptionis janua liberetur. Si igitur materia etiam oculis dimensionem visibilis sit, necesse, inquam, est, ut lux ejus formalis etiam oculis appareat. Atque hinc est, quod corpora illa stellaria propter majorem aut minorem suam crassitatem magis minive sint luminosa, & ob claritatem suam potentiae visivae subiectiora quam ceterae caelae aetherei partes. Hujus rei probabilitas demonstratione vulgari ostenditur; Nam aer tenuis per se propter suam subtilitatem invisibilis est; at si in nubem aut nebulam vi frigoris condensetur, formam visibilem induet, non nunquam lucidam & fulgore coruscantem, aliquando candidiorem, & quandoque igneam, aut ad nigredinem aut lividitatem vergentem, secundum majorem aut minorem lucis in eo praedominationem. Quod vero unius stellae corpus alio sit majus & densius, hoc fit secundum materiae viscositatem includentis quantitatem, quemadmodum videmus in hoc caelo inferiori majores minoresve vapores aut exhalationes elevari, secundum efficaciorum lucis seu animae in iis inclusae virtutem, ad majorem vel minorem ponderis dimensionem sursum sublimandam aptam. Cur autem unius stellae substantia minus lucida sit quam alterius, rationem superius explicavimus, nam propter ejus opacitatem majorem aut minorem secundum materiae caelestis naturam & dispositionem eam lucidiorem aut tenebrosiorem esse diximus. Describitur autem stellarum fixarum in concava caeli crystallinae superficie positio hoc modo.

CA-

CAPUT IV.

De Planetarum corporibus, de eorum positionibus, & quomodo in eodem loco semper sustineantur, hoc est, cur non magis deorsum aliquo exro tendant, cum propter materiae suae densitatem quodammodo gravia sint?

VT vestigiis praecedentibus insistamus, certum est, non modò stellas fixas, sed & ipsas etiam erraticas, quas Planetas vocant, ex spiritu quodam condensato, ac scintillam aliquam lucis continente constari, licet diversa ratione actioneque diffimili. Nam stellas fixas supra ex conflictu lucis umbram tenebrosam persequentes, cum ejusdem umbræ materia crassiori, frigidiori & quodammodo obscura fieri meminimus, earumque positionem & situm esse in inferiori caeli crystallini parte, ubi eas fixas, & quasi congelatas esse declaravimus, propter terrestrem sphaerae illius dispositionem, frigidam nempe & siccam, earum corpora humida more glaciei verius concavam suae sphaerae superficiem firmiter conglutinant; unde ad sphaerae aquae motum stellae istae movere percipiuntur, & in suo motu eandem semper distantiam observare; quam ob causam

R 2

lam fixa nuncupantur. At vero corpora trium Planetarum superiorum atque itidem trium inferiorum composita, immediate ab ipsorum Regis diademate fulgido coruscantis creatione orta sunt. Nam postquam purior Spiritus tenebrarum pars, circa centrum propulsata, hoc est, Spiritus tenebrarum superioris mundi regionis primo die deorsum labentium substantia splendidi supra lucis ejusdem regionis portione imprægnata & gravida erat facta, factumque quasi animatum radiorum supercelestium & celestium adjutorio peperit & proximitate, terrestri illa opacitas, natusque radius tam lucis invisibiliter in mundi spiritu dispersis, quam illis visibilibus stellarum fixarum, nondum nisi obscure tantum propter spissitudinem Spiritus mediæ cœli, luculentibus, sursum atrahitur, & partim eam suæ animæ, seu lucis essentialis scintillarum virtute, cujus est solum suum nativum naturaliter petere, usque ad throni regalem ob congregatorum ad ipsum sublimatur, ibique dignitate, splendore, & claritate ob congregatorum ad ipsum radiorum invisibilitatem multitudine, per ejus spiritus cralli & corporalis presentiam mundo manifestata exaltatur, ac pro pulcherrima totius mundi creatura habetur, utpote sine cujus operationibus benevolis nulla creaturis vitæ, nullus sensus aut motus, nullum incrementum aut multiplicatio inest. Hujus, inquam, regii Planetæ presentia, ejusque luce ac lucis operatione cæterorum Planetarum corpora globosa ex crassiori cœli mediis, spiritu constantur, & gradatim unum super aliud situ & positione nullo modo alteranda, in hoc medio cœlo sustententur, ac pro varietate positionis & situs, hoc est, secundum ipsum a corpore solari vicinitate aut longinquitate, natura ipsorum variantur. Hinc igne spherarum celestium limpiditas & perspicuitas; hinc corporum astralium crassities, & materie densioris cujuslibet spherarum prædicarum in unam massam rotundam collectio, quemadmodum suo loco amplius declarabimus.

Sed hic maxima oriri potest controversia, cur scilicet corpora hæc orbicularia, cum crassa sint, & per consequens gravia, deorsum non tendant, sed semper in eodem statu & positione consistant? Cui respondendum est, primum quod cujuslibet stellæ corpus in suo proprio loco pendeat, & divina DEI virtute sustineatur. Sic enim voluit divina voluntas, cujuslibet spheræ materie & spiritum istiusmodi proportionibus uniti, ut cuilibet locum suum naturalem occupare destinatum esset. Unde, si corpora prædicta leviora & subtiliora essent, magis sursum tenderent; si vero nimis ponderosa forent, deorsum magis caderent. Quare quodlibet horum corporum animam in se lucidam habet, cujus virtute immortalis, & nunquam decrepescens corpus in eodem statu & eadem altitudine exaltatur, elevatur, & propter permanentiam animæ lucidæ, quæ ipsi inest, nunquam, nisi in ipsa mundi peripetia, deprimeretur aut corrumpitur. Sic etiam videmus in igne illo artificiali, quæ fusum appellant, vineque curdam spiritus, quo sursum movetur, eum in eodẽ æris loco fixæ sustineri, quousque artificialis ejus anima, & citò peritura defecerit, unum enim deorsum ejus corpus revertitur. Hoc idem etiam in globo bombarde certum est, cujus motus sursum pro majori aut minori ignis artificialis ipsi ejicientis vigore longior aut brevior percipitur, in id quod virtus ejus motiva transitoria non est, sed fixa, a meta, versus quam sursum movetur & emittitur, nunquam revertetur, sed vi suæ animæ movens, in sublimi firmiter & constanter permaneret; illa vero deficiente, materia metallica, contra suam naturam sursum elevata, naturaliter ad centrum totius tendit. Ex his igitur dire ad potest colligi, duas esse naturales causas elevationis aut depressionis corporis Planetæ, in cœlo æthereo quarto creationis die factæ, scilicet materie spiritualis proportio seu pondus, & formæ lucidæ copia vel defectus. Nam pauxillum lucis non elevabit & fixæ elevationem retinebit, nisi pauxillum materie; at formæ multitudo magnam materie quantitatem quasi alis igneis sublimabit; Si vero materie

tertia

ria in aliquo gradu proportionem sui agentis excedat, tum agens illud vehiculum suum tam altè non valet evehere, sed remissiore sede illud collocabit. Ubi vero corpus est minus, forma vero lucis eo contenta major, ibi corpus illud magis sursum vehitur, & secundum virtutis suæ proportionem illuc retinetur, hoc est, in eadem distantia à totius machinæ centro.

CAPIT V.

Quod quilibet tenebrarum Spiritus essentia lucidæ suæ regionis pauxillum secum rapit; De mineralium & vegetabilium generatione; Quod opus tertii diei fit quasi prelude ad illud diei sequentis.

RIMO creationis die, immediate post lucis essentialis productionem in cœlo superiori, necesse erat, ut ejusdem regionis tenebræ lucis illius substantiæ ipsi contrariæ locum cederent, & vivifica ejus activitate deorsum in secundam & tertiam regionem visceræ detruderentur; ita tamen, ut pars aliqua prædictæ lucis propter penetrationem suam nimis profundam in spirituale illam tenebrarum materiam, in ejus ventre captiva retineretur. Sic etiam secundo creationis die tenebræ mediæ regionis virtute activæ radiorum lucidorum in eas penetrantium, quos lucem secundariam supra appellavimus, deorsum in infimam regionem pelluntur, & propter rationes prædictas portionem etiam ipsorum in suæ materie spiritualis gremio incarcerationum tenent. Tertio denique die tres tenebrarum species in loco inferiori conjunctæ & congregatæ, chaos Philosophorum rude & indigestum constituentes, virtute lucis tertiaræ, cum adjumento spheræ ignis, ad machinæ centrum mathematicum reverbantur, & in massam ponderosam, densam & opacam, centrum mundi physici dictam, constringebantur. Harum autem non modò tenebrarum, sed etiam materierum in eis inclusarum prædictis cœlis evacuationio perquam necessaria fuit, cum sine illa lucis operatione, quarum est purificare, illuminare & subtiliare, in istis mundi regionibus nullo modo absolvi potuissent. Ex lucis igitur in spiritibus tenebrarum infimarum materia, retentione, quæ quidem materia omnibus est grossior, metalla & mineralia cujusque speciei procreantur; quemadmodum ex scintillis majoribus vel minoribus lucis ejusdem in materia spirituali tenebrarum regionis mediæ vegetabilia species differentia oriuntur, & plantæ crescentes & terrena exsurgunt. Nam quia lux mediæ cœli non ita efficax erat ut illa primaria, quæ in spiritu tenebrarum primæ regionis inclusa est, & per consequens idem calefaciendi, subtiliandi & discutiendi beneficium non habet; idè magis ei resistit grossitas terræ, humiditas quæ aquæ; sed, cum cujuslibet rei lucidæ sit, sursum quasi ad partem suam naturalem tendere, & quia radii cujuslibet cœli tam visibiliter, quam invisibiliter penetratione cum radiis incarcerationis se jungunt, (quorum unione vis terrena fortior est) sequitur, quod hujusmodi animalia lucida in spiritu mediarum tenebrarum inclusa paulatim sursum tendant, & à terræ gremio sese elevent. Cum vero lux ista elemento ignis familiarissima existat, & tanquam fratri suo spurio contiguitate quadam alligata, necesse est, in ejus ascensione, ut portio elementi ignis eam concomitet, tum etiam, quia ignis spheræ spiritui medio contigua est; quæ prædictæ lucis est vehiculum idèo vinctis nature ei elementum ignis adhaeret, ac cum ipsò supra terram elevatur; & quia elementum aëris contiguum est & annexum spheræ ignis; igitur nulla fieri potest

R 3 est

est ejus separatio ab igne sine speciei destructione; Unde necesse est, ut aer immediate post ignem à terra exalatur; Eadem etiam ratione aqua, cum aeri sit contigua, post aerem elevatur. Cum denique terra, cui naturaliter aqua concatenatur, valde gravis sit & motui adversa, necesse est, ut illa sit præcipuum impetentium, quod plantæ animam detineat, ne altius versus naturalem suam sedem ascendat: quamvis etiam cæterorum elementorum spissitudo hoc idem quodammodo præstare videatur. Cum his denique omnibus elementis ad plantæ compositionem concurrentibus, quedam terra impuritas conjungitur, universum plantæ corpus magis minusve inficiens, per quam densum & opacum redditur; quod fit, quoniam secundariæ lucis quantitas in eo inclusa non erat sufficiens ad illas elementorum constituentium immunditias removendas; quod si perfectisset, altius more spiritus solaris ascendisset. Hic igitur erat operis tertii diei finis, & quasi præparatio ad opus diei sequentis.

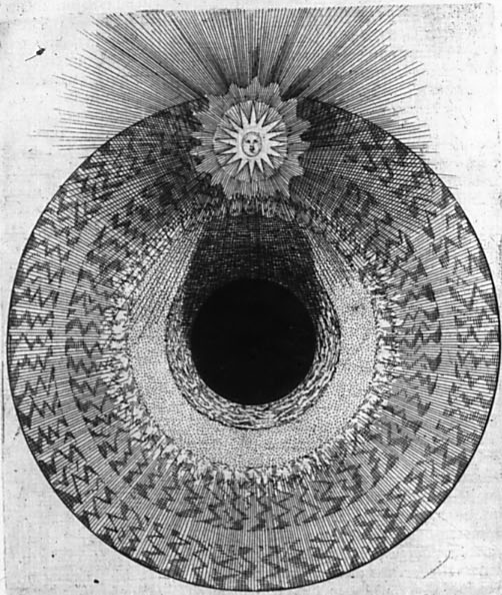
CAPUT VI.

De Solis ortu & origine, ac corporis ejus spiritualis mundificatione in terra indigesta, & ascensu seu elevatione in cæli mediis cor & medietatem.

Ux illa immortalis, quam supra diximus, cum superfluo & crassiori cæli Empyrej spiritu tenebris obvelatam ad universæ machine centrum raptam fuisse, (quando nimirum chaos rude & indigestum ex triplici tenebrarum mole, cum triplici lucis specie confitatum ad machine centrum collectum erat) in suo proprio receptaculo & vehiculo formam omnem corruptibilitatis deponentem in mediis cæli cor exalatur, secundum Hippocratis sententiam, qui in lib. de principijs in hæc verba loquitur: *Plurima illius immortalis pars, quod calidum vocamus, cum omnia essent conturbata, ad supremam illam regionem recessit, quam veteres æthera videntur nominare.* Et certe necesse erat, ut hujusmodi spiritus deformes ad centrum descenderent, quandoquidem nullo alio in loco obscuritates suas & immunditias deponere poterant, nisi in illa sola corruptibilitatis & tenebrarum sede, mole nempe indigesta, quam terram nominavimus. Similiter quoque opus erat, ut anima lucida in tali spiritu contineretur, cum sine actione ejus spiritus ille seu corpus à sua sorte horrenda purificari & regenerari non potuisset, aut in se seu corpus à thæream exaltari; cum nihil proflus mundum reddatur, aut ad perfectionis fastigium sublimetur, cui lucis portiones aut omnimodò desunt, aut in nimis exigua quantitate ad sunt; atque hinc est, quod *Trismegistus in suo sermone* sanctorum ita scribit: *Cum omnia essent indigesta, res omnes distinguuntur, & immediate emigraunt in spiritum in circulari.* Propter has rationes & hujusmodi alias probabile est, naturæ inhærenti voluntate densiorem cujusque cæli partem tenebris obrutam, cum nonnullis lucis propriæ particulis in tenebrarum suarum latebras inclusis, deorsum ad universæ structuræ centrum terræam contractiva frigoris facultate fuisse condensatam; in qua tenebrarum cæli ultimi spiritus levior, tum propter loci excellentiam, à quo deorsum scaturiebat, tum etiam ob ignis seu lucis nobilitatem, quam includit, inter omnes reliquos prior & simplicior habetur. At verò lux illa, quamvis per se nobilissima, ob perpetuum tamen noctis in ventre telluris præsen-

præsentiam & gubernationem ante quartum diem valde debilitabatur. Nam adhuc terræ frigiditas actum & calorem radiorum lucidorum cujusque cæli repellens, & ipsorum facultati penetrativæ resistens, corporis sui poros vehementer restringit; quæ tamen frigiditatis resistentia circa quartum diem, tum propter radiorum descendantium multitudinem, qui quolibet creationis die magis magisque operationes suas exerunt, tum etiam propter spheræ ignis calefactionem, quæ mediis cæli rotatione quotidie gradatim inflammata fuit, & per consequens efficacius frigiditatem terrestrem versus corpus centrum propulsavit, tum denique propter fortiorem terræ condensatæ resistentiam, quæ radii descendentes, vehementius reflectuntur, & quorum strenua reflexione major caloris effectus excitatur, reprimuntur massa terrestris, perforatur, & porii ejus aperuntur, ac dilatantur, radii radiis junguntur, visque viribus unitur, quæ lux illa supercelestis olim capivata & debilis facta jam liberè è terræ gremio egreditur, & à suo carcere tenebroso liberatur, pristinis suis viribus prædita est, & versus patriam suam liberè tendit. Cum vero anima lucida hujusmodi receptaculum sit quasi medium, per quod illa tam sursum ferebatur, (postquam scilicet purificatum erat), quàm deorsum (dum nimirum tenebrarum immunditie oneraretur), necesse fuit, ut illud vehiculum etiam sursum cum suo radio elevaretur; cum esset licet tanquam materia suæ formæ, quæ quidem exaltatio ejus perfici non potuit, nisi quam spurcam tenebrarum impuritatem deposuisset, cum nulla res immunda cum purissima cæli mediis substantia possit communicari. Nec ab elementorum inferiorum substantiis impediri hæc massa potuit in ascensu suo, quemadmodum illa quinta essentia, à qua vegetabilia oriuntur, cujus substantia naturaliter contigua est spheræ ignis, & per consequens respectum habet ad alia omnia elementa, quæ invicem concatenantur, ut supra diximus; sed sine cæli inferioris naturæ impedimento ad æthera exalatur, quia ejus substantia spiritualis, pars erat densior cæli Empyrej, inter quod & hæc inferiora spiritus æthereus seu quinta essentia interponitur; ex cujus parte densiori cum ipsius tenebris ad centrum attracta, vegetabilia, si lucis scintillas aliquas includat, & aer, si nihil de lucis substantia possideat, constantur. Atque hinc est, quod, ut in vegetabilibus spiritus crassius æthereus in suo ascensu alligatur igni; sic etiam massam illam supercelestem crassiolem crassiori massæ ætheræ parti in sua elevatione vinculis naturæ connecti necesse sit; cum qua etiam massa elementa magis minusve se commiscant & præcipue Aer. Causæ autem cur hæc cujuslibet cæli substantiæ ita gradatim ad invicem cohæreant, extremities esse appetitus, quo unius cæli materia sursum ascendendo alterius formam arripere cupit & retinet; cum omnis spiritus cujuscumque densitatis ad perfectionis metam naturaliter tendat. Totâ igitur hæc massa supercelestis sua anima mediante sursum quarto die ferebatur, omnes massæ suæ jam mundatæ feces impuriore, si quæ sint, ad spheram ignis ascendendo distribuens, & usque ad cæli ætheri medietatem sub forma corporis politissimi elevatur, ætherium corpus ex omni latere vi magnetica attrahens, quo splendor appareret, ut in experimento infra scripto manifestè explicatur, ubi totius mundi visibilis sceptrum & gubernaculum tenet, ejus actionem in se comprehendit, & in eo Imperatoris universalis vices agit, *Phœnix, Apollinis, Titanis & Solis nomina sibi vindicant.*

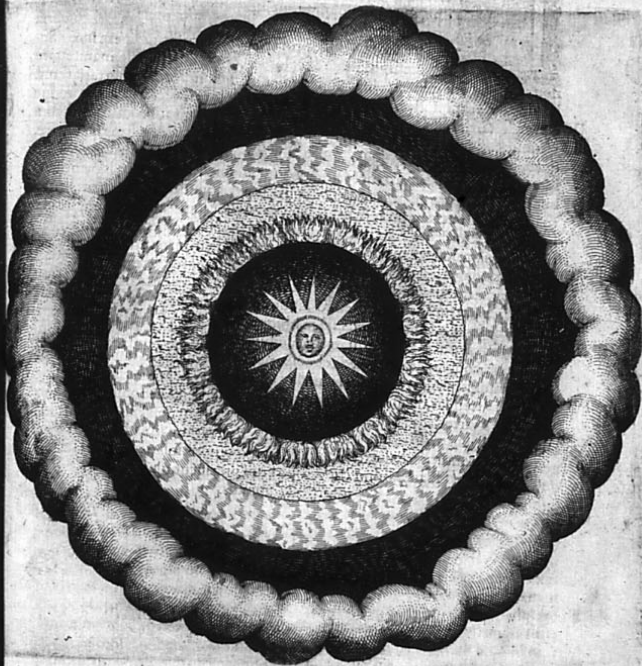
Hæc enim massa in cœli medi corde triumphans propter suæ substantiæ puritatem & naturæ simplicitatem, cum sit ejusdem conditionis cum illa spiritus fontis lucidi, radios è fonte lucido per ejus diaphragmatis ubera destillantes, & per univèrsum cœlum medium dispersos magnetica illa virtute, quâ materia formæ ad suam perfectionem appetit, sibi avide attrahit; Imò & hilicis primariæ radii ad massæ spirituales centrum, in quo frater eorum suum tenet habitaculum, alliciuntur, cum simile naturaliter simili suo gaudeat, ubi fraternam libertatem ejusque reditum à regnis Tartareis igneo quasi amore congratulantur. Congregatâ igitur hujusmodi lucis copiâ à fonte supremi cœli in centrum materiæ illius cœli substantiæ similis, ita ut trutinis partibus illa lucis portio ad alteram spiritus ponderetur, necesse est, ut massa illa completè jam illuminata, & visibiliter mundum vultu diurno ac placido aspiciens, propter activam suæ formæ & passibilem suæ materiæ qualitatem perpetuò moveatur. Cum verò resistentia materiæ à centro sursum agitata, actioni formæ deorsum penetrantis sit æqualis, idè non deorsum moveatur. Similiter etiam nec sursum moveatur propter operationes radiorum descendendum, ascensum ad medium punctum materiæ vaporosæ prohibentium: Unde sequitur, quod motus ejus sit circularis, ut infra declarabimus. At

At multa quidem objectiones contra hanc opinionem nostram proferri poterunt, inter quas inceperit aliquis, quod si hujus massæ spirituales substantiæ esset originaliter de cœlo supremo, cur non iterum ad illud cœlum revertatur, cum sit ejusdem naturæ & conditionis? Sed huic facilimè aptabitur responsio, nimirum, tum quia cœli superioris substantia crassior fieri non potest propter immensam lucis in eo prædominationem, tum etiam, quia materiæ prædictæ spiritualis congeries ad altius ascendendum nimis est densa, ad descendendum autem imitius, nimis tenuis & spiritualis. Hæc enim massa solaris in cœli medietate sustinetur, tum respectu materiæ suæ, quam à terra accipit, tum verò principaliter suæ formationis; Materia enim spiritualis cujusque cœli, de qua antea mentionem fecimus, pyramidaliter quasi è terra in cœlum ascendit; (non loquimur de pyramide mathematica tonens & basin habente, sed corpus quoddam physicum intelligimus circulariter à basi cœrali grossa semper acutius & tenuius versus circumferentiam ascendens) pyramidaliter, inquam, physico modo ascendit, more arboris, à cujus radice sursum ascendendo molis ejus dimensio semper decrescit, cum inferior trunci pars superiori sit grossior, & rami adhuc, quò eminentiores, cò minuitiores; folia denique & flores omnium ejus partium tenuissimi existunt. Atque ita etiam arbor cœlorum se habet spiritualis; Nam terra est omnium crassissima, cui aqua succedit, atque huic ær, & illi ignis ramulis & frondibus comparat; Planeta verò Soli circumjacentes floribus correspondent, & in corpore solari vera hujus arboris femina colliguntur, per quæ naturalia omnia vigent & multiplicantur. Et certè si rectius arboris anatomiam intueamur, terream quandam dispositionem solum impedimentum esse invenimus, quod cæteris ejus partibus obstat, quò minus ad proprias suas sedes revertantur; siquidem omnia elementa in arbore distincta reperuntur; Quinimò etiam Quinta essentia partem cum ejus anima ibi reperimus, utpote cujus motu planta sursum elevatur. Nam si magna alicujus arboris moles in ignem conjecta vertatur in cinerès, terræ quantitatem in ea valde exiguum reperimus; Unde certè probabile admodum videtur, arborem quandam spirituales à terra exurgere vi radiorù lucis naturalis à terreis vinculis ita liberari, sicut arborem combustam, in qua partes spirituales cujuscumque; crassitudinis, vi ignis elementaris seu spiritualis liberantur: hujusque arboris spiritualis sustentaculo semen solare in medi cœli corde, partim more seminum plantarum retineri, & partim lucis permanentis sui corporis retinaculo; (cujus est semper eadem, & proinde eadem virtute durabili corpus suum retinere in eodem loco) quia altius propter suam crassitatem ascendere non potest. Quod autem sit talis lucis essentialis potestas, tam ab effectu naturali, quam artificiali docemur: Animalia enim ad animarum suarum operationem moventur, similiter ignis artificialis activitate res graves sursum ferri, & ibi pro continuatione vigoris illius ignis retineri ejusque defectu iterum deorsum ad gravium locum naturale descendere dignoscuntur. Concludimus igitur, Solem à terra seu chaos condensatum & coagulato materiam suam accepisse, formam verò à cœlo, secundum *Hermæis* doctrinam de massa Solis discurrentem, derivasse. Dicimus porro necesse fuisse, ut substantia ejus, cum densior esset, quam illa æris, ad terram descenderet, ubi deformem suam obscuritatem deponeret, ut formam cœlestem frigidamque sine obstaculo susciperet. Cum enim tenebræ in principio universaliter pervastam hylæ voragine dispersæ fuerint, & cum hujusmodi mundi machina, absque deformitatis prædictæ in locum indigniorem congregatione fabricari & informari non poterit, necesse fuit, ut omnes mudi tenebræ ad machinæ centrum, tanquam locum indigniorem, pellerentur; quia remotior est à fere lucis, à qua perfectio oritur. At cum tenebræ per se aut nihil sint, aut instar meri accidentis alicujus subiecti, & per consequens sine vehiculo deorsum movere non possint,

In situ ipse inculcat in suo Pimandro, ubi dicit, *umbram quandam horrendam obliqua-
rotatione subterlapsam fuisse, ac in humidam naturam migravisse, & ex humida natura
visceribus sincerum ac levem ignem protinus evolantem alia petivisse, &c.*

Sed missa ista faciendo, quid de assidua Solis cum terra communicatione
putandum? Cum Sol quoque die cum terra, tanquam cum femina sua coëtat, vel
saltem cum spiritu aliquo humido in terra retento, qua si patiente disposito, quod
vices feminae vel ejusdem matricis agat, quorum quidem copulatione seu coitu
annuo res infinitæ specie differentes producuntur, quælibetq; species in se mul-
tiplicatur, id sane quod perfici non posset, nisi magna esset affinitas inter terrestris
& solaris corporis spiritus ea, quæ procul dubio est ex parte materię, cujus fons
terra est, & non à forma, cum ejus scaturigo in parte opposita reperitur, sicut
in cælo Empyreæ. Denique cum solare corpus sit visibile, ac proinde secundum
dimidiam partem materiale, necesse est, ut ejus pars corporaliora fonte materię
derivetur, quem terram esse supra demonstravimus. Quid etiam aliud volue-
runt Philosophi Chymici, qui omnes, illam Solis prolem nobilissimam, quam *Solis fi-
lium* & *Solem terrestrum* vocaverunt, substantiam suam à terra & cæteris elemen-
tis, formam verò à cælo, unanimeserè consensu dixerunt accepisse? Nonne et-
iam vocavit *Meburnius* terram in *lamentatione Naturæ*, matrem & nutricem om-
nium, quæ concepit in utero suo ab igne, hoc est, à luce? Ut denique ad sacræ
Scripturæ rationes accedamus, si diligentius tempus creationis terræ & corporis
solaris consideremus, maximum percipiemus mysterium in creationis ordine.
Nam tertio creationis die facta est terra, ejusque creaturæ merè vegetabiles, &
post terræ creationem quarto die corpus Solis sphericum producit in cujus
dimensionem radii undique in cælo dispersi eodem die congregantur. Cum
igitur Sol sit corpus infinitis gradibus terræ anteposendum, cur eum non fecit
natura infinita ante terræ fabricationem, cum creationem suam à creatura
perfectissima, luce nempe, incepisset, & cum cælum æthereum ante terræ crea-
tionem perfecisset, qua Sol creatura est longe excellentior, nisi, quia corporis
ejus molem de terra eligere maluisset ad formam tam nobilissimam suscipien-
dam, & ad radios cæli mediis visibiles & occultos, manifestos & visibiles reddendos
aptissimam? Imò valde mystica est hæc Solis creatio & futuri boni increta,
hominibus venturi, evidens indicium. Nam quemadmodum lux super celestis
creata à cælo in terram, hoc est, in umbram mediante spiritu descendebat, & ibi
à cæli Empyreæ creatione triduum more corporis vegetabilis in tenebrarum &
terræ voragine sepulta erat, & deinde superiorum radiorum assistentiâ corrupti-
bilem terræ immunditiam exuens, ipsa cum suo corpore glorificata, & quasi re-
generata, die tertio post ejus in umbra inclusionem in cælum æthereum ascen-
debat, à quo quotannis spectro & diademate fulgido donata omnibus vegetabi-
lium corporibus vitam, formam, & incrementi virtutem impluit. Sic lux illa in-
creata, vera & sola Patris increati soboles, divina voluntate in terram descende-
bat, corporis humani naturam suscipiebat, & secundum carnem corruptibilem
morta est, at per suam divinam & incretam essentiam tertio die post mortem
resurrexit, corpore suo ab omni corruptione mortali jam purificato, & ultra hu-
manam intelligentiam glorificato; Unde in cælum Empyreum cum inenarra-
bili splendore ascendebat, ubi ad dextram Patris sui omni claritate lucidior exal-
tatus animis humanis dona spiritalia quotidie & liberaliter impluit, eos suo di-
vino lumine illuminans, & à Cacodæmonum rabie defendens; imò homines
perituros aquâ fontis vitæ abluens, & abluitione spiritali regenerans, atque à
peccati corruptione redimens & salvans. Nemo igitur prore impossibili habe-
re debet, solarem hanc essentiam creatam ad terram descendisse, ut ibi vi-
biculi seu corporis sui, in quod descendit, opacitatem & immunditiam depe-
neret

neret atque relinqueret, atque rursus cum corpore suo à corruptionis maculis
purificato ad loca excellentiora ascenderet, cum naturam illam divinissimam & in-
cretam hoc idem præstitisse fide credamus, & oculis spiritalibus videamus;
quemadmodum sacræ Scripturæ hisce verbis testantur: *Aperiatur terra, ut illa Sal-
vatores producat.* Oh quanta igitur est illa hominum quorundam inscitia, &
quàm beluina ignorantia, quæ omnia non sensibilia respuit & condemnat, eo-
rumque opiniones pro nugis habent, qui alia, quàm quæ sensui communi obji-
ciuntur, docere conantur! Sed ut hujusmodi etiam hominibus satisfaciam, cum
cogamur ad hujus profundissimæ doctrinæ noticiam per effectus solummodò
pervenire, demonstratione à posteriore hujus nostræ opinionis probabilitatem
experimento à nobis visò declarabimus.

Pro plena hujus effigiei demonstratione quære librum hujus tractatus pri-
mum, caputque ejus decimum, ubi agitur de Chaos.

CAPUT VIII.

Quod uniuersa cæli medijs substantia spissior & obscurior erat ante
Solis productionem, quam post eius appa-
ritionem.

Lux illa prima creatura, quam vis ante luminum productionem
vicem Solis per triduum gereret, ut testatur Dionysius, Sole
tamen imperfecto erat, ut affirmatur in *resolut. Theolog. tract. 2.
part. 2. part. 2. quæst. 1.* Nam in majori materia quantitate dispersa
& dissipata fuit, unde propter materiae multitudinem suos effe-
ctus, nempe lumen & calorem tam valide mundo manifestare
non potuit, cum materie dispositio semper actionibus formæ contrariaretur.
Hinc igitur erat, quod profuentem à calore vim suam subtiliandi, materiamque
condensatam dissipandi ante Solis creationem non habuit ad eò efficacem, cum
vis unita & simul congregata semper sit fortior. Unde hæc cæli materia ante,
quam post diem quartum, spissior fuit. Quare manifestum est, diem, quem pro
sola qualitate, hoc est, pro mero lumine Philosophi diuini ante Solis ortum ha-
buerunt, & non pro quantitate seu tempore, ut potest, quod originem suam à qua-
to demum die accepit, ut testatur *Theolog. Resolut. loco antea citato*, longe tene-
brosiorem & obscuriorem fuisse propter ætheris spissitudinem ante Solis crea-
tionem, quam post eius productionem. Nam post diem tertium tota illa lucis re-
condaræ congeries per vastam cæli medijs capacitatem diffusa in corpus solare
se contraxit. Imò, secundum *Dionysium de diuinis nominibus cap. 4.* hanc lucem So-
lis substantiam fuisse asseritur, sed adhuc non planè formatam, quod quidem ut
ut sit, probabile est certè, hanc lucem ubique dispersam ad massam illam sola-
rem purificatam & exaltatam, ex rationibus in capite penultimo præcedente
declaratis, congregatam esse, & vehementiores effectus in illa mundi parte per
quam transit, producere, quam cum lux ejus passim esset dispersa: unde magis
quam transit, producere, quam cum lux ejus passim esset dispersa: unde magis
calescit, attenuat, discutit & illuminat. Et huiusmodi ejus actionibus crassiores
hujus cæli partes, ante Solis ortum æqualiter diffuse, jam post ejus manifestatio-
nem secundum magis & minus tum deorsum tum sursum in eadem regione re-
verberantur, quarum resistentia, & hujus corporis solaris actû diversa
Planètaram corpora spherica producuntur, ut
infra declarabimus.

C A.

CAPUT IX.

De ceterorum Planetarum productione.

In capite de Solis constitutione delineauimus, Spiritum tene-
brarum supremæ mundi regionis lucis ejusdem portionem reti-
nentem, cum inferiorum cælorum tenebris ad machinæ cen-
trum reverberatum, spurcam & nigram suam immunditiam ibi
exuisse, & virtute lucis celestis in cor ætheris exaltatum fuisse, &
quod radii secundo die per vastam cæli ætheri capacitatem di-
spersi, tum magneticâ materiae solaris, formam appetentis, virtute, tum maxime
propter animam lucidam ibi loci retentam, ac fratres quasi suos circumam-
bientes in auxilium suum sollicitantem in ejus substantiam congregentur & col-
ligantur, non aliter quàm auceps aliquis astutissimus, ut aves prætereuntes deci-
piat, aviculam cavere includit, cujus præsentia & cantilenis cæteræ illius speciei
in eosdem laqueos alliciuntur. Collectâ igitur radiorum lucidorum multitudi-
ne, & ejusdem spiritus massam æqualiter occupante, crassiores hujus cæli partes
virtute radiorum vim unitorum, quorum quilibet subtiliari, discutiantur, & gra-
datim, hoc est, secundum magis & minus ad exteriores hujus cæli partes detru-
duntur. Unde partes istius cæli remotiores ab ejus medio, in quo solare corpus
suspenditur, frigidiores sunt, & per consequens grossiores & densiores, ac præci-
pue illa extremitas, quæ magis deorsum, hoc est, versus centrum tendit. Atque
hinc est, quod Planetæ in illis extremitatibus dispositi frigidis, propter densam
loci dispositionem, effectus producant. In infimam ergo cæli medijs concavita-
tem crassior ætheris pars virtute radiorum essentialium Solis reverberata, pro-
pter ejus vicinitatem cum spherâ humiditatis, valde est humida, & propter ejus
contiguitatem cum spherâ ignis, ultra quam ob substantiæ suæ puritatem de-
scendere non potest, ejus frigiditas per antiperistasis fortificatur. Hæc igitur
cæli medijs spherâ inferiorita se habet ad illam mediam ejusdem, in qua corpus
solare movetur, ut elementum aquæ cæli inferioris ad illud ignis ejusdem; Unde
frigiditas ætheris crassi hujus spheræ, actionibus radiorum solarium resistendo
motum sursum excitat usque ad mediam viam inter hanc spheram & illam So-
lis, nam illi motui motus alius occurrit, scilicet radiorum solarium descendenti-
um, & quia hi radii solares descendentes æquales sunt vaporosæ materiae ascen-
denti, & per consequens proportionalis est pugna utriusque naturæ; id eò non
sufficiens est lucis virtus ad Spiritus vaporosi usque in mediam viam ascensum
impediendum, nec valent exhalationis illius ascendenti vires ad actus radiorum
lucidorum, descendenti ad medium illud, sursum magis repellendos; unde
mutuò & viribus proportionalibus in eodem puncto pugnant, & pugnano du-
plici motu circulari moventur, scilicet ab occidente in orientem secundum ma-
teria appetitum, & ab oriente in occidentem ad lucis primariæ progressum. At-
que hinc est, quod rapto unius naturæ motu contra tardum, quamvis valde re-
sistentem, alterius congregatur, apponitur & assimilatur crassior illius spheræ
substantia in unum globum, non aliter, quam duo venti oppositi simul flantes æ-
rem inspissando nubem procreant. Et hoc idem fit in qualibet hujus cæli spheræ
immediatè ante Planetæ sui ortum. Actione igitur radiorum descendenti-
um & resistentiæ Spiritus vaporosi ascendenti motus circularis duplex fit in
media via inter infimam hujus cæli spheram & illam Solis; atque inde nascitur
globus

CAPUT. X.

De Planetarum naturis, & eorum dispositionibus, quibus in hec inferiora operantur.

QUAMVIS ex precedentibus satis manifestū sit, corpora trium Planetarum inferiorum, & totidem superiorum ex Solis virtute processisse; aliam tamen hic rationem producemus, quā, tum corporis solaris creationem ordine ceterarum stellarum erraticarum corporibus priorem fuisse, tum etiam formalem lucis dispositionem prius recepisse declarabimus. Nam omnes fere Philosophi in hoc conveniunt, lucem in Sole esse, tanquam in se lucido, in aliis verò Planetis participativē; cum autem syderis lux sit forma ejus essentialis, sine qua stella esse aut nomen haberi non potest, eamque ab ipso Sole tanquam à suo informante reliqui Planetæ acceperint, necesse est, ut Sole ordine creationis ceteros Planetas præcedat, non aliter quām principium suum principiatum. Lux igitur ab altissimo caelo deorsum per commune ejus diaphragma emissa in Solare corpus quarto die recipitur, & ibi custoditur, ut testatur *Basilus*. Cujus portionem aliquam cuiuslibet Planetæ, tam sursum quā deorsum impertitus est Sole, eamque vel majorem aut minorem, tum secundum propinquitatem aut remotiorem sui corporis à sede ejus, tum etiam secundum corporis illius Planetarii dispositionem, cui dat. Atque hinc est, quod secundum *Jamblicum* omnes virtutes coelestes Soli insunt, & teste *Proclo*, ad Solis aspectum omnium coelestium vires in unum congregantur, quas tandem in hunc mundum inferiorum per ignea ejus spiracula credimus disseminari. Unde *Platonici* animam mundi in Sole includam esse crediderunt. Quare in medio *Phœbus* confidet, aurea comā fulgens, sceptrum & gubernaculum, tanquam Rex & Imperator, tenens, omnium stellarum luce repletissimus, quā à mundo intelligibili idē recepit super omnes alias stellas, quoniam anima ejus intelligibilis splendoris capacior existit, ut nonnulli à *Platonis* volunt. Regia autem dispositio primaria, tum ratione suæ compositionis, tum etiam suo effectu luculenter se ipsam proderet: Componitur enim ex æquali parte materiæ spiritualis à terra ascendens, formæque essentialis lucidæ, à caelo Empyreo descendens: Unde ab *Aristo* ejus orbis sphaera anima & æqualitatis appellatur. Ex quibus patet, quod temperies ejus sit calida in gradu suavissimo, quā à lucis secundariæ dispositione accipit, & imperceptibiliter humida, hoc à natura ejus corporis spiritualis proveniēte, & imperceptibiliter humida, hoc à natura ejus corporis spiritualis proveniēte. At quia formæ ejus multitudo, appetitui materiæ suæ omnimodō satisfecit, idē caliditas utique in ejus corpore prædominatur, cujus beneficio non modò Planetæ suas dispositiones naturales acceperunt, sed & quælibet etiam inferiora. Hinc igitur est, quod *Mercurius* unam naturæ suæ partem à Sole accipiens, aliam verò à massa humidā & frigida deorsum sphaericè discussa, tres habeat partes frigiditatis & humiditatis, ac totidem de temperie Solis; Unde multò magis humiditatis & humiditatis, quā calidus quoniam in dispositione corporis Solaris, unam corporis partem ad unam animæ lucidæ diximus concurrere. Atque hinc est, quod *Mercurius* tam variabilis sit in sua natura, tamque inconstans, ut aliquando bonis, nonnunquam malis se Planetis jungere, eorumque na-

turas

turas tam bonas quā pravas induere dicatur. Nam cum multum habeat materiæ frigidæ in sua compositione, & non nisi pauxillum formæ respectu suæ substantiæ, appetit aliorum Planetarum naturas induere, & quibus occurrit, quorumque aspectum aliquem habuerit, eorum impressiones libenter recipit. Unde in sua natura valde fluxilis est, magisque humidus quā calidus. *Luna* verò, cum ex una parte naturæ *Mercurii*, & altera massæ frigidæ & humidæ ejusdem coeli componatur extremè respectu coelestium est frigida & humida, cum non nisi unam partem caliditatis à *Mercurio* habuerit, cum una frigiditatis & humiditatis, ac duas ab ipsa sphaera frigida & humidā; Unde à solari corpore auxiliū & lumen per participationem assidue petit & accipit. *Veneris* autem natura, quia ex æquali parte illius Solaris & *Mercurii* constat, tres habet partes dispositionis Solaris, unicam verò sphaeræ frigidæ & humidæ inferioris, quā à *Mercurio* accipit: unde benefica & vivifica est in sua natura & viventibus fortunata; magis enim humectat quā solet, magisque calefacit quā *Mercurius*. Unde calida est in secundo gradu suavitatis & humida in primo. *Jupiter* autem in hoc à *Veneris* differt, quod in sua natura calidior & viridior est prope *Martis* vicinitatem, cui est contiguus; de ejus enim natura quodammodo participat, quoniam ad ejus compositionem cum Sole jungebatur; similiter *Veneris* sicior est ob vicinitatem sphaeræ *Saturni* in parte superiori, & *Martis* in parte inferiori; Unde ejus natura planè calida est & humida ex æquali dispositione Solis constata, & crassioris ætheris parte ad concavam coeli supremi seu sphaeræ crystallinæ superficiem pulsa; quia ejus sphaeræ substantiæ virtute coeli glacialis congelata, & virtute radiorum solarium agitata, ejusque virtus resistendi gratia radiis illis descendendo in mediam viam occurrans, eundem producit in hoc coelo effectum, quem natura terræ cum calore elementi ignis in mediam viam descendente producit in coelo inferiori, nempe humiditatem. Sed quia calor in ascendendo majores vires exerit, hoc est, fortius calefacit, idē *Jupiter* aliquantulo magis calefacit, quā humectat; *Mars* autem ex simplici *Jovis* & Solis actione & passione producit: Unde ejus natura constat ex tribus Solis naturæ partibus, nempe ex una *Jovis*, & duabus Solis, etiam sphaeræ frigidæ & siccae portionem habet, quā immediatè à *Jovis* dispositione accipit; unde propter caliditatem *Jovis* & Solis, tria habet caliditatis testimonia. Imò valde est calida & sicca, hoc est, omninò igneam habet naturam, quia natura Solis magis ascendendo calefacit, quā descendendo; quod etiam per ignis artificialis naturam in craticula alicujus fornacis ventilatam comprobatur; nam deorsum, hoc est, infra craticulam non nisi parum calefacit; supra verò vehementer; Nam ignea natura semper magna cum violentia sursum fertur, originis suæ dispositionem imitando, unde primum derivata est. Sed quia malignitas sphaeræ *Saturni* ex altera parte *Martis* naturam refert, tum sua siccitate eum sicciorem reddit, tum etiam per antipensitū ex ea parte, *Martis* naturam inflamat, ejusque vires deorsum pellit & reverberat, eique malignitatem humane naturæ exitalem tribuit, non aliter, quā nubes fulgura includens, illius fulguris rabiem contraria sua dispositione multiplicat, renovatque exhalationem in ejus ventre inclusam naturarum contrarietate illuminando, & ipsius destructivas qualitates in actum producendo. *Saturnus* naturam habet participantem de massa illa ætherea frigida & sicca in illos margines viridiorum Solis pulsa, & de constitutione *Jovis*: Unde etres habet quartæ frigiditatis stipticæ, & unam duntaxat caloris solaris, quā à natura *Jovis* accipit; atque hinc valde fixa, frigida & sicca est ejus constitutio, terræam dispositione summopere respiciens, & à caelo crystallino frigiditatē suam congelativè depromens. Quare hic Planeta tum *Jovis*, tum *Martis*, Solis, & *Veneris* valde opponitur, generationisque inferiorum vehementer est adversarius, humidum ra-

T 1 dicale

dicale sua siccitate absorbens, & calidum innatum sua frigiditate immensa rediale sua siccitate absorbens, & calidum innatum sua frigiditate immensa redialens. Hic autem obiter observandum est, ipsas etiam stellas fixas horum Planetarum naturas inducere, aut potius similes ab ipsorum creatione dispositiones habuisse, quæ ab invicem distant, secundum molem materie vaporosæ, & forme lucidæ proportionem, ex quibus componuntur. Similiter propter propinquitatem unius stellæ cum alia ejusdem vel contrariæ conditionis: Unde Planeta aliquis, sub stellâ fixâ vel fixis, quas signa vocant, suæ conditionis transiens, fortior in hæc inferiora effectum habere, per experientiam deprehenditur; & tunc dicitur in domo exaltationis aut gaudii esse; & si sub signis contrariæ conditionis dicitur in domo exaltationis aut gaudii esse; & si sub signis contrariæ conditionis movetur, debilitatur ipsius vires & potestas in inferioribus; atque tunc in corpora sua seu detrimentum cum esse dixerunt Astrologi. Agunt igitur stellæ fixæ in corpora Planetarum, aut ad ipsorum virtutes & naturales influentias impediendas, aut ut eos corroborent & efficaciores reddant.

CAPUT XI.

Quod necesse sit, ut duo extrema producantur, quousque aliquod medium assignari possit.

QUONIAM in prædictis capitibus de multis egimus mediis, quæ sine extremis haberi non possunt, necesse est, ut prius extrema in ordine creationis producantur, quam ad medium perveniri possit. Nihil enim potest dici medium, quod non idem inter duo extrema collocetur, nec enim dictum est cælum medium, antequam cælum infimum crearetur; quemadmodum etiam Deus cælum Empyreum & terram creavit priusquam ignem suum rutilantem & gloriosum in medio interstitio inter utramque extremitatem suspenderet; nec spheram humiditatis in infimo cæli medio produxit, nisi igne & terra prius patefactis, inter quæ ipsa moveretur. Sic etiam Mercurius in infimæ partis medio virtutis duorum extremorum pendet, nempe spheræ frigiditatis & humiditatis æthereæ, & corporis solaris. Similiter necesse erat, ut Sol, & spheræ frigiditatis ac siccitatis antecederent Jovis ortum, cui medium inter eos locus assignatur. Denique cum prædictorum mediolorum origo à mutua extremorum actione & passione proveniat, necesse est, ut extrema prius ordine nature producantur, quam media, quæ ex ipsis componuntur.

CAPUT XII.

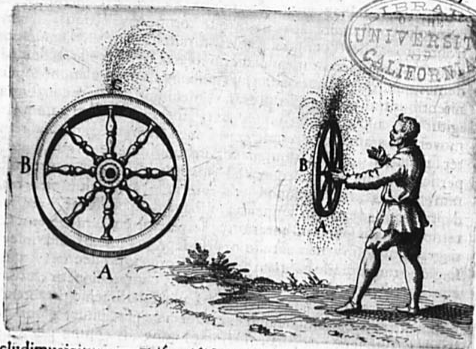
De Planetarum influentiis, & quomodo per illas in hæc inferiora agant?

RHILOSOPHORUM opinio est, stellas motu, lumine, & influentia in hæc inferiora agere; inter quas operationes influentiam subtiliorem & efficacioram arbitrantur, quam abque omni impedimento usque ad ipsius terre viscera penetrare autumat. Nec certe quicquam à veritate aberrant, cum assidue experientia ad mirabiles influentiarum operationes agnoscere cogamur. Qualis igitur & quotuplex sit huiusmodi syderum influxus, hoc in loco breviter discutietur. Influentiam itaque alicujus Planete vocamus, cum scintilla anime ipsius lucida

lucida in subtilissimo & imperceptibili vehiculo suo spiritali ducta, penetratio- nem minimè reprimenda, rem quamlibet ingredi, & effectus novos, sive manifestos, sive occultos in ea, vel ad generationem & conservationem, vel ad corruptionem & ruinam, producere solet. Hinc igitur influxum differentia oritur, qui tamen non in se differunt, sed respectu subiecti, in quod descendunt. Si enim Planeta in fluxum in materiam sibi naturaliter dispositam habeat, scilicet ubi materia ejusdem est compositionis in inferioribus, & cuius ille in superioribus, tum certè huiusmodi influxus corporibus fomitem, & nutrimentum affert; sed si materiam contrariæ conditionis inveniat, in hæc destructivè procul dubio operatur. Nam aut perveracia subiecti recipientis perversè recipit, aut debilitas ejus haud facile potest influxum tolerare. Exempli gratia; Saturni quidem vis contentiva est; Martis verò motrix; atque illa per accidens frequenter obest, quando à materia frigidiori suscipitur; hæc autem quando à ferventiori; item illa nocet, quando recipitur; nam per modum congelationis accipitur, hæc quando per ætum: Hæc etiam multarum febrium causa est, cum scilicet magna humorum crudorum massa circa præcordia coæcervatur. Planeta Martialis influentia tale corpus ingrediens pugnam contrariorum exagitat, è quibus putredo oritur, febrisque causa excitatur. Similiter influxus Solis, ejusque lux & calor, etsi languidum offendere videantur, sunt tamen ad vitam generationemque apprime necessarii. Sed ut de congruorum influxuum dispositione, & cum subiecti natura convenientium discurremus, ad luminarium duorum influentiarum dispositiones prius accedemus. Certum enim est, Solem in corpora bene disposita, qualia sunt vegetabilia ejusque speciei, influentias suas tanquam per ignea spiracula diffundere, & disseminare, atque ea inde herbescere, pubescere, vigescere, efflorescere, vitamque quasi & calorem inferioribus ejusmodi suo lumine Solem inspirare. Similiter in plenilunio propter radiorum solarium multitudinem corporis Lunæ inferiorem partem occupantium crassior ipsius spheræ portio in inferiora virtute lucis in ipsam agentis quolibet mense, influit, (quod experimento altaris demonstratur) & non modo ingentem maris substantiam penetrare tumidamque reddere, sed etiam in ipsas plantas clanculum ingredi solet, succum earum augmentans, & animalium interiora invisibiliter perstruatari consuevit, ipsorum humorem pituitosum multiplicans. Quod quidem ditorum humorum incrementum ab aëre nullo modo provenire potuit, cum ipsum ad tale opus perficiendum non subtilem satis esse constet. Ipsa enim nos docuit experientia, aërem seu ventum in vesica, pixide seu vasculo aliquo non perforato, aut in ventriculo, aut capite animalis inclusum nullo modo egredi solere, nisi vasa aut loca prædicta aperiantur. Ex quibus manifestum est, hanc humiditatis augmentationem à spherâ Lune profluere, cujus substantia multo subtilior est illâ aëris, ita ut insensibiliter & absque resistentia tempore plenilunii in corpora prædicta, quæ sunt similibus conditionis cum sua spherâ, influere solet, deficiente verò Lunæ splendore semper humiditas illa influxu paulatim decrescat, insensibiliter è corporibus expiret, & paulatim pro recessu claritatis à Lunæ partibus inferioribus in spherâ suâ concavitatem revertatur. Hoc verò ab effectu experimenti globi plumbei contra Solem positi perspicue magis demonstratur, quem dum Solis radii tangunt, vapores crassiores circa ejus circumferentiam deorsum pelluntur; radiis verò ablati crassius ille ær ad locum pristinum revertitur.

dam suae causae similitudinem habere soleat; tum etiam, quia talis figura, aliarum omnium nobilissima, utilissima, perfectissima, & commodissima est, quoniam ceteris longe capacior. Immediatè igitur post hujus Spiritus actionem prima illa creatura effulgebat, à motu quasi & fugore lucis increatae proveniens; quam quidem, primae suae causae actus imitando, eadem viâ, eademque motus ratione movisse verisimile est. Præterea viam motus hujus circularis, hoc est, terminium à quo ad quem, videtur nobis esse dñs declarare, videlicet ab ortu fuisse in occasum, seu potius à manu dextra ad sinistram, polum borealem respiciendo; (nam *Oriens* & *Occidens* denominationes suas à Solis creatione habuerunt) hocque propter duas præcipuas rationes; quarum prima est, quia natura humana, in qua lux illa divina præcipuè inter omnia alia animalia prædominatur, dextram quasi, divino suae lucis appetitu movere, eamque in omni operatione manuali exercere solet, tanquam præstantiorem & nobiliorem; per quod, lucis primariae appetitus naturales à parte coeli dextra moveri, manifestum est: *Secunda* ratio, quæ quidem in fallibilis esse videtur, est, quoniam raptus & velocissimus cælorum motus, ab illa parte versus occidentem tendere percipitur. At cum lux essentialis creata ab illa increata procedens, secundum plerosque Philosophos, imò & ab ipsis in Theologia peritioribus, inter quos *Augustinum super Genesin ad litteram* nomine, *nobilissima* dicatur, quia nihil nobilius aut subtilius; atque adeo etiam ab ipso in eodem loco *fundamentum & principium supremi motus naturalis* appelletur, necesse est, ut raptior & velocior totius cæli motus ab ejus fonte derivetur, & per consequens motum diurnum, quo universus mundus materialis ab *Oriente*, contra *Cæli pernicii* sententiã in *Occidentem*, viginti quatuor horarum spatio, virtute illius fontis lucidi spiritalis circumvolvitur, ab ipsa profuere; quod videtur etiam *Trismegistus* in primo suo sermone hisce verbis confirmare. Mens quidem opifex, una cum Verbo circulos continens, & celeri rapiditate convertens suam ad se machinam flexit, eamque volviã principio ad finem abque fine præcepit: per principium ortum, & per finem occasum intelligere videtur. Nõne quoque videmus, sacram Scripturam in omni fere loco nomen *Oriens* semper præponere *Occidens*, *Genes* 13. 14. *Psal.* 50. & infinitis aliis locis. Præterea in omni adoratione convertunt sese adoratores versus *Oriem*, ut *Ezechiel* 8. 16. *Matth.* 11. *Luc.* 13. 29. & multis aliis locis. Similiter stella illa Christi adventum declarat in *Oriente* apparebat. Atque ita quoque Domini adventum erit ab oriente versus occidentem *Matth.* 24. 27. Per quæ satis demonstratur. Lucè illam increatã ab Oriente versus Occidentem movisse. Quid enim hoc clarius; maxime, cum etiã illius rei effectus videamus in divisibilem, dum ipse corpus per se huc atque illuc movere percipimus? Nõne actum invisibilem in planta cognoscimus includi, dum ipsam vigescere ceruimus & germinare? Nõne etiam animam intellectualem supra mundi corporalis superficie existere ceruimus, dum ipsum per se glomerare, & die naturali circumvolvitur experientia testatur? Quem quidem motum materia hujus mundi, cum ad motum per se inefficax sit, nullo modo perficere potuit, nisi per motum fontis lucidi, qui est cujuslibet motus naturalis fundamentum, fons, & origo. Et per consequens certum est, primæ illius creaturæ lucidæ motum circularem fuisse, & ab oriente in occidentem, qui omnium erat primarius, reliquisque velocior, nobilior, & potentior, eum ab universalis actionis fonte oriretur. Quomodo autem spherica illa materia ad motum per se inepta, ab ignea illa anima, supra ejus peripheriæ superficiem posita, moveatur, experimento sequenti declaratur; ubi B. C. A. est rota, in cujus circumferentiã ignis ille artificialis, A. *Fisum* dictus, alligatur. Virtute igitur hujus fusi accenti tota rota violenter rapitur, motum suum circularem quam celeritè perficiens.

Conclu-

Concludimus igitur cum *Trismegisti* sententiã sermone ejus, prolata, ambitum ampliorem aëreo in circulo, conspirante divino Spiritu vectum esse, & quidem à principio versus finem, ejusque fulgore actione, ac materiae humidæ resistentiã triplicem fieri in cælo motum circularis; quorum primus est, hic motus ab Oriente in Occidentem, seu à dextra ad sinistram, quem secundum fontis lucidi primi cæli dispositionem jam diximus exagitari. *Secundus* ex parte materiae corporis stellaris & cælorum causam habet, ut infra declarabimus; ille nempe, qui ab Occidente in Orientem seu à sinistra cæli parte in dextram fit. *Tertius* ex mutua formæ & materiae actione & passione originem suam habet, quem motum trepidationis appellamus. Sunt etiam motus circulares cæli creaturæ proprii, qui ab actione & passione inter materiam substantiã stellæ sursum tendentis & formæ illius deorsum petentis concitantur; cujusmodi sunt ipsorum motus in suis Epicyclicis; de quibus infra quoque latius agemus.

CAPUT. XXV.

De Copernici & Gilberti errore diurnam terræ revolutionem asseverantium.

DE revolutione diurna, varia oritur inter Philosophos disputatio, & non citò determinanda controversiã; dum alii à rapti primò mobilis motu universam machinam viginti quatuor horarum spatio circumvolvi volunt, motumque istum ab Oriente in Occidentem fieri autumant; Cujusmodi opinionis sunt *Pythæticæ*, & omnes fere nostræ ætatis, paucis solummodò contrariæ opinionis exceptis; quorum in ordine ex veteribus *Heraclidem Ponticum* & *Erphanum* ambos *Pythagoricos*, *Nictam Syracusanum*, & *Aristarchum Samium*, ac nonnullos alios ejusdem farinae; ex recentioribus verò *Copernicum*, *Astronomum* illum peritissimum, & *Gulielmum Gilbertum* collegam nostrum, in magnetica virtutis percrutatione à multis annis studiosum, numerari & nominari invenimus; quorum est sententiã, revolutionem diurnam nullo modo à primo mobili aut ab Oriente in Occidentem fieri; sed ipsum terræ globum ab occidui ortum secundum

Quod enim terra fit ceorum centrum, patet, quia Sol & ceterae stellae eandem à terra distantiam in motu suo naturali habere dignoscuntur, quam hic in nostro hemispherio; id sane quod fieri non posset, si, ut falsò nonnulli autumant, centrum totius esset in Sole. Atque illud etiam ulterius hac ratione confirmamus; quia, quod magis grossum & ponderosum est, illud est centrum mundi; Atqui terra est magis grossa; quod inde probatur, quia, quò aliud à terra ascenditur, eò tenuiora & subtiliora media semper inveniuntur; unde aqua tenuior est terra, aer aqua, ignis aere & Quinta essentia seu materia ætherea igne, &c. Ergò. Dicimus igitur, experimenta præcedentia evidentè demonstrare, partes globi exteriores, hoc est, magis versus circumferentiam tendentes aptiores esse à natura ad movendum, quam partes centraliores; quia animà faciliori circumducuntur, quàm illa à centro. Et per consequens ipsam terram tardius naturaliter movere demonstratum est, cum sit totius macrocosmi centrum physicum. Quare verisimilius est, diurnum machinæ mundanæ motum proficere potius à circumferentia, quàm à centro; id què duabus rationibus manifestè comprobatur, scilicet tum, quia centesima pars vigoris proportionaliter centrum motus movebit circumferentiam, quemadmodum in machinis illis artificialibus supra descriptis, & vicissim in sine luculenter apparet; quantum motus, quamvis arte confecturum, naturalem tamen habere rationem certum est; tum etiam, quoniam in mundi primordio ætuum originem à summa formarum scaturigine provenisse supra declaravimus; à cuius fonte pars minima in terram descendere potuit, tum propter ejus longinquitatem à cælo Empyreo, (centrum enim ab ejus circumferentia longius distat) tum propter immanem terræ frigiditatem; quippe in qua sunt 4. frigiditatis quartæ, & nihil caliditatis, nisi aere accidentaliter adveniens, videlicet aut à luce in creatione tenebris inclusa, aut ex altorum insipientis in terræ viscera dimanantibus, ut supra diximus. Imò certum est, quod cælum infinitis gradibus velocitatis moveatur quàm terra, quia totus ejus substantiæ appetitus animæ movens vigore & virtute expletur, nec quæquam aliud est, quam veluti ipsa lucis ætiosissima substantia impidissima quæ nihil, secundum *Augustinum*, est mobilis, nihique ejus motu velocius unquam aut violentius, & nihil subtilius, ac ob subtilitatem suam penetrantius. Unde indubitatum est, ut in artificialibus major virtuum usum grave quoddam levius ac citius movere & circumvolvere solet, ita etiam homini spirituum multitudinem, (qui in cælo omnes majori numero & naturali quodam ductu frequentius, in terra autem rarius & per accidens tantum reperitur) in causa esse, cur cæli velociter, & infinitis gradibus citius, quàm terra, moveantur, quoniam motum illi motor in infinitum multiplicatur, & per consequens longe efficacius etiam subiectum suum movet. Unde certè ridiculæ sunt *Gilberti* rationes, impossibile esse credentis, ut queant cæli propter infinitam ipsorum magnitudinem in spatio 24. horarum circumducantur, quemadmodum si fixati in judicio considerasset, tum infinitam agentis naturam, tum etiam patientis dispositionem, facillimè invenisset, rem longe aliter sese habere, quàm ipse existimavit. Etenim, cum sit in regionibus illis agens tam immensum ac potens, & materia quoque movenda tam bene disposita ad agentis impressiones leviter suscipiendas, ita ut facillimè huc atque illuc motoris impulsu vertatur, quis persuaderi sibi poterit, motum illic tardius fieri, quàm in loco eo, ubi & agens est debilis ac fortuitus, & materia quoque movenda male ad tolerandum motum disposita? Motoris autem sedem & imperium in cælis esse nemo dubitavit; materia verò movenda quoque præter imaginationem subtilis est, spiritalis & levis; unde facilius huc atque illuc pro motoris dispositione agitur. Nonne videmus terram gravem esse, & motui propter suum pondus male convenientem, lapidemque

dèmq; magnum multis manibus elevari, qui propter gravitatem suam unus animæ viventis virtute sustineri non potest? At, si terræ pars aliqua resolvatur in aquam, decem illius aquæ partes illam unicam terræ portionem pondere suo exæquabunt. Similiter aquæ pars una respondet pondere suo decem partibus aëris per sublimationem ex aqua factis; eademque erit proportio inter aëris & ignis substantias, & inter illa & Quintæ essentia. Ex quibus manifestum est, terram in aquam dissolutam decuplo majorem locum continentem requirere, quàm ante factam dissolutionem & sublimationem occupabat, quemadmodum apparet in sublimatione alicujus mineralis igne subitaneò facta; nam calore violento in tot Spiritus aëreos & aqueos repente solvitur vitriolum aut tantumum ut Retortæ corpus, quod placidè antea maximum cum frigore, ampliore locum quærentibus spiritibus illis, disfrumpitur. Dicimus igitur, cæli portionem in pondere esse æqualem proportioni terræ, corpusque ejus bene dispositum ad movendum, quia subtile, tenue, & facile movendum, illud verò terræ male dispositum ad movendum, quia crassum, grave, & requirit proximum, tenebrarum receptaculum; quæ sunt motui opposita. Videmus enim, Solem luminis sui cetera subtiliores terræ partes sursum quotidie elevare; contra verò densiores, fixa videlicet & id genus alia, in vanum & absque ullo motu sensibili aut partium sublimatione ferre. Quid denique de terræ natura existimandum est, quam omnes Philosophi frigidam esse volunt? Nonne confessus est ipse *Gilbertus*, quatenus in Medicina bene versatus, frigiditatem torporis, quietis, & stupiditatis esse causam; caliditatem verò, quæ nullum in terra habet dominium, motum, sensum, & actionem rebus omnibus tribuere? & tamen magnetica sua virtute adeò extra se ductus est, ut totum terræ corpus magnetem aut magnetium appellare ausus sit, quia aliquod ejus mineralè, magnetem videlicet, ferrum ad se trahere, & ad mundi polos vergere, polorumque variationes designare observavit; & ita totum pro minima ejus parte accipere videtur. Tali etiam modo Solem *Carbunculum* appellare possumus, quia nocte eum splendere videmus. Concludimus igitur cælum, respectu materie sue, & gravitatis ejus, tam facile posse viginti quatuor horarum spatio circumduci, quàm terram, cum sit pondere suo terræ proportionale; at respectu preparationis sue melius & facilius moveri quàm terram, supra demonstratum est. Quod si neque hæc omnia etiam legenti sufficiunt, sacram denique Scripturam in hacre veritatis testem appellamus, quam falsam dicere valde impium & sceleratum esse agnoscut Christiani: Invenitur igitur in libro *Josue cap. 10. Solem & Lunam constitisse in medio cæli; nec deproprie ad occasum spatio unius diei recessisse* eam illic respondere licet, accipiendum esse illum *Josue* locum de motu Solis naturali; loquitur enim de die & motu diurno; cuius autorem esse Solem fateatur, utpote sine cuius statione sue consistentia dies continuari non potuit. Sed si manifestius adhuc testimonium desideramus, commemoratur 2. *Reg. 20. DEUM fecisse, Solem retrogrèdè*; nam umbra horologii per 10. gradus est retroacta. Similiter motus hic diurnus à Psalmista optime declaratur Psalm. 19. *subi. Solem è tabernaculo suo egredientem moveri ab oriente in occasum* luculenter expressit. Nonne etiam cum intentione nostra convenit *Divus Mattheus cap. 24. 27. dicens, fulgur venire ab Oriente in Occidentem*, & quod simili quoque modo ab illa parte ad occasum venturus sit die ultimo ipse Dominus; quippe in quibus discretè satis docetur, motus increata essentia, cuiusmodi est filius ultimo die venturus ab Oriente ad Occidentem, & Spiritus Domini sanctus primo die super aquas eadem vià movens. Atque hinc etiam nomen Orientis, tanquam terminus à quo, semper in sacris literis, uti antea diximus, præponitur Occidentis; quemadmodum & adoratio fit versus illam partem, & tem-

que nostrae eam respiciunt. Terram denique nullo modo movere declarat nobis *Psalmista* suo *Psalm. 104. vers. 5.* cuius haec sunt verba: *Posuit Dominus terram super fundamenta eius, ut nunquam movere possit.* Ex quibus omnibus manifestum est, caelum univ[er]sum ab Oriente in Occidentem moveri, & per hunc ipsum Solis, nec ullatenus, secundum praedictorum auctorum sententiam, per terrestres massae motum, diei horas constitui.

CAPUT XVI.

Derivatione motus naturalis Planetarum, hoc est, ab occasu in ortum, & contra ipsos, qui dicunt, stellas movere ad motum suorum orbium, unde Astrologorum de Epicycli motu observatio.

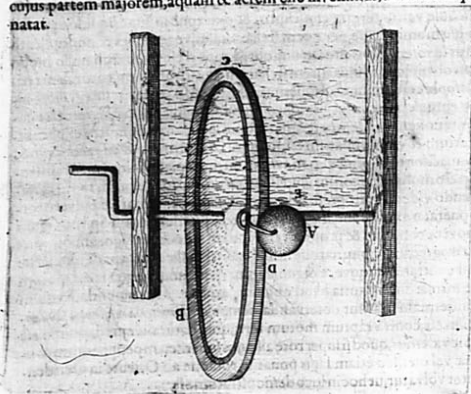
MOTUS caelorum mediae regionis ab Oriente in Occidentem, non ipsorum motus naturalis dicitur, sed violentus & raptus, quamvis in sua natura, hoc est, respectu caeli Empyrei ad cuius fonte lucido derivatur, naturaliter etiam fiat. Motus namque corporum naturalis est, non fontis sui, sed molis illius, in qua fit motio, motum sequi. Atq; hic quidem mysterium observandum magnum: in hoc scilicet, quod ut motus caelestis ab inferioribus distinguitur propter excellentiam & perfectionem suam, & motum habet in omni modo contrarium, nempe circula[re], qui omnibus mundi partibus perfectioribus convenit. Sic etiam inter caelos partis mundi perfectioris magna oritur motus contrarietas: Quamvis enim utriusque caeli superioris tam spiritualis quam corporalis, in sui motu ordine & figura, nulla sit differentia; at tamen in ipsorum terminis, a quo summa est contrarietas: cum prior ab ortu, spiritualis nempe, & ultimus a puncto ejusdem hemisphaerii opposito feratur, videlicet materialis; quae quidem motus circularis oppositio a differentia illa derivatur, quae est inter materiam & formam; quarum cujuslibet est naturaliter propter separationem unitus ab alio motu contrarios efficere; Unde gravia, ex parte materiae, deorsum, ut in tenebrarum congerie dictum est, levia sursum secundum naturalem lucis sedem movere solent, ut in ignea dispositione & Solis productione satis declaravimus; At verò ubi optima est proportio in materiae agitatae & ascendens, formaeque descendens amplexu, ibi forma lucida & radiosa non est sufficiens ad propulandos inferius materiae vaporosae ascensus; neque verò materia ascendens altius valet ascendere, cum a radiis proportionaliter descendentibus impediatur; Hinc fit, ut duplex etiam motus inducatur circularis in eodem corpore, propter diversas dispositiones rerum ad ejus compositionem concurrentium, nempe, materiae & formae; Necessè enim est, ut corpora & haec circulariter moveantur, propter aequalem partium suarum proportionem, motum univ[er]salem sursum vel deorsum impediens. Quo autem modo motus prior, quem *raptum* appellavimus, inducatur, supra descripsimus. Hic verò de motu ei opposito, ab occasu scilicet in ortum, quem *proprium corporum stellarum motum* appellavimus, paucis dicemus. Quamvis forma illud sit officium, corpori cui inest, nomen & esse tribuere, totum tamen illud, quod movetur, corpus, & mobile appellamus; Si autem per se movetur, a principio illo activo intrinseco movetur, quem motum naturalem diximus, hoc est, quo corpus quodlibet secundum suam naturam appetit movetur. Sin a principio externo motum habet, cujusmodi est raptus ille, eo casu non naturalis, sed motus per accidens

dens nominatur. Ex his igitur certum est, motum illum Planetarum, qui partim ab agitatione materiae & partim a principio interno & centrali fit, motu ejus naturalem esse; per quem ab Occidente in Orientem fertur; quippe cum ejus dispositio magis corpori conveniat; Tardior enim est, illo formali etique in progressu suo contrarius. Atque hic etiam observandum est, quod, quo magis materia crassior in corpore Planetario abundat, eo violentior sit motus ejus naturalis, ut in Planetis a Sole versus terram constitutis, & praecipue in luna liquido apparet. Similiter hic motus esse ille, per quem stellae vitales, vegetabiles & multiplicatos effectus in inferioribus producent, qui a raptu caelorum motu nullo modo corporibus obveniunt; Hujus autem stellarum motus rationem naturalem reddere Philosophi certè minime potuerunt, quare causae metaphysicae, scilicet intelligentis eum ascriperunt; Quorum opiniones quoniam superius refutate conati sumus, rationem ejusdem naturalem hoc in loco pro posse nostro explicabimus. Certum & comprobatum est, in omni corpore mobili esse actionem & resistentiam; actionem a principio movente intrinseco; at passionem & resistentiam a subiecto mobili: Sic corpus illud Planetarium raptu caelorum motu agitatione resistendo videtur retrogredi; non aliter quam in bombardae pulvere tormentario oneratae executione, magnam materiae pondus contra Spiritus igniti motum movere cernitur, & propter resistentiam ejus contra igneam pulveris naturam retrogredi percipitur; atque similiter etiam pileae contra parietem jaculae resistit & in contrarium movere dignoscuntur; per quod magna inter motum materiae & formae discrepantia haud obscure cernitur. Ad hujusmodi autem materiae resistentiam tria sunt observanda; nempe *crassa materiae resistentia substantia*; cujus solius est, contra raptum motum ferris quia naturalis ejus dispositio est quiete; Sic videmus, quod si super rotæ alicujus superficiem periphericam pauxillum aquae vel olei, seu etiam lapis ponatur, rotæque ab Oriente in Occidentem violentè volvatur, ut hoc in loco demonstratum est,

partes aquae vel olei seu lapidis versus Orientem contra rotæ circumvolutionem ferantur. Si si aquae parum supra quadram ponatur, illà manibus ab Oriente versus occasum violentè versà, corpus illud aequum ab occasu versus ortum super quadram movebitur. Secutundum est *medium resistens & repellens rem motam*; nam corpus Planetarium originali & univ[er]sali mundi motu versus occasum

sum ab ortu pullum reprimitur à substantia ætheris; cujus non minus est resistere & lentè retrò movere densiorem Planetæ materiæ, quàm aqua in sequenti experimento retro agit globulum ligneum; quippe quæ aqua est medium, in quo rota movetur, nam, ut crassities Planetæ se habet ad tenuitatem ætheris, in quo rota movetur, nam, ut crassities Planetæ se habet ad tenuitatem ætheris, in quo corpora Planetaria quasi nata, sic se habet ligni substantia ad aquam, utpote corpus partem majorem, aquam & ærèem esse invenimus, unde & in aqua super-natat.

In rota BCD. sit globulus ligneus, huc atque illic super rotæ circumferentiam decurrens, virtute parvularum rozarum in duobus lateribus moventium: Similiter sit A in rota B. C. D. parvulus globulus ligneus, ita peripheria rotæ inclusus, ut huc atque illic moveri facile queat: Dicimus igitur, quod, si in medio quodam aquæ rota illa moveatur ab ortu in occasum, resistentia aquæ violento motoris motui renitentis globulos A. & A. paulatim versus orientem impellat: Quod fit propter materiæ dispositionem, quæ quieti amicissima est, unde resistendo causæ extrinsecus agenti via contraria sensim & tardè movetur. Tertium est *lucis internæ natura*, cujus est naturaliter movere ad corporis sui appetitum, sine quo corpus neque existeret neque movere posset: Sic videmus animal ad corporis sui appetitum huc atque illic movere virtute suæ essentia centralis; Atque hunc motum Planetæ naturalem vocat *Trismegistus sermone suo secundo*; alterum verò illum, quo stellæ rotantur ab ortu, propriè non motum sed resistentiam vocat; nam oppositionem, reverberationem motionis continere dicit, repercussionemque stationis agitationem esse voluit. Ex his igitur elici potest, non esse difficile corpora Planetaria contra primi coeli motum movere; Quatenus enim sunt corpora, æreolis actionibus contrariis resistunt, & per hanc suam resistentiam motum contrarium, etsi tardiorem, efficere possunt. Præterea lux in Planetis inclusa, cujus est natura, liter proprio suum locum petere, cum à materia retineatur, quæ propter suum appetitum illam altius ascendere non permit-

tit, circulari motu primam rapti illius motus originem fortasse quærere videtur, à cujus centro ipsa primum derivata est, & ad quod tanquam locum perfectionem tendere appetit: unde etiam suo motu corpus, in quo existit, moveri necesse est: Aut, quia motor ille primus suos effectus ab Oriente versus Occidentem emittere solebat, inde fortassis fit, ut versus illam partem, semper citius aut tardius abque intermissione tendat, secundum materiæ magnitudinem aut formæ lucidæ portionem majorem vel minorem. Nonne solet divinus ille inter homines contemplator magis magisque Deum Dei quæ habitaculum tali formæ motu perscrutari, & per viam probabiliorè tendere, illam nempe, per quam majores potestatis ejus effectus descendere percipiuntur? Manifestum igitur est, corpora cœlestia, tum respectu suarum formarum essentialium incarcerationum, tum etiam propter materiæ densæ suorum corporum dispositionem, quorum est, lucis actionibus resistere, contra primi cœli actionem lentè movere; non aliter, quàm flumen aliquod à sua origine descendens, & versus mare decurrens, contrario ei maris refluxu violenter reverberatur & repellitur, atque ipsum tamè lentè in tumido illo fluxu, etiam contra maris motum, naturali suo motu movere percipitur. In quo certè motu contrario mare tum magnitudine, tum motus sui impetu, cœlo Emptreo comparandum, & naturalis fluminis motus, illi corporis Planetarii contra maris motum ententis. Concludimus igitur ignes, illos rutilos cœlestes sphericè circumduci & assidè circumvolvi, propter cœli materiæ sursum moventem, & eorum radios deorsum tendentes: Lux enim primaria globum lucidum Planetæ cum universa cœli materia ab Oriente in Occidentem verit, illum quodammodò elevando, sicut luci inclusa & captivata libertatem restituit; Sed gravior & tenacior materiæ ejus dispositio deorsum tendendo Planetam cogit viâ contrariâ entis; Sic etiam aquæ motu pilam aliquam ligneam vel pomum in aère saltare, magisque sursum ac deorsum vehedimus, ut experimento sequenti declaratur.

X

Hinc

Hinc igitur illi Planetarum motus ab Astrologis in *Epicyclo* describuntur, quos *directum*, *stationarium*, & *retrogradum* vocant, propter inaequalitatem proportionis inter lucem & Spiritum corpora Planetaria omnia praeter Solem constantis; Nam ideo Solem nullum habere *Epicyclum* dicimus, sed eandem semper distantiam in suo motu observare, quoniam ex aequali & simili proportionem materiae spiritualis condensatae, & illius lucis componitur. Quare omnibus praedictis corporibus perfectior, stabilior, & in suo motu regularior existit.

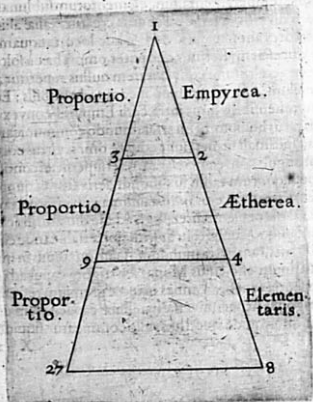
C.A.

CAPUT XVII.

De oppositi formae & materiae universalium motus, & de ipsarum in quolibet caelo proportionis, & verique Solis in caelo medio situs demonstratione efficacissima.

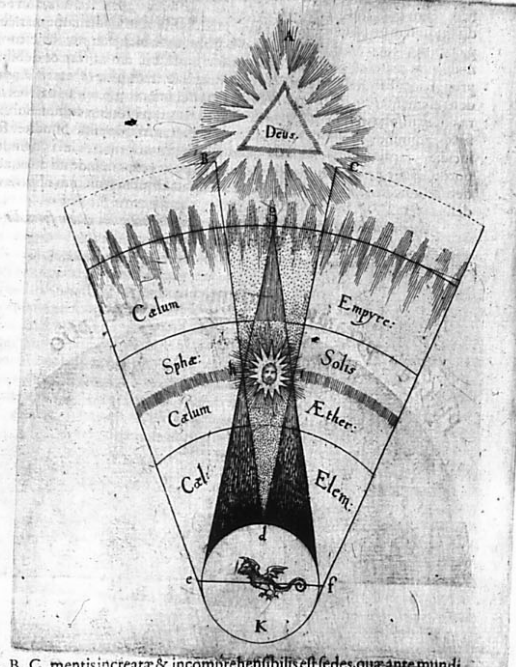
CUM in discursu superiori lucem formalem, quò magis deorsum tendit, eò exiguiorem & debiliorem esse demonstraverimus, materiam verò eò tenuiorem, spiritualiorem, & in proportione sua minore, quò magis sursum ascendit, certum est inde, formalem illum splendorem à fonte suo, hoc est, à caeli Empyrei fastigio, in modum pyramidis conì à sua basi, descendere ad terram; ita ut ejus basis sit concavae caeli Empyrei superfìciei contigua; contus verò terrae. Est enim D E U S radix, fons, origo, & pater ejus; contra verò, quia materia è tenebrarum abyssò exurgebat, tenebraeque omnes in terrestrem molem congregantur, quarum princeps est Diabolus, sit inde, ut motus ejus motu illic sit contrarius, namque pyramidis ejus basis in terrae centrum deprimitur, contus verò ad concavam usque caeli Empyrei superfìciem elevatur. Hinc igitur cujusque caeli ex materia & forma compositio; hinc caeli tantò sunt formaliores, quò sublimiores, tantoque subjectiores materiae, quanto depressiores ac centro propinquiores: Hinc igitur anima, mediae naturae, luculentissima descriptio, ejusque rationis & compositionis demonstratio perquam optima, hinc Solis in medietate illius mediae naturae situs & dispositio; hinc ejus natura exactè temperata & vivifica, calidum naturale & humidum radicale inferioribus infundens; Hinc harmonica mundi & caelorum proportio, imò & ipsorum elementorum variae dispositiones, hinc creaturarum vitae, & vitarum receptacula, omnia denique in actum reducta ab hujusmodi mixtione procedunt, atque ipsae etiam specierum differentiae infinitae ab infinitate oriuntur punctu oru à pyramidi hanc radio seu diametro dimanantium. Hinc enim angeloru ordines, quo alii aliis sunt administratione & loco eminentiores; D E O que propinquiores: hinc varia corporum aethereorum temperamenta, hinc elementorum sublunarium distinctio, et quorum naturis diversis diversae nascuntur creaturae, aliae aliis calidiores aut frigidiores, humidiores aut sicciore. Sed & hoc loco, tanquam in speculo aliquo, admirabile elucescit mysterium, quo patet, omnia haec à solo & unico D E O profluere; nam extra caeli ultimi convexitatem nullus reperitur angulus praeter solum & unicum illum, qui est omninò incomprehensibilis: Et quia interius Trianguli incomprehensibilis latus intra caeli Empyrei convexitatem, situm suum habet, declaratur hoc ipso, D E U M se semundo communicare, ut pote cujus essentia verbali ac spirituali firmati sunt caeli, & omnis virtus eorum, atque hinc duo unius trigoni anguli convexae caeli Empyrei superfìciei contigui sunt & quasi continui, quippe à quorum radiis lux mundi derivatur, & quorum, ut pote in creatorum praesentia, materia ejus spiritualissima jam in formata est, & ex nihilo creata; Sic itaque D E U M praesentialiter ubiq; adesse dicimus, hoc est, radios ejus tanquam in speculo aliquo conspici in Spiritu universalis. Unde clarum & manifestum est, ipsum D E U M, tam extra mundum, quam quatenus in mundo praesens existit, unicum & trinum esse, cujus Monas seu trigoni caput ad terram usq; descendit, ut sua praesentia tenebras omnes in terrae gremium refrenaret, atque ita cum forma ejus trigonea sit per universae machinae capacitatem dispersa, dicitur D E U S ubiq; praesens, non quidè, quod loco ullo contineatur, siquidè ipse continet

in se omnia; sed ut in unitate, lucis alicujus trine radii videntur in speculo ipsum speculum illuminare, sic trine illius increate forme imago in materiali mundi speculo presentia sua illuminato triangularem lucis formam reddit; Unde mundum DEI imaginem appellaverunt sapientes, nam secundum Trismegistum: DEUS ante mundi creationem in seipso tantummodo relexit, & in seipsum reflexit ardorem suum. Hinc igitur est, quod Trinitas realis sit extra omnia, ejusque reflexio rem suam. Hinc igitur est, quod Trinitas realis sit extra omnia, ut non se intra omnia: Ita tamen in est pyramidam basis unius est etiam basis alterius; & adeo patetur ab illa extra mundum; nam basis unius est etiam basis alterius; & adeo continuus est Trinitatis splendor suae essentiae reali & incomprehensibili, ut radii Solis corpori ejusdem. Atque hic immissa illa DEI luci praesidentis fortitudo cernitur, super illam Diaboli Principis tenebrarum, siquidem delectans in tenebris centro Luciferi extra DEI radii & potestatem non est, sed quatenus extra sit creatura, & tenens ab eo, sola unius pyramidis materialis basis oritur; quia continetur & non continet; nam materialis pyramidis basis à terrae centro ad continentur & non continet; nam materialis pyramidis basis à terrae centro ad quamlibet circumferentiam spiritalis partem ducitur, ita sane ut nihil quicquam infinitatis Diabolus in se habere dignoscatur. Plato autem in suo Timaeo videtur animam accipere pro portione pyramidis spiritalis cum locuti splendore formalis composita; quippe quam ideo numerum harmonicum appellat, quod ex monade, binario, ternario, & quaternario numero constituitur; Ex monade, nempe ex unica mentis radio; Ex binario, nam spiritalis lucis primariae substantia, quae est intellectualis, & rationalis, est ex luce simpliciter formali & spiritali materiali conflata; Ex ternario, quia vivifica coeli medii substantia, sit ex dupla coeli Empyrei portione, & Spiritu simplici aethereo; Ex quaternario, quia ad coeli Elementaris constitutionem concurrunt tres illae partes coelum medium constituentes, & Spiritus simplex tenebrarum infimarum; Sic Pythagoras non multum à Platoni sententia discrepans, animam ex portione simplici, dupla, tripla, & quadrupla, & quae sit puncto linea, superficie, & cubo componi asserit, per simplicem, meram formam increatam, per duplam, compositionem primam ex duobus, per triplam, secundam ex tribus, per quadruplam tertiam ex quatuor factam, seu corpus elementare intelligens, quem admodum in pyramide sequenti apparet.

Talis

Talis igitur secundum veteres Philosophos est animae mundi proportio à nostra intentione nullo modo difficiens, cum proportionaliter materia informata descendendo crescat & augeatur. Sequitur igitur demonstratio.

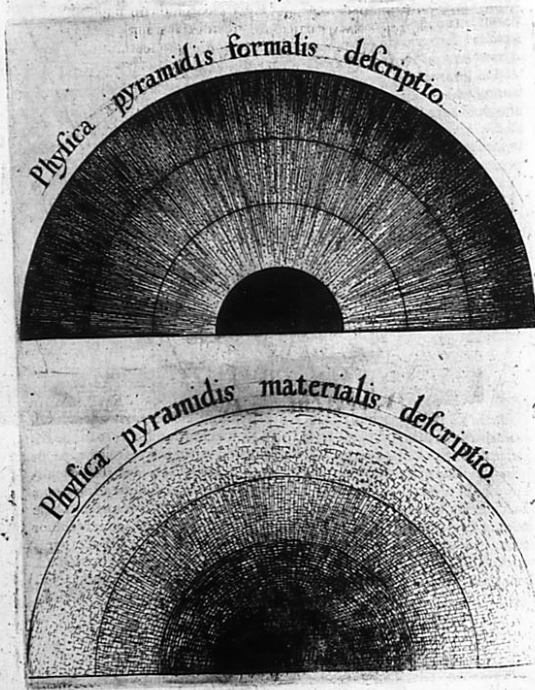

A. B. C. mentis increatae & incomprehensibilis est sedes, quae ante mundi fabricam sibi ipsi & nulli creaturae relexit. Arcum secum de mundi creatione cogitasset, dixit, FIAT & protinus vultus ipsius splendor in tenebris relexit, quo, ut Trismegisti verbis utar, omnia in lumen nivium jucundum, & suave sunt conversi, ejusque radii, aut potius ipsius DEI species & forma penetravit usque ad machinam ipsius centrum. Materia autem tenebrarum motu contrario perviam resistantiae tendebat, & in motu suo sursum semper diminuta est in substantia sua & tenuior facta, ita ut assumeret tandem speciem illam pyramidis E. F. G. Illa vera pyramis formalis, quam DEI imaginem supra appellavimus, describitur literis B. C. D. cujus basis B. C. eadem est cum illa reali Trinitatis: Medietas cujusque pyramidis

X 3

Pyramidis est verus Solis locus veraque naturæ æqualitatis positio, quamvis omnes trianguli formalis partes in illo cœlo exacte æquales sint in qualibet proportione cum illis trianguli materialis in eodem cœlo comprehensis. Unde rectissime cœli æqualitatis dici potest, ut in demonstratione ipsa declaratur. Hic autem Lectorem scire velim, hanc nostram pyramidem tam formalem quam materiale, non eo modo, quo ipsam pro intellectu faciliorem depinximus, hoc in loco, mathematicè accipiendam esse, sed merè physicè, hoc est, quatenus substantiæ prædictæ, tum formalis tum materialis à spissiori aut fortiori naturæ in tenuiorem & debiliorem proportionaliter descendunt vel ascendunt. Sic intelligimus materiale pyramidem elementarem inter terram & verticem elementi ignis, cuius basis est in terra, conus in sphaeræ ignis fastigio, quoniam gradatim ascendit fumosa substantia semper diminuendo, hoc est, à crassiori ad tenuiorem spiritum. Similiter formæ lucidæ pyramidis basis est in loco prædicto, contigua 4. quartis lucis, deinde proportionaliter descendendo ad tres lucis quartas venit, deinde ad duas, ac tandem ad unicum seu monadem in puncto angulari, quem punctum appellavimus desinentem.

Demonstrationem Physicæ nostræ pyramidis tam materialis, quam formalis hoc modo describimus.

In puncto igitur intersectionis duorum triangulorum, videlicet materialis & formalis, nempe inter h. & i. est vera sphaera æqualitatis, amplexus inter masculum & feminam universalis, veri chymicorum sulphuris & Mercurii portio debita & proportionata: ex quorum coitu infans solaris, mundi decus, veraque ejusdem animæ, ortus est. Unde verissime *animæ sphaera* dicitur. Hęc igitur est ratio solaris in medietate cœli positionis & situs ac sustentationis; Imò hæc Triangulorum intersectio est verissima cordis Macrocosmi sedes, in quo omnia ad pondus sunt temperata; non enim prædominatur materia, non etiam nimis insultat forma, nisi in eo, quod splendide & completè ac perfectè appetitum materiæ exaltat: Hęc est vera mundana unitas ex dualitate constata, in cuius compositione ipsa Deitas quasi in speculo conspicitur; Imò hoc est verum illud matrimonium inter cœlum & terram, quo terrestria de cœlestibus gustant, eaque gaudent, & iidem beatificantur ac informantur, Sic Solem & Lunam Philosophicam in unico corpore contenta habemus, quorum a spectu affabili universus mundus gaudet, virefcit, & quælibet species in suo simili multiplicatur.

FINIS LIBRI QUINTI,
De creaturis cœli ætherei

LIBER

LIBER SEXTUS.

De Creaturis cæli elementaris.

Contenta hujus libri.

<p>In creaturis cæli inferiori duo sunt notanda.</p>	<p>Differentia, nam alix sunt</p>	<p>Prima, ut metalla & mineralia, de quibus capite 4.</p>
		<p>Secunda, ut metæta, de quibus lib. seq.</p>
		<p>Tertia, cujusmodi sunt plantæ & vegetabilia, cap. 2. & 5.</p>
		<p>Quarta, sunt animalia, cap. 6.</p>
		<p>Animata, corpora scilicet mixta compositionu.</p>
		<p>Animata, nempe mixta compositionu.</p>
		<p>Ute differentiarum causa, de quibus cap. 7.</p>

CA.

CAPUT I.

*Subjeçti librorum præcedentium brevis recapitulatio.
De ratione generationis in his inferioribus.*

N præmissis luculenter explicatum est, quod, sicut DEUS, bonitatis fons & origo summa fuit, sic etiam idem liberè & divina sua voluntate voluerit primum mundo, atque deinceps mundi creaturis de bonitate sua impertiri. Hinc igitur mundum ex nihilo creare instituens, massam sphericam ex hyles gremio confusam & informem segregavit; quam sua bonitate decorare volens, formam lucidam primo die creavit; cujus præsentia separatae sunt informes ille tenebræ à vultu abyssi, & in sphaera centrum detrusæ; ex quarum spiritu crassiori quatuor elementorum substantiæ, quorum unum in aliud transit & mutatur, oriuntur; à quibus cæli ætherei substantiam, tum formæ lucidæ affluentia, tum etiam vivæ suæ activitate differre dicimus. Quare manifestum est cælum æthereum hujus mundi materialis partem esse masculinam, & naturam agentem, generantem, ac multiplicantem; quia magis calidum est, virile & de cæli Empyreici calore amabili magis participans; Partem verò infimam elementarem, quæ grossior & frigidior est, quasi feminam esse, mundi quæ portionem magis passivam; cujus matrix est ipsa terra, in qua, & ex qua omnes creature transitorie formantur. Cælum igitur hoc super partes elementares passim vehitur & movetur, ut more animalium cum inferioribus, tanquam cum femina sua seu passivo conjungi possit & coire. Et quemadmodum res in inferioribus producenda in terræ matricem contrahuntur, quasi in totius feminae matricem; sic etiam omnis generandi facultas in unicum cæli ætherei corpus sphericum congregatur, quod Solem appellamus, ut lumen & calor ejus essentialis per univertum Macrocosmum distribuatur. Et quia Opifex ille immensus rerum varietates & mutationes in his inferioribus inducere voluit, ideò rutilum illum ignem, in quem cæli mediæ naturam contraxit, & à quo vita inferiorum omnium dependet, huc atque illic movere jussit, ut ejus præsentia & absentia variabili res aptius suas mutationes assiduas in generatione & corruptione acciperent. His igitur cognitæ mente sagaci perstruandum est, quomodo coitus superiorum cum inferioribus fiat, hoc est, qua ratione anima à cælo emittatur, & quæ viâ à corpore terrestri bene disposito recipiatur. Quod, ut facilius percipiatur, sciendum est duplicem esse animæ in suo spiritu ad hæc inferiora descensum, unum videlicet in diebus creationis, alterum post mundi & creaturarum perfectionis complementum. Descensus autem animæ lucidæ ante creationis complementum erat in spiritu tenebris obvelato, ut supra dictum est. Nam scintille lucis primariæ in prima tenebrarum massa seu spiritu ejusdem occulto captae sunt & retinentur, à

Y

quibus

quibus Solare corpus, ut antea diximus, & scintilla lucis secundaria in secunda tenebrarum massa inclusa sunt & incarcerata, ex quibus *vegetabilia* oriuntur, atque demum scintilla lucis tertia in tertia tenebrarum massa, hoc est, in obscuro coeli infimi spiritu retinetur; ex quibus *mineralia* in primordio creata sunt, ut infra latius explicabimus.

CAPUT II.

Quomodo animæ vegetativæ post creationis complementum à caelo in inferiora quotidie infundantur; ac de magnetica & attractiva materie proprietate.

UM inferiorum creaturarum vita sic ab ipsa anima lucida, animæque illa ex celestis fonte oriatur, diligenter investigandum erit, quæ viâ, quove vehiculo anima hæc, contra naturæ suæ appetitum ad hæc inferiora per æthera transferatur; & in corpora terrestria infundatur, cum ejusmodi corpora naturæ animæ omnino contrariantur; tum quatenus è massa tenebrosa luci opposita derivantur, tum etiam, quia ad motum omnino sunt inefficacia, ac proinde mobili animæ facultati oppositissima. Manifestum igitur est, quod, ut substantia spiritualis mediæ cæli inter infimum caelum & fontem lucidum interponitur; sic etiam nulla illius fontis scintilla deorsum in infimam mundi regionem descendere valeat, nisi per mediæ regionis Spiritum prius transeat. Ut autem qualibet materia semper avida est, ut suæ perfectionis metam attingat, cumque motor ad illam metam sit lucis essentia, necesse est, ut qualibet Spiritus cæli mediæ portio materialis, quamlibet radiorum prætereuntium scintillam, tanquam suam formam recipiat, eamque in sua glutinosa & tenaci substantia circumvolutam deorsum ad inferiora vehat, tum propter communicationem magnam, quæ est inter cæli mediæ substantiam, & illam cæli inferioris, tum etiam, quia magnetica quadam virtute materia animam & formam ad se trahit. Et quoniam ætheris substantia corporeo aëreo subtilior est, ideo facillime corpus spermaticum optime ad eam suscipiendam dispositum absque impedimento quoocunque penetrat; ita ut anima illa in duplici vase includatur, videlicet in spiritu aëreo primùm & in corpore aliquo terrestri ultimò; Sic etiam spiritus ille æthereus pro animæ vehiculo interveniens in corpore prædicto tali modo clauditur, quali animam in spiritu; & ut animam in toto & in qualibet parte sui spiritus moveatur; sic etiam spiritus in toto corpore & in qualibet parte cum anima sua dispergitur, motum versus perfectionis aut maturationis metam generans. Atque hoc modo spiritus quotannis spiritibus, & animæ illorum animabus aliorum quotidie & liberaliter in corpora ad eos recipiendos bene disposita adduntur & junguntur; Unde rerum multiplicationes & generationes in qualibet orbis terrarum parte assidue fiunt. Hinc igitur unus grani in multitudinem augetur, hinc infinitum unius animalis incrementum, hinc denique mineralium ad autri perfectionem properatio, hoc est, ad fixationem inclinatio. Et certè mirabile est cogitare, quomodo aut qua ratione natura hæc lucida post creationis complementum ex loco suo cum vehiculo æthereo & spirituali ad inferiora descendere possit, cum lux & omnis res ignea naturaliter & avidè superiora pete-

re percipiatur. Unde à materia appetitu hoc accidere verisimile est, & non à forma, cum res qualibet naturaliter ad proprium suum locum tendat. Et procul dubio magna & strenua inest in rebus hisce inferioribus compositis virtus magnetica à Deo ab origine illis ad formam quantitatem talem sibi attrahendam & retinendam, qualem species requirit, attributa; quæ secundum materiam appetentis proportionem & speciem formam ad ipsam attrahitur: Cujusmodi quidem virtutem in ventriculo animalium reperimus, quæ alimentum præparatum ad ejus concavitatem per œsophagum attrahitur, nec non in membris inferioribus virtus attrahendi spiritus animales ad inferiora cernitur, per quos tactus cum judicio fieri solet. Est, inquam, similis virtus magnetica & proprietates in materia, quæ virtutes superiores ad inferiora attrahuntur in proportionem, quæ speciei attrahenti dicta est attrahere à creatione sua; non enim aliter appetit materia terræ formam cæli, quam femina virum, neque aliter formam cum suo spiritu, quam appetit, suis adulationibus & attractionibus allicit, quam meretrix viros prætereuntes lasciva oculorum suorum blandientium proprietate & dispositione; imò semper appetit formam lucidam, eamque pro posse suo nunquam non sibi attrahit. Et licet genus tum animale tum vegetabile sit in multiplicatione ditius, quam minerale; attamen ad perfectionis metam non magis accedere potest, quam homo quidam avaritiâ corruptissimus, & magis pecuniis locuples ad immortalitatis fastidium. Nam in omnino novæ formæ apponitæ & unione cum spermate ejusdem speciei, novæ etiam adduntur & apponuntur elementorum partes corruptibiles, propter speciei suæ porositatem; quod quidem in genere minerali accidere non potest, propter substantiæ illius duritiem & fixationem seu partium constrictionem; Unde ejus thesaurus à Sole & Planetarum radiis magnetica suæ materie proprietate acquisitus, assidue ad sui corporis perfectionem reconducitur & reservatur, quare quotannis lucidius & magis magisque ipsis radiis solaribus similis apparet, ac in perfectione & fixatione, licet insensibiliter, crescit & multiplicatur, hoc est, formalis pulchritudine plenius decoratur, quemadmodum in capitulis sequentibus luculentius explicabitur.

CAPUT III.

Quod terra sit omnium corporum, tum simplicium tum compositorum mater, & quod influentia stellarum sint quasi spermata cæli in terræ matricem projecta; De corporum compositorum differentia.

MORIENS ROMANUS terram appellat omnium elementorum matrem. Illa enim à terra procedere & in terram revertere strenue contendit; *Mehunnius* in lamentatione naturæ, terram matrem & nutricem esse verum omnium, quas concepit in utero suo ab igne, hoc est, à caelo, satis perspicue demonstravit; omnesque fere Philosophorum auctoritates concludunt, caelum esse compositorum patrem; terram verò eorum matrem in visceribus suis gestantem. Cujus rei rationem reddunt *Ptolomeus* & *Calcidius* afferentes, in fundum terræ omnes influentias celestes confluere, quæ tanquam verum spermata ibi veluti in

matrice communi includuntur. Unde propter varietates proportionum ipsarum descendunt, diverse diversarum rerum in terra sunt generationes, diverseque oriuntur impressiones. His igitur cognitis evidens relinquitur, tellurem esse corporum tam simplicium, quam compositorum matrem gerentem ea in principio ante ipsorum productionem in visceribus suis, non aliter, quam foemina suum foetum. De corporibus autem elementorum simplicibus satis abunde in praecedentibus egimus. Hic itaque de compositorum differentis, in qua bene disposita scintilla quaedam lucis essentialis assidue infunduntur, paucis differemus. Corpora igitur composita & mista in quinque compositionis species generaliter digessere veteres; quarum *duae priores* amplectuntur corpora inanimata, nam *mista prima compositionis* sunt *Meteorora*, ex fumis, vaporibus, & exhalationibus constata. *Secunda* autem compositionis sunt *metalla* & cetera mineralia; *Species* porro *posteriores* sunt *animata*; nam *mista tertia* compositionis sunt *plantae* & *vegetabiles*; *quarta* sunt *animalia irrationalia*; & *quinta* seu *ultima*, animal rationale, homo omnium creaturarum nobilissimus: Unde & a sua cum Cosmo majori similitudine dictus est *Microcosmus*. Harum autem compositorum specierum aliae sunt *perfecte mixtae*, cuiusmodi sunt ipsa mineralia & omnia animata; unica vero dicitur *atque est imperfecte mixta*, scilicet *scintilla prima* compositionis meteororum generaliter magis in corporibus perfectis abundare, firmisque in illis retineri, quam in imperfectis mixtis; & animata merè sensitiva in illo dono caelesti ditiora esse, quam merè vegetabilia seu irrationalia. Atque hoc est illud, quod Philosophi innuere videntur, afferentes, in *intellectivis ignem predominari in sensitivis ignem aequalem esse, in vegetativis aquam cum aere similibus trutinis ponderari*; in quibus tamen aëris dignitas propter frigidam aquae dispositionem diminuitur, mineralia denique *ex terra & aqua maxime componi* volunt; quippe ex quibus manifestum est, in hominibus ignem illum caelestem magis prevalere, quatenus sunt intellectivis; deinde in sensitivis ceteris, quatenus aëre & ignis in eis praedominatur, postea, hoc est gradu adhuc remissiori in vegetabilibus, quatenus ejus partes aëreæ ab aquae frigidityte contemperantur, & minimam denique formam lucidae partem in mineralibus reperiri; quoniam terra & aqua in ipsis dominium habent, & per consequens minorem ignis portionem in eorum compositione admittunt.

CAPUT. IV.

De corporis inanimati perfectè mixti ortu
& origine.

Melampus
in Lemnae
natur.

August.
Chrysop.
lib. i.

De mineralium vita, generatione & vegetatione variae inter Philosophos peritiores oriuntur opiniones: Nam alii absolute negant, ea habere vitam, vegetationem, nutritionem, generationem, aut semen aliquod generativum; sed ipsa in primo instanti ex quatuor elementorum substantia creati volunt, & ab illo termino essentiam tantummodo habuisse: *Alii vero* voluit, ea occultè & secreta vivere, potestateque habere multiplicandi incrementumque assumendi, ac dicunt, Spiritum illum vitam dantè à nimia materiei luriditate & grossitie impeditur, unde ipsa potestate illam virtutemque naturalem, quae naturaliter dicitur, non exercere contendit. Omnes autè unanimiter consensu de mineralium materia tractantes causam

causam eorum materiem ponunt in genere, materiam fumosam, mistam ex vaporibus aëre & exhalatione terrestri. Materiam verò eorum in specie, quam propinquam & propriam vocaverunt, *sulphur & argentum vivum* secerunt, concludentes generaliter, causam eorum efficientem esse triplicem: Calorem scilicet caelestem, terreum & aëreum ad invicem commiscentem, ac gradatim ea in terra venis concoquentem; nam fundus terrae pretiosissimus est, cum in ejus viscera omnes influentiae caelestes confluant, & satis efficax circa terrae centrum generatur calor ad metalla gemasque preciosas producendas. Deinde virtutem formativam metallicam & mineralem in materia existentem à stellarum & caelesti lumine, cujus calor homogenea congregat, ac separat ab invicem heterogenea, derivari asserunt. Ultima causa est mutua virtutum caelestium atque terrestrium proportio, efficax ad subfundendam atque informandam materiam metallicam, quia secundum omnes, coelum est pater, terra verò mater omnium mineralium, tanquam foetum ea intra sua viscera gestans. Nos autem hoc in loco secundum intentionem nostram, de mineralium origine primum, & deinde de illorum vita, incremento, & multiplicatione paucis, ac nonnullorum predictorum Philosophorum traditis agemus. Supra in *libri praecedentis capitulo quarto* declaravimus, corpus solare natum esse ex Spiritu tenebrarum, è caeli Empyreii visceribus deorsum primo die extrusuram, & retenta in ipso lucis ejusdem caeli essentialis portione; Similiter corpus vegetabile, ex Spiritu tenebrarum è medio caelo deorsum lucis praesentia & virtute propulsatarum, & ex luce ejusdem secundaria; atque sic etiam corpus minerale ex Spiritu tenebrarum infimi caeli conflari diximus, cum scintilla quadam lucis debilissimae, quam tertianam appellavimus. Nam in tertii creationis diei primordio, lux secundi caeli, secundaria dicta, deorsum penetravit, & in triplicem massam tenebrarum, in infimam regionem depulsam ac reverberatam egit. Sed quia duae partes illius massae, quarum una è regione superioris, & altera è media subterlapta est, sufficientem lucis quantitatem à suis regionibus rapuerunt; ideo residua illius massae pars, huic regioni infimae propria in suis etiam visceribus aliquam quantitatem hujusmodi lucis persequens, & à lucis secundariae fonte promanantis amplexa est. At quia lucis dispositio est naturaliter, attenuare, (unde, quò major erit ejus proportio & vis, eò tenuiora & subtiliora reddet corpora) & quoniam lux in ceteris caelis fortior & potentior est, quam in caelo infimo, ideo lucis tertianae portiones non sufficientes ad densos & rebelles tenebrarum infimarum Spiritus subtiliandos & depurandos: Unde fit ut vincat omnimodò in hujusmodi missione materia, formaeque lucis miserè & perpetuò in carceretur in hujusmodi materiae ventre, propter nimiam pororum in ejus corpore constrictionem seu exiguitatem, ac magnam Spiritus viscosi tenacitatem: Hinc corporis ejus grossities, gravitas & soliditas; hinc etiam ejusdem animae viventis respectu corporis substantiae paucitas, & Spiritus ipsius inagilitas, generandi & multiplicandi difficultas seu insensibilitas, & putativa ipsius sterilitas. Nam partibus heterogeneis tenebrosae spurcitie circumvolutis contaminata anima ejus impeditur in motu fuo propter sui Spiritus densitatem, & fortem partium suarum corporalem compositionem, ac indomitam corporis duritiem solidamque congelationem. Nimis igitur exigua est lucis inclusae virtus calefactiva, ad frigoris corporis mineralis injurias propulsandas, quare more vegetabilium evidentem vivere aut crescere non percipitur, nec valet ejus anima in fuo Spiritu grossiori inclusa caput suum super terrae superficiem exaltare, & versus locum suum naturalem exemplo plantarum tendere; tum quia debilior est quam vegetabilium virtus, tum etiam, quia firmioribus vinculis in corporis mineralis centro clauditur & retinetur. Quia cujuslibet rei corporalis appetitus est, ad perfectionis metam tendere, & cum nulla acquiri possit perfectio, nisi

Plinius,
Ptolemaeus,
Calculus.

per illum motum quem lucis aliqua portio producit, ideo luxilla in corporis mineralis Spiritu inclusa, licet exigua, & quasi scintilla tantum, corpus suum perpetuare cupit, & more ignis terram & aqueam ejusdem dispositionem superare Spiritu suo mediante contendit, ac totum illud subiectum rebelle suae voluntati & naturae subicere. Sic in tegram domum praesentia unice ignis scintillae conflatur, & in flammam reduci videmus. Nam lucis scintilla in corpore minerali labore non desinit, quousque paulatim vitæ evadens totam sui corporis massam in suam naturam, activam qualitatem & splendorem reducat, quem admodum in auri generatione perspicuitus demonstratur. Nam licet in primordio ejus subiectum, sit suae animae quasi grossus quidam & obscuro carcer, in quo fortissimis quasi catenis detinetur, ita ut in suo centro vix movere percipiatur, at tamen successu temporis paulatim influentiarum lucidarum, usque ad terrae centrum penetrantium virtutes ad suum auxilium allicitis, imò etiam ipsum corpus minerale hoc idem magnetica sua virtute praestare videtur; unde quolibet anno, & quolibet hora, licet insensibiliter, crescit animae mineralis vigor, & secundum incrementum ejusdem gradus redditur, quoque illud corpus perfectius, fulgidius & fixius. Ex quibus manifestum est, mineralia occulte vivere, essentialiter vigescere, & ad perfectionem assurgere, quamvis lente, propterea & subtiliter vigescere, & ad praedictorum Philosophorum assertionem, quibus vitam & incrementum tollere voluerunt. Notumque imprudenter fecerunt *Philosophi Chymici* duplicem materiam mineralem, quarum unam masculam, simplicem & puram, sulphur, tincturam, ignem, Solem, & agentem vocaverunt, & alteram feminam, argentum vivum, aquam, spiritum lunam, & patientem, per priorem intellexerunt, animam ejus cum elemento ignis, per posteriorem, spiritum vaporosum, quem secundum augmentationem animae suae igne dixerunt in operatione Hermetica & naturali *Lunam crescentem*. Ex mutua igitur horum conjunctione fit corpus metallicum cuiuslibet speciei, differentiaque specierum mineralium fit ex majori vel minori sulphuris & argenti vivi parte. Nam si minor sulphuris portio & major aquae ad mineralis compositionem concurrat, generatur ex illa compositione corpus aliquod metallicum ex illis, quorum septem enumerantur species, *Aurum* scilicet, aut *argentum*, aut *plumbum*, aut *stannum*, aut *cuprum*, aut *ferum*, aut *argentum vivum*, quod *Mercurium* vocant *vulgarem*. Si vero quantitas sulphuris in compositione superat quantitatem aquae, oriuntur ejusmodi mixtae corpora illa mineralia, quae non sunt de numero septem praedictorum metallorum, puta *salia*, & cetera frabilia. Observandam autem hic est, & quidem diligentissime, quod quanto inferioris a pollutione tenebrarum & heterogeneitatis irregularitate sunt mineralium, cuiusque speciei sulphur & Mercurius, tanto purius, perfectius, & preciosius minerale utriusque speciei producatur. Conspiciuntur igitur, quod si materia passiva sit grossa, fuliginosa, & crassa, ac forma ejus activae diverso exigua & debilis, qualis compositio in terra visceribus reperitur, tunc ea compositum species oriatur, quae mineralis & metallica *Arabibus* nuncupatur: Ea quidem, quae ex terra & aqua conflatur, sed quoniam ipsa terra in ejus compositione praedominat, ideo vita seu anima ejus in carcere opacissimo & densissimo concatenata est, unde nec sensibilibiter movere, vel in propatulo agere percipiunt. De particulari cuiuslibet mineralis naturae & proprietate medicam hanc occultam quam manifesta in voluminis

sequentis tractatu quarto plenius
agemus.

CAPUT V.

De corporis animati insensibilis seu vegetabilis ortu, & quod tertio die immediate post mineralium existentiam creverit.

UAMVIS vegetabilium materia magis sit mollis & tractabilis quam illa mineralium, calorque ejus efficacior & liberior ad operationes suas expediendas, attamen, quoniam necessitate, ut terra esset firmata & optime fundata, priusquam res ex illa vigescere possent, cumque solidior terra pars, cuiusmodi est umbra infimi caeli, ob gravitatem suam citius ad centrum caderet, quam quae sunt leviores & tenuiores, necessarii inde post ejus quietem naturalem, scintillae lucis ejusdem, licet exiguae & debiles primum agebant, secundum naturae ordinationem & appetitum, ac deinde scintillae partium terrae, quae gravitate huic sunt proximae, nam illa: immediate post priores firmabantur & conquelescebant in loco suo destinatae, cuiusmodi est materia tenebrarum secundum caeli. Certum enim est, res creatas tanto citius ortum suum habuisse, quanto minus caloris habuerunt in sua origine. Nam quantitas lucis major inclusa leviorum redditur umbrae spiritum eam includentem. Unde mineralia erant ea vegetabilia, & utraque eodem die facta; quoniam Solis praesentia ad ipsorum creationem non requirebatur, deinde animalia post Solis in caeli aetheris corde sublimationem, quoniam ad sensitiva major lucis & caloris virtus erat necessaria. Vegetativum ergo corpus, licet ex quatuor consistet elementis, attamen aqua & aer in ipso praedominatur, sed diminuitur aeris dignitas propter aquae praesentiam: Anima autem & Spiritum hoc modo acquisivit in sua origine: scilicet cum lux secundaria secundi caeli umbras revertentem, & scintillae ejusdem vinculis tenacioris ipsarum spiritus captae essent, umbra seu tenebrae hae secundae regionis cum illis ultimae conjunctae in terrae substantiam gradatim, secundum utriusque gravitatem & pondus, concreverunt. Posito igitur & confirmato hoc vegetabilium subiecto spirituali juxta terrae partem exteriorem, anima seu lucis inclusa scintilla in illud agere incipiunt, & actione sua sursum cum suo vehiculo versus sui fontis initium tendere conantur, sed quia magna est vicinitas inter aetheris substantiam, & illam superiorem caeli inferioris, ideo elementum ignis praedictum Spiritum aetherium cum sua anima concomitatur, & cum ipso terra surgit ac sublimatur, & quoniam una elementum natura naturam elementis ibi proximi semper amplectitur & coeatenat, igitur caliditas aeris, caliditati ignis annectitur, & humiditas aquae humiditati aeris, & frigiditas terrae frigiditati aquae, (quod per experimentum inferius luculenter demonstratur) & per consequens subtile terra, & magis volatile cum aquae partibus sese miscet, & ascendit in eis. Anima igitur in plantarum spiritu inclusa appetit naturaliter sursum ascendere: & auxilium ad suam exaltationem habuit ante Solis creationem a stellis erraticis, & a radiis lucis in oculis superioribus emissis, ac post Solis creationem ab ipso Sole, qui quarto die sibi contraxit radios tam visibiles quam invisibiles per caeli medium cavitate dispersos. Nam radii ab illo exeuntes densam terrae superficiem penetraverunt, porosque ejus frigiditate contrictos calore suo aperuerunt, & candentem viam exitus vegetabilibus. Unde, quo fortiores calore & perpendiculariores radii solares, eo melius & citius res e terra proveniunt, ac facilius altiusque super terram extenduntur. Hinc igitur est, quod verno tempo-

re & astate plantæ ac herbe exurgunt super terram, crescunt & multiplicantur, fatioque vegetatiōnis hujusmodi est; videlicet radii solares ab oriente protenti iungunt sese cum luce in vehiculo vegetabili in clusis, eamque paulatim sed invisibiliter elevant, & per poros terræ sursum trahunt; ignis autem hujusmodi plantæ. Quintæ essentia concatenatur; ita ut cum luce & ejus vehiculo necesse sit ignem sursum ferri, cujus caliditatis cognatus est aer, qui eam amplectitur; unde aer, cum conæguus sit igni, eique amicitia vinculis alligetur, immediate post ignem ascendit, similiter aqua post aërem, & terra post aquam. Sed, quoniam terra à suo loco naturaliter propter suæ substantiæ gravitatem ascendere non potest, necesse est, ut plantæ basis & fundamentum in terra tanquam in loco suo naturali figatur; Unde animalia plantæ sursum cum suo Spiritu versus sedem suam propriam tendens, gravitate radices sui corporis in terra fixatæ impeditur, & præter speciei suæ consuetudinem altius tendere non potest. Sol igitur orientalis ipsam plantæ scintillam lucidam apiciens paulatim, & quidem quotidie plantam extendere & angere percipitur; unde res crescere & vegetare dicuntur.

Hic autem præcipue observandum est, quod, cum terræ frigiditas illi aquæ sit conjuncta, verisimile fit, subtile ipsius terræ cum aquæ partibus ascendens, & sese cum vis miscens, feminis sui ovi ipsius plantæ corpus visibile constituere, in cujus centro anima cum suo Spiritu comprehenditur. Similiter reliqua duo elementa invisibilia in prædictis visibilibus absconduntur, ignis nempe, in terræ & aer in aqua. Est etiam hujus animæ vigor per univ.ersum corpus vegetabile dispersum, quem admodum illa animalis, est enim virtualiter in toto & in qualibet ejus parte, per quam qualibet plantæ pars æqualiter & proportionaliter cum qualibet crescit & augetur. Cur autem plantæ ovi seu feminis multiplicatio in infinitum fiat, ratio certe in promptu est, nam cum omnis multiplicatio procedat ab animæ vigore, necesse est, ut ipsius etiam animæ sit incrementum; cum unica individui anima multa individua informare non possit. Sed cum anima hæc nihil aliud sit, quam lucis essentialis cœli mediæ quasi scintilla, necesse est, ut hujusmodi scintilla appositione & conjunctione aliarum ejusdem fontis scintillarum speciei proportionalium augeatur & forficetur, quibus infinita corpora ejusdem speciei informari solent, quod quidem efficitur mediantis bus radiis solaribus, radii enim radiis, & spiritus spiritibus non aliter conjunguntur, quam scintille ignis scintillis, & guttæ aquæ guttis. Hinc igitur est, quod ex uno grano infinita, & ex uno semine innumeraabilia procedunt; unde etiam fit, quod femina in terræ matrice sepulta mirabiliter afficiuntur & delectantur a recessu solari, per quem distent, crescunt & multiplicantur. Imò hæc est illa natura, quæ generat res cunctas, aliæque illud elementorum ligamentum, ac virtus committendi, quæ in qualibet hujus mundi sub lunaris mixtionem elementorum perficit, formamque suæ speciei congruam & proportionalem imprimit, quæque vis res à quavis distinguunt atque segregat. Concludimus igitur, quod ubi materia tenuior & mollior est, quam illa mineralium, calorque lucis fortior, ibi illa compositio sursum supra terræ superficiem sese elevabit, radicemque quasi suam pedem ac basim habebit, quam plantam vocamus & vegetabile; propter cujus compositionis molliem lux & calor æthereus in cainclusus magis agilis, liber & vivax est, quam ille compositio nis mineralis. Nam corporis tenuitas & subtilitas est causa majoris anime libertatis, vivacitatis & agilitatis. De individuorum vegetabilium virtute aut occulta quam manifesta, & de chimica

eorum preparatione Tractatu 4. voluminis
secundi tractabimus.

C A.

CAPIT VI.

De corporis animati sensibilis origine.

NIMIA etiam simpliciter natura æthera nempe, & cōpositione elementari confictus, non aliter quam corpus illud vegetabile, sed major caliditatis cœlestis portio ad sensibilibus, quam ad vegetabilium creationem requirebatur, cum sensum actus à validiore caliditatis potestate deriveetur, eorumque defectus à nimio frigoris torpore & stupore procedat. Atque hinc erat, quod in diebus creationis animalia ante Solis ortum non crearentur; nam calot undique per mundi regiones, & præcipue per firmamentum dispersus ante quartum diem erat debilis, ita ut potestatis non haberet sensum creaturis communicandi, cujus actus à caloris copia proveniunt, unde vitam vegetativam motumque imperceptibilem donavit, per quæ vegetabilia animalia tertio die, hoc est, ante Solis productionem creata fuerunt, & sub eadē tamen specie à Sole perpetuo vim multiplicativam & generativam accipiunt, non plus habentia caloris, quam Deus illis in prima creatione attribuit; Unde secundum *Artesium*, hujusmodi creaturæ tres partes habet frigiditatis, & non nisi unam quartam caliditatis prædeterminatur enim in aqua. At vero secundo & tertio die post Solis positionem animalia creantur omnia, & ex his quidē imperfectiora statim die sequenti; nam primo die post Solis appositionem valde resistebat frigiditas terrestris calidis Solis actionibus; unde animalia irrationalia frigidiora, aquatica nempe, in prioribus diebus parte, & calidiora in parte ejusdem posteriori, terrestris nempe & volatilia ratione carentia sunt condita; quæ idē sensum habent super & præter omnes vegetabilium simplicium dotes, quoniam propter radiorum Solis applicationem, in sua creatione vegetabilibus longè sunt calidiora. Hinc enim est, quod animalia secundum omnes Philosophos magis ærea dicuntur, quam vegetabilia, ac proinde longè calidiora. At si hujusmodi creaturæ irrationales illis intellectibus rectè comparantur, ignem illis valde remitti & deprimi invenimus; his autē hominem gradu longè sublimiori exaltati percipimus; quare Microcosmus seu animal illud intellectivum ultimo die creatum fuit, non modò caloris solaris jam fortius super terram prædominantis beneficium acquirens, sed etiam lucis spiritualis intellectusque, illustrati portionē ad suam essentiam, divina voluntate sic jubente sibi vendicans. Atque hinc est, quod, cum alia animalia propter lucis hujusmodi super cœlestis defectū terram naturaliter aspiciant, & ad eam prona sint, homo sursum versus cœlum & sidera tendit, ejusque caput, tanquam sterculus, in quo femina ratiō nobilissima includuntur, superiorem totius corporis sedem sibi eligit; nam lux illa divina semper erigit hominem, eumque allicit ad altiora contemplanda; Unde *Poeta*,

O homini sublimè dedit, cœlumq; tuæ,
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Hinc creaturæ sensibilibus omnium nobilissimus & super alias Dominus est factus. Creatio igitur animalium manifestū est, quod ad ejus continuationem ac speciei cōservationem duplex natura æqualitas cōcurrat; quarū una est æqualitas manifesta & extrinseca, alia æqualitas occulta & intrinseca; Illa extrinseca consistit in æquali cōpositione ipsius corporis ex quatuor humiditatibus seu humoribus, sanguine nempe, cholera, phlegmate, & melancholia; atque hæc æqualitas est causa cōsuetudinis animæ cum corpore: Hæc autē intrinseca est natura ipsius animæ vitalis, ex æquali portione calidi cœlestis, & humiditatis seu spiritualis ejusdem. Ubijgitur ab æqualitate illa manifesta sit recessus foris & in quæritate magnus, ibi corrumpitur ligamentū animæ cū corpore, & tunc accidit animæ à corpore separari; quæ quæ separatō mors appellatur; at si illa recessio ab æqualitate sit debilis tantū, & in quæritate

Z

tate

ze exigua, accidit fortassis ex hac *agritudo* & corporis perturbatio. Ut igitur que-
libet prædictarum qualitatum proportio in pondere vel saltè iustitia conue-
nat, duplex requiritur ad totius compositi conseruationem *nutrimentum*, videlicet
spirituale seu æthereum & corporale seu elementare. Spirituale illud pabulum cor-
pus ingreditur, aut mediante corpore tenui & invisibili, aëre nempe, aut median-
te corpore crasso & visibili, cuiusmodi est nutrimentū illud vulgare, animale nē-
pe & vegetabile: Alimētū illud invisibile in se retinet lucis solaris & spiritus æthe-
rei portione aliquam, quā Spiritus vitales in animalis venis arterialibus delitescē-
tes miscēscē & omni momento reficiuntur: Huiusmodi igitur pabulū, aër nempe in
respiratione ad instam cordis thalamū attrahitur, partesq; ejus essentialiores re-
cipiuntur ad spiritū vitālū refectioē: reliquæ verò quāsi excrementiciæ & su-
perfluxæ, nempe substantia aquatica magis ipsius aëris expiratur. In alimento etiā
ejus visibili & corporali, quod aut animale aut vegetabile solet esse, duplex repe-
rietur subiectū, aptū ad utramq; æqualitatem pascendā; quarū unū est de natura
coeli, quod rei nutritis pars essentialis seu ætherea, humidū nēpe radicale cum
calido ejus innato, dicitur; aliud est de natura elementorū, nempe corporaliore
ejus pars, ex quo elicitur & seceratur elementi ignis portio ad humoris choleric-
i in re nutriendi nutritionem propriam; similiter elementi æris substantiā, quā
sanguis animalis nutritur, & illa elementi aque, cuius appositioe piteuit natura-
lis substantia conseruatur; grossiores deniq; alimētū melancholiā fortificat: cūm-
q; ex his elemētis uniuersū corporis animalis cōpositio fiat, necesse est ut ejus par-
tes solidiores à subtilioribus corporis nutriti cōpartibus extrahantur ad ejus cō-
seruationem in statu & vigore corporis naturalis & optimè dispositi, & us grossior
& seculentior ejusdē portio, tanquā inutilis, aut per viciatā aut per utriusq; expel-
lat. Hinc est, quod ex defectu huiusmodi alimentū elemētis marcescit corpus
animale, imò debile redditur, & viribus prorsus dejectis in tabē concidit, quem-
admodū iis accidit, qui fame urgentur acutissima. Ex his igitur manifestū evadit
verissimū esse illud vetus Philosophorū axioma: *Similiana nempe similibus gendere & na-
tura non emendari, nisi in natura sua propria*. Concludimus denique, quod, si creatura
materia sit purior & subtilior, quam illa vegetabilis, luxq; essentialis potentior,
opus longè pulchrius & nobilissimum producat, quam est illud vegetabile, quod ani-
mal appellatur, in quo aër & ignis minuscē operantur. De peculiarium anima-
lum virtutibus tam occultis quam manifestis in volum. 1. Tract. 4. tractabimus.

CAPUT VII.

Unde specierum creaturarum differentia, & cur alie alis sint calidiores,
frigidiores, humidiores & sicciores?

VIVERSALEM rerū omniū differentiam procul dubio ab ani-
mabus seu formis earum essentialibus, quas substantiales lucis
scintillas, spiritū includas supra appellavimus, profuere certum
est, cūm materia per se solummodo in potentia sit, neque in actū
producat, nisi luce in formetur; Has autē formas nonnulli Philo-
sophi *influentias* appellant, quæ per elementū terræ descendē-
tes, ut quæ ad ejus centrū penetrant, more tam vario, & ratione tam diversā, ut ge-
nerationes diversas in terræ visceribus per diversas impressiones producant. Hui-
usmodi, inquam, anima lucida facit totum, sine qua nulla reperitur in corpore a-
ctio. Trahit igitur ex creatura terrā ignem, & ex aqua spiritū illum levem & flatu-
osum, quem dicimus aërem, ita ut, si in creatura sit magna terræ quantitas, &
exigua aquæ cum valida calidi essentialis portione mixtionis efficiente, tunc
elementum ignis se in compositione illa demonstret, & dominium habeat:
Sed si exigua fuerit calor in prædicta terræ mensura, & aquæ parū, terrā habebit
domi-

dominium: Econtra etiam, si super exigua terræ & majorem aquæ quantitatē
fatis validus invenietur calor operans, compositio erit cruda & aquaticasat si in
eadem compositione fortior & validior adhuc reperietur calor, compositum sic-
cius erit, & oriatur ex huiusmodi mixtione corpus pingue. Quare cum anima de-
scendit super talē materiā, vel se spirituali ætheri familiarissima indura (sine cuius
siccitate anima illa & corpus compositū nunquam conveniēt, familiares essent,
aut ad invicem conjungerentur) suo calore & temperatissimo, materiā illam mo-
vet, eamq; variè & diversè alterat, varios habitus speciesq; rerum producentes, se-
cundum majorem aut minorem ejusdem lucis proportionem, & subiecti mate-
rialis, in quod ingreditur obedientiam diferentes. Nam multitudine formæ per-
fectionem, activitatem, subtilitatem & puritatem majorem corpori assertit si ma-
teria sit bene præparata ad eam recipiendam; atque hoc modo vegetabilia & ani-
malia nascuntur: At si corpus sit rebelle, grossum, & suæ formæ quantitati in-
obediens, eo casu impeditur in actionibus suis animæ vigor, speciemque minerale
producit; Ubi autem in triplici rerum prædictarum divisione aliqua species
individua suam differentiam habet, ut in regione animali *homo à leone, & leo ab
ursa*, atque iterum illa à *scorice*, in specie vegetabili *querus à corylo, & corylus à myrtilo*,
ac verberna à betonica, & salvia à thymo & cæteris; atque in minerali, *aurum à plum-
bo, plumbum ab antimonia*, & sic similibus, ibi fit illud propter infinitas proportio-
nes & gradus, quibus materia à sua forma differt. Nam in aliis forma in tali gradū
exaltatur in hac creatura super illum illius, propter illius naturæ materialis obedi-
entiam & hujus inobedientiam. Specie autem inobediencia potest dupliciter
accidere, videlicet, ubi lux illa essentialis inclusa valde est exigua, ita ut, quamvis
materia sit satis rara, tenuis & tractabilis, non tamen satis potens sit ejus materia
ipsam gubernare, & versus perfectionis metam promovere: Sic phlegmaticæ
creaturæ & melancholicæ tardius moventur illis sanguineis aut cholericis; Sic
imperiolum & cicuta tardius ad maturitatem veniunt, quam vegetabilia calidiora,
vel ubi materia est valde inobediens, crassa, dura, minime porosa, & suam ani-
mam, quamvis quantitate haud exiguam, cætenis quasi ligans, ejusque potestatem
& vigoris actiones omnino impediens & prohibens. Concludimus igitur, quod,
quo mollior & obedientior est corporis substantia, eò lux invisibilis in ea inclusa
proportionaliter, nobilior reddat ejus compositionem. Ut autem cujuslibet
rei materialis proportio fuit ad ejus formam in prima creatione, sic etiam gene-
ratio illius ab origine mundi ad ejus interitum in eadem mixtionis proportionem,
& sub eadem specie ex divina omnipotentis voluntate continuatur: nam scintilla lucis
assidue deorum implentur.

CAPUT VIII.

Ignis artificialis seu communis quid? quomodo de igne celesti participat?

QUOD ignis hic noster inferior, quem communem & artifi-
ciale vocamus, à luce illa celesti originem suam duxerit,
tunc veterum Philosophorum rationibus, tum etiam ipso-
rum exemplis satis comprobatur, quorum quidem opinio-
nes nos etiam, intentionem nostram strenue persequentes, faci-
lissime confirmare non dubitamus. Nam lux illa immensa,
increata, & mundi caput lucem primariam creavit, à cuius fonte super celesti
radia in corpus illud solare & cæterarum stellarum deorum immittitur: cum his
enim corporibus procul dubio assidue communicat cœli Empyreï splendor, à
quibus infunduntur radii lucidi in ignem hunc nostrum artificiale. Unde mani-
festum est, ignem istum participationem non modo cum luce super celesti
habere, sed etiam quandam ipsius lucis increatæ similitudinem & præsentiam,
Z 2
cūm

cum ipsi Cademones ignis accessione debilitentur & fugentur, quemadmodum Damonis boni ejus intuitu reficiuntur & fortiores redduntur. Hinc enim veteres candelas & lampades accensas juxta cadavera mortuorum posuerunt, nec ipsas tolli permiserunt, quouique purgationes sacræ finitæ & cadavera in sepulchris posita fuerint, ut scilicet Lucifugos & malos Spiritus Cacomagis inferrentes pellerent, aut eorum accessus impederent, utin *Apuleji æsina aureo* reperitur. Similiter *Sacerdotes Vesales*, secundum Romanoarum ritus, ignes semper ardentis juxta altaria sua habuerunt. Hinc demique veri DEI cultores, ut in sacris literis reperitur, secundum veterem DEI legem jubentur sacrificia cum igne offerre, & ut ignis super altare assidue ardeat; imò & ad hunc usque diem inter Romanæ religionis Christianæ cultores illud *Pythagoræ* anagramma diligenter observantes indelinerenter in templis ardere percipiunt. Sed quid sit hoc lumen ardens, quod ignem communem & artificialem appellat, aut quomodo actu suo destructivè agat in subjectum quod occupat, hic breviter declarabimus. *Pythagoras* posuit unicum tantum ignem omnia penetrantem, quem *Plinius* magnum rerum naturalium portione vocavit; hunc illam lucem essentiali appellavimus. Sed hic ignis in sua actione fortior aut debilior in quolibet subjecto, secundum majorem aut minorem actionum suarum resistentiā reperitur, unde in celo Epyreæ propter loci substantiæ tenuitatem exiguamque ejus resistentiā immensè dilatur, & blandissimè suavissimeque calefacit, acin superio spiritualitatis & perfectionis gradu exaltatur, quoniam ibi liberior est. In celo medio propter ipsiorem partium ætherearum consistentiam intensior & magis calidus est, quoniam ejus corporis compositio ignis super celestis actionibus deorsum emissi magis resistit; non tamen ita calefacit, ut ad creaturæ ruinam & destructionem tendat; sed propter suæ temperiæ moderationem circa ipsarum creaturarum inferiorum conservatiōem & multiplicatiōem assidue occupatur. Quò autem ignis hic magis deorsum vergit, & versus centrum deproperat, eò magis resistitur ejus operatiæ virtuti & coarctatur ac comprimuntur ejus facti, propter substantiæ cæli infimi corpaleitiam, gradatim versus centrū crassescit, compressiq; violentius agunt, cum vis unita sit fortior. Sic etiam videmus, quòd in angustiiori fluminis seu torrentis alveo, aque velocius & rapacius moveantur. Atque hinc est, quòd apud *Theologos* ignis ille infernus & maledictus, propter nimiam radiorū descendentiū coarctationem, substantiæq; lucis descendentiū compressionē & condensatiōem, præter omnem imaginatiōem destructivus, comburens dolore & horrore immenso, ac nunquam cessatur crucians, & propter angustiationē materiæ maledictæ eò contentis mirè tenebrosus, horrendus ac tristis dicitur: Ignis vero intermedius participatum de igne illo celesti, tum etiam de illo inferni, secundum partium cæli infimi crassiorū dispositionem, quas occupat; Unde fit, ut ignis hic inferioris cæli, tum conservet, & pullulare faciat, sed diversâ ratione. Ex quibus certum est, ignem illum unicum per universa fore porrigentem, cum per se ex abditis & incognitis sit, ut *Dionysius* vult, operatione differre, & se magis aut minus pate facere secundum materiæ intervenientiū dispositionem, quam occupat, ut opote ejus resistentiā manifestatur inter versus tam conservatiua quam destructiva; res enim heterogeneas, & à sui humiditatis radicali natura differentes difregat, ut verū suum pabulū, & quasi alimentū inveniatis, non aliter quam animalia nuciū substantiā centralē quæretia ejus corcices & cutes selegregant, quòd modallam ad suam escam eligant, quā nutriantur. Ut igitur lux illa celestis corpore flammoso, aère & spiritui dicto vestita, non modò suo calore moveatur, & operationes suas perficit, sed etiam pro suo pabulo puram & tenuem ætheris pinguedinem requirit, (nam sine alimentonihil subsistere potest) ita innumerabiles lucis ejus ignis celestis radii quasi venandi gratiā in infimam mundi regionem

Barthol.
lib. 11.Barthol.
lib. 11.

gionem descendunt, & coarctati crassiores cibos exoptant, quare illa subjecta invisibiliter petunt, quæ molliora sunt & facilitiora ad penetrationem, & in quibus in pinguedinis illius æthereæ pars, quam querunt, delitescere solet; ac præcipue illa, quorum formæ avolarum, suaque habitacula reliquerunt. Hinc igitur est, quòd animalia & vegetabilia mortuā invisibili horum radiorum presentia subito putrescunt, hinc cada veris in sua elementa primaria dissoluto; hinc à radiis cada vera circumambientis factor & putridus ac malè gratus odor, qui evidens est signum dissolutionis in ignem & aërem. Sed tamen ad hujusmodi actionem, intelligendum est, pauciores lucis radios congregari, quam ad illam ignis artificialis, in quo sunt infiniti, imò in ejus ratione & operatione, non aliter continetur radii radiis & scintillis, quam in corporis alicujus submersione guttæ aquæ guttis; Unde effectum promptiorem & velociorem in sua executione producit. Nam ubi ignis ille densus in crassioribus corporibus incarcerationis collisione duorum corporum durorum elicitur, ibi propter suam grossitiem visibilis est, & facile corpori grosso adhaeret, quod propter suam molliem, & subtilem pinguedinem aptum est inflammari, ignemque famelicum suscipere, & ipsi pro pabulo inservire, ut primum autem ignis hic famelicus pabulum suum glutare inceperit, subito radios invisibiles circumambientes sibi convocat; quæ avolant more avium ferarum, aut muscarum, quarum multitudo circa cada veramorta gradatim augmentatur, presentia enim unius alteræ convocata, ac deinde tertiam, & sic in infinitum, quouique universa cada vera quibus cooperiuntur; aut quia magnetica inest in ignis crassioris substantiā virtus, quā radii radiis & ignis igni junguntur; Unde quocumque, certum est, hujusmodi scintillarum substantiam non esse ex nihilo, sed ex materia ignis celestis propter tenuitatem suam in aère delitescens, qui jam propter pabuli multitudinem, in quod agit densus ille ignis, ex omni parte circumjacente ad subjectum patiens congregatur, & propter multorum radiorum appositionem condensatur, more ignis prius agentis, ac redditur nobis visibilis, & multiplicatur in infinitum propter assiduam radiorum accedentium unionem, dummodò pabuli & fomenti quantitas sufficiat ad ipsorum appetitus expletionem. At si materia passiva defecerit, ignis istius partes paulatim per vasti aëris spiritum dissipantur & evanescent; destructo quoque subjecto, ac consumptâ ejus humiditate radicali, aut ab illis invisibiliter raptâ versus locum suum naturalem tendunt. Et certè hic magnum videtur latere mysterium, ingenisque ori dubium, An scilicet radii hi congregati ignem constituentes vulgarem, corpora hæc inferiora tam rapaciter devorent propter magnā inimicitiam, quæ est inter materiæ opacitatem ejusque frigus, aut ut ipsi famelicis alimentis illi æthereo, in patiente contento, reficiantur, aut saltem, ut fratres suos incarcerationis cum suis vehiculis ætheris redimant & liberent, ita ut, quia sine corporis elementaris destructione id fieri non potest, partium ipsarum dissipatione illud uponiprimis præstare videantur? Et certè, ut mihi videtur, ignis ille invisibilis & attenuatus suo pabulo naturali contentus esse potest, cum per mare æthereum tam latè patens dispergatur, cujus substantia est valde simplex, & quasi totius mundi humidum radicale, cui proximè accedit aëris substantia, quæ etiam ignea natura patitur, licet gracilior sit, & non ita pinguis, ac illa ætheris & crudis terræ ac aque exhalationibus & vaporibus inquinata. At verò, ubi contrahitur simul infinitus scintillarum, disperfarum numerus in unam flammam, ibi crassius pabulum requiritur; quod in animalis vita facillimè demonstratur; nam propter mediocrem sui ignis celestis dispositionem non sufficit aër attractus ad ejus pabulum, sed etiam alimenta solidiora requiruntur ad ejus præferentiam, sine qua diu subsistere non potest.

FINIS Libri sexti de creaturis coeli elementaris.

LIBER SEPTIMUS.

De Corporibus imperfectè mixtâ.

Contenta hujus libri.

In hoc libro septimo agitur
De causis meteororum

Naturalibus quosdam meteororum videlicet capite 6.	}	Superioris regionis, nempe, de Cometa de quo cap. 1.	}	Nubis, de qua capi- te 2.
		Melle regionis, ut scilicet		fulguris & tonitruu de quibus capi- te 5.
		Infima regionis, videlicet		Venti, de quo capi- te 4. Fenitium, de quibus capite 8.
Supernaturalibus meteororum in genere, de quibus capite 7.				

CA.

CAPUT I.

Quod mixtiones imperfectæ seu Meteora non sint secundum Macrocosmi
naturam sed præternaturales, & tanquam passionès
ac morbi, partes ejus inferiores
affligentes.

VT perfectè multa naturaliter in Macrocosmo esse
suprà demonstravimus; ita ejus Meteora, que imper-
fectè mixta appellantur, non secundùm, sed præter
mundi naturam ei accedere declarabimus; quippe
quæ sunt quasi accidentia molis illius elementaris
impedimenta & affectiones, quas alioquin morbos
in animalibus appellamus. Quid namque mundo
aut mundi naturæ cum Cometis, coruscationibus, ful-
gure, tonitruis, capreis saltantibus, lanceis ardentibus, balo-
ne, parabellis, igne fatuo? Quid ei cum nubibus siccis, aut
humidis, grandine, nive, nebulis, yore, pruina, aut cum fen-
tium eruptione & inundatione? Quid item illi cum ventis & flatribus, humidis aut
siccis, calidis aut frigidis? Quid cum terramotu aut ejusdem hiatus? Anne hæc omnia
necessariò evenire Macrocosmo solent, vel non potius accidentis more pos-
sunt absque mundi inferioris ac partium ejus interitu adesse & abesse? Certum
profectò est atque indubitatum, vehementer regionem mundi elementarem
atque creaturas ejus, horum præsentia pati & affligi. Nam quantas aëri ac terræ
calamitates intulerint Cometa, infinita probant experimenta, cum etiam satis
superque testentur historia, illorum aspectu aëris temperiem in pestiferam con-
stitutionem migrasse, magnasque in terra mutationes accidisse, atque adeò etiam
fame veluti deletas fuisse integras civitates ac regiones; itidemque fulgurè
templa & palatia conflagrâsse, & segetes, herbas, ac arbores adustas esse, atque
exaruisse; Tonitruo civitates, turres, procerasque arbores solo fuisse æquatas, at-
que serenam quoque aëris faciem nubium præsentia veluti tenebris obvelari, ac
disti quasi vultu hæc inferiora aspicere, pluriarumq; ac nivium copiam nimiam, di-
luvia & inundationes induxisse, quas non domuum tantùm ac civitatum ruina,
sed & animalium quorumque strages, atque ipsius etiam terræ corruptio est se-
quuta; Grandine porro arbores ac fructus corrumpuntur, aliaque mala plurima
inferuntur; Ventos, oppidorum, templorum ac domuum subversio, & maris flui-
dium que turgidorum concitatio ad destructionem & perniciem tum navium,
tum etiam hominum in usum versantium comitatur; Turbine arbores proceræ
humî prosteruntur; Terramotus moles terrestres concutitur, & hiarsu veluti vulne-
ratur, civitates aut pro parte aut in totum absorbentur, ac radicibus arbores evel-
luntur, innumeraque alia mala inducuntur. Haud frustra igitur aut inconve-
nienter mundi majoris meteora præter naturam esse dicimus, & maxima crea-
turis ejus in omenta afferre, ac pro morbis ea de causa apud ipsum non immerito
haberi; haud secus quam etiam omnia Microcosmi meteora morbidas illius af-
fectiones esse volumine secundo dilucidè demonstrabimus.

CA.

CAPUT II.

De corporibus imperfectè mixtis in genere.

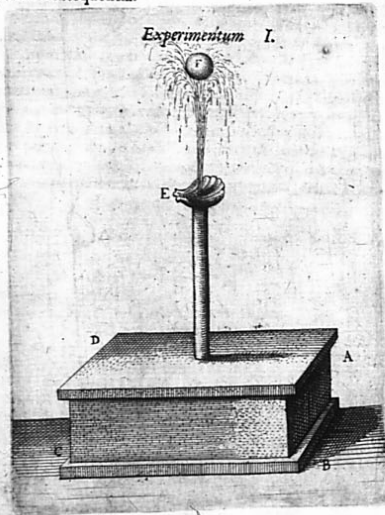
CORPORA imperfectè mixta sunt illa primæ compositionis, quæ *Meteora* appellantur; ea quæ veteres Philoſophi ex vapore aut exhalatione conſtata eſſe dixerunt; quamvis nonnulla ex illis comprobabimus aliunde provenire, prout in *nubis* deſcriptione infra dicemus. Hanc autem compositionis ſpeciem Philoſophi in igneam, aquoſam, & mediam diſtinxerunt; quarum cujuſlibet varietas ſunt ſubdiviſiones, tum ſpecie apparitionis, tum loco generationis ab invicem diſtinctæ. Nam in ſuprema aëris regione ponunt ignem perpendiculararem, lanceam ardentem ſeu trabem, candelam accenſam, ſcintillas volantes, capras ſaltantes, Cometam, &c. In media fulmen, coruſcationem, tonitruum; in inferiori ignem illum fatuum, &c. *Meteora*, quæ media vocant, continent ventum, terræ motum, turbinem; *Aquosa* verò continent nubem, nubes culam, nebulam, pluviam, rorem, pruina, nivem, & grandinem; quibus etiam fontes, thermæ, flumina & mare cum ſua falſedine & æſtu propter ſuam aſſinitatem anneſcuntur. Quæ omnia hoc loco pertractare non intendimus, quia omnes ſerè Philoſophi de illis egerunt, ſed illa ſolummodo in lucem producemus, quorum generationes & naturas *Philoſophi* antiquiores, non ita rectè, ut mihi videtur, ac ipſa veritas requireret, explicaverunt; cujuſmodi ſunt, *Cometa*, *nubes*, *ventus*, *tonitruum*, &c. De fluminibus etiam & fontibus obiter pauca diſcuremus.

CAPUT III.

De Cometarum, & aliorum Meteororum in ſuperiore aëris regione poſitorum compositione.

MULTIPLEX eſt *Philoſophorum* de *Cometa* generatione & apparitione opinio; diſta ipſum ex vapore aut exhalatione terreſtri, craſſa, pingui, & viſcoſa, & ex partibus denſe compactis virtute aſtrorum ex terra viſceribus paulatim elevatum in ſupremâ aëris regionem, ibique dilatatum, incenſum, & inflammatum eſſe dicunt; voluntque eum durare, quoſquæ tota ejus materia ardendo conſumatur. *Alii* deſcribit eum eſſe exhalationem, non craſſam, ſed ſubtilem, non illuminatam, ſed lucentem à lumine Solis & aſtrorum in ipſo incorporato; dicuntque hujusmodi *meteora* originem ſuam ab actione ſyderum, in viſceribus terræ, maxime dum pori per frigus conſtringuntur, habere: Sed hiſce *Philoſophorum* opinionibus, ut mihi videtur, multa occurrunt impoſſibilia; nam cum exhalationis natura ſit calida & ſicca (deſinitur enim *ſumus calidus & ſiccus*) impoſſibile eſt, ut per mediæ aëris regionis cribrum & diaphragma frigidum & humidum tranſeat; cum immenſa ſit inter naturam unius & alterius contrarietas; Unde necesse eſt, ut immenſa ſubſtantia frigida mediæ aëris regionis quantitas, exigua exhalationis portio ſurſum tendentis neget tranſitum, eamque violenter & vehementer deorſum reprimat. Ex hujusmodi rigida exhalationibus, venti potius ſeu fulgura aut tonitrua & coruſcationes oriuntur,

tur, ut infra declarabimus, quàm *Cometa*, & reliqua *meteora*, in ſuprema aëris regione nata. Alia igitur inquirenda & danda eſt ratio philoſophica originis *Comete*, & aliorum *meteororum*, ejuſdem ſpeciei ac loci. Dicimus igitur ſcintillam quandam ſtellæ Martialis ſpiffiorem de orſum tendentem, in craſſioris terræ aëris regionis materie inclufam, tanquam in ſuo vehiculo, propter corporis ſui levitatem, igneamque ſtellæ caliditatem, tum attractivâ ignis facultate, tum etiam propter reſiſtentiam mediæ aëris regionis ejus deſcenſum & tranſitum per ſuas regiones omnino prohibentis, in mediæ ſupremæ aëris regionis pendere cogi, ubi tum animæ ſeu ſtellæ ſcintillæ virtute, tum attractivâ elementi ignis ipſam proportionaliter ſuſtinente facultate, tum repercuffione per Antiperiſiſin factâ ex mediæ aëris regionis frigiditate in eodem ſemper ſtatu eademque diſtantiâ à terra elevatur. Qualem autem habet aër frigiditate in ſpiffitate ſuam virtutem reſolidat ſurſum elevandi, ignisque attractione eas attollendi ac retinendi, demonſtrant duo experimenta ſequentia.

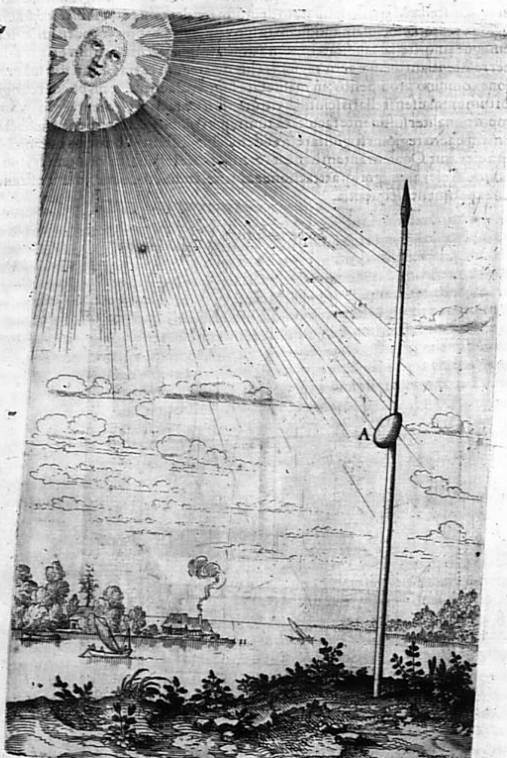

Aquam violenter è vaſculo A. B. C. D. per tubam E. ſurſum emiſſa levem illam ſphæram ligneam F. in aërem elevabit, ita ut tripudare videatur; & hoc modo, quàm diu aqua per tubam exiſtit; tam diu ſphæra illa tripudando ſaltabit.

Ad

Expt.

Experimentum II.

Ovi concha a. rore Maja repleta, & cetera possimodum experimentum, si iuncta hastam perpendiculariter elevatam ante Solem splendensm statuatur, Sol ipsum Vitrū suis paulatim sursum super hastam summitatem elevabit: prout communis experientia illud comprobavit. Fit autem hoc ipsum attractivā radiorum solarium virtute, puram illam ac subtilem materiam in ovi testa inclusam elevat.

Ignea

Ignea igitur Planetæ, & frequentius Martialis, vis in illo vehiculo tenui, & quodammodo viscoso in clusa, magnetica quâdam virtute circumambietis densioris aëris ejusdem regionis partes sibi attrahit propinquiores, easque inspissat, & in stellæ forme corpus reducit; contra quod radii solares & cæterorum syderum, tanquam contra speculum quoddam reflexi illud illuminant, visibile faciunt, & aut stellæ inlata efficiunt, aut suas ideas in ipsum infundunt, quibus nobis veræ stellæ effigiem repræsentat. Non facis igitur damnare possumus illos, qui corpus hoc *Cometa*, uti & aliorum ejusdem naturæ, inflammari, & more ignis consumi volunt; quod quidem si esset verum, sequeretur, tenuem illam massam in infima aëris regione accensam, quam *ignem fatuum* appellant, cum ex materia crassiori sit, quàm *Cometa*, magis sensibiliber res, quibus adhaeret, comburere; quod tamen negavit ipsa experientia. Dicimus igitur, fumum hujusmodi naturam occultam haberet, adios invisibiliter dispersos sibi congregandi, ut in ligno putrido, squamis piscium, cicendula, & hujusmodi aliis nocte lucentibus, supra expressis dictum est; asserimus etiam corpus hoc, suo quidem, sed quoad nos insensibili modo accendi & cõflagrare. Causæ autem dissolutionis & evanescētis corporis *Cometæ* est assidua radiorum reflexio calorem generans, eumque gradatim continua radiorum resultatione quotidie augmentans; quâ caloris virtute jam post multos dies auctâ, & fortificatâ corpus aperitur, scintilla circumvoluta liberatur, & tota *Meteor*i compositio paulatim virtute lucis insensibili destruitur, & in aërem subtilem dissolvitur ac evanescit; quod etiam tum præcipue accidere solet, cum planeta ille Martialis *Cometam* generans, ejusque scintillam nutriendi & vivificans, debilis redditur, aut alicujus Planetæ, contrariæ qualitatis, ejus vigorem diminuentis applicatione seu aspectu, aut cum in detrimento seu casu suo labitur, aut quando materia occulta Martis virtute ignea & destructiva paulatim diminuitur.

CAPUT IV.

De nubis generatione.

RERIPATETICI definiunt, *nubem esse vaporem à terra in mediam aëris regionem elevatam; ubi, vi frigoris coarctatum & quasi congelatum, qui huc atque illuc vario ventorum motu pulsus agitetur.* Sed quod longe aliter sese habeat in hujus *Meteor*i generatione, experimento primum, & deinde rationibus Philofophicis satis manifestis explicabo. Ego Venetiis versus Augustam Germaniæ inter montes Alpinos iter faciens, in fummitate scopuli cujusdam immensæ altitudinis, quem radii solares strenuè feriebant, nebulam subtilissimam apparere percepi, quæ magis magisque sese inspissando in nubem tandem densissimam redacta est, anteriori solummodo montis vertici adherentem; cæteras verò scopuli partes à nube immunes & solaribus radiis splendentes vidi. Causam igitur hujusmodi *Meteor*i à vento fortiter contra illud scopuli seu montis fastigii latum flante provenisse animadverti, qui flatu suo aërem tenuiorem ante se depellens, illum taliter contra scopulum comprimebat, propter scopuli duritiem aërem fugientem retinens, ut semper partes aëris sequentes illis præcedentibus apponeret, & propter montis resistentiam gradatim in nubem consistentiam condenseret; quam statim radii solares scopuli verticem ferientes tandem in guttas pluviam inducentes dissolyebant. Sed obijciat fortasse aliquis, nubes provenire, ubi mon-

tes aut scopuli minimè reperiuntur: Cui respondendum est, aëris condensationem simili compressione, licet dissimilibus mediis seu instrumentis produci; nam duo venti oppositi simul flantes, licet unus propter suam in aëre prædominationem alio sit fortior, aërem tenuiorem sæpissimè comprimere & condensare solent, & in pluvias convertere, secundum venti seu exhalationis naturam; qui ambuo venti si fortius agant & resistant, similem producant in aëre strepitum, quem duo flumina violenter in eundem sinum seu abyssum motu contrario incidunt. Memini etiam me in nave marè sulcante velis extentis, & fortiori flante vento viam & iter felicè versus Angliam; quo iteram per vices debilius flante, ventum ei oppositum, & citineri nostro ad versum vela retrò agere observavi, quousque; ventus ille nobis propitius alterius oppositi vigorem superando nos tandem feliciter in Angliam devexit: Interea igitur variae nubes collectæ fuerunt, & in pluvias resolutæ. Si denique rationes Philosophicas producamus evidèntiores, percipiemus illas Peripateticorum nubes generationè demonstrantes pro nihilo habendas esse; namque si nubis origo esset à vaporum in supremam aëris regionem attractione, sequeretur, nubes aëtivo tempore frequentiores esse quàm hyemali: tum, quia ætate Sol suis radiis directionibus vapores facilius sursum attrahit, tum etiam, quoniam tempore calidiori, pori terrestres huiusmodi vapores evomentes, sine impedimento aliquo frigoris viam obstruentis, fumos egredi sinunt; videmus enim aërem aëtivo tempore esse spississimum propter assiduos vapores de terra & aqua exurgentes; imò flagna, fontes, & flumina aut penitus, aut secundum magnam ipsorum partem sublimatione in aëris substantiam convertuntur; quemadmodum in hyeme iterum inspissatione, cum grossior aëris pars frigoris virtute condensatur, aëris in nubes partium, & deinde in pluviam convertitur. Unde flagna, fontes & flumina aëris in aqua mutatione replentur tempore hyemali, torrentque; exurgunt: atque, hinc univèrsæ terræ superficies, ætate siccata, hyeme, humidæ & lubrica redditur. Ex quibus evidens est, non vaporem immediatè elevarum in mediam aëris regionem, sed ipsum aërem condensatum nubes substantiæ causam & originè esse, & quòd in hyeme nubes magis producantur, quàm ætate, tum propter ventorum oppositorum flatum contrarium, tum quia frequentiores sunt ventorum borealium flatus, quorum est congelare; quamvis denominationem semper non habeat, propter evidèntiores fortasse venti oppositi flatus; tum denique, quoniam aër preparatus est & aptus ad huiusmodi impressiones, naturaque; mediæ aëris regionis, propter Solis absentiã aut remotiorem distantiam bene disposita ad aëris crassi partes congelandas & more glaciæ sustinendas, quousque; radiis stellarum virtute in guttas dissolvatur. Si igitur vapores diurno tempore eleventur, nebulas post Solis occasum producere & non nubes, assidè nos docet experientia. Ex ventorum denique; flatu varii producuntur effectus in nubium generatione; nam ubi *Auster* prædominatur, flante tamè, sed occultè *Boreæ*, propter congelativam unius dispositionem, frigiditate & siccitate operante in substantiã nubes, & dissolutivam qualitatè alterius, qui suã naturã calidã destruit opera congelativa sui oppositi, nubes in pluviam resolvuntur: At ubi *Boreas* dominium habuerit, nubes ab *Austro* insensibiliter flante dissolvi penitus non potest, sed in nives seu gradinè vertitur, At si *Auster* adhuc fortior erit, partim nives & partim pluvias generat. Ventus verò occidentalis, quæ plurimùm nubes calidiores & sicciores producit, quæ sine dissolutione suarum partium radios solares & cæterarum stellarum sustinere solent, unde lucidè & serenè apparent: Ubi verò ventus unicus & simplex flat, aut saltem ventù transversum valde debilius sibi contrariũ invenit, ibi plurimùm aëris sine nubibus invenitur. Si hoc sapienti non sufficit, quid de nube fulgura in visceribus suis portante existimandum, quæ in ultimo Horizontis margine apparentes contra venti motum movere percipiuntur: Procul dubio huiusmodi meteoror

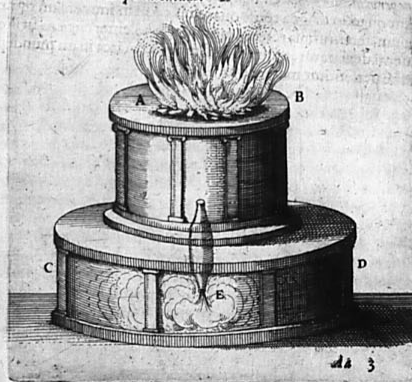
ron in puncto utriusque; Horizontis nascitur ex flatu, duorum ventorum oppositè flantium, quorum unus in uno Horizonte fortior fuit, & alter in altero prædominationem habuit; ille verò in horizonte occulto magis sursum & fortius oppositè flans nubem tonitru excitantem, contra debilius venti flatum, in horizonte visibili movere percipitur. Concludimus igitur, nubem fieri ex compressione tenuiorum aëris partium factã, ventorum flatu in oppositas mundi plagas progrediente; dicimusque contra Peripateticorum opinionem, ventum tam in media aëris regione, quàm in infima inveniri, cum nubium corpora ab ipsorum flatu moveantur, quemadmodum & ipsi Peripatetici scripserunt.

CAPUT V.

De ventis.

DE ventorum etiam origine variè scripserunt veteres, ex quo incerta ipsorum de hujus meteoris causa cognitio faciliè dignoscitur. Nam Peripatetici venti materiam, calidam & siccam exhalationem dixerunt lateraliter circa terram moventem; *Beda*, aërem vaporosum, à fumosa materia à terra egrediente agiatum: *Constantius* ventum definit esse vaporem frigidum & siccum relictum, & de terra aut aqua separatum, virtute caloris aërem strenuè moventem: *Alii* posuerunt, ventorum originem esse, ex motu violento nubium, aërem ante se pellentium; *Alii* voluerunt, ventum habuisse, ortum suum ex reverberatione partium seu brachiorum maris à qualibet terræ plaga proveniente, dicuntque; brachium australe in boream vergens ventum Orientalem seu Subsolanum inducere, & sic de cæteris: *Nonnulli alii* scribunt, ventos ex antris & specubus provenire. Nos autem praxi quadam docemur, ventorum originem à duobus primariè derivari, videlicet, aut ab aëre in cluso, simpliciter & violenter à terræ ventre prorumpente, aut ab ipsa aquã, in vaporem calidum vi ignis centralis dissipatã. Aër autem in terra in cluso expellitur, aut sublimatione ejus, à calore centrali facta, quemadmodum experimento sequenti declaratur, & tunc propter paucitatem materiæ non nisi levem excitat ventum, cuiusmodi in ætate spirare videmus.

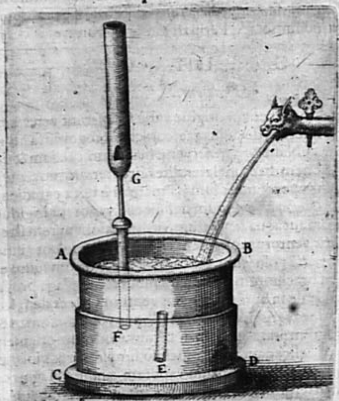
Experimentum. I.

Ignis A. accensus super arulam B. C. D. subtiliatione expellit aërem grossiorem per tubam E. qua egrediendo flat. & ventos benigniores excitat.

Aut propter multitudinem aquarum in terra viscera irrumpentem, intergranfaëris substantiam ex terra ventre extrudentium, ut experimento sequenti declaratur, unde non modo venti, sed etiam terræ motus ut plurimum fiunt.

Experimentum. II.

Aqua cadens in superiorem regionem vasis A. B. C. D. descendit in regionem eius inferiorem per tubam E. & expellit aërem in ea contentum per foramen tube, F. qui transiens per orificium fistule G. cum flatu suo resonare facit.

Aut quando magna terræ quantitas cadit in immensam terræ cavitatem seu specum, aërem in ipsa retentum subito & violenter eiciens, ut in experimento sequenti declaratur, atque tunc semper ferè circa illam mundi plagam tremor terræ percipiuntur metuendus.

Experi-

Experimentum. III.

Arena quantitas ex superiori regione vasis A. B. C. D. descendit in eius inferiorem per tubam E. & cogit aërem in ea contentum per foramen fistule F. G. egrediensque flatu fistule illa sonos edit.

Aut ventitiam ab aquâ in centro retentâ provenienteque vi caloris interni seu sulphuris in terræ visceribus accensi subtiliatâ, & in tenuem vaporem redactâ sæpissime derivantur, quemadmodum experimento sequenti declaratur.

Experimentum. IV.

Aqua in olla A. B. C. bulliens super igne vertitur in vaporem, qui egrediens per tubam D. violenter flat in fistula E. F.

Nam

Nam aqua in centro vi caloris subtiliata ampliolem sui corporis comprehendendi locum expevit, cum in priori sua sede propter corporis sui extensionem manere non possit: Unde, tum ob expulsiuam ignis naturam, tum etiam propter subtiliorem suam substantiam faciliem in aeris regionem erumpit, eumque huc atque illuc sua praesentia & motu agitatur, ac ratione spirituum sulphureorum in ipsorum vapore retentorum, tonitrua, fulgura, coruscationes, & huiusmodi alia meteoera generat. Ex huiusmodi igitur vapore calido ventus ille, quem *Typhonem* propter eius incensionem vocant, derivatur. Atque has ventorum causas non modo exemplis artificialibus supra descripsi, sed etiam naturali experientia certas & infallibiles esse comprobare possumus. In *Dalmatia* enim, narrat, *Plinius* & *Pomponius Mela*, esse lacum in specu quodam profundissimo, vastoque hiatus praecipitem, in quem projecto lapide levissimo, quamvis tranquillo die, ventus subito exagitari, & procellas turbini similes oriri scribunt; hic procul dubio in concavitate bali includitur aeris immensa copia, cujus egressum negavit aquarum multitudo officium specus obturantium, penetratione igitur facta à lapide deorsum projecto magna aeris pars egreditur extrusa foras per ingressioem partium nonnullarum aquarum. Quin & in *Cyrenatica* provincia rupes quaedam *Astro* sacra dicitur, & ab *Aeolea* etiam regione propter inhiusitorem antrorum ac specuum in ea contentorum multitudinem venti assidue flare observantur: Unde eius regem primum, *Aeolum* dictum, ventorum *DEUM* fixerunt Poetae: per huiusmodi enim specus facilius emittit terra fumosam ventorum materiam. Nonnulli enim *Promontorii Puteolarum* incolae, etiam adhuc viventes se in aetate haec ultima meminisse dixerunt, horrendum accidisse in suo promontorio terrae motum, & ventos ac sulphura cum tonitru stupendo per spacia 48. horarum exagitata fuisse, motumque terram de loco uno in alium ac montem in aliquo loco elevatum, quem *Cimerium* vocaverunt, & in parte eius proxima haud exiguae terrae portionem, imò & maiorem civitatis *Cumeris* partem aquis marinis (spectaculum huius temporis admirandum) submersam esse testati sunt; quae omnia ipsemet vidi, ejusque rei rationem, immensam sulphuris sub terra ardentis quantitatem pono, utpote cujus facultas destructiva, major terrae sulphureae illius partis portio in cineres conversa gravitati terrae superimminens locum cedebat, quae in terrae viscera ad cineres usque combusta praecipitata inclusum ventum calidum erumpere cogebat, cujus violentia praedictus terrae motus, venti flammigeri, fulgura, tonitrua & alia lugubria accidentia procul dubio fuerunt induta. Huiusmodi igitur vapores sulphurei sunt ut plurimum ventorum ignivomorum auctores: Unde in illis regionibus, ubi frequentius terrae viscera aut visibilibus inflammantur, aut per insensibiles expirationes aer huiusmodi vaporibus inquinari solet, coruscationes & tonitrua saepissime accidunt. Concludimus igitur ventos excitari solere, & ab aëris in terrae visceribus inclusi extrusioem facta, aut ejusdem sububilatione, (& tunc debilis ciet ventum *Zephyri* di dum) aut dum integra ejus substantia erumpit à terrae gremio, tam propter aquarum ejus sedem occupantium violentum ingressum, quam immensam terrae portionem deorsum versus centrum praecipitatum, (cujus casu & praesentia aer ibiretentus subito detruditur, & vehementem tum terrae tum etiam aëris inducit agitationem) vel aquarum in terrae gremio sububilatione, à calore sulphureo orta, cujusmodi ab Australi parte propter assiduam Solis cum illa familiaritatem saepius flare percipitur, cujus igneae facultates hyemali tempore tolluntur propter vehementem flatus borealis resistentiam, unde tonitrua & fulgura non ita frequentem hyeme producuntur, quam aestate. Venti etiam ab aëre sububiliato, & è terrae ventre excusso provenientes frequentiores sunt in aestate: Illi verò ab aëre in integra sua natura ex terra exturbato provenientes vernali tempore ma-

gis operantur, & praecipue circa mensem Martii. Nam aquae radii solaribus accedentibus penetrantur, & aëre inclusus egredi paulatim permittitur, qui tandem infinita aquarum compressione locum illis cedere solet; sed perpendiculi terit illos fulgentes Solis, & sububiliante ipsas aetate convertuntur in substantiam aëris. Atque hoc modo quotannis rerum rotationem fieri manifestum est. Ventorum autem de una mundi plaga in aliam, hoc est, lateralis ipsorum flatus causa sunt Planetarum tum exhalationes, tum vapores exagitantium motus, & aspectus mutui, spirituum istius sububilationem huc atque illuc, secundum naturam illorum dispositionem pellentes. Nam alii Planetae sunt Orientales, alii Occidentales, alii in latitudine Boreali, alii in Australi, alii in signis calidis, alii in frigidis, alii in humidis & nonnulli in siccis, ventos ejusdem generis excitantes: Alii juncti cum humidis ventos mixtos inducunt; alii promptiores sunt secundum suam positionem, exagitantur a sulphuream, alii a quaticam, alii denique terrefrem. Atque hoc modo secundum Planetarum dispositionem venti varii variis anni temporibus inducuntur, ut infra docebimus.

CAPUT VI.

De fulmine & tonitru.

RERIPATETICI scribunt, tonitru & fulmen fieri, quando exhalatio calida & sicca, una cum vapore humido & aëre elevatur aëre Solis in mediae regionis aëreae partem superiorem, ubi exhalationem illam circumquaque à vapore ambiri & concludi volunt, ac in nubem condensari frigidam & spissam, cujus frigiditatis intensae injurias aëre ferens exhalatio illa inclusa, huc atque illuc veniit indigna bunda agatur, quaerens exitum, tandemque istuc agitatione & antiperistaltici instar stupae accensa rumpatur, vis sua ignea, latera nubis, ita ut illa effracta & disrupta fragorem ingentem edat, quem tonitru vocant, appellantque simul lumen exhalationis accensae fulmen, fulgur & coruscationem. Quorum quidem opiniones in omnibus improbare non possumus, dicimus enim materiam patientem, crepitumque edentem esse aërem in nubis substantiam redactam, formam verò agentem & fragorem inducentem esse materiam illam sulphuream & ventosam tam frigiditatis quam humiditatis vi accensam, quae illuminata secundum ignis inclusi naturam, aërem quaerit apertum, & ut appetitum suum expleat, carceres suos disrupta, ac in locum spatioforem & tenuiorem evolat & evanescit, in quo liberius vivere potest: Sic etiam videmus *Salis Petre* substantiam nihil aliud esse, quam aërem frigore congelatum, cui, si accedat sulphuris aliqua portio, licet exigua admodum, strepitum ingentem edat, fulguraque artificialia emittit, ut demonstratur experimento hoc sequenti.

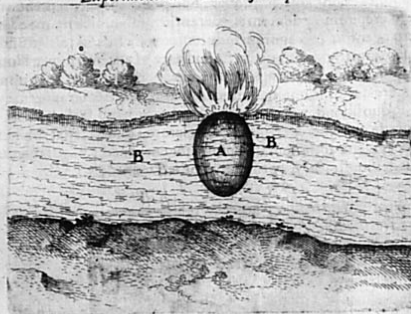
Experimentum I. huius cap.

Super salem nitri D. in olla A. B. C. igne carbonum fusum, & sulphure aspersum injeci carbonem viruum E. & subito audi vi strepitum magnum ingentem, percepi consilium inter naturam salis nitri, & illam carbonis ignei cum sulphure. Unde tonitrua artificialia orta sunt, cum fulguris apparitione: Quibus observatis exactius de tonitruorum dispositione judicavi.

Quinimò etiam hoc ipsum in pulveris bombardici executione sufficienter declaratur. Ex quibus manifestum est, aërem spissum, nitro sam in se dispositionem continentem esse causam fulguris & tonitruum materiale, atque exhalationem sulphuream esse eorundem causam formalem. Quomodo autem hæc aëris condensatio fiat, in nubis generatione evidenter satis declaravimus, ubi contra Peripatericorum mentem nobis negotium fuit. Flante enim vento meridionali, cujus materiam vaporosam ut plurimum, propter Solis illi parti propinquitatem, siccioram & magis sulphuream esse diximus, & præcipue tempore activo, va pores sulphurei, attractiva Solis perpendicularis virtute, sæpius & magis, licet invisibiliter sursum eleventur, qui verius partem Septentrionalem moti, Aquilone etiam tunc temporis flante in nubem prædictorum ventorum oppositione constitam circumvolvuntur & conglomerantur, unde vis viribus, & atomi sulphurei atomis uniti tandem resistentia nitro læ nature frigidissima, tum re percussione massam sulphuream agitante, tum ipsius massæ igneæ activæ facultate per antiperistasisin fortificati illuminantur, & sulphuris partes olim in potentia solummodo operantes, jam in actum reducuntur, ac illuminatione subtiliantur, ita ut inde locum ampliore & capaciore strentu propter suarum partium subtilitatem usque ad nubis exteriora deorsum penetrant, quem tonitru etiam vocamus. Quod autem mistio aliqua sulphurea per antiperistasisin, hoc est, propter frigiditatem resistentem, accendi & illuminari possit, confirmat experimentum sequens.

Experimentum II. hujuscapit.

Accipe ovum, ejusq; medullam extrahere per parvulum quoddam foramen in eo factum: Excipietur ejus interior superficies & imponatur Salis nitri, sulphuris & calcis vivæ, ana q. fac iterum cerâ obturet foramen: Hoc ovum A. artificialiter compositum in torrentem B. injiciatur, & subito ex ipsa aqua flamma quadam egredietur.

Si.

Similiter, quod mistio etiam aliqua sulphurea humido sive frigido manifesto accendi possit, declarat experimenti hujus proprietates.

Experimentum II. hujuscap.

A. est lapis, cujus compositionem circa finem capituli sequenti posuimus, super quem si expuat aliquis subito ignem elicit & accendit.

Quod verò aqua vi igneæ subtilitata ampliore locum petens, in eruptione sua à suo carcere magnum fragorem & strepitum edat, sequens demonstrabit experimentum.

Experimentum IV. hujuscap.

Sit vasa hujus cupreti orificium optime ligno obstructum, ut nihil expiret, sig. ejus obturamen A. E. latere autem vasis ascensu canalium ejusdem materia cuprea satis angustus, sig. B. C. Impletur igitur vasis pars tertia, ante ejus obstructionem, aquam, & bulliat ea ad ignem fortem: Ita simul cum aëre subtilitata assiduus fiat us per canalem egredi faciet, & si claudatur canalis cooperculum ejus extrudet cum fragore non ab simili tonitruo aut bombardæ.

Bb 2

Non

Non denique dicimus, venti Australis flatum & naturam hujusmodi vapores sulphureos & ficiores solummodo producere, sed etiam ceteros ventos à qualibet mundi plaga flantes, modo ut de sulphureis spiritibus participent. Atque hæc manifestius percipiuntur, si nubes tonantis fulminaque evoventis motum diligenter observaverimus, nam nubes emittens fulgura contra nubium sulphureis experiri motum agitari animadvertitur, & tum ut plurimum crepitus editur, cum simul in unam massam ambe nubes convaluerunt, vaporemque sulphurei ventum oppositum concitantem firmiter & valde incluserunt. Hic etiam observandum est, in concursu nubium opposito illam nubem sulphureo spiritu onerata movere etiam nubem contrariam contra suum motum propter multitudinem ignis vivi, more animæ fortissimè corpus suum moventis, cujus vigore, alterius nubes contrariae virtus repellitur, non aliter, quam cum motus aliquis fortior debiliorem, non obstantibus ejus elucationibus, præter suam voluntatem ac invitum aliquò deportat. Hinc igitur contentionis origo, in qua, quoniam nubes sulphurea dispositio ignea est & sulphurea, nubis verò contra ipsam moventis constitutio frigidissima, inflammatur naturæ sulphurea propter rationem superiori demonstratione de igne artificiali in aqua offensam. Concludimus itaque experientiam vulgarem satis evidentem demonstrasse, formalem tonitruum & fulminis originem esse vapores quosdam sulphureos in aëre invisibiliter dispersos, qui simul congregati in actum perducuntur, hoc est, accenduntur; nam dum fulminia & fulgura per aëra sparguntur, odores valde sulphurei percipiuntur, imò & vera sulphuris natura, tum in colore suæ flammæ, tum etiam in executionis suæ conditione vulgaribus quoque oculis dignoscitur. Vidimus insuper in regionibus exoticis tonitrua frequentiora juxta illa loca, in quibus fodinae sulphureæ aut montes sulphurei aliquò accedente accendi reperiuntur, ut in Sicilia & circa Neapolim, similiter in regionibus scopulosis, ubi contra montium apices strenuè solares radii stringuntur. Quid denique manifestius tonitruorum originem communiter potuit, quam horrenda illa montis *Cinereis Puteolorum* productio, de qua in capite præcedenti locuti sumus.

CAPUT VII.

Quomodo superiora agant ad hujusmodi meteororum productionem?

In præcedentibus de meteororum causis propinquioribus solummodo mentionem fecimus: Hic autem, qua ratione stellæ & Planetæ hæc mixta imperfecta producant, breviter explicabimus. Cum igitur apud omnes Philosophos determinatum sit, superiora in hæc inferiora ad res novas producendas assidue agere, certum est, hujusmodi celestia causas primarias esse productionis meteororum cujuslibet, & ejus substantiæ in loco suo proprio positionis: Sed quid in hæc re sentiant & strenuè affirmant Astrologi hic obiter recensere debemus deinde cum opinione nostra concludemus. Docent Astrologi nonnulli, *Cometas* ut plurimum imitari naturam *Martis* & *Veneris*, unde ipsos bella, æstus, & tumultus portendere volunt alii dicunt, ipsos orum suum habere ab aliqua infausta stellarum positione, ut puta superiorum Planetarum conjunctione & Eclipsi, ac præterea, quando *Saturnus*, *Mars* & *Mercurius*, Solem aut Lunam infausti aspectibus in Eclipsi inveniuntur, maxime si præcesserit etiam aliqua

DE CORPORIB. IMPERFECTE MIXTIS. 197

infausta superiorum conjunctio: Talem *Cometam* anno 1532. venturum prædixit *Apianus*. Docent etiam, nebulas tetras *Cometam* anno 1532. venturum prædixit *Apianus*. Docent etiam, nebulas tetras produci & in pulverem resolvi, quando Luna post suam cum Sole conjunctionem vel aspectum, *Saturnus* cæli dispositorem existentem petit, eumque aliquò aspectu inveniatur; & nubes serenas ac albas cum rubedine mixtas generari volunt, applicatione Lunæ, *Jovis* dominium cæli possidenti, post conjunctionem ejus vel aspectum cum Sole pluviam quæ; promorantis; ac volunt *Martem* *Hottocopi* dispositorem existentem nubes croceas generare, & tempore activo tonitrua ac fulgura proferre, præcipue, quando Luna, post suam conjunctionem vel aspectum cum Sole, *Martem* aspexerit; imò ingentia tonitrua & fulminia oriri volunt, si Luna post separationem *Martis Mercurium* aspexerit; *Venerem* etiam solam cæli dominam, appropinquante ei, post suam separationem Luna, pluvias tenues, & diu duraturas producere asserunt; *Mercurium* denique in schemate cælesti fortiozem, cum Luna conjunctum ingentes & rapidos generare ventos volunt; ventos etiam non nullos à Lunæ virtute per siccam mansionem transeuntis oriri asseverant: Nives etiam in hyeme, reafirmant, dum *Saturnus* fortis *Martem* aspexerit in diste, & sic de cæteris. Ex quibus etiam Astrologorum assertionibus, prædictas nostras, de Meteororum ortu opinioniones non fictas, sed ipsi veritati proximas esse concludimus. Nam in *Cometæ* compositione dicunt, naturam *Martis* & *Mercurii* concurrere; & verum dicunt: nam scintilla substantiæ *Martialis* ab alto subterfluens æquali animæ & vita ipsius *Cometæ*: Ejus autem corpus & substantia est penitus *Mercurialis*, hoc est, ex inconstanti aëris subtilissimi substantia conglomerata, aptitudinem habens, more *Mercurii*, quamlibet formam seu impressionem suscipere. Quid etiam melius nubium generationem arguere potest, videlicet dum ex oppositorum ventorum flatu aër inspissatur, quem condensatum, nubem appellavimus, quàm, quòd ipse ex diversorum Planetarum aspectu & oppositione, distinctos suis diversis opinionibus in hæc inferiora ventos excitantium primariè generantur; nam in aspectu Lunæ cum *Saturno* prædominante humiditas unius repugnat siccitati alterius: Unde ex hujusmodi conflictu motus contrarius in aëre oritur, ipsum comprimens, ita ut nubes inde generetur. Similiter duo venti contrariae conditionis, ex oppositione, conjunctione, seu alio malevolo aspectu inter *Saturnum* prædominantem & *Martem* activo tempore producuntur. *Mars* enim propter suam cum igne familiaritatem vapores sulphureos congregat, eosque taliter sua virtute in forma venti movet contra halitum à *Saturno* productum, ut ejus corpus proprium contra illud *Saturni* moveatur in cælo æthereo. *Saturnus* autem, cum sit frigidus non modò motu, sed etiam qualitate *Marti* opponitur: Unde frigiditas *Saturni* non aliter materiam sulphuream à *Marte* congregatam accendit, quàm illa aquæ fontis alteram massæ artificialis in experimento 2. cap. præced. describitur; hinc tonitrua exsurgunt; sed quia fortior est *Saturnus*, grando etiam cadit: Similiter, si *Jupiter* in cælo dominium habeat, ac intueatur tempore activo *Martem* malevolo quodam aspectu, diversos in aëre & oppositos motus inducit; quoniam humiditas *Jovis* contrariatur siccitati *Martis*: quare illa *Jovis* humiditas, licet calida, non aliter materiam inflammabilem à *Marte* congregatam accendit, quàm sputi humiditas illam in experimento 3. descriptam in cap. præced. in quo sputi humiditas in corpus illud igniferum penetrans & sese submergens reducit illam vim igneam, occultam & in potentia solummodo existentem in actum inflammabilem; cujus compositio hæc est:

Accipiantur calamitæ lb. j. Asphaltis ʒ iij. salis nitri ʒ iij. sulphuris vivi ʒ iij. vernicis liquidæ ʒ vi. reducantur omnia in formam paste seu panis, qui volui debet in calce

viva, & in pixidem rubeam imponi, tali modo ut calce viva ei undique, adherat. Deinde optime lutetur vas, in quo exponatur ad sicandum; atque id quidem per novem dies totidem, noctes.

Hæc igitur est compositio illius lapidis, super quem, si aliquis exspuat, ardebit statim, quemadmodum in cap. præced. dictum est.

Quod etiam ad ventorum originem attinet, certum est, Planetas hocce magnum illis activitatem præbere, ipsamque aërem agitationi aptiorem esse, dum perturbations in æthere sentit; imò tanta est affinitas inter aërem & ætherem, ut motu unius facillime moveatur & alter; non enim dissimilis est consensus inter substantiam unius & alterius (sunt namque quasi contigui) quàm inter summam chordæ à vertice alicujus turris usque ad ejus basim extensæ, & ejusdem chordæ partem infimam; nam, si superior ejus pars exagitur, pars ejus inferior id sentire videbitur. Hæc itaque est causa, cur exhalationes & vapores sicciore in terra exsurgentes facilius aërem huc atque illuc movent secundum appetitum Planetæ hujusmodi motiones excitantis.

CAPUT VIII.

Quod pluvia, nives, tonitrua, fulgura, venti, & denique ipsius terræ motus ac fontibus aliquando ex causis supernaturabibus proveniant.

ERTUM est & ipsa experientia comprobatum, meteora cujuscunque speciei divina voluntate aut permissione supra naturæ leges nonnunquam accidere; Nam aliquando DEUM omnipotentem in nube apparuisse, & tonitru horrendo, fulgureque ineffabili descendisse, & aliquando in forma columnæ ardentis coram Israëlitis præcessisse, ac sub forma ignis in sepe demonstrasse, fontemque in scopulo sicco, divino ejus numine sic jubente, scaturivisse & infinita istiusmodi accidisse sacre testantur Scripturæ. Quandoque etiam mali angeli, consensu altissimi, tempestates & fulgura excitare possunt; nam aëreæ potestates, quas diximus in lib. 4. esse illos Dæmones sexti ordinis, se miscent tonitruis, fulguribus, fulminibus, aërem corrumpunt, & tempestates excitant; ex quo ordine sunt quatuor illi angeli in Apocalypsi expressi, quibus datum est, nocere terræ & mari, tenentibus quatuor ventos à quatuor angulis terræ flantes; imò in hujusmodi Dæmonum ordine continetur Princeps ille spiritus, quem supra Meritum diximus, id est, Dæmonem meridianum, spiritum aëreum & desorientem in meridie, quem Paulus ad Ephesios vocat Principem potestatis aëris hujus; ut ante meminimus: Secundum Pseillum etiam Dæmones aërei aërem ad humanam ruinam & damnum perturbant, ac in mari & lacubus fluctus excitant & tempestates, quibus navigia hominibus onusta funditus submergunt, omniaque præsentia aquis obruunt. Sunt etiam ad huc alii, qui efficiunt hiatus, & tremorem terræ ventosque excitant flammivomos. Legitur enim in cap. 1. Job. Diabolum permisso divino ventum à desertis flantem excitasse violentum, cujus flatu domus, in qualibet Job epulabatur, ad terram usque prostrata est. Quid etiam de Cacoma gotum ne fanda & Diabolica potestate dicendum, cum tot historia veræ & non fictæ de frequenti ipsorum tempestatum excitandarum usu, aliisque nequitiis à Dæmone perpetratis integræ scripserint volumina; inter quos Remigius lib. 1. cap. 25. se audivisse ex libera & spontanea ducentorum Cacomagorum

rum assertionem, quod statis, certisque diebus solii fuerint gregatim ad ripam vel flagnum vel rivulum alicujus accedere, ubi seipsum accepta à Dæmone virgâ aquas tantisper diverberare consueverunt, donec vapores fumosque abunde excitarent, quibus cum sublimes esserentur, perciperentque se in nubes densas, caligantesque includi. In eodem etiam capite multa alia allegat exempla de nubibus arte Diabolica productis, quæ lectori sedulo perlegenda relinquo. In multis præterea ejusdem auctoris locis reperitur mirifica veneticarum potestatis ad tonitru, fulgura, grandinae, & nubes, Dæmonis auxilio, excitanda. Ex quibus manifestum est, quod licet hujusmodi meteora, sint in suo esse merè naturalia, nihilominus tamen etiam ipsi Dæmones mali (qui, quamvis propter peccata sua infelices & à patria sua exules sint facti, originis tamen suæ respectu procul dubio nobilissimi, & angelis bonis æquales erant) tantam habeant ad meteora hujusmodi producenda potestatem, quantum ipsa corpora Planetaria; imò & hanc promptius exercere possunt propter assiduum suam circa aërem conversationem, modo ut DEUS illud permittat; namque sine creatoris assensu nihil præstare possunt. Quo autem modo, aut qua ratione angeli isti malevoli tempestates hæc movere soleant, hoc certum est eos hominibus revelare noluisse; sed cum ipsis & servis suis magis sophisticatede agere; neque enim verisimile est, virgam, aut pulverem, aut incantationem aliquam posse vim talem habere; sed invisibili potius horum Dæmoniorum corporum motu aërem quietum & tranquillum exagitari, ac ventos cujusque conditionis de subito concitari, nubes & tonitru, ac grandinem, & hujusmodi alia veluti in momento temporis induci. Quid igitur mirum, si debilis hominum captus Diabolica subtilitate quotidie decipiatur, cum omnia, quæ facit Diabolus, clanculum & invisibiliter perficiat, & vel verborum blandorum lenociniis, vel minis etiam humanam naturam à cultu divino retrahere & creatori suo rebellem facere conetur? Sanè, cum hujus conatibus DEUS Optimus Maximus solummodo resistere, ac iram ejus reprimere operaque ipsius occulta videre & penetrare inspicere possit, ex intimis cordis visceribus assidue sollicitandus est Rex Regum ac Dominus mundi, ut ab adversariis istius tyrannide, serpentisque ejusdem astutis, nos omni miseriarum generi expositos clementer conservet, dondit amique ejus nequitiam, justitiam ac bonitatis suæ frenis cobibeat, cum sine ejus tutela nihil profus tutum, nihilque à destructione sit immune: Est enim Dominus solus & summus adiutor noster, sine cujus auxilio liberari à malo non possumus.

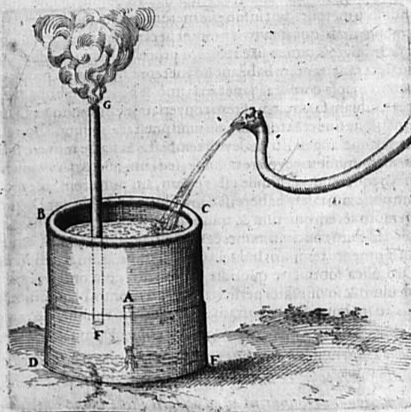
CAPUT IX.

De fontium origine.

ONTES, ex quorum congressu amnes & flumina oriuntur, variis in terræ visceribus nascuntur modis: Aut scilicet aëris integri in immensa telluris concavitate retenti expulsiōne, aut partis alicujus ejusdem aëris atque simulque in venis terræ delitecentis rarefactione & sublimatione, aut denique etiam aëris in ipsius terræ aquis repletæ viscera penetratione coguntur aquæ sursum tendere, & per poros terræ scaturire. Expellitur autem aër in ventre terræ conclusus per immensam aquarum ex nubibus provenientium copiam, per poros ac

ac fissuras terræ in viscera ejus descendentes, atque expellentem gravitate sua ærem inclusum, qui sursum versus terræ superficiem sublimatus propter diffi-
cilem cutis terrestris penetrationem condensatur, & in guttas innumerabiles
transmutatur; unde fontes passim largius tempore hyemali scaturire percipiuntur:
Hujusmodi autem æris per aquam sublimatio optimè per machinam illius in
experimento sequenti expressæ usum demonstratur.

Aqua ingrediens ad superficiem vasis B. C. D. E. regionem per foramen A. in inf-
rimam regionem cadit; ex qua gradatim in ea aucta aqua, ær in ea prius contentus expellitur
per foramen F. & egreditur per tuba officium G.

Condensationis verò ejus ratione jam tum supra in capite de nubibus explica-
vimus. Similiter æris & aquæ in terræ cavitatibus retentæ sublimatione hoc eodem
accidere solet; cum scilicet calor aliquis sulphureus, seu Sol ille centralis circa terræ
centrum, aut juxta dicti æris aut aquæ inclusæ sedem exarsuat, aquam con-
vertens in vaporem; ibi enim tum vapor ille ad terræ superficiem taliter vis frigidis
externi in guttas concrefcit; non secus atque fieri solet in vapore aquæ per vim
ignis in caput alembici exaltato, ut declaratur experimento sequenti vulgari.

Aqua

Aqua olla A. virtute ignis bulliens vapores emittit, qui contra concavitate patina
suspensa B. ferientes, frigida patina dispositione in guttas resolvuntur.

Quomodo autem ær sublimatione in aquam inspissetur, demonstravimus
experimento lib. 2. fin. expresso. Hac etiam ratione fontes copiosius hyemali tem-
pore dimanare percipiuntur; quoniam calor ille centralis per antiperistasin con-
servatur & fortificatur. Unde & validius agere, fontesque ut plurimum calidiores
ea tempestate esse cognoscuntur. Est etiam alia adhuc demonstratio evidens, eâ-
que vulgaris, hanc æris actione denotans: Nam si bombardæ sale nitri (qui nihil
aliud est, quàm æris virtute caloris humidis congelatio) & sulphure oneretur, faci-
limè potest in spissa sua substantia hæc compositio in dictæ bombardæ vêtre cõtri-
nei; at si ær iste condensatus vi caloris externi, sulphuris facultatem in actum re-
ducentis, subtilietur, protinus ille jam in vaporolam materiam reductus, locum
illum pro conditione sua mutata nimis angustum & coarctatum tolerare nequit,
sed amplio rem desiderans locum, ubi magis possit quiescere, subito in ætrem spa-
tiosum erumpit, & veluti in obscuram nubem convertitur: Nonnunquam etiam
ær inter duas aquas inclusus levio rem aquarum massam sursum elevat, & usque
ad terræ superficiem è sede sua propellit, atque ipse pro suo locum illum occupat,
ut experimento sequenti demonstratur.

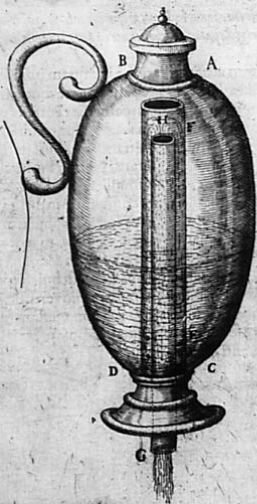
Cc

Aqua

Aqua cadens in lebetis regionem supremam per tubam E. F. descendit in infimam vasis A. B. C. D. regionem, aëremq. in ea contentam expellit in mediam ejusdem regionem per tubam G. F. in quam ingrediens aër aquam ibi contentam gradatim propellit per tubam I. L. nec effluere cessabit aqua per tubam illam I. L. quousque regio inferior aqua sit repleta.

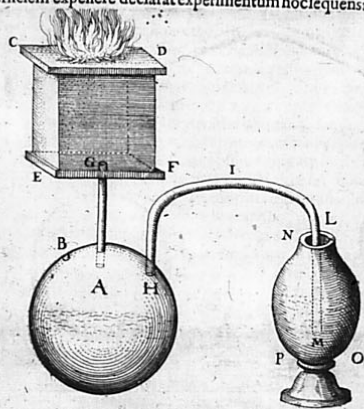
Quæ quidem aqua detrufa ut plurimum tunc fontem constituit perennem, propter rationes in experimento hoc descriptas:

Vase A. B. C. D. aqua impletur, ipsa aqua supra foramen H. tubæ G. H. scandens egreditur ex vase per eandem tubam: nec cessabit illa per majorem tubam E. F. ascendere, donec integra vasis aqua per tubam H. G. sit evacuata.

Hujus experimenti mentionem facit Hero in lib. spirituum, experimento 2.

Quod autem aër calore subtiliatus possit aquam è terræ visceribus ad ejus superficiem expellere declarat experimentum hoc sequens:

Infundatur aqua in spheram A. ita ut dimidia ejus pars impleatur, ac obturetur foramen B. Presenti igitur ignis super arulam C. D. E. F. accensæ, aër spissior in ea existens subtiliatio per tubam G. A. expellitur in spheram A. qui tum ulterius detrudit liquorem in ea contentum in vas N. L. P. O. per tubam H. I. L. M.

Pro ratione hujus experimenti vide Heronis 37. experiment.

Est denique unicum experimentum, quod in hujus tractatus principio expressimus, in cujus observatione mirabile circa fontium dimanationem è terra percipitur secretum, nam aër in terra inclusus rarefactione, similiter & aqua fugiens vim solarem per subtiliationem in vacuum terræ centrum tendit, & manente super terram Sole perpendiculari, æstatis tempus inducente, aër ille densior & aqua circa centrum illud in visceribus terræ delitescit, at verò recedente Sole à plaga illa æstivali & appropinquante hyeme, iterum aër spissus & aqua à centro ad locum priorem, hoc est, ad terræ superficiem revertuntur fluuntque ut antea.

vultu placido hæc scripta nostra suscipiant, & contenta in eis errata (quæ quidem scio in opere tam profundo irreperisse haud pauca aut exigua) non lingua viperina (ut solent quamplurimi) sed, uti filios lucis amore igneo flagrant, decet, saniori & dexteriori iudicio amicè ac benevolè corrigant. Vos autem reliquos, qui in hac Philosophiæ area aut nunquam, aut non bene fementem fecistis, obnixè precor, ne, quæ iuste non intelligitis, iniuste & tenebris obfucata mente condemnentis. Interea luxilla immensa & increata me à pravorum injuriis, vosque omnines ab ignorantia voragine fartos tectos atque incolumes, vivaci sua & splendore sempiterno decorata virtute ac gratia conservet.

FINIS TRACTATUS PRIMI.

I N D E X

I N D E X
RERUM PRÆCIPUARUM,
QUÆ IN HOC TRACTATU
CONTINENTUR.

A.

Abaddon pag. 115.
Abyssus Moysi quid, 35.
Adoratores Orientem versus se convertere soliti, 152.
Ægidius de Vado, 42.

Æolie regio. 192.

Æolus ventorum rex apud Poetas. 192.

Æquinoctialis circuli effigium, 61.

Ær quid 71. aquarum universalium nomine comprehenditur in sacra Scriptura 72. ær crispior visquum ex vase expellitur, subtilis in eo remanente, 73. ær tanto spissior, quanto ab ignis vigore remanet, 74. ær globo vitreo triplici inclusus, virtute ignis ad motum triplicem quoque dignoscitur. ibid. ær crispus ad centrum deorsum necessario corpus densum & opacum consistit. 75. ær inclusus non egreditur nisi locum aperiat. 49. ær cadaveris circumambiens cur faceat. 181. quomodo subtilitatur in aquam infusetur, 100. quomodo aquam ex terra visceribus ad ejus superficiem expellat. ibid. ær infusus quam virtutem habeat vel solidæ structuræ elevandi, 185.

Ætheri demones, 115.

Ætheri elementum, 68.

Æther unde dictus, 56. in æthere dies perpetuus, ibid. unicum elementum Aristoteli, ibid. ætheri materia & forma. ibid.

Alpinus mons Demumibus scaturit, 118.

Alteri experimenta demonstrat Lana in hæc inferiori operatio, 149.

Anaxi Veneripator præfisse, 151.

Anaxagoras sedulum materie prima perscrutator, 24.

Anaximandri & Anaximenes de materia prima opinio, 24.

Angeli, unde dicti, 108. angeli sunt faventes aut usantes, lucis aut tenebrarum, 109. sunt lucis intellectuales ex igne facti Damasceno, ibid.

Angelmata dicuntur Dionysio, ibid. Angeli gradus dignitate & splendore inter se differunt, ibid. Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid. quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli a potestate unicuique creatura præfisse, 112.

Angeli elementa calis spirituali infunt, 38.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Angeli quomodo incorporei esse dicantur, ibid.

Angeli quomodo in loco esse dicantur, 110.

Hæri conqueid, eju officium, 61.
Humana forma cur nonnulli Deum pinxerint, 18.
Humiditas unde oriatur & quid fit, 34. eju augmentatio nō ab ære sed à sphaera lune oriatur, 149.
Humiditas sphaera desubstruitur, 67, 68.
Humidum animalium seu spirituale, 477.
Humoris animalis combinationem conferunt quatuor, 177.
Hylæ descriptio, 2. eju à compositione remotissima, 39

1.
Amplificatio Solis omnes virtutes celestes inesse ait, 148.

IGNIS elementum, 62. eju origo, fides, natura, 63. quid, 71. lucis nomine à thysi confabulandi, 65. quid, 71. lucis nomine à thysi confabulandi, 65. ignis Philosphorum inuisibilis, 63.
Igne artificiali seu communis quid, 179. quopodo de igne celestis participat, 179. tum confertur, tum destruitur, 180. imagines in charta depictas movere facit, 143. solum in altum propellit. si que sibi præsentia extenuantur, eisdem absentibus in sphaera corpulente sua statum reducuntur, 32. cur etiam corpora tam voraciter devoret, 181.

Igne fatuus, 187.
Igne infernali descriptio, 180.

Igne demones, 115.
Indi Demones per Dii adorant, 115.

Influentia planetarum quid fit, 148. eorum differentia, 149. sunt quasi sphaeratae celi in terra magneticam projectæ, 171.

Intellectus tantum tria genera, 111. in aliquod in sideribus officium, & dominium conceditur, 113.

Intervalla in sphaera quomodo productum fit, 145. eju natura calida & humidæ ex æquali dispositione, 147. in ære ad vitæ animalium conferunt, idemque appetitum fortissimum majus, 102.

Iphæta demoniis frequenter, 117.

Lampades cur iuxta mortuorum cadavera olim accesserint, 116, 180.

Lepus in sphaera projectus empendit ceteri, 192.

Lepus ex sphaera injecto empendit præparatio, 199.

Leitor huius libridicæ quid sit, 111.

Leitoron, Demonium quæ, 115.

Ligna putrida cur luceant, 127.

Lucerna cur in Romanensium templis ardeant, 180.

LUCIFERA quando creatus unde dicitur, 112. eju rebellio & superbia, ib. malicia inquit, incrementum, pena, 113. cur Diæbuli dicitur cur Luciferus, accusator. Cæodem modo, cur Draconis, serpenti, Leoni, Apri, Colubri nomine appellatur, 113. cum sua legibus magis in sphaeræ orbibus mundi plura versatur, 116.

Luceiferi peccatorum & reliquorum Angelorum differantia, quæ variat, accipitur, duratior, 113.

Luceiferi Demones, 116.

LUNA cur tam firmo agat in hac inferiori, 101.

extremè frigida & humidæ, 147. per participationem lucem à Sole mutatur, 147. censatur per influxum suos maris tumorem succig, in planis incrementa, 149. eju sphaera quomodo ad terram & aquam conferatur, 101.

Lunæ corpori productio, 144.

Lux primo die creata forma rerum omnium, 14. 28. duplex creata vel increata, 28. inuisibilis per se & in se lucet, 60. causa omnis differentia tam in superioribus quam in inferioribus, 68. agit in materiam mundanam, ut spiritus homini in ærem, 83. quomodo secundo & tertio die apparuit, ut sequam essent sensibilibus, 129. ignis elemento tanquam fratri suo spiritus est familiarissimæ, 133. eju effecta, 27. creatio, natura, operatio, 51.

Luce sublatæ à mundo omnia in pristinum chaos rediit, 30. 62.

Luce secundariæ actiones in celo medio representantur.

Lux est in Sole tanquam in sphaera in planetis participativè, 146.

M.

MACROSMI epifex Deus, 17. eju in tres partes distributio, 45.

Maloglossari præ timore Deum adorant, 118.

Mammone, 115.

Mere glaciale, 117.

Mars flexus & reflexus unde, 101.

Martis productio, 145. natura valde calida & sicca, 147. vii motrix, 147. insausa stella virentibus, eiq, infortunium minus dicitur, 102. cometa suscipit & attrahit in ære, 187.

Massa deformis quomodo luce increatæ illuminata, & motu splendore saniti circulari circumscripta fuerit, 54.

Materia rerum omnium aqua, 14.

Materia consensua descriptio, 43.

Materia propriaeque magicae & attrahiva, 171.

Materia prima an fit creata vel increata 23. eju descriptio, 24. de ea opinionis veterum varie, ib. eju circumtibus variis comparatio, ib. ad eju existentiam duo concurrere, ens quoddam in potentia & tentibus, 35. in actum rediit sub qua forma apparuit, ib. eju aqua grossa & subtilis, ib. multiplex, 39.

Methunium terræ omnium rerum matrem & nutritricem vocat, 171. (178).

Melancholia unde conservetur in corpore animalis, 178.

Mercurii Trismegisti encomium, 18.

Mercurii productio, 144. magis frigida & humidus, quam calidus, 146. cur tam inconstans & variabilis, 148. eju sphaera Diapenterosonæ in sphaeram aquæ, 101.

Meridiani Demones, 117.

Meridianus Circulus, eju officium, 61.

Meritum, 115.

Metalla sunt corpora animata secundo compositionis, 172. eorum septem species, 174.

Meteoræ sunt corpora animata prima compositionis, 172. sunt præter naturam Macrocosmi, 183. triplicia

pluvia, 184. generantur ex terra exhalationibus, 159. eorum causa supernaturalis, 198.

Michael Soliputator præfess, 151.

Mineralia in vitæ generationem & vegetacionem habent, varia Philosphorum opinionem, 172. ea oculis vivere, vigere, & multiplicari probatur 174. unde oriatur & generatur, 133. 173. eorum materia duplex aquæ Chemicæ, 174. mineralia frigiditas, ibid.

Motus huius libratione interdicitur, 11.

Monardi mundani descriptio, 85. 90.

Mori Cæterius circa Ptoleum, 192.

Moriens Romanus terram omnium elementorum matrem appellat, 171.

Mori quid, 177.

Motus celi ab oriente in occidentem, 153. proprius stellarum ab Occidente in Orientem, ib. trepidacionis, ib. in Epicyclo, ib.

Mundum consistente lucide forma actione in pristinum hylæ reverteretur probatur, 30. habere animam 121. movere motu naturali, 122.

Mundus vocabulum trifariam accipitur à Martino, 45. in Macrocosmum & Microcosmum divisus, ib. eju figura sphaerica unde 47. 76. eju machina monochordi comparatur, 79. nulli d. dispositione, ad monochordi proportionem suscipiendus apte descriptio, 89.

Massa mundana, 79. eju præxi à sphaera celi æthere in has elementares usque, 101.

Massæ instrumenti, quo ratio monochordi mundani probatur delineatur, 92.

Metatiorum in mundo inferiori causa, 65.

N.

NATURA integræ speculum erigij, imago, 4. 5.

Natura quid, 7. non est Deus, sed Dei proxima ministræ, ibid. non emendatur nisi in natura sua propria, 178.

Nictæ Syracensium terram affirmavit esse mobilium incommoda, 183.

Nuba generat, 187. graudiosa, 139. flammivona, 188. eorum incommoda, 183. possunt arte diabolica produci, 199.

Numerus Harmonicus Platonis, 164.

Nutritivum animalium duplex æthereum vel elementare, 178.

ORBI in scripturis iter præponitur occidit, 152.

Orisul Saturnus putatur præfess, 151.

Origo prima materia, 23.

Oris Magi de locis septentrionalibus iudicium, 116.

Orum concha rore majali repletur, hæstæ, allegatum sursum visibilibus attrahitur, 188.

Orum in terræ flammæ projectioni, 194.

P.

PARACELSI negat materiam primam esse creatam, 21. eju scilicet, quomodo principium Generationis interpretetur, ibid.

Paralytici incolarum scilicet, 65.

Paulus spiritus in celum Empyreum captus, 45.

Peripateticorum de motu stellarum opinio, 150.

Philosophi Ethnicos veteres non præcise à vera Dei

cognitione aberrasse, 18. quorundam contra Hylæ creationem fundamentum, 24. (cur, 178).

Phlegma seu pituita quomodo in animalis conserescit, quomodo in celo æthere exaltati sunt, 105.

Planete præxi dicitur, 105. quare eorum in fluctibus interdam noxæ, 106. unde conspiciuntur, 131. cur quomodo gravia sunt, cum sphaera consistit, 133. quare die cum sole in eadem conditæ, ibid. corpus eorum depressio, & elevatio unde ib. eorum productio, 143. 145. quando dicitur esse in domo exaltacionis sui in gæditio, 148. quando in castro sui detrimentum, 148. quomodo agant ad meteororum productionem, 196.

Planetarii motus captus ab ortu versus occasum, 118.

Motus naturalis ab occasu versus ortu aliquot rationibus & experimentis probatur, 159. quæ ad istum motum requiruntur, 159. 160. eorum motus in Epicyclo, 161.

Planta unde crescit, 113. eorum motus ab uno termino ad alium, 150. sunt corpora animata tertia compositionis, 172. cur tertio tempore & efflate exsurgunt super terram, 176. Cur eju multiplicatio fiat in insensibili, ib. (24).

Platonis encomium, 18. de materia prima sententia, Platonici putant mundi animam in se esse inclusam, 146. Cælum & stellas esse animalia, 150.

Plurimum incommoda, 183.

Poli in celo non imaginarii & artificiales, 60. dæ sunt, ib. eorum officium, 61.

Prætoris autem ad Deum, 13.

Præfigitatoris Demones, 115.

Prætoris quid, 26.

Prætoris totius operis, 11.

Prætoris ad solis speculum omnium celestium vires in unum congregari affirmat, 146.

Proprietium mundanarum rerum, 79. unde oriatur, 80. quomodo ex fit & loco partium cuiusque pyramidali tum formalis, quam materialis existit, 82. eorum demonstratio, 84.

Psudodivi demones, 115.

Pythæonici causa, 65.

Pyramis materialis & formalis Macrocosmi, 180.

Pyramis physica materialis quam formalis, 166.

Pythæonici demones huiusmodi, 118.

Pythæonici monadem, diadem, triadem Deo attribuerunt, 18.

Pythion, 115.

Q.

QUALITAS supra nos nihil ad nos, unde dicitur, 21.

Qualitates dæ simpliciter & primaræ, à duobus primis substantiis derivatæ, 33. complures motus intermedios generant, 68.

Qualitates dæ à simplicibus oritur, 34.

R.

RADIUM in eorum reflexione comparatur imaginibus in speculis apparentibus, 54.

Raphaël Mercurii putatur præfess, 151.

Rota virtute suis accipitur circumvolat experimento, motu celi circulari demonstratur, 153.

Rupes in Cyrenæa provincia Austro facta, 192.